

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β' τεύχος 277 Παρασκευή 21 Δεκεμβρίου 1984

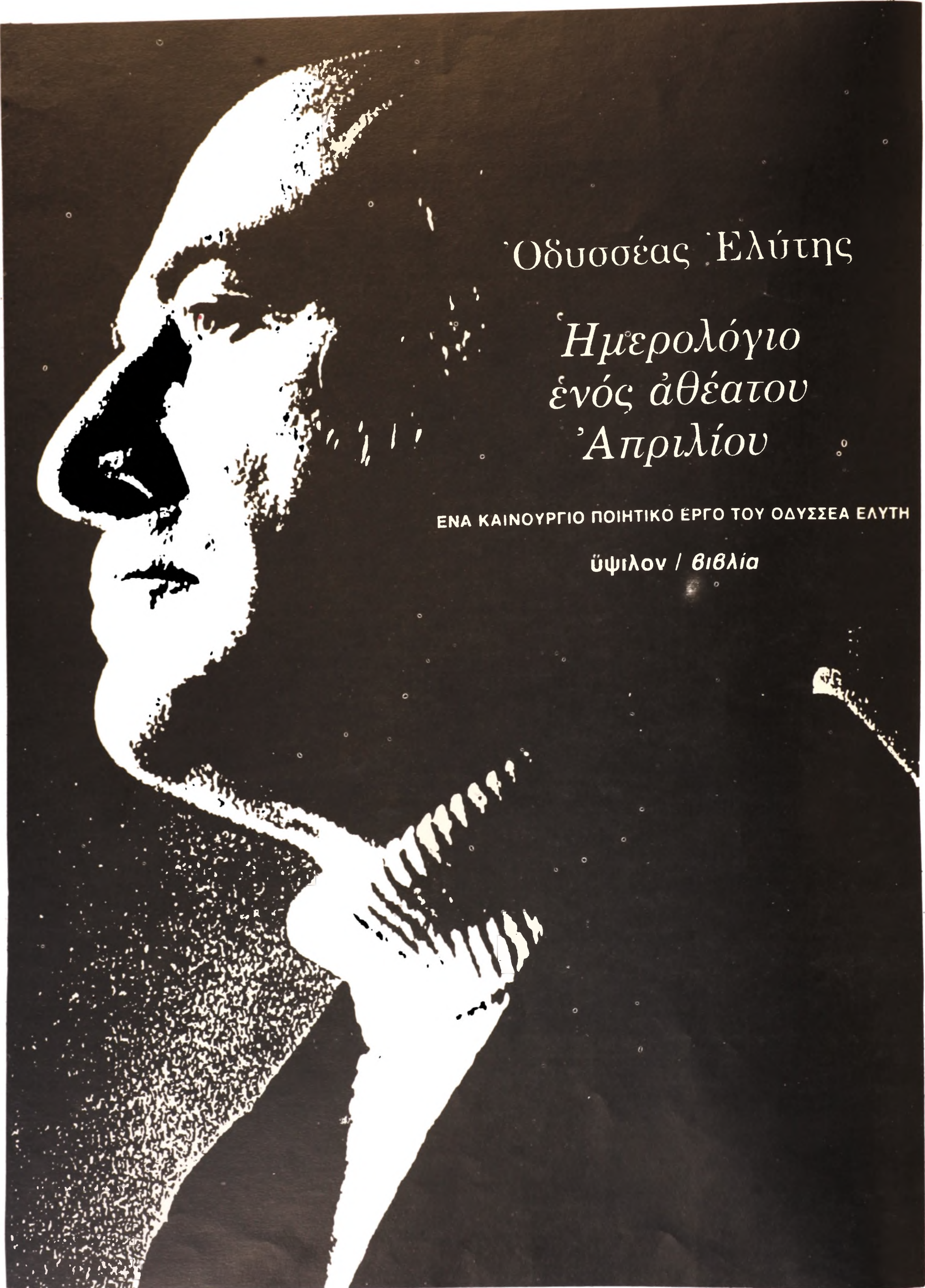
Δραχ. 50

ΜΗΝ ΚΑΝΕΤΕ
ΤΗΝ ΠΑΠΙΑ

ΤΟ 1985
ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΛΥΤΕΡΟ

ΕΚΟΥΡΑΣ

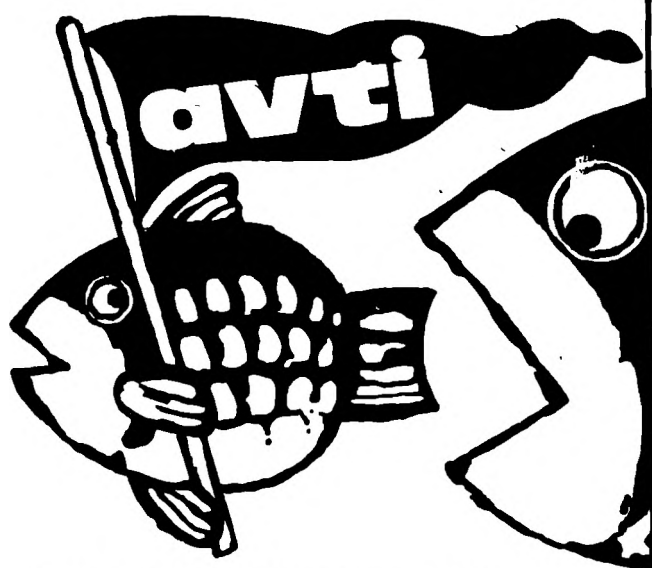

Οδυσσέας Ελύτης

*Ημερολόγιο
ένός αθέατου
Ἀπριλίου*

ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

ὕψιλον / βιβλία

Περίοδος Β' • Χρόνος 11ος • Τεύχος 277
Παρασκευή 21 Δεκεμβρίου 1984 δρχ. 50

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σταύρος Λυγερός	
Το τουρκικό επιθετικό δόγμα	10
Αμαλία Βαν Χεντ	
Λύση στο Κυπριακό;	12
— Δορυφόροι εδώ και τώρα	15
Στέλιος Κούλογλου	
Τύπος: τι σημαίνει πλουραλισμός	16
Στέλιος Κούλογλου	
Δ.Δ. επί δεξιά	20
Βαγγέλης Γιαχνης	
Για την εισοδηματική πολιτική	22
Σπύρος Καβουνίδης	
Μετά τις εκλογές στο ΤΕΕ, τι;	24
Θύμιος Παπαγιάννης	
Ιεράς Οδού επίλογος;	27
— Το κιτς στην Ιερά Οδό	29
— Εικόνες από μια εκδήλωση	30
Άντεια Φραντζή - Κώστας Πιττακής	
Παιχνίδια αντί για παιχνίδι	32
Παύλος Νεράντζης	
Καταστολή και νομιμότητα	36
Ελένη Μπουραντά	
Επιχείρηση Εξάρχεια	37
Δ. Σαντιξής	
Το φαινόμενο Τζάκσον	40
Στάνλεϊ Αρόνοβιτς	
Συνέντευξη στο ANTI	42
Δημ. Δημητράκος	
Γκράμσι ή Αλτουσέρ;	46
Μήτσος Αλεξανδρόπουλος	
Για την Φούλα Χατζιδάκη	52
Χρήστος Βακαλόπουλος	
Χίτσκοκ: υπόθεση ζωής και βλεμμάτων	53

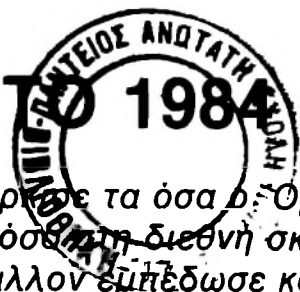
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ	
Νυν υπέρ πάντων η αυτοδυναμία	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Γ. Ιωάννου	8,9
Γ. Καλαϊτζής	7
Α. Πετρουλάκης	52
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	
Κίτσος Κοντός	
Χριστουγεννιάτικο πακέτο	34
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	54
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	57

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟ 1984

ΣΙΓΟΥΡΑ το 1984 δεν υπήρξε μια χρονιά που εξόργισε τα όσα ο Όργουελ επαπειλούσε για κάποιο «1984» του μέλλοντος. Τόση διεθνή σκηνή όσο και στα δικά μας εδάφη ο χρόνος που πέρασε μάλλον εμπέδωσε και όξυνε τα χαρακτηριστικά μιας παγκόσμιας κρίσης, παρά φανέρωσε τα δεδομένα μιας νέας εποχής.

ΟΣΑ «καινούργια» πράγματα έχει να προτείνει η επιστήμη ή η τεχνική σ' Ανατολή και Δύση, εγγράφονται αυτόματα ως συμπλήρωμα και ενίσχυση γιγάντιων αυταρχικών μηχανισμών, που ρυθμίζουν την παραγωγή και τυποποιούν την αναπαραγωγή των κοινωνικών αλλά και των διανθρώπινων σχέσεων.

Η ΕΞΟΔΟΣ του ανθρώπου στο διάστημα συνοδεύεται απ' την προοπτική του «πολέμου των άστρων». Οι κατακτήσεις στην πληροφορική εντείνουν μια ενοποίηση της παγκόσμιας χειραγώγησης, με την συγκεντροποίηση των μέσων παραγωγής και διάδοσης της πληροφορίας.

Ο ΚΟΣΜΟΣ χωρίζεται σταθερά στους έχοντες και αδιαφορούντες και στους μη έχοντες και απελπιζόμενους. Πίσω απ' τη διεθνή φιλανθρωπία, για την Αιθιοπία ή την Μποπάλ, καμιά πραγματική συζήτηση δεν υπάρχει για τα προβλήματα ενός πλανήτη που όλοι ξέρουμε ότι είναι πολύ μικρός για να αντέξει τα φορτία του. Που όλοι ξέρουμε ότι το 1/3 των πυρηνικών αποθεμάτων αν χρησιμοποιηθεί σε έναν πόλεμο θα εξαφανιστεί το ανθρώπινο είδος απ' τη γη.

ΑΝ ΙΣΩΣ όλα αυτά είναι πολύ μακρινά από την αντίληψή μας στην Ελλάδα ότι ο κόσμος είναι μόνον η αυλή μας, και σε εμάς λοιπόν τίποτα δεν συνέβη αυτό το χρόνο που να χαράζει την ελπίδα για κάτι καινούργιο.

ΠΑΡΑΜΕΙΝΑΜΕ υπερηφάνως στάσιμοι για άλλη μια χρονιά. Αν εξαιρέσουμε τις προσπάθειες μικρών χώρων και ολιγάριθμων σχετικά συσπειρώσεων, τους αγώνες των ζωντανών ανθρώπων απ' άκρη σ' άκρη αυτής της χώρας, αυτό που κυριάρχησε είναι η έκπτωση του «ύφους και του ήθους» του δημόσιου λόγου.

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ, της «Αλλαγής» τείνει όλο και περισσότερο να περιοριστεί σε μια διαχείριση των όσων κληρονομήθηκαν. Οι τελευταίοι πειραματισμοί αναδομήθηκαν και η κυβέρνηση ανακάλυψε τη χαρά της εκπροσώπησης του «μέσου έλληνα». Τα σχετικά συμβόλαια υπογράφηκαν απ' τους κατάλληλους εκπροσώπους, τα ΜΑΤ, στο τομάρι των μειοψηφιών, που διαταράσσουν την «ασφάλεια και την τάξη» τις ανώτερες, ως γνωστόν, κοινωνικές και πολιτικές αξίες.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ της «ΝΔ» στο ελληνικό 1984 θα μπορούσε να εικονογραφηθεί σε μια και μόνη ενέργεια, σε ένα και μόνο πρόσωπο: ο κ. Μητσοτάκης είναι η εναργέστερη υπόμνηση για το ποιες «αξίες» κυριαρχούν στο δημόσιο ήθος, πώς τα πράγματα μπορούν να αναγνωσθούν ακριβώς αντίστροφα απ' ό,τι ονομάζονται.

ΑΛΛΑ ΚΑΙ γενικότερα, το κλίμα που διαμορφώνουν οι δύο κύριοι πόλοι της πολιτικής ζωής, αντανakλά και αντανakλάται στις υπόλοιπες παραμέτρους του κοινωνικού και πολιτικού μας κλίματος. Η συγκάλυψη, η αναγόρευση του ασήμαντου σε πρωτεύον, ο φόβος μπρος στο σημαντικό, η αλλεργία μπρος στο καινοτόμο, η έλλειψη κάθε διάθεσης για πειραματισμό και η ανακήρυξη σε «πείραμα» των πιο παλαιών και δοκιμασμένων μεθόδων, είναι μια μικρή συμβολή στη στασιμότητα του ελληνικού 1984.

ΕΛΠΙΖΟΝΤΑΣ ότι η εθνική ανία θα αντιστραφεί σε επαναστατικό κεφάλαιο, ευχόμαστε ένα διαφορετικό 1985, που «μπορεί και πρέπει να είναι καλύτερο».

Ή ΕΝ ΠΑΣΗ περιπτώσει, να το επιχειρήσουμε.

αντι

Νυν, υπέρ πάντων η αυτοδυναμία...

ΟΣΟΙ ΠΙΣΤΕΨΑΝ ότι η πανελλαδική σύσκεψη στελεχών του ΠΑΣΟΚ, του περασμένου Σαββάτου, θα ήταν μια, κατά βάση, οργανωτική σύσκεψη (με έντονο το στοιχείο του διαλόγου), έπεσαν, οπωσδήποτε, έξω... Ο πρωθυπουργός ανέγνωσε μια ομιλία 53 δακτυλογραφημένων σελίδων, συμφώνησε με την Μελίνα, ότι δεν χρειάζεται αυτοκριτική («όχι άλλη αυτοκριτική» —είπε), απόσπασε τα «θερμά και παρατεταμένα χειροκροτήματα» των παρόντων στελεχών —και, πρωτίστως, των παρόντων υπουργών— και η σύσκεψη έληξε με την διαπίστωση ότι όλα, εντός και εκτός ΠΑΣΟΚ, πάνε πρίμα.

ΩΣΤΟΣΟ, κοινή είναι η εκτίμηση ότι η πρωθυπουργική ομιλία, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Ο πρωθυπουργός έδωσε, πριν απ' όλα, ορισμένες πληροφορίες: Πρώτον, ότι στο θέμα της προεδρικής εκλογής, το ΠΑΣΟΚ θα ψηφίσει (μαζί με τη Νέα Δημοκρατία) Κ. Καραμανλή... Δεύτερο, ότι, από τα τρία εκλογικά νομοσχέδια που τέθηκαν υπόψη της, η κυβέρνηση θα επιλέξει εκείνο που θα της εξασφαλίσει αυτοδυναμία... Τρίτο, ότι η κυβέρνηση θα εξαγγείλει, πολύ σύντομα, ένα «νέο, επίσημο εθνικο-αμυντικό δόγμα για τις ένοπλες δυνάμεις». Τέταρτο, πέμπτο...

ΑΛΛΑ Η ΟΜΙΛΙΑ του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου, δεν έδινε μόνο πληροφορίες. Περιείχε και τοποθετήσεις διάφορες απέναντι στην Δεξιά, την «παραδοσιακή Αριστερά», τον πλουραλισμό, το ρόλο της εκτελεστικής εξουσίας, το ρόλο της Βουλής —τοποθετήσεις απέναντι στην «απλή και άδολη αναλογική» ή στις «συναινετικές διαδικασίες» ή στην προοπτική προοδευτικών συμμαχικών κυβερνήσεων.

Τι πρέπει να ξέρει ο λαός

ΟΛΑ ΑΥΤΑ, όμως, είπε ο πρωθυπουργός, πρέπει να σταθμίζονται στις ορθές τους διαστάσεις. Ο λαός λ.χ. πρέπει να ξέρει ότι απέναντι στην «εξελισσόμενη και ελπιδοφόρα Αλλαγή» που οικοδομεί το ΠΑΣΟΚ, η Νέα Δημοκρατία συμβολίζει, σήμερα, την «αντεπανάσταση». Και ότι οι ηγεσίες της «παραδοσιακής Αριστεράς», είναι ηγεσίες παρωχημένες, αφού, με τα «μαξιμαλιστικά και άκαιρα αιτήματά τους», αποδεικνύουν ότι αδυνατούν να συλλάβουν «το νόημα της πολιτικής και κοινωνικής συγκυρίας». Όσο για τον πλουραλισμό, είναι, βέβαια, επιθυμητός και θα πρέπει, στις προσεχείς εκλογές, να υπάρξει «καταγραφή των μειοψηφιών». Από την άλλη, όμως, ο λαός θα πρέπει ν' αντιληφθεί ότι δεν είναι δυνατόν οι μειοψηφίες αυτές (όπως είναι το ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσωτερικού) να καταστούν «υπερεξουσία» και να αναγορευθούν σε «απόλυτους ρυθμιστές» των πολιτικών μας πραγμάτων... Συνεπώς, ενώ πάμε για κάποιο σύστημα απλής αναλογικής, θα πρέπει, ταυτόχρονα, να επαγρυπνούμε ώστε οι συσχετισμοί δυνάμεων, στη νέα Βουλή, να είναι τέτοιοι, ώστε να επιτρέπουν «τον μετασχηματισμό των απόψεων του λαού». Και επειδή η «παραδοσιακή Αριστερά» πολύ θορυβεί γύρω από την «απλή, ανόθευτη και άδολη αναλογική», εμείς —οι πραγματικοί, και μοναδικοί, σημαιοφόροι της Αριστεράς και της Αλλαγής— σας αντιπροτείνουμε την «ανόθευτη και άδολη υλοποίηση προγράμματος» —του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ.

ΚΟΝΤΟΛΟΓΙΣ: Στις προσεχείς εκλογές, το «κυρίαρχο», το «καθοριστικό», είναι η αυτοδυναμία του ΠΑΣΟΚ. (Νυν, υπέρ πάντων, η αυτοδυναμία). Κατ' επέκταση, όλα τα άλλα —όπως είναι η φιλολογία για συμπάραταξη ευρύτερων προοδευτικών δυνάμεων ή για αριστερές συμμαχικές κυβερνήσεις ή για «συ-

ναινετικές διαδικασίες»— είναι εκ του πονηρού. Γιατί το ΠΑΣΟΚ πάει καλά. Το ίδιο και η οικονομία μας ή το Πενταετές, που προβλέπει —μεταξύ άλλων— και μετρό. (Δυο γραμμές, μέχρι το 1995). Συνεπώς, όσοι διατείνονται ότι «η αλλαγή βουλιάζει», ότι «εξωραϊζουμε καταστάσεις», ότι επιχειρούμε να «συγκαλύψουμε τη δεξιά στροφή», ότι καλλιεργούμε «πλαστά διλήμματα», όσοι —με άλλα λόγια— διαφορίζονται από το ΠΑΣΟΚ, δεν είναι δυνατόν παρά να είναι άνθρωποι κακόπιστοι και ανιστόρητοι. Γιατί το ΠΑΣΟΚ «γράφει, σήμερα, ιστορία».

Το νέο αμυντικό δόγμα

ΑΠΟ ΤΗΝ ομιλία του πρωθυπουργού, το σημείο που επέσυρε τη διεθνή προσοχή («ιδιαιτερο ενδιαφέρον» λ.χ., έδειξαν οι εδώ δυτικές πρεσβείες και το αρχηγείο του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες), ήταν η εξαγγελία ότι «μέσα σ' ένα μήνα περίπου, θα έχουμε ένα νέο, επίσημο εθνικοαμυντικό δόγμα για τις ένοπλες δυνάμεις».

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ να σημαίνει, όμως, το νέο αυτό δόγμα; Ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου εξήγησε ότι, μέχρι τώρα, οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας καθοδηγούνταν από ένα δόγμα που «έβλεπε κίνδυνο μόνον από το Βορρά», κάτι που είναι —όπως είπε— «εξωπραγματικό», γιατί ο κίνδυνος δεν προέρχεται από το Βορρά, αλλά από την Ανατολή (διάβαζε την Τουρκία). Συνεπώς, άφησε να νοηθεί ο πρωθυπουργός, ανάλογη θα πρέπει να είναι και η διάταξη των ενόπλων μας δυνάμεων.

ΤΟ «ΝΕΟ ΔΟΓΜΑ» ξένισε πολλούς. Αν μη τι άλλο, γιατί η αίσθηση που υπήρχε, μέχρι τώρα, στους πολιτικούς αναλυτές, αλλά και στον ίδιο το λαό, ήταν ότι, ήδη, η αμυντική διάταξη των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων έδινε «πρωτεύουσα σημασία στον εξ ανατολών κίνδυνο». «Το νέο δόγμα —τιτλοφόρησε η «Καθημερινή»— ισχύει από το 1974», ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι το νέο δόγμα «ισχύει από της εποχής του Γεωργίου Παπανδρέου»...

ΜΕΡΙΚΟΙ συνδύασαν το «νέο αμυντικό δόγμα», με την τοποθέτηση του πτέραρχου Ν. Κουρή στη θέση του αρχηγού του ΓΕΕΘΑ, άλλοι ισχυρίστηκαν ότι η πρωθυπουργική εξαγγελία εντάσσεται στην προεκλογική εκστρατεία του ΠΑΣΟΚ (που εγκαινίασε, ουσιαστικά, ο πρωθυπουργός, το περασμένο Σάββατο) και άλλοι ότι είναι απλώς... προσφορά στο ΚΚΕ! Έκπληξη, όμως, αποτέλεσε και η επιλογή του χρόνου (το «ταίμιγκ»). Σε μια στιγμή που οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις «εξελίσσονται ικανοποιητικά» και η ελληνική κυβέρνηση δέχτηκε —στην τελευταία σύνοδο του ΝΑΤΟ, σε επίπεδο υπουργών Άμυνας— να συμβάλει στην προώθηση του νέου προγράμματος εξοπλισμών του ΝΑΤΟ, ύψους οκτώ δισεκατομμυρίων δολαρίων (αύξηση κατά 40%), που αποβλέπει, άραγε, το νέο αμυντικό δόγμα που εξήγγειλε ο πρωθυπουργός; Αποτελεί μορφή πίεσης για την ρύθμιση του θέματος της Λήμνου ή είναι απλή «κίνηση εντυπωσιασμού» —όπως διατείνεται η Δεξιά;

ΟΠΩΣ ΚΑΙ αν έχει το πράγμα, βέβαιο είναι —κατά την δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου Δημ. Μαρούδα— ότι ο πρωθυπουργός θα δώσει «ικανοποιητικές απαντήσεις» για όλα, αμέσως μετά τη γιορτή, όταν το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ) θα κληθεί να επικυρώσει το νέο δόγμα.

● ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, το δεκαπενθήμερο σφραγίζουν οι «ενθαρρυντικές εξελίξεις στο Κυπριακό», με κορυφαία έκφραση τη

συνάντηση κορυφής Κυπριανού - Ντενκτάς, που ορίστηκε για τις 17 Ιανουαρίου. Τι, ακριβώς θα γίνει στη συνάντηση αυτή, κανείς δεν μπορεί να προδικάσει με σιγουριά. Αν θα πιστέψουμε τον Ραούφ Ντενκτάς, που κάτι διδάχθηκε, φαίνεται, από την πολυμήχανη τουρκική διπλωματία, τα «*πάντα είναι έτοιμα*», —τα «*πάντα έχουν συμφωνηθεί*»— και το μόνο που απομένει, είναι να τεθούν οι υπογραφές κάτω από το προσχέδιο συμφωνίας που επεξεργάστηκε ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Ξαβιέ Περέζ ντε Κουεγιάρ.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, όμως, δεν φαίνεται να είναι απολύτως έτσι, καθώς η ελληνοκυπριακή πλευρά επιδιώκει, στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι τη συνάντηση της 17ης Ιανουαρίου (αλλά και στην ίδια τη συνάντηση), να επιτύχει κάποιες μικρές βελτιώσεις και, προπαντός, κάποιες σημαντικές αποσαφηνίσεις. Οι μικροβελτιώσεις αναφέρονται, κυρίως στο εδαφικό (το 29% λ.χ. να γίνει 27 ή 28%), στον αριθμό των προσφύγων που θα επιστρέψουν στις εστίες τους, κ.ά.

Όσο για τις «*σημαντικές αποσαφηνίσεις*», το πρόβλημα των προβλημάτων, είναι ασφαλώς, το χρονοδιάγραμμα αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής, από το νησί —θέμα που παραμένει, ακόμα, σε εκκρεμότητα.

ΤΟ ΘΕΜΑ είναι από τα πιο κρίσιμα και πιο επίμαχα. Σε σημείο που ακόμα και ο «*αρχιτέκτων του εκκλησιαστικού πραξικοπήματος κατά Μακαρίου*», τ. υφυπουργός της χούντας, Κ. Π. Παναγιωτάκος (που συμβουλευεί, απροκάλυπτα, τον Σπ. Κυπριανού: «*Όχι άλλους στείρους ανενδοτισμούς*») να προφητεύει τα χειρίστα: Αν ο στόχος αυτός, η σταδιακή, δηλαδή, αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων, δεν επιτευχθεί —γράφει— τότε, «*η πλασματική κρατική υπόσταση της ΤΔΒΚ θα περιβληθεί με τον μανδύα της νομιμότητας*», καθώς το κρατίδιο του Ντενκτάς θα αναγνωρισθεί από πλειάδα ομόθρησκων, ισλαμικών χωρών. Με δεύτερη συνέπεια «*μια διχοτομημένη Κύπρο, που θα διατρέχει, μακροπροθέσμως τον κίνδυνον της ολοκληρωτικής απορροφήσεώς της από την γειτονική Τουρκία*».

Ο νέος προϋπολογισμός

ΤΕΛΟΣ, ένα άλλο γεγονός του δεκαπενθημέρου, είναι η κατάθεση —και συζήτηση στη Βουλή— του νέου κρατικού προϋπολογισμού, που το έλλειμμά του, για το 1985, προβλέπεται να φτάσει το 10,2% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ, όμως δεν φαίνεται ν' ανησυχεί τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Γερ. Αρσένη που όχι μόνο παίρνει όρκους για την «*αντοχή της ελληνικής οικονομίας*», αλλά και κατακεραυνώνει όλους όσοι πιστεύουν ότι το έλλειμμα είναι υψηλό και πρέπει να μειωθεί. Πώς θέλετε να μειωθεί; —ρώτησε τους βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας και του ΚΚΕ... Μήπως εισηγείσθε συρρίκνωση των δαπανών για την υγεία ή την παιδεία; Μήπως προτείνετε πάγωμα της ΑΤΑ και επιβολή νέων φόρων; Και επειδή, βεβαίως, κανείς δεν πρότεινε... καθήλωση των μισθών ή αύξηση των φόρων, και επειδή, για την κυβέρνηση, υπάρχει μόνο το άσπρο και το μαύρο, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κατέβηκε από το βήμα της Βουλής με ένα αίσθημα ευφορίας και αυτάρκειας.

ΜΕ ΤΗΝ συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού —τελευταίο νομοσχέδιο του 1984— τις διακοπές της Βουλής, τις γιορτές, μπήκαμε «*ανεπαισθήτως*» και στον καινούργιο χρόνο —έτος προεδρικής εκλογής και βουλευτικών εκλογών... Το ΑΝΤΙ —και ο ΑΝΤΗΝΩΡ— συνενώνουν τις ευχές τους για ένα ειρηνικό και δημιουργικό 1985, με περισσότερη δημοκρατία και λιγότερα φαινόμενα κρατικού αυταρχισμού...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ἀνέκδοτα ποιητικά ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ '84

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΑΓΓΕΛΑΚΗ-ΡΟΥΚ • ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ
ΡΟΥΛΑ ΑΛΑΒΕΡΑ • ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΑΒΟΥΡΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΛΟ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΝΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΡΑΛΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΚΟΥΜΑΣ
ΝΙΚΟΣ ΔΑΒΒΕΤΑΣ • ΒΕΡΟΝΙΚΗ ΔΑΛΑΚΟΥΡΑ
ΣΕΦΗ ΔΑΡΑΚΗ • ΤΑΣΟΣ ΔΕΝΕΓΡΗΣ
ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ • ΑΘΩΣ ΔΗΜΟΥΛΑΣ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΕΝΑΚΟΣ • ΝΑΝΑ ΗΣΑΪΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΖΑΡΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΡΟΥΛΑ ΚΑΚΑΛΑΜΑΝΑΚΗ • ΕΚΤΩΡ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ • ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ • ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΒΕΛΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΥΔΗΣ • ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΣΣΟΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ • ΤΑΣΟΣ ΚΟΡΦΗΣ
ΚΛΕΙΤΟΣ ΚΥΡΟΥ • ΜΑΡΙΑ ΛΑΓΓΟΥΡΕΛΗ
ΝΙΚΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ • ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΟΝΤΑΚΗΣ • ΣΤΕΛΙΟΣ ΛΥΤΡΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ • ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ
ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΜΕΝΙΑΣ • ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ
Κ.Χ. ΜΥΡΗΣ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ
ΘΑΝΑΣΗΣ Θ. ΝΙΑΡΧΟΣ • ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Δ.Π. ΠΑΠΑΔΙΤΣΑΣ • ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΠΑΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ • ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΕΓΚΛΗ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΟΤΑΜΙΤΗΣ • ΜΑΝΟΛΗΣ ΠΡΑΤΙΚΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ • ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΦΥΛΛΗΣ • ΣΠΥΡΟΣ ΤΣΑΚΝΙΑΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΕΡΕΝΤΗΣ • Θ.Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ • ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ • ΔΗΜΗΤΡΑ Χ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΠΕΡΙΚΛΗ ΡΟΔΑΚΗ

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ

1944

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

εκδόσεις επικαιρότητα
Μαυρομιχάλη 60—τηλ. 3636083

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ...

Πριν ένα χρόνο περίπου, ο «Ριζοσπάστης» ασχολήθηκε με την περίπτωση ενός συνταγματάρχη που, σύμφωνα με πόρισμα Οικονομικού Ελέγχου αξιωματικών του Στρατού —το οποίο εκδόθηκε μετά από αρμόδια έρευνα που άρχισε μετά το δημοσίευμα της εφημερίδας— κρίνεται ως υπόλογος για μια σειρά οικονομικών ατασθαλιών. Ήδη για τον απόστρατο, πλέον, συνταγματάρχη έχει αρχίσει προανάκριση από αξιωματικούς στρατιωτικής δικαιοσύνης. Ως προς αυτό το σκέλος της υπόθεσης, λοιπόν, έπεται συνέχεια...

Ο συνταγματάρχης μήνυσε την εφημερίδα, και στις 14-12-1984 το Τριμελές πλημμελειοδικείο έβγαλε καταδικαστική απόφαση σε βάρος του εκδότη Γ. Τρικαλινού και των συντακτών Γ. Θεοδωράκη και Δήμητρας Φωτιάδη, κρίνοντας ότι το δημοσίευμα συνιστούσε «απλή διισφήμιση» του μηνυτή, αλλά και αναγνωρίζοντας πως ορισμένα στοιχεία του ...είναι έγκυρα.

Πέρα απ' την εξέλιξη που ενδεχόμενα υπάρχει στο δικονομικό μέρος της υπόθεσης, γι' άλλη μια φορά ένα, καθ' όλα πολιτικό, διάβημα κοινωνικής κριτικής μέσω του Τύπου, μια πράξη που υλοποιεί και εδραιώνει την συνταγματική αρχή της ελευθεροτυπίας, ποινικοποιείται, γίνεται αντικείμενο νομικιστικής διαπραγμάτευσης, η οποία δεν κάνει άλλο από το να συγκαλύπτει με μια φορμαλιστική ιδεολογία περί δικαίου κτλ., την κατασταλτική-πολιτική λειτουργία της δικαστικής εξουσίας· αυτής που —όπως στην περίπτωση του κ. τ. συνταγματάρχου— ξεκινά από την αρχή της προάσπισης της αξιοπρέπειας και της τιμής του ατόμου, για να αναιρέσει την αρχή και την πρακτική των δημοσίων δικαιωμάτων του πολίτη —όπως στην περίπτωση των καταδικασθέντων συντακτών του «Ριζοσπάστη». Σ' αυτό βοήθησε και ο κ. τ. συνταγματάρχης, «εν ακροατηρίω» μάλιστα: με μια επιχειρηματολογία που ήταν αντιφατική προς τη λογική η οποία θα έπρεπε «κανονικά» να διέπει τους συλλογισμούς του υπό την ιδιότητά του ως μηνυτή-ιδιώτη, ως κυρίου Παπακωνσταντίνου, δηλαδή, μίλησε στο δικαστήριο ως συνταγματάρχης και δη της ψυχροπολεμικής περιόδου, δηλαδή ως πολίτης εν επιτελική στολή. Και ξέρουμε, βέβαια, τι σημαίνει αυτή η τελευταία ιδιότητα και πρακτική...

Μίλησε, λοιπόν, ο κ. συνταγματάρχης για «Βούλγαρους που καθοδηγούν» τους μηνυόμενους, για «σχέδιά τους να γκρεμίσουν το αστικό καθεστώς», αλλά και για «πραδινοφρουρούς» στο στρατό που κρατάνε δέσμους ανώτατους αξιωματικούς και

προϊσταμένους τους, και άλλα τοιαύτα. Πολύ σωστά, άλλωστε. Η μάλλον, άριστα, αφού έτσι υπονόμεισε εκ των έδων τη βάση της λογικής που ποινικοποιεί την πολιτική, συλλήβδην, και την κοινωνική κριτική, στο όνομα της προστασίας του ατόμου-ιδιώτη. Δεν τον ενδιέφερε αυτό τον πολίτη κ. Παπακωνσταντίνου. Η αντίληψή του περί δικαίου και περί του δικαίου του είναι υποτελής στην αντίληψή του περί πολιτικής, στην (ιδεολογική) εικόνα του «εθνικόφρονος» και του «εαμοβούλγαρου». Ο κ. τ. συνταγματάρχης μήνυσε ένα συγκεκριμένο τύπο κοινωνικής και πολιτικής κριτικής, μήνυσε φορείς νόμιμους της σημερινής πολιτικής ιστορίας· και μίλησε με ένα ιδίωμα που θύμιζε κάποια περίοδο όπου οι ίδιοι φορείς, μολονότι ιστορικοί, ήταν εκτός του τότε νόμιμου παρόντος.

Η άρνηση των υπεύθυνων του «Ριζοσπάστη» να εφεσιβάλουν την απόφαση και να εκτίσουν την ποινή τους, ενέχει και το συμβολικό νόημα της κατάδειξης της περίτεχνα έμμεσης ιδεολογικής λειτουργίας της δικαιοσύνης, των πολιτικά κατασταλτικών αποτελεσμάτων της.

«ΒΑΘΙΑ ΤΟΜΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ»

Έτσι χαρακτηρίσαν οι εφημερίδες τις πρόσφατες αλλαγές στην ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων. Οι μεν δεξιές εφημερίδες θεώρησαν τη «βαθιά τομή» ως μια πρόσθετη απόδειξη των κυβερνητικών προθέσεων για «κομματικοποίηση» του στρατεύματος, οι δε κυβερνητικές ως απόδειξη της θέλησης της κυβέρνησης να προωθήσει το νέο αμυντικό δόγμα της.

Η απλή αλήθεια είναι πως η κυβέρνηση είχε την τύχη η επετηρίδα να της παρέχει την ευχέρεια να επιλέξει και αξίους και τουλάχιστον γνωστές δημοκρατικής νομιμοφροσύνης ανώτατους αξιωματικούς για τις ανάλογες θέσεις. Και απώλειες τύπου Πανουργιά μπορούν να στεναχωρούν τη «Βραδυνή» δεν θλίνουν ιδιαίτερα κανέναν δημοκράτη, που θυμάται τον ίδιο κ. Πανουργιά στρατοδίκη της χούντας...

Αλλά δυστυχώς, οι αλλαγές στις ανώτατες θέσεις των Ενόπλων Δυνάμεων δεν μπορούν καθόλου να συγκροτήσουν την έννοια της «τομής». Μόνο μια κλασική δημοκρατική αυταπάτη θα επέτρεπε οποιαδήποτε επανάπαυση ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούν πλέον ένα χώρο εναρμονισμένο με την «υπόλοιπη» κοινωνική και πολιτική νομιμότητα, λόγω των αλλαγών στην ηγεσία τους.

Η αλήθεια για το στρατό προκύπτει τραγικά από την τελευταία

Η «ΝΔ» και η Δικαιοσύνη

Είναι παράδοση πια, ότι το ειδικό συμφέρον μιας τάξης ή ενός κόμματος μεταμφιέζεται σε γενικό συμφέρον, της κοινωνίας ή των θεσμών. Και παρόλο που αυτός ο κανόνας είναι απόλυτα γνωστός και καθιερωμένος ειλικρινά ενοχλείσαι όταν η «Νέα Δημοκρατία», με τέτοια ένταση και συστηματική μεθοδολογία, επιτίθεται εναντίον των πάντων από την σκοπιά των αρχών και των θεσμών.

Ειδικότερα μάλιστα οι επιδόσεις της «Νέας Δημοκρατίας» ως προς την προστασία της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης προκαλούν το περί δικαίου αίσθημα και του πλέον αφανάτιστου πολίτη αυτής της χώρας.

Είναι κάτι παραπάνω από θεωρητικά γνωστή η ταύτιση που επέβαλε η Δεξιά της Δικαιοσύνης ως θεσμού και μηχανισμού, με τα συμφέροντα της τάξης και της παράταξης. Και όταν λέμε κάτι παραπάνω από «θεωρητικά γνωστή» εννοούμε πως μια σεβαστή πλειοψηφία του ελληνικού λαού έχει γνωρίσει στο τομάρι της τα αποτελέσματα της δράσης της «ανεξαρτήτου Δικαιοσύνης» όπως την αντιλήφθηκε και οικοδόμησε η συντηρητική παράταξη με τα αλληλοδιάδοχα πρόσωπα της εδώ και πενήντα τουλάχιστον χρόνια.

Και δεν είναι «τυχαίο» όπως λένε, ότι τις πιο λυσαλέες μάχες για τον περιορισμό ή εκμηδένιση της όποιας αποχουνοποίησης τις έδωσε η Δεξιά κυρίως στο χώρο της Δικαιοσύνης. Διότι τελικά, όταν επιδιώκεις μια ελεγχόμενη και αυταρχικά ρυθμιζόμενη δημοκρατία, η Δικαιοσύνη είναι αποφασιστικός κρίκος νομιμοποίησης των κυβερνητικών αποφάσεων και επιλογών.

Για όποιον θέλει να βλέπει τα πράγματα «ψύχραιμα» λοιπόν, είναι αυτονόητο ότι το ΠΑΣΟΚ, παρά τον έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας που διαθέτει, ελάχιστο επηρεασμό, μπορεί να ασκεί σε άλλες, εξουσίες, που ξαφνικά ανακάλυψαν την αυτοτέλειά τους. Για να το πούμε αλλιώς: το ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζει μέσω κάποιων μηχανισμών περί την Δικαιοσύνη ευθεία αμφισβήτηση και της νομοθετικής του δυνατότητας και της εκτελεστικής νομιμότητας των κυβερνητικών του επιλογών. Το δε «σύννομον» των ενεργειών του κρίνεται ουσιαστικά σε επίπεδο πολιτικών συσχετισμών μέσα στους κορυφαίους μηχανισμούς της Δικαιοσύνης μιας και πάντοτε οι διαφορετικές επιλογές, ερμηνεύονται κατά διαστολή ή αντιδιαστολή των «κειμένων» πλαισίων.

Και είναι αυτή η περιοχή η πιο επικίνδυνη. Γιατί τώρα σ' αυτό το «υψηλό» επίπεδο, εξαργυρώνονται και τα μεγάλα γραμμάτια και οι υποθήκες του παρελθόντος. Ανώτατοι δικαστικοί που υπηρέτησαν πιστά, ενεργητικά και σε επιτελικές θέσεις τη χούντα και διαφυλάχθηκαν και προάχθηκαν απ' τη «Νέα Δημοκρατία» βρίσκονται αντικειμενικά, με νομικό μανδύα, στην αιχμή του δόρατος μιας αντιπολιτευτικής αμφισβήτησης της ίδιας της κυβερνητικής νομιμότητας.

Λυπούμαστε πραγματικά που η κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει τους κανόνες της νομιμότητας, οι οποίοι όμως, στήθηκαν τόσο έντεχνα, ώστε να δρουν άλλοτε ως διάπλατα ανοιχτές θύρες και άλλοτε ως οχυρώσεις κάστρου.

Αλλά είναι πολύ πιο θλιβερή μια παράταξη, όπως αυτή της Δεξιάς, όταν αντί να δώσει τις πολιτικές μάχες της ανοιχτά, καλυπτόμενη πίσω από τα τείχη του κάστρου, υπενθυμίζει στους κλειδούχους σε ποιον οφείλουν το αξίωμά τους, δηλαδή σε ποιον να υπακούν για το άνοιγμα ή κλείσιμο των θυρών.

Ας χαιρεστε τους θυρωρούς σας κ. Μητσοτάκη. Σας μοιάζουν πράγματι!

(μέχρι αυτή τη στιγμή) αυτοκτονία φαντάρου, του Μάριου Γεροστάθη από την Καστανιώτισσα Εύβοιας, που υπηρετούσε στο 2ο τάγμα της ΕΛΔΥΚ. Αυτοκτόνησε τα μεσάνυχτα της 1ης Σεπτεμβρίου και η επιστολή που άφησε στους δικούς του λέει πολύ περισσότερα από οποιαδήποτε «ανάλυση»:

«Δεν αντέχω, θα πεθάνω, γράφει στο γράμμα του ο στρατιώτης, γιατί δεν μπορώ απ' τα καψόνια που τράβηξα στο τάγμα 2 και ιδίως από τον δόκιμο Χριστοδούλου (...) Με κρέμασε, με πλάκωσε στο ξύλο, με έβαλε στο όρυγμα και με πατούσαν άλλοι πολλοί στρατιώτες. Γι' αυτό θέλω να τιμωρηθεί για όσα τράβηξα και με κατάντησε να τρελαθώ και να μην ξέρω τι να κάνω και τι μου γίνεται».

Ο στρατιώτης Γεροστάθης είναι ο καθρέφτης των πραγματικών συνθηκών που διαρκούν πολύ πέρα από κυβερνήσεις και πρόσωπα. Είναι η περίπτωση του έκφραση του «δομικού φασισμού» που παραμένει άθικτος στις σχέσεις ιεραρχίας του στρατεύματος, δηλαδή στη διοικητική του ιδεολογία.

Ο δόκιμος Χριστοδούλου δεν είναι μόνο ο συμπλεγματικός άνθρωπος, ο άνθρωπος - ευνούχος, που την ανύπαρκτη προσωπικότητά του την αναπληρώνει ως γνήσιο ανθρωποειδές με την άσκηση εξουσίας.

Αυτή η σαδιστική διάσταση στην άσκηση της εξουσίας δεν είναι θέμα προσωπικού «βίτσιου» στελεχών του στρατεύματος. Είναι αποτέλεσμα μιας οργάνωσης, μιας λειτουργίας μιας καθημερινής εμπέδωσης της βίας που αποτελεί την κυρίως συνεκτική «ύλη» του στρατεύματος.

«Βαθιά τομή» λοιπόν θα υπάρξει μόνον όταν ο στρατιώτης αποκτήσει τα δικαιώματά του ως πολίτης. Και τότε θα μπορούμε να μιλάμε και για το πιο ουσιαστικό βήμα προς τον εκδημοκρατισμό, που, το επαναλαμβάνουμε, ταυτίζεται με το περιπόθητο «αξιόμαχο» του στρατεύματος.

Απεργοσπαστικές πρωτοτυπίες

Δεν θα υπεισέλθουμε σε κρίσεις επί της ουσίας για τη συνεχιζόμενη (την ώρα που γράφονται τούτες οι γραμμές) απεργία των διπλωματούχων μηχανικών δημοσίων υπαλλήλων. Διατηρούμε πραγματικά πολλές επιφυλάξεις τόσο για την ουσία των αιτημάτων όσο και κατά πόσον αυτές οι κινητοποιήσεις γίνονται πράγματι με αποκλειστικό στόχο την αγωνία για την «ποιότητα των δημοσίων έργων», ποιότητα που κατά κάποιο μυστηριώδη τρόπο έχει ως μοναδική ουσιώδη παράμετρο το αίτημα για ένα ιδιαίτερο μισθολογικό καθεστώς των μηχανικών.

Αλλά να διαφωνείς με μια απεργία είναι ένα πράγμα που δεν καθαγιάζει καθόλου τις μεθοδεύσεις εναντίον του ίδιου του δικαιώματος της απεργίας.

Και οι μηχανικοί γίνανε πρόσφατα αντικείμενο μιας απεργοσπαστικής μεθόδευσης που ξεπέρασε κάθε προηγούμενο σε εφευρετικότητα και κυρίως σε επίπεδο ανάμειξης θεσμών και απεργοσπαστικών μηχανισμών.

Έτσι, στις 12 Δεκεμβρίου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής, χρησιμοποίησε το άρθρο 44 §1 του Συντάγματος που «για έκτακτες, εξαιρετικά επείγουσες και απρόβλεπτες ανάγκες» του παρέχει τη δυνατότητα να νομοθετήσει, υπό την αίρεση ότι η πράξη του αυτή θα επικυρωθεί εντός 40 ημερών από τη Βουλή.

Η νομοθετική πράξη λοιπόν του Προέδρου που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ - 4199 / 10-12-84 έγινε με πρόσχημα να πληρωθούν οι εργαζόμενοι στα δημόσια έργα, αλλά προβλέπει μεταξύ άλλων:

- την κατάρτιση νέων συμβάσεων μελέτης ή κατασκευής δημοσίων έργων, που υπογράφονται από νομάρχη, γ. γραμματέα του οικείου Υπουργείου ή γ. γραμματέα του Υπουργείου Δημοσίων Έργων κατά περίπτωση·
- έγκριση οικοδομικών αδειών από τον νομάρχη ή τον δήμαρχο, με βάση υπεύθυνη δήλωση του νόμου 105 ότι η άδεια είναι σύννομη·
- την κατάργηση κατά τη διάρκεια ισχύος της πράξης της α-

του Γιάννη Καλαϊτζί

΄Ασχημη η ακρίβεια, άσχημο το περισσό στην πληρωμή. Αλλά κι η αγορά, αγορά, ο πληθωρισμός, πληθωρισμός, τα περισσά έξοδα, περισσά, οι παραπανήσιες πληρωμές, παραπανήσιες —και πάει λέγοντας.

Χωρίς εμβριθείς και περισπούδαστες μελέτες, η άνοδος του κόστους παραγωγής του περιοδικού, ήταν μια πραγματικότητα από καιρό διαπιστωμένη. Φιλότιμες προσπάθειες μηνών να συγκρατηθεί η τιμή του ΑΝΤΙ στο 50άρικο είχαν τα όριά τους. Το πρόβλημα είχε μετατεθεί πια στο ποσοστό της ανατίμησης.

Σκεφτήκαμε πως το 20άρικο ήταν λογικό, με μια προσπάθεια όμως αυτή η αύξηση να μη δικαιώνεται μόνο απ' τις ανάγκες τις οικονομικές, αλλά και από τη συνολική βελτίωση του τεύχους. Ελπίζουμε σύντομα απ' αυτή την προσπάθεια να 'χετε μια πρώτη εικόνα.

Με τον καινούργιο χρόνο, λοιπόν, δηλαδή από το τεύχος 278 της 4ης Ιανουαρίου το ΑΝΤΙ θα πωλείται 70 δρχ. Οι συνδρομές, τα παλιά τεύχη και οι τόμοι εξαιρούνται απ' τον κανόνα της ανατίμησης μέχρι 31 Ιανουαρίου.

παιτούμενης συναίνεσης όλων των αρμοδίων οργάνων προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις για σημαντικά έργα του δημοσίου τομέα.

Είναι φανερό λοιπόν ότι πρόκειται για ένα καίριο χτύπημα στην απεργία, ένα χτύπημα μάλιστα «κάτω από τη ζώνη», όπως λένε στο μποξ. Και προκαλεί ερωτήματα (τουλάχιστον), η ανάμειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας στις στενές επιδιώξεις της κυβέρνησης ως προς ένα χώρο εργαζομένων μέσω των ειδικών «προνομίων» που του παρέχει το Σύνταγμα. Τελικά φαίνεται ο κ. Τσοχατζόπουλος δεν επισκέπτεται μόνο εθιμοτυπικά τον Πρόεδρο...

Γενικότερα πάντως η κυβέρνηση όσο γηράζει στην εξουσία και γίνεται σοφότερα, τόσο ανακαλύπτει πόσα έχει να μάθει απ' τους προηγούμενους στα ίδια αξιώματα. Και εδώ κάπου καταλαβαίνουμε τον κ. Καραμανλή όταν υπέγραφε. Ήταν μια ενέργεια της κυβέρνησης απόλυτα καραμανλική —και είχε την καταλληλότερη επικύρωση.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΤΡΑΓΕΛΑΦΟΣ

Φαίνεται ότι οι αστυνομικοί συντάκτες όσο ανακατεύονται με τα πítουρα τους τρώνε οι κότες. Δηλαδή όσο ενστερνίζονται τη μέθοδο δουλειάς της αστυνομίας γίνονται περισσότεροι αστυνόμοι παρά δημοσιογράφοι, ανεξάρτητα από το πολιτικό και προσωπικό τους παρελθόν.

Αυτή είναι η καλύτερη εκδοχή για το δημοσιογραφικό «λαυράκι» της «Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας» που κατασκεύασαν οι κ. Καρατζαφέρης και Φιλιππάκης, όπου με ένα ανεξήγητο «κολ-

λάζ» κειμένων, «πληροφοριών» και εκτιμήσεων ανακηρύσσουν 12 επώνυμα αντιστασιακά στελέχη ως μέλη της «17ης Νοέμβρη», η οποία είναι οργάνωση εκτελεστών της CIA!

Ανάμεσα στους 12 ήταν και δυο δημοσιογράφοι της ίδιας της «Ελευθεροτυπίας», ο Λούης Δάνος και ο Γιώργος Βότσης, (ο τελευταίος μάλιστα έχει τη θέση του αρχισυντάκτη του πολιτικού ρεπορτάζ της καθημερινής έκδοσης της εφημερίδας).

Το ίδιο το κείμενο που υπογραφόταν από τον Γ. Φιλιππάκη ήταν ένα μνημείο σύγχυσης, απόλυτης αδυναμίας για ανίχνευση του υλικού που ο ίδιος υποτίθεται έφερε στη δημοσιότητα. Το σκέλος των εκτιμήσεων και «πληροφοριών» αντιφάσκει κατάφωρα προς το ντοκουμέντο που «αποκαλύπτεται», ενώ πράγματι, αν υποθέσουμε πως αίτιο γι' αυτό το «αλλαλούμ» δεν είναι οι ικανότητες του συντάκτη, τότε μπορεί κανείς να αναρωτηθεί για την ευρύτερη σκοπιμότητα αυτού του κειμένου.

Είναι πράγματι λυπηρό που η ίδια η εφημερίδα δεν αποκατέστησε στοιχειωδώς τα πράγματα. Και περιμένουμε τις παραπέρα εξελίξεις, που φαίνεται δυστυχώς ότι θα προέλθουν μόνο από την αυτοάμυνα των συκοφαντούμενων με τις μηνύσεις που προτίθενται να καταθέσουν.

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΥΠΑΡΧΕΙ .

Ο Τρίτος Κόσμος υπάρχει —πεθαίνοντας. Αυτό θα μπορούσε να είναι το πικρό δίδαγμα από τον τρόπο, που παραμονή Χριστουγέννων η αναπτυσσόμενη Δύση ή ο Βορράς αν θέλετε ευρύτερα, «θυμάται» την ύπαρξη της ανθρώπινης δυστυχίας.

Και στη μια και στην άλλη περίπτωση, το κυρίαρχο συναίσθημα ήταν η ανάπτυξη μιας διεθνούς φιλανθρωπίας διαθέσεως. Η φτώχεια, η ξηρασία, η πείνα, στην περίπτωση της Αιθιοπίας έδρασαν σε ένα «κατανοητό», παραδοσιακό σκηνικό.

Αντίθετα, το ίδιο σκηνικό δυσκολεύτηκε να αποδώσει στην περίπτωση της Ινδίας, μιας και εκεί το αίτιο των προβλημάτων δεν βρισκόταν στη φύση και στα έργα της όπως στην Αιθιοπία (αν υποθέσουμε πως είναι θέματα φυσικής τάξεως αυτά), αλλά στη δράση μιας διάσημης πολυεθνικής, που τμήμα της υπάρχει και στην Ελλάδα.

Όχι από προκατάληψη αλλά από την κλασική συμπτωματολογία αντιδράσεων των τοπικών αρχών και της μητροπολιτικής διεύθυνσης της Union Carbide, μπορούμε να προεξοφλήσουμε πως το αίτιο της τραγωδίας στην Μποπάλ βρίσκεται στην τυπική λογική της ίδρυσης του εκεί εργοστασίου.

Έχει αναλυθεί με εξαιρετική σαφήνεια ο μηχανισμός όπου τα μητροπολιτικά κέντρα στα πλαίσια ενός νέου παγκόσμιου καταμερισμού της εργασίας, διαχέουν στην περιφέρεια της ρυπογόνες και οχλούσες βιομηχανίες, που επωφελούνται ταυτόχρονα ποικιλότροπα από τα χαμηλά ημερομίσθια κτλ., και όπου κυρίως, δρουν ως κράτος εν κράτει αυξάνοντας την παραγωγικότητα με την αποχαλίνωσή τους όσον αφορά την τήρηση στοιχειωδών μέτρων ασφαλείας.

Οι 2.500 χιλιάδες νεκροί της Μποπάλ, οι χιλιάδες ανάπηροι, οι δεκάδες χιλιάδες που υπονόμισαν καίρια την υγεία τους, οι χιλιάδες που θα πεθάνουν με βεβαιότητα από καρκίνο, είναι οι μάρτυρες του αποτρόπαιου προσώπου του καπιταλισμού.

Αυτές τις μέρες οι γελαστοί Άη Βασίληδες στις μητροπόλεις μπορεί να εξαπατήσουν κάπως λιγότερους για τον ευτυχισμένο κόσμο που εκπροσωπούν.

Τα ετοιμοθάνατα παιδιά της Αιθιοπίας, τα νεκρά παιδιά της Μποπάλ, το νήπιο των 7 ημερών που γλύτωσε μόνο από μια οικογένεια 80 ατόμων, είναι οι αψεудείς μάρτυρες σε ποια θεμέλια οικοδομείται η ευτυχία του Ρήγκαν, της Δύσης ή του Βορρά.

Είναι η πρόκληση για μια άλλη παγκόσμια τάξη, αν η ανθρωπότητα θέλει να βρει κάποτε την ανθρωπιά της.

Γραφτείτε συνδρομητές στο **ΑΝΤΙ**

θα έρχεται σπίτι σας και θα ενισχύετε έτσι το περιοδικό

του Γιάννη Ιωάννου

19.12.84
10/11/84

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ:

«Τα νησιά του Αιγαίου είναι τουρκικά»

Στην πρόσφατη σύσκεψη στελεχών του ΠΑΣΟΚ ο Πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου αναφέρθηκε στο νέο αμυντικό δόγμα της χώρας, το οποίο θα εκτιμά τα στρατηγικά και εθνικά προβλήματα, με βάση την αντίληψη ότι η Ελλάδα δεν απειλείται «από Βορρά» —σύμφωνα με τις άλλοτε ΝΑΤΟϊκές και ψυχροπολεμικές αντιλήψεις— αλλά «από Ανατολάς». Το κείμενο που ακολουθεί, τεκμηριώνει ακριβώς την αναγκαιότητα του νέου αυτού αμυντικού προσανατολισμού.

του Σταύρου Λυγερού

Το ΑΝΤΙ φέρνει για πρώτη φορά στη δημοσιότητα και κατ' αποκλειστικότητα ένα ιδιαίτερα σημαντικό ντοκουμέντο. Πρόκειται για εσωτερικό κείμενο - οδηγό που συντάχθηκε από την Υπηρεσία πληροφόρησης και αντιπληροφόρησης της Τουρκικής Ακαδημίας Πολέμου, η οποία παίζει κεντρικό ρόλο στη χάραξη των στρατηγικών κατευθύνσεων. Η έκθεση αυτή, που κυκλοφόρησε δυο μήνες περίπου πριν την εισβολή στην Κύπρο, έχει σαν κύριο θέμα της το πρόβλημα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου αλλά επεκτείνεται και στο σύνολο σχεδόν των τότε ελληνοτουρκικών σχέσεων, μη εξαιρουμένου και του Κυπριακού. Είναι πραγματικά εντυπωσιακό να διαπιστώνει κανείς από πρώτο χέρι τον τρόπο σκέψης των σχεδιαστών της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Ιδιαίτερα όταν η δεκαετία που έχει μεσολαβήσει, αποδεικνύει ότι οι θέσεις αυτού του κειμένου δεν ήταν απλώς κάποιες απόψεις, αλλά επηρέασαν σε πολύ μεγάλο βαθμό την πολιτική της Άγκυρας προς τον ελληνικό χώρο.

Πριν δώσουμε τα χαρακτηριστικότερα αποσπάσματα του κειμένου - οδηγού, είναι χρήσιμο να σκιαγραφήσουμε το κλίμα που επικρατούσε τότε στις διμερείς σχέσεις. Την 1η Νοεμβρίου 1973 δημοσιεύτηκε στην τουρκική εφημερίδα της κυβερνήσεως η παραχώρηση 27 αδειών έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην κρατική εταιρεία πετρελαίων (ΤΡΑΟ). Η κίνηση της τότε κυβέρνησης Ν. Ταλν προκάλεσε μεγάλη ένταση γιατί οι περιοχές έρευνας βρίσκονταν στην ελληνική υφαλοκρηπίδα δυτικά των νησιών Χίου, Μυτιλήνης, Λήμνου, Σαμοθράκης, Αγίου Ευστρατίου και Ψαρών.

Η ημερομηνία αυτή δεν αποτελεί μόνο την αφετηρία του προβλήματος της υφαλοκρηπίδας, αλλά και την έναρξη μιας νέας περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας κλιμακώθηκε η τουρκική επεκτατική πίεση. Το ότι οι διμερείς σχέσεις είχαν πια εισέλθει σε μια μακρά περίοδο έντασης φάνηκε και το Μάρτιο του 1974, όταν σε αεροναυτικές ασκήσεις του ΝΑΤΟ τουρκικά αεροσκάφη παραβίασαν τρεις φορές τον ελληνικό εναέριο χώρο. Παρά τη συμβιβαστική διάθεση της ιωαννινδικής χούντας και τις διπλωματικές επαφές, η Άγκυρα κλιμάκωσε τις πιέσεις, καλλιεργώντας σωβινιστικό κλίμα το οποίο εκφράστηκε σε μαζικές διαδηλώσεις στην Κωνσταντινούπολη (10 και 13/4/74) ενάντια στις «ελληνικές βλέψεις» στο Αιγαίο και την Κύπρο. Η τουρκική πλευρά, όμως, δεν περιορίστηκε σ' αυτό. Έστειλε με συνοδεία πολεμικών σκαφών το υδρογραφικό πλοίο, Candarli για σεισμικές έρευνες στις περιοχές που ήδη μνημονεύσαμε ανεβάζοντας κατακόρυφα την ένταση.

Ας δούμε, όμως, το κείμενο - οδηγό. Στην ενότητα με τίτλο «Δυναμική Αντίδραση» αναφέρεται: «Αξιολογώντας τα γεγονότα που ακολούθησαν την εμφάνιση του προβλήματος της υφαλοκρηπίδας, οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι η δυναμική αντίδραση είναι η ενδεδειγμένη πολιτική της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα. Το πόσο αποτελεσματική είναι μια τέτοια πολιτική, η οποία κατευθύνει αντί να τρέχει πίσω από τα γεγονότα, θα φανεί πολύ σύντομα».

Αξιοσημείωτη «διορατικότητα», αν σκεφθεί κανείς ότι δυο μήνες αργότερα η εισβολή στην Κύπρο επιβεβαίωσε τους συντάκτες. Λίγο παρακάτω γράφουν:

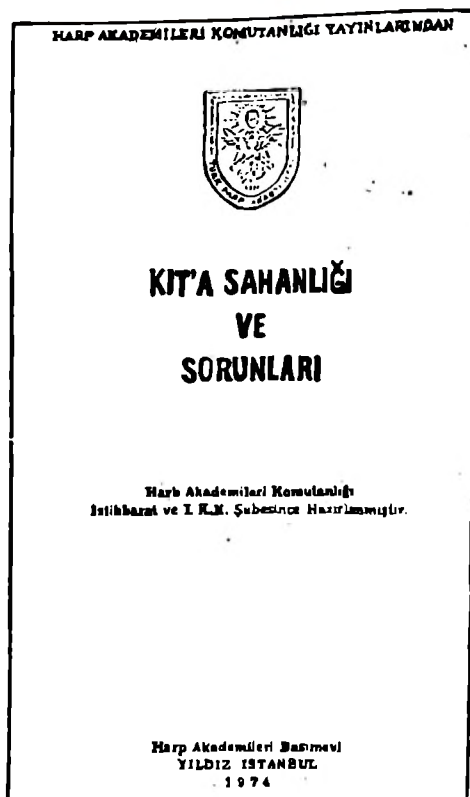
«Έτσι παρά τα θετικά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν προσωρινά με την αποστολή στόλου στην Κύπρο και με την απειλή μας το χειμώνα του 1967 ενάντια στην Ελλάδα και την Κύπρο, τα τουρκικά δίκαια στο νησί δεν εξασφαλίστηκαν σε μόνιμη βάση. Γι' αυτό το λόγο, το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας θα πρέπει να μεταβληθεί σε διένεξη, για να στριμώσει οπωσδήποτε κι εξολοκλήρου την Ελλάδα...

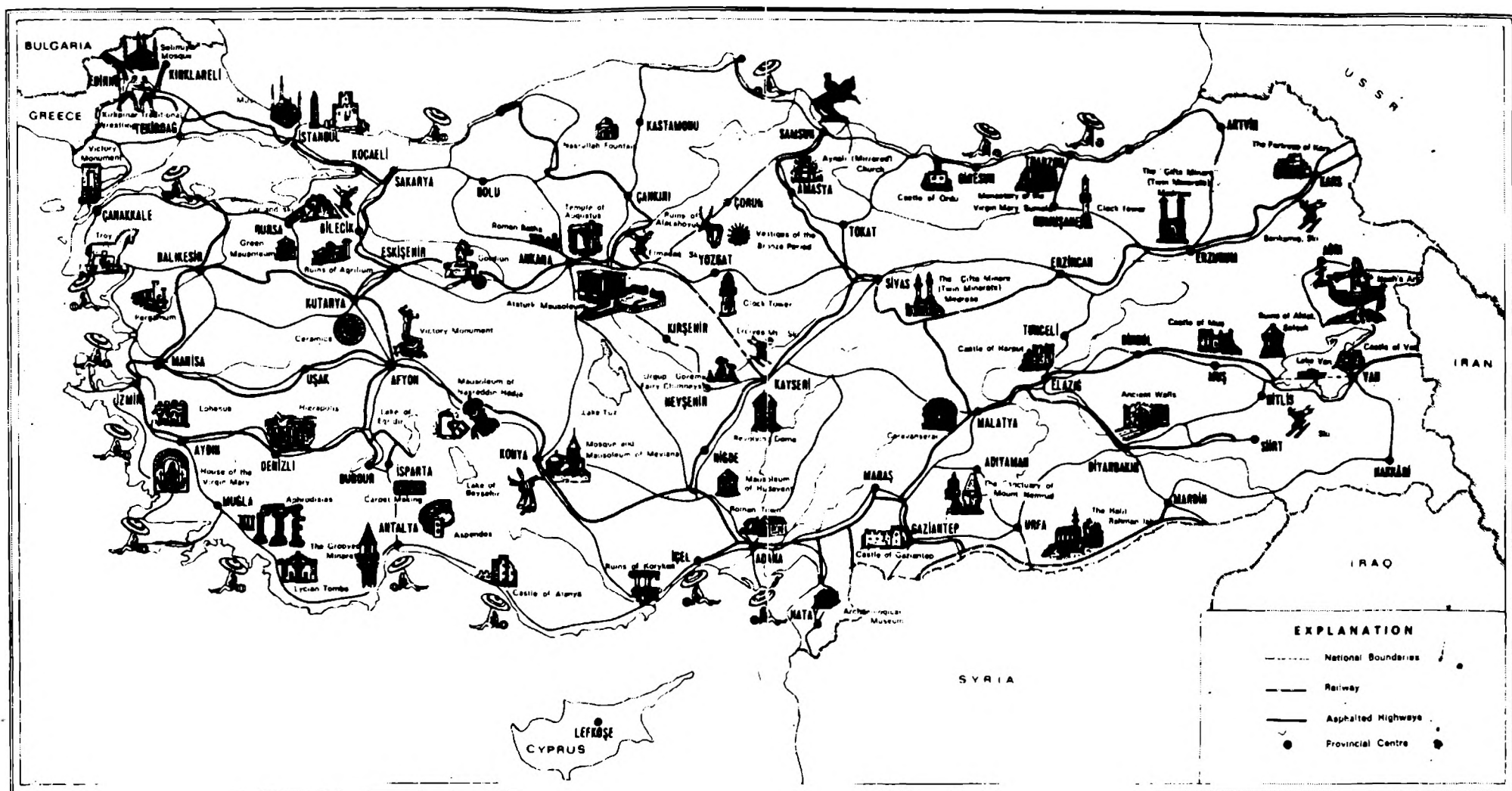
Αν η Τουρκία ρίξει όλο το βάρος της στο ζήτημα της υφαλοκρηπίδας, η Ελλάδα ενδεχόμενα να κάνει μια μικρή υποχώρηση σ' αυτό το θέμα ανακόποντας προσωρινά τις δραστηριότητές της. Όμως θα συνεχίσει την επιθετική πολιτική της στα ζητήματα της Κύπρου, της Δυτικής Θράκης και της αλιείας. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, αν η Τουρκία δεν αντιμετωπίζει τα ζητήματα αυτά συνολικά, υπάρχει ο κίνδυνος τα μέτρα που κατά καιρούς θα πάρει, να δώσουν την εντύπωση ότι είναι επιθετική δύναμη.

»Πώς μπορεί το πρόβλημα της υφαλοκρηπίδας να αναγορευθεί σε θεμέλιο λίθο των τουρκοελληνικών σχέσεων; Το πρόβλημα αυτό πρέπει να υποκινηθεί ταυτόχρονα με όλα τα υπόλοιπα προβλήματα. Παραδείγματος χάριν, να αποσταλούν όπλα στην περιοχή της Κύπρου που ελέγχεται από τους Τούρκους, να εμποδίζονται σε κάθε ευκαιρία οι Έλληνες ψαράδες στο Αιγαίο, να αναληφθούν δραστηριότητες που θα προκαλέσουν αναστάτωση στα σημαντικότερα τουριστικά κέντρα, να ελέγχεται ο εναέριος χώρος των ελληνικών νησιών, να κληθούν για στρατιωτική εκπαίδευση οι Τούρκοι της Δυτικής Θράκης που βρίσκονται στην Τουρκία, να δοθεί κρατική βοήθεια για την οργάνωση αυτών που βρίσκονται στην Ελλάδα και αν απαιτηθεί να παρθούν εμπορικοοικονομικά μέτρα στις περιοχές που υπάρχει τουρκική πλειοψηφία, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ανησυχία στην ελληνική κοινή γνώμη».

Στη συνέχεια, αφού τονίζεται η ανάγκη εκπόνησης ενός πολιτικού σχεδίου για τα θέματα αυτά, αναφέρεται:

«Η επίλυση των συσσωρευμένων προβλημάτων, θα πρέπει να αρχίσει είτε σε κατάλληλη διεθνή συγκυρία, είτε σύμφωνα με καθορισμένο χρονοδιάγραμμα. Θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε οπωσδήποτε τα πλεονεκτήματα που προέκυψαν μετά τη μείωση των πολιτικών φίλων της Ελλάδας, ιδιαίτερα μετά την αποπομπή της από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την απώλεια της υποστήριξης της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης. Για να εκμεταλλευτούμε αυτά τα πλεονεκτήματα θα πρέπει να φτιάξουμε ένα δίκτυο διόχτευσης στο δυτικοευρωπαϊκό Τύπο ειδήσεων και σχολίων. Θα πρέπει να αρχίσουμε βολιδοσκοπήσεις για να πάρουμε με το μέρος μας τους κύκλους που επηρεάζουν τον Τύπο, να οργανώνουμε κάθε εβδομάδα συγκεντρώσεις με τους ξένους ανταποκριτές και να παρέχουμε σ' αυτούς κάθε διευκόλυνση.

Τουρκικός τουριστικός χάρτης που εμφανίζει την Κύπρο σαν τμήμα της Τουρκίας. Μας τον έστειλε αναγνώστης του ANTI από τη Σουηδία.

«Ο τουρισμός ψηλού επιπέδου είναι ένα μέσο για να απευθύνεται κανείς άμεσα στη διεθνή κοινή γνώμη, το οποίο θα πρέπει να εκμεταλλευθούμε. Σ' αυτό τον τομέα είναι ανάγκη να δραστηριοποιηθούμε ώστε να εξουδετερώσουμε την ελληνική προπαγάνδα. Σ' ό,τι αφορά τα αντίμετρα για την υπονόμευση ολόκληρου του ελληνικού τουρισμού, θα πρέπει να απευθυνθούμε σε ειδικούς, ώστε να επιλεγεί η κατάλληλη μέθοδος και να αποφευχθούν κινήσεις που θα μπορούσαν να στραφούν εναντίον μας. Επίσης, είναι ανάγκη να ασκείται έλεγχος στα άτομα με ρωμική καταγωγή που χρησιμοποιούνται σαν ξεναγοί σε τουρκικά ταξιδιωτικά πρακτορεία, για να τερματιστεί η καταστρεπτική προπαγάνδα που κάνουν αυτά τα άτομα με την ιδιότητα του Τούρκου».

Παρακάτω κι αφού υπογραμμίζεται η ενίσχυση των διεθνών ερεϊσμάτων της Άγκυρας στους χώρους που διαθέτει ερεϊσμάτα η Αθήνα, διαβάζουμε:

«Η Ελλάδα πρέπει να ξέρει ότι η Τουρκία διατηρεί ανοικτή την οδό των συνομιλιών. Θα πρέπει επίσης να παρθούν μέτρα ώστε να πειστεί γι' αυτή μας τη διάθεση η δυτική κοινή γνώμη. Είναι ανάγκη να κυκλοφορήσουν πληροφορίες για τις απειλές και τις κατακτητικές διαθέσεις της Ελλάδας εναντίον της Τουρκίας, ώστε να κερδηθεί η συμπάθεια της ευρωπαϊκής και της διεθνούς κοινής γνώμης. Σ' αυτό τον τομέα είναι ανάγκη να διδαχθούμε από το Ισραήλ. Η Τουρκία πρέπει να είναι αποφασιστική. Και η πιο μικρή υποχώρηση μπορεί να αφήσει περιθώριο σε μια νέα επίθεση».

Στην ενότητα που αναφέρεται στα ελληνικά νησιά γράφουν:

«Τα ελληνικά νησιά, με πρόσχημα τις ανάγκες για τουριστικές εγκαταστάσεις, έχουν αποκτήσει αεροδρόμια με δυνατότητες αεροπορικών επιχειρήσεων. Οι πληροφορίες αυτές έχουν δημοσιευθεί και στον Τύπο. Θα πρέπει να κινητοποιηθούν όλες οι πηγές πληροφοριών, με σκοπό οι ειδήσεις αυτές να δοθούν λεπτομερειακά στις πιο σοβαρές δυτικές εφημερίδες. Είναι ανάγκη να περάσει η άποψη ότι αυτές οι βάσεις συνιστούν άμεση παγίδα για την τουρκική πολεμική αεροπορία...

«Επίσης, θα πρέπει να προβληθεί δημόσια η θέση ότι τα νησιά του Αιγαίου που είναι στα τουρκικά χωρικά ύδατα, βρίσκονται κάτω από τουρκική κυριαρχία...

Θα πρέπει να φροντίσουμε με κάθε τρόπο, ώστε οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις των ελληνικών νησιών να γίνουν σημείο διαμάχης. Ακόμα, θα πρέπει να βάλουμε σαν στόχο την κατάργηση αυτών των Βάσεων».

Σ' αυτό το σημείο, ίσως είναι σκόπιμο να σημειώσουμε ότι τώρα πια, τόσο ο τουρκικός Τύπος όσο και οι επίσημοι της Άγκυρας έχουν αντικαταστήσει τον όρο «ελληνικά νησιά» από τον ασαφή και επιδεχόμενο παρερμηνείας και εκμετάλλευση όρο «νησιά του Αιγαίου».

Στη συνέχεια και κάτω από τον υπότιτλο «Το Αιγαίο δεν πρέπει να γίνει "ελληνική λίμνη"» διαβάζουμε: «Γι' αυτό το σκοπό είναι ανάγκη να παρεμποδίζονται σε μεγάλη κλίμακα οι ελληνικές δραστηριότητες στο Αιγαίο, οι οποίες αφορούν τον τουρισμό, την αλιεία, τις έρευνες για πετρέλαιο και τις θαλάσσιες μεταφορές. Αν απαιτηθεί, θα πρέπει να δημιουργηθεί αναστάτωση στη θαλάσσια ελληνική οικονομία με τη χρήση κατάλληλων μέτρων... Για να παρεμποδίσουμε τη μετατροπή του Αιγαίου σε ελληνική λίμνη, είναι ανάγκη να λάβουμε χωρίς καθυστέρηση τα απαραίτητα μέτρα για την ανάπτυξη της ναυτιλίας μας. Κι αυτό γιατί η χρήση μόνο της βίας θα μειώσει το γόητρό μας στη διεθνή κοινή γνώμη».

Παρακάτω, με θέμα τις ναυτικές δυνάμεις διαβάζουμε:

«Σε περιπτώσεις θερμής διαμάχης, οι ναυτικές δυνάμεις μας πρέπει να είναι σε ετοιμότητα, ώστε να υπάρχει δυνατότητα δυναμικής αντίδρασης. Μια δυο τορπιλάκατοι που έχουν την ευθύνη των ακτών σε περίοδο ειρήνης, δεν είναι αρκετές για την εξασφάλιση υπεροχής στο Αιγαίο. Η κατάσταση αυτή δεν συνιστά ετοιμότητα σε περίπτωση θερμής διαμάχης. Είναι ανάγκη να ενισχύσουμε τις ναυτικές δυνάμεις με εθνικές θυσίες».

Οι συντάκτες του κειμένου αφού επισημαίνουν ότι οι σχέσεις της Ελλάδας με τις γειτονικές χώρες δεν είναι ικανοποιητικές, γράφουν:

«Είναι γνωστές οι διαθέσεις της Βουλγαρίας για έξοδο στο Αιγαίο και της Γιουγκοσλαβίας για κατάκτηση της Μακεδονίας. Υπάρχουν ακόμα μεθοριακές διαφορές μεταξύ Αλβανίας και Ελλάδας. Απ' αυτό το κλίμα της θερμής διαμάχης, είναι δυνατόν να προκύψουν πλεονεκτήματα για την Τουρκία».

Θα κλείσουμε την παρουσίαση της αποκαλυπτικής έκθεσης - οδηγού της Τουρκικής Ακαδημίας Πολέμου παραθέτοντας μια χαρακτηριστική παράγραφο από την τελευταία ενότητα:

«Η Ελλάδα δεν είναι σε θέση από μόνη της να απειλήσει την Τουρκία. Δεν είναι σε θέση να διεξάγει ένα σύγχρονο πόλεμο, ιδιαίτερα ενάντια στην Τουρκία, ούτε από οικονομική ούτε από στρατιωτική άποψη, αν δεν βοηθηθεί σε όπλα, εφόδια και χρήματα».

Για άλλη μια φορά

στα πρόθυρα μιας οριστικής λύσης;

Ο Νασρεντίν Χότζας συνάντησε μια μέρα στο δρόμο το γείτονά του χλωμό και άκεφο. «Μα τι έχεις;» τον ρώτησε. «Χότζα μου, το σπίτι μου είναι μικρό, τα παιδιά πολλά, η γυναίκα μου φωνάζει συνέχεια, και τα πεθερικά μου μου σπαν τα νεύρα. Δεν μπορώ πια να κοιμηθώ» ήταν η απεγνωσμένη απάντηση. «Βάλε το γαϊδουράκι σου στο σπίτι και θα 'σαι μια χαρά», τον συμβούλεψε ο Χότζας. Την άλλη μέρα ο γείτονας είχε τα χάλια του. «Δεν είσαι ακόμη καλά;» ρώτησε ο Χότζας. «Πάρε και τα κοτόπουλά σου στην κρεβατοκάμαρα».

Λίγο πριν καταρρεύσει ολότελα ο γείτονας έτρεξε στο Χότζα να ζητήσει και άλλη συμβουλή. «Μα βγάλε το γαϊδουράκι έξω, βγάλε και τα κοτόπουλα. Θα δεις». Όταν όλα τα σπιτικά ζώα άδειασαν την κρεβατοκάμαρα ο γείτονας του Χότζα κατόρθωσε επιτέλους να κοιμηθεί. Ήταν και πάλι ευχαριστημένος απ' τη ζωή του.

Τα τελευταία επιφωνήματα «συγκρατημένης αισιοδοξίας» στην Ελλάδα και την Τουρκία για την πορεία του Κυπριακού, τέλος της περασμένης εβδομάδας, θύμισαν αυτή τη λαϊκή ιστορία. Συγκεκριμένα: Ύστερα απ' την αυθαιρέτη μονόπλευρη ανακήρυξη της «Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου» (Νοέμβρη του 1983), την επακόλουθη ένταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και μια σειρά ενδοκυβερνητικών κρίσεων αυτόν το χρόνο και στις δυο κοινότητες της μεγαλονήσου, το τέλος του 1984 προβάλλεται σαν αίσιο για μια οριστική λύση του Κυπριακού. Οι τρεις τελευταίοι γύροι των «εκ των συνεγγυς συνομιλιών» στη Νέα Υόρκη είχαν σαν αποτέλεσμα ένα σχέδιο συμφωνίας, σύμφωνα με το οποίο:

- Πρόεδρος της διζωνικής Ομόσπονδης Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι ελληνοκύπριος και αντιπρόεδρος τουρκοκύπριος.
- Ο καταμερισμός του κυπριακού εδά-

Πάρα πολλές είναι οι ενδείξεις ότι για πρώτη φορά και μετά το '74 είμαστε κοντά σε μια πιθανή «λύση» του Κυπριακού. Ίσως η πιο σημαντική ένδειξη πως κάτι σοβαρό συμβαίνει βρίσκεται στο ότι όλες οι πλευρές συντηρούν μια σύγχυση και συσκότιση για όσα συμβαίνουν στις διάφορες διαβουλεύσεις.

Είναι περίπου αυταπόδεικτο ότι οποιαδήποτε λύση δεν θα αφορά στη δικαίωση των ελληνικών θέσεων και συμφερόντων, μιας και οι διαπραγματεύσεις γίνονται υπό τα δεδομένα της κυπριακής προδοσίας, της εισβολής και κατοχής. Όπως επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε πως οι «δείκτες» Κουεγιάρ, είχαν την έγκριση και των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ, δηλαδή οι συζητήσεις της Ν. Υόρκης πραγματοποιούνται σε περίπου συμφωνημένο διεθνοπολιτικό πλαίσιο.

Η διζωνική ομοσπονδία που θα προκύψει από ενδεχομένη συμφωνία θα είναι μια επανάληψη της Ζυρίχης «υπό το φως των νέων δεδομένων», δηλαδή μιας εικοσιπενταετίας αγώνων, λαθών, προδοσιών, ανοιχτής δράσης του ιμπεριαλιστικού παράγοντα.

Αλλά μία «λύση» του κυπριακού δεν μπορεί να είναι παρά ένας σταθμός, μια τακτική κίνηση κι από τις δύο πλευρές, μιας και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις θα περάσουν από πολλές δοκιμασίες και περιπέτειες πριν οποιαδήποτε μερική κίνηση μπορέσει να θεωρηθεί και τελική.

της Αμαλίας Βαν Χεντ

φους θα αντιστοιχεί με 71% (ίσως και περισσότερα) για το νότιο τμήμα της Ομοσπονδίας και αντίστοιχα 29% (ή λιγότερα) για το βόρειο.

- Η τουρκοκυπριακή κοινότητα θα 'χει τη δυνατότητα του «βέτο» σε ό,τι την αφορά. Και τέλος,

- Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες θα μπορούν να επιστρέψουν στην Αμμόχωστο.

Κατά ένα περίεργο τρόπο αρχικά όλα τα συμμετέχοντα στο Κυπριακό, μέρη όχι μόνο εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τη νέα προσέγγιση των δύο κοινοτήτων, αλλά την παρουσίασαν και κάτι σαν κατόρθωμα που οφείλεται αποκλειστικά σε καθένα από αυτά.

Έτσι «προσωπική επιτυχία» του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, Ξάβιε Περέζ Ντε Γκουεγιάρ, χαρακτηρίστηκε τόσο στον ΟΗΕ και στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη η επικείμενη συνάντηση κορυφής μεταξύ του Προέδρου της Κύπρου Σ. Κυπριανού και του Τουρκοκύπριου ηγέτη, Ρ. Ντενκτάς γεγονός που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν αδιανόητο.

Στην Ελλάδα τονίστηκε με επίταση «Η τουρκική υποχώρηση και η ελληνική κατανόηση» ενώ ο τουρκικός Τύπος απαριθμούσε με τη σειρά του τα πωγωνίσματα της Αθήνας και της Λευκωσίας. Παραχωρήσεις υπήρξαν αναμφισβήτητα και από τις δυο πλευρές. Η Τουρκοκυπριακή —και έμμεσα η τουρκική ηγεσία— δέχτηκε:

- Σ' αντίθεση με τις επανειλημμένες βεβαιώσεις του Ραούφ Ντενκτάς ότι «η κυπριακή ομοσπονδία είναι νοητή μόνο αν το αξίωμα του Προέδρου καλύπτεται εκ περιτροπής μια φορά από ελληνοκύπριο και μια από τουρκοκύπριο» να αρκестεί τώρα στην αντιπροεδρία.

- Να παρακάμψουν το μέχρι πρόσφατα προβαλλόμενο επιχείρημα τους, ότι «Η Τουρκία, δεν επιστρέφει ποτέ οικειοθελώς αυτό που απόχτησε με τα όπλα» και να επιστρέψουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων το 10% του κυπριακού εδάφους.

- Ο Ντενκτάς να αρκестεί στο «θετικό βέτο» στη νομοθετική εξουσία, γεγονός που σημαίνει την εγκατάλειψη της αρχής (Prinzip) της «πολιτικής ισοτιμίας των δύο κοινοτήτων», αρχή που ο ίδιος ο Ντενκτάς είχε καθιερώσει.

Το τίμημα για τις τουρκικές υποχωρήσεις ήταν όμως και για την ελληνική πλευρά υψηλό. Για πρώτη φορά μετά την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ εγκαταλείφθηκαν σιωπηλά οι «προϋποθέσεις» για μια συνάντηση κορυφής, όπως:

- Η αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο.

- Η ανάκληση της αυτοανακηρυσσόμενης Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου.

Στις «εκ των συνεγγυς διαβουλεύσεις» της Νέας Υόρκης το θέμα της αποχώρησης τουρκικών στρατευμάτων παρέμεινε ασαφές και η ανάκληση του κράτους του Ντενκτάς δεν συζητήθηκε καν.

Δυο μόνο μέρες αργότερα ο Τύπος της Τουρκίας και της Ελλάδος αρχίζει κιόλας να αμφισβητεί τα αποτελέσματα της διάσκεψης κορυφής, να ταλαντεύεται ανάμεσα σε αισιοδοξία και απαισιοδοξία, να μετρά τους λόγους που οδήγησαν τις αντίστοιχες ηγεσίες σε παραχωρήσεις. Οι θέσεις των τουρκικών εφημερίδων ήταν σκληρότατες. Με τίτλους όπως «την πατήσαμε» ή «τα παιχνίδια του Παπανδρέου περνούν στους συμμάχους» οι Τούρκοι σχολιαστές έκφραζαν τη δυσφορία τους απέναντι στον «πάντα εφησυχάζόμενο Οζάλ».

Σύμφωνα με τους ίδιους η «εκπληκτική στροφή» της Άγκυρας οφείλεται πρώτιστα στην ανοικτή πίεση που ασκήθηκε τον τελευταίο καιρό εκ μέρους της Δ. Γερμανίας, της Μ. Βρετανίας αλλά ιδιαίτερα των ΗΠΑ. Αρχές Δεκεμβρίου ο Πρόεδρος Ρήγκαν απέστειλε προσωπικό μήνυμα στο στρατηγό Εβρέν και καλούσε την τουρκική ηγεσία να φανεί διαλλακτική στο κυπριακό (Cumhuriyet της 4.12.84). Ο γνώστος μας αμερικανός υφυπουργός εξωτερ-

ρικών, Ρίτσαρντ Μπερτ σε μια συνέντευξη προς την «Τερτζούμαν» έθεσε το θέμα σαφέστερα: «Μια συμφωνία στο Κυπριακό θα δημιουργήσει μια χωρίς εμπόδιο διευκόλυνση στην παροχή αμερικανικής βοήθειας προς την Τουρκία». Και ένας υψηλά υφιστάμενος του Στέιτ Ντηπάρτμεντ σύμφωνα με τη Τζουμχουριέτ (12.12.): «Η Τουρκία ενδιαφέρεται να μειώσει τις πιέσεις του Κογκρέσου στο μίνιμουμ».

Αν μόνο η στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ αρκεί πράγματι σαν μοχλός πίεσης στους Τούρκους στρατηγούς για να θυσιάσουν τον Ντενκτάς αμφισβητείται ήδη και στην ίδια την Τουρκία. Λόγω της απόλυτης οικονομικής και στρατιωτικής εξάρτησης του αυτοανακηρυσσόμενου κρατιδίου από τη «Μητέρα Πατρίδα» ο Πρόεδρος του έχασε στα μάτια της πλειοψηφίας των τουρκοκυπρίων την αίγλη του ήρωα και μεταμορφώθηκε απλώς σε διοικητή μιας τουρκικής επαρχίας: «Πώς μπορούμε να μιλούμε για κυριαρχικά δικαιώματα των τουρκοκυπρίων τη στιγμή που δεν μπορούμε ούτε καν να ορίσουμε τον αρχηγό της αστυνομίας» ρωτούσε ο αρχηγός της αριστερής αντιπολίτευσης κ. Οζγκιούρ. Τα διογκώμενα οικονομικά προβλήματα —ο πληθωρισμός ξεπέρασε φέτος το 58% και η ανεργία, αντίκρισμα της τουρκικής οικονομίας ανεβαίνει επικίνδυνα— καθώς και το γεγονός ότι οι πολίτες απ' την άλλη πλευρά της «πράσινης γραμμής» κερδίζουν κατά μέσο όρο 4 φορές περισσότερα απ' ό,τι οι ίδιοι, υποδαυλίζει

τα εχθρικά αισθήματα των Τουρκοκυπρίων εναντίων της τουρκικής κατάκτησης. Ο πρόεδρος της συντεχνίας δασκάλων, κ. Ταχσίν είπε: «Ο αγώνας μας για ανεξαρτησία στρέφεται τώρα εναντίον της Τουρκίας».

Οποιαδήποτε αναφορά για αποχώρηση του τουρκικού στρατού από την Κύπρο θα είχε σαν πρώτο επακόλουθο την κατάρρευση του οικοδομήματος, που οικοδόμησε ο πρώτα απ' όλα έμπορος Ντενκτάς πάνω στην αυθαιρεσία στην καταστολή και στην καταπίεση. Τα τελευταία μέτρα της Άγκυρας στόχευαν όμως ακριβώς στην αποφυγή αυτού του κινδύνου.

Τέλος Αυγούστου η «Χουριέτ» ανακοίνωνε, ότι η Τουρκία πρόκειται να ηλεκτροδοτήσει το βόρειο τμήμα της Κύπρου: «Για να παύσει να εξαρτάται η τουρκοκυπριακή κοινότητα από τους ελληνοκύπριους». Σύμφωνα με την ίδια εφημερίδα το έργο θα κοστίσει περίπου 55 εκατομμύρια δολάρια. Η σύνδεση θα γίνει από το Ακκυυ κοντά στη Μερσινή στη βόρεια Κύπρο. Αρχές Νοεμβρίου η διεύθυνση Τύπου και Πληροφοριών της Τουρκίας προκήρυξε ένα διαγωνισμό έκθεσης ιδεών με θέμα: «Η τουρκική δημοκρατία βορείου Κύπρου θα παραμείνει αιώνια» και τέλος του ίδιου μηνός ένα νέο πλαίσιο οικονομικής συμφωνίας μεταξύ της Τουρκίας και του κράτους του Ντενκτάς, αποτελούμενο από 31 παραγράφους επισφράγιζε:

● Την απόφαση της Άγκυρας να ορίζει κάθε Σεπτέμβρη εκ νέου το πόσο που θα

διατίθεται στον ετήσιο προϋπολογισμό του ψευτοκρατιδίου. Φέτος η Άγκυρα χρηματοδότησε με 21 εκατομμύρια δολάρια το μισό προϋπολογισμό της βόρειας Κύπρου.

● Συμβουλές προς την τουρκοκυπριακή ηγεσία να ευθυγραμμίσει το τραπέζι της σύστημα με αυτό της Τουρκίας.

● Την ανακοίνωση, πως η Τουρκία αναλαμβάνει όλα τα έργα υποδομής στη βόρεια Κύπρο· και

● Τις προσπάθειες της Άγκυρας για προώθηση τουρκικών επενδύσεων στο κατεχόμενο τμήμα της μεγαλονήσου.

Σίγουρα είναι πολύ νωρίς για θριαμβολογίες. Ιδιαίτερα τώρα που τόσο εδώ όσο και στην Τουρκία ριζώνει η πεποίθηση, ότι η αμερικανική πίεση για την προβαλλόμενη λύση του κυπριακού είναι μόνο η αρχή. Η αρχή μιας σειράς πιέσεων που στόχο θα 'χουν την προώθηση μιας επαναδιαπραγμάτευσης του καθεστώτος του Αιγαίου. Και τόσο εδώ όσο και εκεί αναπάντητα παραμένουν τα ερωτήματα, για το ποιο θα είναι το επόμενο τίμημα, οι άλλες παραχωρήσεις.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ:

Οι εγκαταστάσεις για το νέο αεροδρόμιο του Λευκονίκου της μεγαλύτερης αεροπορικής βάσης στη Μ. Ανατολή (Γκάρντιαν), που κόστισε στο αμερικανικό Πεντάγωνο γύρω στα 400 εκατομμύρια δολάρια τελειώνουν στις 25 Φεβρουαρίου 1985...

ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ

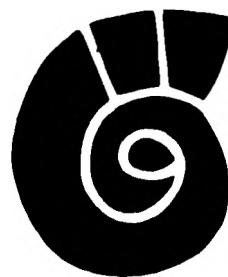
Κυκλοφορούν

Η Συντεχνία δεν δημιουργήθηκε από την ανάγκη για έναν ακόμη εκδοτικό οίκο, αλλά για έναν εκδοτικό οίκο διαφορετικό, πού ως βασικότερους στόχους του έχει θέσει:

- ★ τις έγκυρες και επιμελημένες εκδόσεις.
- ★ τη διασφάλιση των συγγραφικών δικαιωμάτων. Οί συγγραφείς θα δεσμεύονται μόνο για μία έκδοση του συγκεκριμένου βιβλίου στην ελληνική γλώσσα, ενώ θα διατηρούν την πνευματική και οικονομική διαχείριση του έργου τους για τη μεταφορά του στο ραδιόφωνο, την τηλεόραση, τόν κινηματογράφο και τό θέατρο, καθώς και για την μετάφραση και έκδοση του βιβλίου τους στο εξωτερικό.
- ★ τη χρηματοδότηση και προώθηση των εκδόσεων από τόν εκδοτικό οίκο.
- ★ τη συμμετοχή των συγγραφέων στά καθαρά κέρδη του βιβλίου τους σε ποσοστό 50%.
- ★ τόν οικονομικό έλεγχο από τούς συγγραφείς όλων των σταδίων παραγωγής και διαθέσεως των βιβλίων τους, ώστε νά διασφαλίζεται απόλυτα τό 50%.

“Ωστε τό τελικό όφελος νά έχει ό αναγνώστης.

Φίλιππου Δρακονταειδῆ
«Τό "Αγαλμα"
Νίκου Νικολαΐδη
«Γλυκιά Συμμορία»
Σπύρου Τσακνιά
«Ίστορίες για τό Σέργιο -
- Πτέρυξ Χρονίων Παθήσεων»

ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Αριστίνος Γιώργος
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ
Νουβέλα

Καραούλης Κώστας
Η ΕΚΛΕΙΨΗ
Μυθιστόρημα

Κολώνας Βαγγέλης
ΧΑΡΑΜΑΔΕΣ
Μυθιστόρημα

Κοντολέων Μάνος
ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ
Μυθιστόρημα

Ξανθούλης Γιάννης
ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΕ ΣΤΟ
ΧΕΙΜΩΝΑ
Μυθιστόρημα

Τομαζάνη Δέσποινα
ΤΟ ΑΜΙΛΗΤΟ ΝΕΡΟ
Ερωτικό παραμύθι

Χαριτόπουλος Διονύσης
ΔΕΣΠΟΙΝΑ
Νουβέλα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζ. Πηγής 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3601331, 3603234

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γκίνσμπουργκ Νατάλια
Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΟΥ ΠΑΕΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ
Μυθιστόρημα

Κόνραντ Τζόζεφ
Η ΤΡΕΛΑ ΤΟΥ ΑΛΜΑΓΕΡ
Μυθιστόρημα

Μπαζέν Ερβέ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΧΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ
Μυθιστόρημα

Ζακόμπ Μαξ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ

Παρίζε Γκοφρέντο
ΤΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ
Μυθιστόρημα

Χάσεκ Γιάροσλαβ
ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ
Διηγήματα

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζ. Πηγής 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3601331, 3603234

Εδώ και τώρα, δορυφορική χώρα!

του Ρέπορτερ

Απομένει το επιχείρημα των προγραμμάτων που θα είναι ξένα. Λες και τώρα είναι ελληνικά. Δορυφοριστί ή μη, έλεγε και πολύ σωστά σε μια πρόσφατη συνέντευξή του ο Μ. Πλωρίτης, το πρόβλημα είναι ότι τα ξένα προγράμματα κυριαρχούν. Και αυτό —λέμε εμείς— μπορεί να λυθεί με την ανάπτυξη της τηλεοπτικής ποιότητας κι όχι με χομείνισμούς.

Τώρα, όχι μένουμε πάλι πίσω από τις εξελίξεις, αλλά, θα γίνει κάτι το χειρότερο. Οι αρμόδιοι γνωρίζουν καλά, ότι στα παράλια της Τουρκίας, οι κάτοικοι παρακολουθούν ελληνική τηλεόραση, επειδή, σε σύγκριση με τη δική τους είναι καλύτερη. Οι εφημερίδες της Σμύρνης, δημοσιεύουν κάθε μέρα, το πρόγραμμα των 2 ΕΡΤ. Και οι Τούρκοι —αυτό είναι αλήθεια— έχουν αρχίσει και μαθαίνουν —ξανά— ελληνικά. Το ίδιο θα πάθουμε και εμείς, με τα αγγλικά και τα γαλλικά που μέχρι τώρα έβαζαν τις δικές τους εκφράσεις στην ελληνική γλώσσα. Ενώ τώρα θα την αντικαταστήσουν.

Αυτή είναι, λοιπόν, η εκσυγχρονισμένη αντίληψη του ΠΑΣΟΚ που θέλει να «μην χάσουμε το τραίνο» της τεχνολογικής επανάστασης. Αυτή είναι και η αντιιμπεριαλιστική πολιτική, που απεμπολεί την ελληνική γλώσσα. Πρέπει δηλαδή να μένουμε πάντα δορυφόροι;

ΥΓ. Φαίνεται πάντως ότι το θέμα έχει και άλλες πλευρές. Γιατί ο —προφανώς άσχετος— σύμβουλος, έγραψε στην έκθεσή του και διάφορες φοβερές ανακρίβειες, όπως ότι η σύνδεση θα κοστίσει 50 εκατομμύρια, ενώ σύμφωνα με την «Μεσημβρινή», θα κόστιζε μόνο 700.000 δραχμές. Θα 'χουμε δηλαδή και συνέχεια, στην οποία παίζουν πολλά πολλά συμφέροντα...

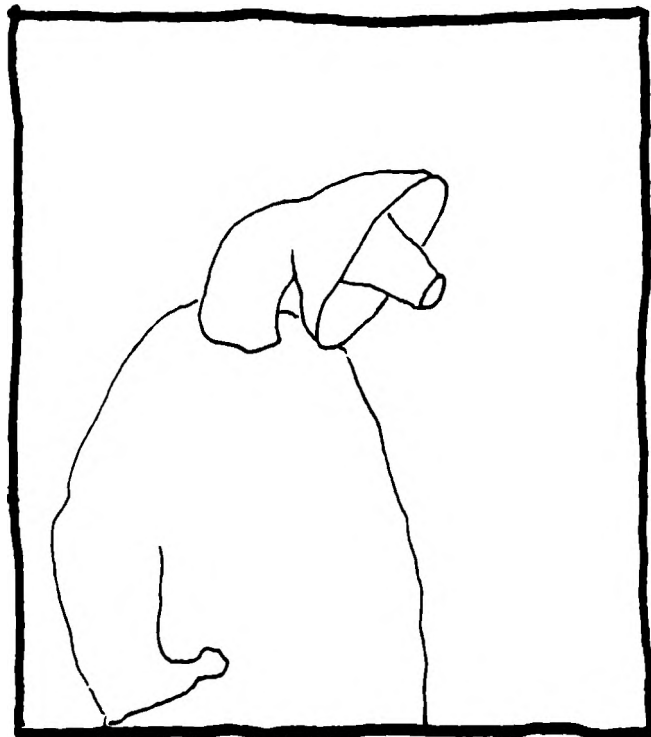

Ο πρώτος είναι μία πασιφανής άγνοια, όλων των τελευταίων εξελίξεων γύρω από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ο κ. Μαρούδας για παράδειγμα, δήλωσε με την ευκαιρία ότι είναι αντίθετος με τη δορυφορική τηλεόραση, αλλά και με την καλωδιακή ή ιδιωτική, μπλέκοντας τρία εντελώς διαφορετικά πράγματα. Γιατί η μεν δορυφορική δεν έχει σχέση με τις άλλες, η δε καλωδιακή δεν είναι κατ' ανάγκη και ιδιωτική. Το «επιπλέον κανάλι» που εγκαινιάστηκε πρόσφατα στη Γαλλία, είναι ένα είδος καλωδιακής τηλεόρασης, αλλά ανήκει σε κρατικές εταιρείες. Και οι καλωδιακές τηλεοράσεις που θα λειτουργήσουν στην ίδια χώρα, θα ανήκουν στην Αυτοδιοίκηση.

Ο δεύτερος είναι το λεγόμενο πολιτικό κόστος. Ο «Ριζοσπάστης» είχε εδώ και καιρό φρυάξει με την αρχική πρόθεση της κυβέρνησης, να συνδεθούμε με τη δορυφορική TV, την οποία είχε εκφράσει ο διευθυντής της ΕΡΤ-1 κ. Μαθιόπουλος. Απειλές, φτηνές δημαγωγίες του τύπου «κύριε Μαθιόπουλε είστε με τους δορυφόρους» και κραυγές για την υπεράσπιση της εθνικής μας ανεξαρτησίας. Και επειδή οι αρμόδιοι έκριναν ότι το θέμα δεν είχε και μεγάλη σημασία, σκέφθηκαν να κάνουν το χατίρι στο ΚΚΕ. Πριν φυσικά ο κ. Παπανδρέου προλάβει να δηλώσει ότι το ΚΚΕ «αδυνατεί για μία ακόμη φορά να συλλάβει το νόημα της σημαντικής πολιτικής και κοινωνικής συγκυρίας».

Περί αυτού πρόκειται. Ρώτησαν τον κ. Μαρούδα για παράδειγμα, τι θα γίνει, αφού ο δορυφόρος θα εκπέμπει και προς την Ελλάδα. Και απάντησε ότι δεν θα εκπέμπει γιατί δεν έχει οικονομικό ενδιαφέρον. Στην πραγματικότητα συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο: οι διάφορες πολυεθνικές εξασφαλίζουν δωρεάν και ανεξέλεγκτη διαφήμιση για τα προϊόντα τους.

Γιατί οι Έλληνες τηλεθεατές θα συνδεθούν μόνοι τους με τη δορυφορική τηλεόραση. Και μόνο το γεγονός ότι θα μεταδίδονται κατά κόρον αθλητικά και μουσικά προγράμματα, θα οδηγήσει όλους τους τηλεόπληκτους νεοέλληνες που ρέπουν προς το εισαγόμενο να αγοράσουν μία κεραία αξίας 30.000 περίπου δραχμών, και να γίνουν νεο-πειρατές. Οι εταιρείες που παράγουν τηλεοράσεις έχουν ήδη αρχίσει στις εφημερίδες διαφήμιση για το ποια τηλεόραση θα πιάνει καλύτερα το δορυφόρο. Και πάνω στη σύγχυση θα δράσουν και θα θησαυρίσουν πάλι οι αεριτζήδες, οι «ειδικοί» για την εγκατάσταση των κεραιών και όλος ο συρφετός που κάθε φορά μας μυεί στις νέες τεχνολογικές εξελίξεις, επειδή η πολιτεία αδιαφορεί, κωφεύει, παραμένει βαθύτατα αναχρονιστική.

Επιτέλους! Έφτασε η ώρα αυτός ο τόπος να αποκτήσει κοινή γλώσσα με τους άλλους λαούς: αγγλικά, γαλλικά, και γιατί όχι γερμανικά!!!

Το δώρο αυτό μας το κάνει —ποιος άλλος— η αντιιμπεριαλιστική μας κυβέρνηση, που αποφάσισε ότι δεν πρέπει να συμμετάσχουμε ως χώρα, στο κοινό ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τη δορυφορική τηλεόραση.

Για το θέμα έχουμε ξαναγράψει και παλιότερα. Σε δύο περίπου χρόνια, οι κάτοικοι της Δ. Ευρώπης (και όχι μόνο) θα έχουν τη δυνατότητα να «πιάνουν» τις εκπομπές που θα εκπέμπονται μέσω δορυφόρου, τοποθετώντας στην τηλεοπτική τους συσκευή, μια μικρή, «ειδική» κεραία. Αν μεν συμμετέχαμε, στο πρόγραμμα, θα είχαμε τη δυνατότητα να το συνδιαμορφώσουμε, βλέποντας τις εκπομπές και με ελληνικούς υπότιτλους. Αν όχι, θα το ακούμε στα ξένα.

Μετά από μακρόχρονη... απουσία σκέψης και αρκετούς δισταγμούς, η κυβέρνηση αποφάσισε να μην συμμετέχει στο πρόγραμμα. Γιατί, σύμφωνα με την έκθεση ενός ανεγκέφαλου του ΠΑΣΟΚ, που απεκάλυψε ο τελευταίος «Ταχυδρόμος», το ελληνικό κοινό θα «σνομπάρizε» τα ελληνικά προγράμματα των δύο ΕΡΤ, «επειδή τα ξένα, για πάρα πολύ καιρό, θα είναι ποιοτικά ανώτερα από τα ελληνικά».

Ο πανικός που έχει πέσει στις ανά την Ευρώπη εξουσίες που βλέπουν να χάνουν το τηλεοπτικό μονοπώλιο, είναι, δηλαδή, και ο βασικός λόγος για τον οποίο η «δική μας» κυβέρνηση είπε το όχι. Και απ' αυτήν την άποψη την καταλαβαίνουμε, έστω κι αν με αυτό τον τρόπο εκφράζεται η εμμονή της διατήρησης της τηλεοπτικής μας «ποιότητας» (sic) στα σημερινά γελοία επίπεδα. Φαίνεται όμως ότι δύο ακόμη λόγοι οδήγησαν στην απόφαση.

Πλουραλισμός σημαίνει: Αν δεν συμφωνείς τράβα ρεβόλβερ

Ήρξη για τό «Παρασκηνίο»

Πολυάριθμα τηλεφωνήματα, χθες βράδυ, στην «Μεσημβρινή», οργανμένων τηλεθεατών, για την εκπομπή της Ε.Ρ.Τ. «Παρασκηνίο». Κυρίως για το τμήμα της εκπομπής, στο οποίο εμφανίστηκε η συγγραφέας Έλλη Αλεξίου και υποστήριξε, ότι δεν υπήρξε παιδομάζωμα, στα χέρια του εμφύλιου, αλλά έλεγχο της δημοκρατίας (εκπαίδευση των παιδιών) από την περιοχή των μαχών.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ

17-12-81

«Πολυάριθμα τηλεφωνήματα, χθες βράδυ, οργανμένων τηλεθεατών στα γραφεία μας, για την εκπομπή της ΕΡΤ "Παρασκηνίο", έγραφε ο «Ριζοσπάστης», την επομένη της εκπομπής του Καστοριά...Α όχι μας συγχωρείτε το απόσπασμα δεν είναι από τον «Ριζοσπάστη», αλλά από τη «Μεσημβρινή» της 17-12-81. «Και η κυβέρνηση δεν έχει το δικαίωμα, εν όψει μάλιστα εκλογών, να χρησιμοποιεί τα κρατικά μέσα ενημέρωσης σαν όργανο των πιο στενών και συχνά ταπεινών σκοπιμοτήτων, παρουσιάζοντας εκπομπές σαν αυτές του "Παρασκηνίου"», έγραφε την ίδια εποχή η «Βραδυνή». Ωχ! μας συγχωρείτε, κάναμε και πάλι λάθος, πρόκειται για τον «Ριζοσπάστη» της 7-12-1984.

«Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει, και η τελευταία εκπομπή του "Παρασκηνίου", μας το θύμισε», έγραφε πρόσφατα η «Βραδυνή». Μα επιτέλους, τι σύγχυση! Δεν πρόκειται για τη «Βραδυνή» και την κριτική της για την εκπομπή που παρουσίασε τον Κορνήλιο Καστοριάδη, αλλά για το «Έθνος» της 31-12-81, και την εκπομπή για την Έλλη Αλεξίου.

Εξηγούμαστε, για όσους δεν κατάλαβαν τα αίτια των αλληπάλληλων λαθών μας. Έχουμε μπροστά μας τις κριτικές των εφημερίδων για δύο διαφορετικές εκπομπές του «Παρασκηνίου», που ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων αλλά και επιδοκιμασίας. Η πρώτη, παρουσιάζοντας την Έλλη Αλεξίου, η οποία έκφρασε την δική της άποψη για το «παιδομάζωμα», προβλήθηκε το Δεκέμβριο του 1981. Την επομένη, «Βραδυνή», «Ακρόπολις» κτλ., ζητάγαν τις κεφαλές των δημιουργών του «Παρασκηνίου» και των υπεύθυνων της ΕΡΤ, επί πινακι, ενώ ο «Ριζοσπάστης» και το

Χρειάζεται μπόλικο θράσος για να υποστηρίξει κανείς, όπως έκανε ο Κορνήλιος Καστοριάδης, ότι η δυνατότητα να μιλά, όπως εκείνος μιλά, αποτελεί απόδειξη φιλελευθερισμού της δυτικής κοινωνίας. Και χρειάζεται ακόμα περισσότερο θράσος, για να

είναι η κυβέρνηση που δεν έχει το δικαίωμα, ενόψει μάλιστα εκλογών, να χρησιμοποιεί τα κρατικά μέσα ενημέρωσης σαν όργανο των πιο στενών και συχνά ταπεινών σκοπιμοτήτων.

«ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» 7-12-84

Κατάργησε και την Αντίσταση!

«Είναι αδύνατο να συνεννοηθείς με τους ανθρώπους αυτού του χωριού. Θα χρειάζονταν πάντα μερόνυχτα συζήτηση για να...»

«Αδίκαια προσπαθεί, η ΕΡΤ — ή, με μια μοναδική εκπομπή της, να παραστήσει τη δημοκρατική. Ο λαός ξέρει ότι είναι και παραμένει εφιαστική». Σ' αυτό συμφωνούμε με το ΕΡΚοσπαστή.

«Έθνος» υπερασπίστηκαν την εκπομπή με μακρόσυρτα άρθρα.

Πριν από 15 μέρες, μία άλλη εκπομπή, αφιερωμένη στον Καστοριάδη, και με δημιουργούς τους ίδιους ανθρώπους, προκάλεσε την μήνι, κυρίως του «Ριζοσπάστη» (και λιγότερο του «Έθνους») και την αμέριστη επιδοκιμασία των εφημερίδων που ζητούσαν να είχε απαγορευθεί η... προηγούμενη εκπομπή του «Παρασκηνίου».

Δυστυχώς, όταν η Μαρία Ρεζάν απολύθηκε από το Νεοδημοκρατικό ραδιόφωνο, το «Έθνος» δεν είχε ακόμη εκδοθεί, ώστε να σας θυμίζαμε τη θερμή συμπαράσταση, την οποία σίγουρα θα έκφραζε προς την «Ελληνοεβραία», που τελικώς αποδείχθηκε ότι έπαιζε το παιχνίδι του Μητσοτάκη, του Λε Πεν, των βομβιστών, της CIA, και ό,τι σκοτεινότερον μπορεί κανείς να φανταστεί.

Οι αναγνώστες μας μπορούν να κρίνουν μόνοι τους, διαβάζοντας τις διπλανές στήλες, την καταπληκτική ομοιότητα, στο ύφος, την επιχειρηματολογία αλλά και την αντίληψη που παρουσιάζουν τα σχετικά δημοσιεύματα εφημερίδων, που θέλουν να μην έχουν καμιά πολιτικοideολογική σχέση μεταξύ τους. Το θέμα είναι ότι τα πρόσφατα γεγονότα της «υπόθεσης Μ. Ρεζάν» και του «Παρασκηνίου», έθεσαν επί τάπητος ένα βασικότατο πρόβλημα: ο τηλεοπτικός πλουραλισμός που όλοι υποτίθεται ότι επιζητούν, είναι κάτι σαν λάστιχο, που κονταίνει και μακραίνει, ανάλογα με τις ιδιαίτερες αντιλήψεις μας; Ή τέλος πάντων τι είναι αυτό το φρούτο που εισχώρησε και δεκάδες άρθρα που γράφτηκαν και γράφονται για τα μέσα ενημέρωσης;

ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ αδιάφορο εάν ο κ. Β. Βασιλικός, ο κ. Ι. Κάτσης ή μία διευθυντική στελέχη της Ε.Ρ.Τ. είναι οι παραγοντες, εκείνοι, μέσω των οποίων το Κ.Κ.Ε. (έξω) λέει, πάλι, την «Εθνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση» και προπαγανδίζει τις θέσεις του. Για μας, την ευθύνη φέρει στο άκραιο ή Κυβέρνηση, που έχει τοποθετήσει και τα πρόσωπα αυτά στην Ε.Ρ.Τ. Η Κυβέρνηση, που, απ' τη μία, άρνείται να τιμωρήσει, από την άλλη,...

«ΒΡΑΔΥΝΗ» 18-12-81

Δέν είναι άνεκτή ή παραχάραξη της Ιστορίας μας

Η Δ.Ε. ΤΗΣ ΝΑ ΠΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΥΣΤΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

«ΒΡΑΔΥΝΗ» 19-12-81

Το σύνδρομο αντι - Ρεζάν

Οι φήμες που κυκλοφορούν έντονα στους δημοσιογραφικούς διαδρόμους, περιγράφουν το παρακάτω σενάριο, για την επίθεση που δέχθηκε η Μ. Ρεζάν από το «Έθνος» και την «Αυριανή»: κάποιοι από τους υπεύθυνους της οδού Ζαλοκώστα, σ' ένα ρόλο υπερ-αρχισυντάκτη, «διέταξαν» την επίθεση, που η ίδια η κυβέρνηση δεν ήθελε, για προφανείς λόγους να πραγματοποιήσει.

Δεν ξέρουμε αν και στη συγκεκριμένη περίπτωση, χρησιμοποιήθηκε η γνωστή αυτή μέθοδος, που εκτός από την συμβολή της στην ανεξαρτησία του Τύπου, πλουτίζει τις εφημερίδες και με διάφορες «αποκλειστικότητες», εν είδη ανταλλάγματος για τις «καλές υπηρεσίες». Το σίγουρο είναι ότι αυτές οι επιθέσεις έχουν και αυτόνομα κίνητρα. Το πρότυπο Ρεζάν, ενοχλεί βαθιά κάποιες παγιωμένες αντιλήψεις για το ρόλο της δημοσιογραφίας. Αντιλήψεις που άνθισαν στις γνωστές μετεμφυλιακές συνθήκες και γνώρισαν την αποθέωσή τους στη διάρκεια της δικτατορίας, χωρίς —δυστυχώς— να ανατραπούν κατά τη διάρκεια της μεταπολιτευτικής δεκαετίας.

Πρόκειται για την αντίληψη ότι ο δημοσιογράφος —ιδίως του πολιτικού ρεπορτάζ— δεν δικαιούται να διαθέτει τη δική του αυτόνομη πολιτική άποψη, αλλά ότι πρέπει σώνει και καλά να υπηρετεί κάποια άνομη πολιτική σκοπιμότητα. Γράφεις κάτι και σου λένε: «Καλό το κομμάτι. Αλλά πού το πάς;». Πρόκειται για την αντίληψη που «θάβει» θέματα, παραποιεί την αλήθεια, ενημερώνει μονόπλευρα στο όνομα

πολιτικών επιδιώξεων ή με το επιχείρημα της εκμετάλλευσης της αλήθειας από τον αντίπαλο. Πρόκειται για την —ανατριχιαστική— στην κυριολεξία άποψη του κ. Φιλιππόπουλου, όπως την έκφρασε πρόσφατα στο «Έθνος», σύμφωνα με την οποία ο δημοσιογράφος που δουλεύει στα μαζικά μέσα ενημέρωσης, πρέπει να υπηρετεί το κράτος, δηλαδή το εκάστοτε κόμμα που βρίσκεται στην εξουσία. Αλλιώς είναι «υπονομευτής», και θα πρέπει να αποπέμπεται.

Και λέμε ότι αυτή η αντίληψη είναι αυθύπαρκτη κι όχι μόνο κυβερνητικά κατευθυνόμενη, και βαθιά ριζωμένη, παίρνοντας το παράδειγμα των «Νέων». Που παρ' ότι βλέπουν την κυκλοφορία τους να πέφτει με εντυπωσιακό τρόπο από χρόνο σε χρόνο, κι από μήνα σε μήνα, ενώ όλες οι επιχειρηθείσες αλλαγές εμφάνισης δεν φέρνουν κανένα αποτέλεσμα, επιμένουν να διατηρούνται κυβερνητικά. Αλλά, τόσο κυβερνητικά, ώστε να κατηγορούν την κ. Ρεζάν, ότι κάλεσε στην εκπομπή και τον κ. Μαρίνο, που είναι διευθυντής του «αδελφού» «Οικονομικού Ταχυδρόμου»!!! Παρότι, έστω και μία πρώτη ματιά στις κυκλοφορίες των εφημερίδων, δείχνει ότι η αποκλειστικότητα της πρόσφατης συνέντευξης του πρωθυπουργού, δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα, ούτε στα «Νέα της Κυριακής», ούτε στα καθημερινά. Κι ενώ η σύγκριση των κυκλοφοριών των εφημερίδων πέρσι και φέτος, δείχνει μία άνοδο των πωλήσεων κατά 10%, την οποία καρπούνται αποκλειστικά, τα φύλλα που αντιπολιτεύονται ή διατηρούν μία κριτική στάση απέναντι στην κυβέρνηση.

Πρόκειται, τέλος, για την αντίληψη που έκφρασε γλαφυρότατα ο διευθυντής σύνταξης των «Νέων» κ. Λ. Κομίνης, όταν παίρνοντας συνέντευξη από την Μ. Ρεζάν, διαπίστωνε: «Θα μπορούσες με μία εκπομπή σου, να τινάξεις την κυβέρνηση και την ΕΡΤ στον αέρα».

Για να απαντήσει εύστοχα η ημιπαραιτηθείσα δημοσιογράφος:

«... Έχε υπόψη σου, ότι πάρα πολλές εκπομπές στο εξωτερικό γίνονται την επόμενη μιας πολιτικής διαμάχης. Ούτε τινάζονται, όπως λες, κυβερνήσεις, ούτε παραιτούνται, ούτε χτυπιούνται... Τι πα να πει αυτό να τα τινάξεις, τι είμαστε, ρε παιδιά, μπουρλοτιέρηδες είμαστε; Δημοσιογράφοι είμαστε» (Νέα Κυριακή 16/12).

Και αυτό είναι το θέμα: Πρόκειται για μία αντίληψη, που ανταποκρίνεται σε μία χώρα, με τόσο ασταθείς δημοκρατικούς θεσμούς, ώστε να μπορούν να τιναχτούν στον αέρα από μία εκπομπή. Για μία νοοτροπία καθυστερημένη και αυταρχική, που σε πολλές περιπτώσεις διαπερνάει τα όρια των παραδοσιακών πολιτικών διαχωρισμών.

Το Παρασκήνιο

Η πιο χαρακτηριστική απόδειξη γι' αυτό, είναι το «Παρασκήνιο». Μία από τις ελάχιστες εκπομπές που μας θυμίζουν ότι η TV μπορούσε να είναι διαφορετική απ' αυτήν που μας παρουσιάζεται καθημερινά, που προβληματίζουν, που δημιουρ-

γούν —γιατί και αυτό είναι ένα ζητούμενο γεγονός.

Τη μία φορά, τρία χρόνια πριν παρουσίασε ένα «ιερό τέρας» —θέλουμε δεν θέλουμε— της ελληνικής λογοτεχνίας, και η δεξιά φρύαξε. Επερώτηση στη Βουλή της ΝΔ, άρθρα επί άρθρων με ένα κοινό μοτίβο: Η κυβέρνηση (κι όχι η Ε. Αλεξίου) «παραιοίει την ιστορία», για να μας βάλει υπό κομμουνιστικό έλεγχο. Η δε εκπομπή έπρεπε να είχε λογοκριθεί.

Τη δεύτερη, παρουσίασε ένα «ιερό τέρας» —θέλουμε, δεν θέλουμε— σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που τιμά την Ελλάδα, για να αφιερώσει ο «Ριζοσπάστης» 10 περίπου —ακόμη και πρωτοσέλιδα— άρθρα και σχόλια τα οποία δεν απαντούσαν στα όσα ελέχθησαν στη διάρκεια της εκπομπής, κάτι που θα ήταν και λογικό και ευκταίο. Αλλά —άκουσον, άκουσον— κατήγγειλαν την κυβέρνηση για... αντικομμουνιστική προπαγάνδα εν όψη... εκλογών! και ζητούσαν «επαναστατική» λογοκρισία.

Με το ίδιο ύφος και την ίδια φθηνότητα επιχειρηματολογίας, η μεν Έλλη Αλεξίου, παρουσιάζονταν λίγο πολύ σαν... ξεμωραμένη, ο δε Κορνήλιος Καστοριάδης σαν... «Κότζακ», άνθρωπος με ρεβόλβερ. Ενώ συγχρόνως ο πολύς «Ριζοσπάστης», έκανε χιούμορ για τις μεταφράσεις των έργων του Έλληνα διανοητή σε όλες τις γλώσσες του κόσμου, και την παρουσίαση τους από τον «Monde» και τον «Nouvel Observateur». Τι να γίνει κύριοι! Οι Γάλλοι, δεν έχουν ανακαλύψει ακόμη την... Ρούλα Κουκούλου, υπεύθυνη του ΚΚΕ επί των πολιτιστικών, που είχε βγάλει «εχθρούς του κόμματος» τους τελευταίους εκ των διανοουμένων που παραμένουν πιστοί στο κόμμα της εργατικής τάξης!

Και το χειρότερο: εκτός από όλες αυτές τις άναρθρες κραυγές, περί «φασιστικής» ή «αντικομμουνιστικής» TV, δεν έχουμε ακούσει ακόμη, την παραμικρή πρόταση για το τι θα σήμαινε και πώς θα υλοποιείτο μία δημοκρατική, πολυφωνική, πλουραλιστική και δεν συμμαζεύεται τηλεόραση.

Αντίθετα, μας έχει ταραξει αυτή η περίφημη φασιστοειδής επίκληση των «αγανακτισμένων πολιτών», που υποτίθεται ότι κάθε τόσο αγανακτούν, τηλεφωνούν, μπλοκάρουν τις γραμμές των εφημερίδων. Ένα μέγεθος αδύνατο να μετρηθεί ή να διαπιστωθεί ότι αξίζει προσοχής, αλλά εύκολο να χρησιμοποιηθεί για άλλους σκοπούς, σε μία χώρα όπου οι θεσμοί δεν έχουν σταθεροποιηθεί. Μια παρέα δέκα ατόμων με δέκα τηλεφωνικές συσκευές, μπορεί να ταραξει το Πανελλήνιο, με τον ίδιο τρόπο που το κάνουν πέντε βομβιστές. Και θα προτεινάμε στην καλή «Επιτροπή Προστασίας Τηλεθεατών», να οργανώσει μία μέρα, ή μια εβδομάδα ένα καταιγισμό αγανακτισμένων τηλεφωνημάτων προς όλες τις εκπομπές. Όστε να πάψουν να επηρεάζουν —με αυτό τον τρόπο τα ραδιοτηλεοπτικά μας πράγματα κάποιες εφημερίδες, πιέζοντας με το όπλο αυτό μια κυβέρνηση, που δεν ήθελε να στεναχωρεί κανένα και τελικά τους στεναχωρούσε όλους.

Όχι απλή αναλογική

Γιατί, παρότι η κυβέρνηση βρέθηκε με αφορμή το «Παρασκήνιο» στις συμπληγάδες των κομματικών σκοπιμοτήτων της αντιπολίτευσης της ΝΔ και του ΚΚΕ, είναι αυτή που ευθύνεται για το σημερινό τρομακτικό ραδιοτηλεοπτικό αλαλούμ.

Όχι μόνο γιατί το γνωστό άρθρο της «Εξόρμησης», έδωσε τον τόνο της αυταρχικής αντιμετώπισης των κριτικών προς την κυβέρνηση απόψεων. Ούτε γιατί δεν επιχείρησε κάποια —με το σταγονόμετρο— ανοίγματα. Αλλά γιατί δεν καθιέρωσε κανένα θεσμό, ο οποίος και τον εκδημοκρατισμό των μέσων ενημέρωσης θα προωθούσε και τα «πισωγυρίσματα» θα καθιστούσε αδύνατα. Ποια άλλη μελλοντική κυβέρνηση, θα μπορούσε να απαγορεύσει το ελεύθερο ραδιόφωνο ή να αποκαταστήσει τον αυταρχισμό στην TV, αν το ΠΑΣΟΚ προχωρούσε στην υλοποίηση των σχετικών πλουραλιστικών εξαγγελιών του;

Και αυτός ο πλουραλισμός, δεν μπορεί να είναι άλλος από την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων. Όχι με τη διοίκηση τους από ένα όργανο διακομματικό, με βάση την «απλή αναλογική», όπως σωστά επισήμανε ο Γιώργιος Καρράς στον «Δεκαπενθήμερο Πολίτη».

Αλλά με το διορισμό μιας «Ανώτατης Αρχής», αποτελούμενης από προσωπικότητες όλου του πολιτικού και καλλιτεχνικού φάσματος, οι οποίες θα διόριζαν τους Διευθυντές των ΕΡΤ, ή καλύτερα θα ενέκριναν την εκλογή του από τους ίδιους τους δημοσιογράφους.

Οι τελευταίοι θα καθόριζαν και τη γραμμή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, σεβόμενοι την πολύπλευρη πληροφόρηση και τη Δημοκρατία, και κάνοντας σωστά, βέβαια, τη δουλειά τους.

Έχουν άραγε φτηνήνει τόσο οι ιδέες του σοσιαλισμού, ώστε να εκφράζονται φόβοι ότι ο πλουραλισμός και η αντιπαράθεση των ιδεών, θα ευνοούσε τη δεξιά;

□

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»**

Σουλίου 9
Τηλ. 3602644

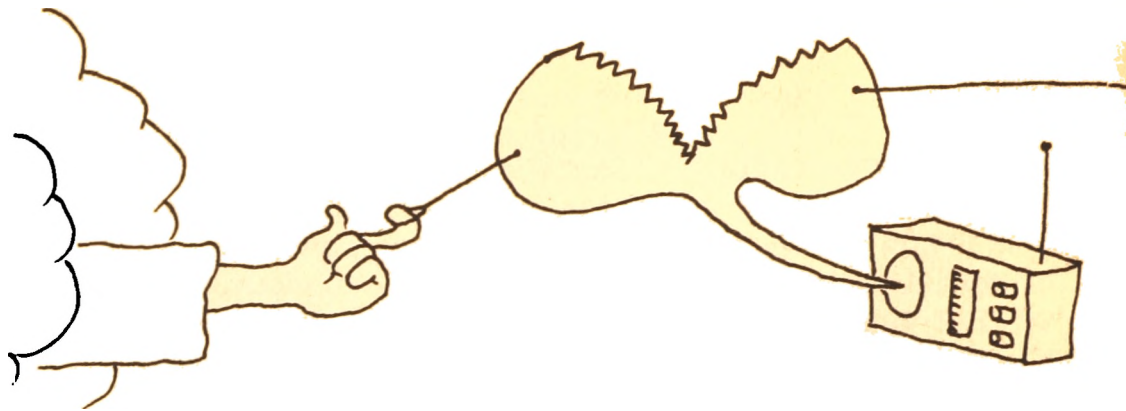
Βιάλε - Ντελ Καρία - Μπουγκράβ κ.α.

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΡΗΞΗ

Η παγκόσμια διάσταση των γεγονότων του '68 παραμένει αρκετά άγνωστη στην Ελλάδα, όπου διατηρούμε την εικόνα ενός Μάη με κέντρο του τη Σαρβάνη. Όμως το '68 υπήρξε στην πραγματικότητα ένα κίνημα που διαπέρασε τον πλανήτη στο σύνολό του. Αρχίζει από τον Τσε Γκεβάρα, την έκρηξη της επαναστατικής υποκειμενικότητας, το Βιετνάμ και την Πολιτιστική Επανάσταση στην Κίνα, και ρθάνει μέχρι το κίνημα των μαύρων στην Αμερική, περνώντας από την εισβολή των ρώσικων τανκς στην Τσεχοσλοβακία, το Πολωνικό '68, τη Γιουγκοσλαβία, τη Λατινική Αμερική και την Ιαπωνία. Πρόκειται στην πραγματικότητα για την μεγαλύτερη παγκόσμια έκρηξη — σε έκταση — που γνώρισε η παγκόσμια ιστορία. Αυτό το βιβλίο είναι ακριβώς η απόπειρα ιστορικής καταγραφής ενός κινήματος που συγκλόνισε και εξακολουθεί — με τις συνέπειές του — να συγκλονίζει τον κόσμο. Το '68 είναι ταυτόχρονα Ιστορία και Παράν.

ΤΟ '68

Ο Δεκάλογος του Καλού Δημοσιογράφου

1 Να έχετε πάντα στο μυαλό σας ότι η δημοσιογραφία πρέπει να υποτάσσεται στην πολιτική. Έστω κι αν έχετε το καλύτερο θέμα, έστω κι αν έχετε εξασφαλίσει την πιο επίκαιρη συνέντευξη, βάλτε στον εαυτό σας το υπαρξιακό ερώτημα: «Πού το πάω;».

Μην πιστεύετε ποτέ τις αηδίες που κυκλοφορούν σε διάφορες —υποτίθεται αναπτυγμένες— χώρες, ότι η δημοσιογραφία πρέπει να αποσκοπεί στην αποτύπωση των γεγονότων και στην ενημέρωση του κοινού, και από κει και πέρα οι πολιτικοί ασ τα βρούν.

Κινδυνεύετε να αποτελέσετε μέρος του σχεδίου της μαύρης επιδρομής μαζί με τον Λε Πεν, τον Μητσοτάκη, την CIA και δεν συμμαζεύεται.

2 Αποφεύγετε την επικαιρότητα και τη δημιουργία σχολίων ή αντιδράσεων για αυτά που θα γράφετε ή θα πείτε. Πάρτε παράδειγμα από διάφορες εκπομπές, όπως τα «Ανοιχτά χαρτιά»: ενώ ο κόσμος καίγεται, ασχοληθείτε με τα ενοίκια ή οργανώστε συζητήσεις για κατανοητά στο κοινό θέματα, όπως το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης, 1983-87, που ψηφίστηκε στα τέλη του 1984 και θα αρχίσει να εφαρμόζεται το 1988.

Μην παρασυρθείτε από αυτά που διδάσκονται όπου υπάρχουν σχολές δημοσιογραφίας. Ότι δηλαδή με τις εν γένει δραστηριότητές σας, πρέπει να βρίσκεστε μέσα στα γεγονότα ή και να δημιουργείτε γεγονότα.

Δείτε τι έπαθε η Μαρία Ρεζάν. Αν την επομένη της επανεκλογής του κ. Μητσοτάκη, έπαιρνε ξαφνική συνέντευξη, για την αποστασία του '65 από τον κ. Κουτσόγιωργα, ή την επομένη της διαδήλωσης της ΝΔ για την τηλεόραση, συζητούσε με κάποιον Υπουργό για τα οπωροκευτικά της ΕΟΚ, μπορεί και να είχε προαχθεί.

Με δυο λόγια προσπαθείστε να είστε μετριοτήτα. Μην ξεχνάτε ότι βρίσκεστε στη χώρα των μικρομεσαίων.

3 Αν παρόλα αυτά, πάρετε συνέντευξη από κάποιον πολιτικό αρχηγό, φροντίστε να μην είναι ζωντανή. Η ζωντανία σκοτώνει το δημοσιογράφο, ενώ αντίθετα τον ευνοεί η πτωμαΐνη.

Διαφορετικά κινδυνεύετε να σας πάρει συνέντευξη ο κ. Λ. Κομίνης ρωτώντας: «Γιατί στην τέταρτη παράγραφο της τρίτης απάντησης του κ. Μητσοτάκη, δεν τον ρωτήσατε και τι έκανε στις 30 Ιουλίου του 1965, όταν πήγε σπίτι του μετά τη Βουλή;» Ακολουθείστε το παράδειγμα της εφημερίδας του τελευταίου. Κάντε συνεντεύξεις όπου έχοντας πρώτα στείλει γραπτώς τις ερωτήσεις, μετά σας στέλνουν γραπτώς τις απαντήσεις, και βρεθείτε με τον συνεντευξιαζόμενο μόνο για αναμνηστικές φωτογραφίες.

Γενικώς από την μεν εφημερίδα σας βρίστε τους πολιτικούς της αντιπαλής παράταξης, όσο χυδαιότερα μπορείτε, για να ικανοποιείτε τη δική σας. Όταν δε βρεθείτε σε συνέντευξη μαζί του, μιλήστε ευγενικά: «Ποια είναι η γνώμη σας κύριε Πρόεδρε» κτλ. Μπορείτε, επίσης, στο παρελθόν να έχετε μισοσυμμετάσχει στην αποστασία του, αλλά μετά ρίξτε κανένα 20ήμερο αφιέρωμα εναντίον της. Ο λαός ξεχνά γρήγορα.

7 Σε συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, αποφύγετε να αναφερθείτε κυρίως στη σημερινή κατάσταση. Μιλήστε για το παρελθόν και καταδικάστε αμείλικτα τις περιόδους όπου κυβερνούσε η όποια σημερινή αντιπολίτευση. Μην ξεχνάτε ότι το παρελθόν συνδέεται διαλεκτικά και καθορίζει το παρόν.

Σε παρόμοιες συζητήσεις, φροντίστε να είστε αντικειμενικοί. Αποφύγετε να καλέσετε α) συγγενείς έστω κι εξ' αγχιστείας του αρχηγού της αντιπολίτευσης γιατί είναι προκατειλημμένοι β) διευθυντές περιοδικών που ανήκουν σε κάποιο συγκρότημα, γιατί θα σας επιτεθούν οι άλλοι διευθυντές των άλλων εκδόσεων του ίδιου συγκροτήματος γ) Ανθρώπους που υπηρέτησαν επί τρέχουσων κυβερνήσεων ως διευθυντές στα μέσα ενημέρωσης, γιατί είναι πικραμένοι δ) Ανθρώπους αντιπαλής παράταξης από την κυβερνώσα.

Πριν κλείσετε τις συμμετοχές, ζητήστε από τους προσκεκλημένους να σας βεβαιώσουν με χαρτί της Ασφάλειας, τι ψήφισαν στις τελευταίες εκλογές. Καλέστε εκπροσώπους κομμάτων σε αναλογία όπως αυτή της Βουλής, και ανθρώπους των μαζικών φορέων (ΕΦΕΕ, ΓΣΕΕ κτλ.). Δεν πειράζει αν θα γίνει χάβρα και δεν θα γίνει συζήτηση. Αυτό σας συμφέρει.

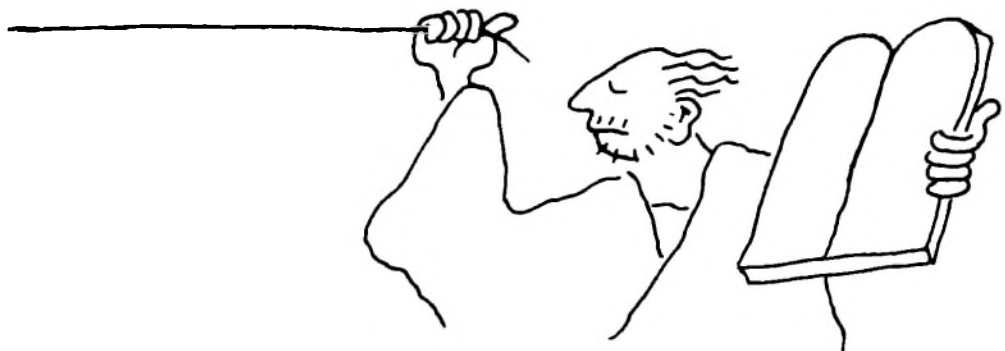
6 Αν δουλεύετε στα κρατικά μέσα ενημέρωσης, ακολουθείστε τις οδηγίες του κ. Φιλίππου. «Αφού ραδιοφώνια και τηλεόραση τελούν υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους», τότε οι κριτικές προς το «κράτος» εκπομπές κινδυνεύουν να σας μετατρέψουν σε «ανεξέλεγκτο καταπατητή μιας κολοσσιαίας δημόσιας περιουσίας» και «συστηματικό υπονομευτή» της κυβέρνησης.

Με δυο λόγια νιώστε σαν κρατικοί υπάλληλοι. Πάρτε παράδειγμα από τους συναδέλφους σας, των άλλων δημοσίων Υπηρεσιών. Φέρτε στο ραδιόφωνο ή την τηλεόραση το πλεκτό σας. Λύστε σταυρόλεξα, τέλος πάντων!

5 Το μεγαλύτερο αγαθό, είναι η ευθυνοφοβία. Μην προσπαθείστε ποτέ να αποκτήσετε ανεξαρτησία πνεύματος και δυνατότητα αυτόνομης επιλογής των θεμάτων σας. Για κάθε απορία, καλό είναι να συμβουλευέστε και το Υφυπουργείο Τύπου. Απευθυνθείτε για τα πάντα στον ανώτερό σας και αποδώστε σ' αυτόν τις ευθύνες. Αν χρειαστεί, υπονομεύστε τον. Δώστε αναφορά για το κάθε τι. Μην ξεχνάτε ότι μέχρι πριν λίγο καιρό, το ένα τουλάχιστον κανάλι μας ήταν στρατιωτικό. Μάθετε από την πειθαρχία του.

4 Φροντίστε να αποκτήσετε μία κομματική ετικέτα. Στην πολιτικοποιημένη πατρίδα μας, οι δημοσιογράφοι δεν νοείται να μην ανήκουν κάπου, ειδαλλιώς κανείς δεν καταλαβαίνει «πού το πάνε».

Ενταχθείτε σε ένα κόμμα. Αν είναι στην εξουσία, έχετε πηγές και εκπομπές. Όταν φύγει φεύγετε κι εσείς, και περιμένετε να ξαναγίνει κυβέρνηση. Αν δεν θέλετε να χάσετε τη δουλειά σας, απλώς αλλάξτε κόμμα, πηγαίνοντας με την πλειοψηφία.

8 Μην αρνηθείτε ποτέ, να κάνετε ένα χατιράκι στην υπάρχουσα κυβέρνηση. Αν σας πάρουν, για παράδειγμα, τηλέφωνο και σας πουν: «Αυτή έγινε πολύ ενοχλητική. Εμείς δεν μπορούμε να την χτυπήσουμε, δεν το κάνετε εσείς;», μην αρνηθείτε ποτέ. Αντισταθείτε στις σειρήνες της «αχειραγώγησης πληροφόρησης». Θα πάρετε για αντάλλαγμα αποκλειστικότητες και θα έρθει και η τηλεόραση να καλύψει τα «γενέθλια» της εφημερίδας σας.

9 Αφού κάνετε τη δουλειά σας, και εξοντώσετε το στόχο, αλλάξτε τακτική, βασιζόμενοι στην έλλειψη μνήμης. Όπως το «Έθνος» που αφού έβγαλε την Ρεζάν... πράκτορα του Λε Πεν έγραφε στις 12 Δεκεμβρίου: «Η κ. Ρεζάν, αν και έμπειρος δημοσιογράφος, αντέδρασε στην αιτιολογημένη και ήπια κριτική μας κατά τρόπο σφόδρα απάδοντα με τη δημοσιογραφική δεοντολογία»!!!.

Γενικώς, χτυπώντας τους «Ελληνοεβραίους», αξιοποιείτε τη συνταγή του Χίτλερ, που συνιστούσε ότι για την χειραγώγηση των μαζών, πρέπει να λες τα πιο χοντροκομμένα ψέματα με τον πιο απλό τρόπο. Όπως η «Αυριανή», αυτό το λίκνο της δημοσιογραφίας, αυτή η σχολή του Έθνους, που έγραφε στο πρωτοσέλιδο ρεπορτάζ της και τα παρακάτω, απευθυνόμενη δια μέσου «αναγνώστη», στην Μ. Ρεζάν:

«Μεταξύ των καλεσμένων σας είχατε και τον κ. Χρήστο Πασαλάρη διευθυντή της εφημερίδας ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ. Ο κύριος αυτός ήταν τρόφιμος όπως κι εγώ της περίφημης ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ κι αν θυμάμαι καλά ήταν στο Λεμονατζίδικο που έβγαζε λεμονάδες.

Λέω ψέματα κύριε Πασαλάρη; Δεν ερχόσουν καθημερινά κι έπαιρνες τη μερίδα σου το φαγητό από μένα που ήμουν μάγειράς σας στο Λόχο ειδικοτήτων της ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ; Λέω ψέματα κύριε Πασαλάρη; Πού λοιπόν πήγε η Δημοκρατικότητα σου και δεν βρήκες ούτε μια λέξη για να υπερασπισθείς τη Δημοκρατία στη συζήτησή σας για την Τ.Ν. Τώρα θα μου πεις αυτά θα κοιτάμε ή τον παχυλό μισθό;»

Και συνέχιζε το ρεπορτάζ, αποκαλύπτοντας την «αποστασία» του διευθυντή της «Μ». Με μία μικρή λεπτομέρεια: ο κ. Πασαλάρης δεν συμμετείχε όπως είναι γνωστό στην εκπομπή της κ. Ρεζάν για την τηλεόραση.

10 Ξεγράψτε τη λέξη «ήθος» και αποκτείστε παχυδερμισμό. Διδαχθείτε απ' όσα συμβαίνουν σ' αυτόν τον τόπο. Όπου Υπουργοί υπονομεύουν Υπουργούς και όλοι μένουν, όπου η κυβέρνηση διαψεύδεται σε διεθνές πια επίπεδο, χωρίς καμιά συνέπεια, όπου γράφονται τέρατα και σημεία, και κανείς δεν αφήνει την καρέκλα. Όπου δημοσιογράφος βγάζει σχεδόν πράκτορα της CIA γνωστό συνάδελφό του και μετά ατάραχος κάνει την... αυτοκριτική του. Δεν έχετε να φοβηθείτε τίποτα. Έστω κι αν πήρατε βραβείο επί χούντας ή στείλατε συγχαρητήρια τηλεγραφήματα στον Παπαδόπουλο. Η λεωφόρος της επιτυχίας ανοίγεται διάπλατη μπροστά σας.

□

**ΣΙΜΟΝ ΝΤΕ
ΜΠΩΒΟΥΑΡ**

Για μια ηθική της αμφισβήτησης

Στο δοκίμιο αυτό η Σιμόν ντε Μπωβουάρ προσπάθησε νά σκιαγραφήσει μία υπαρξιστική ηθική. Οι αντίπαλοι του υπαρξισμού ισχυρίζονται πως μία φιλοσοφία της ελευθερίας είναι ανίκανη να προτείνει κάποια ηθική. Πρέπει, λοιπόν, να παραδεχτούμε το εξής παράδοξο: από τη στιγμή που είμαστε ελεύθεροι, μας απαγορεύεται το να θέλουμε;

Η συγγραφέας, αντίθετα, πιστεύει πως, μέσα στην ίδια την ελευθερία, μπορούμε να δρούμε τα θεμέλια και τη δικαιολόγηση της συμπεριφοράς μας. Δεν συζητάμε για τη χορήγηση στον άνθρωπο, που θέλει τον εαυτό του γνήσια ελεύθερο, κάποιων συνταγών που θα τον λυτρώσουν απ' την αγχωτική αναγκαιότητα της επιλογής: το μόνο που μπορεί κανείς να του προτείνει είναι κάποιες μέθοδοι. Αν, όμως, μέσα απ' τις αμφιβολίες και τις αποτυχίες, επιβεβαιώνει με τρόπο συγκεκριμένο το νόημα και την αξία της ανθρώπινης υπαρξης, καμιά εξωτερική δύναμη δεν μπορεί να κλονίσει μία τέτοια επιβεβαίωση.

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457

Δ.Δ.: επί δεξιά

Με τρία σχόλιά τους, φρόντισαν να μας τιμήσουν κάποιοι «κύκλοι» του ΚΚΕ (δύο σχόλια στον «Ριζοσπάστη» κι ένα στον «Οδηγητή») σαν απάντηση του άρθρου μας στο προηγούμενο «ΑΝΤΙ» για την Μαρία Ρεζάν. Και δεν θα μπαίναμε στον κόπο να ανταπαντήσουμε, αν τα αρθρίδια αυτά δεν είχαν την παρακάτω υψηλή ποιότητα (αναδημοσιεύουμε ένα χαρακτηριστικό από τον «Ρίζο της Δευτέρας» 10-12-84):

● Το τσόλι: Κύριε Κουκουεδολόγε Κούλογλου είστε με τα τσόλια; (ο κ. ΑΝΤΙ - «πλουραλιστής», θαυμαστής του Τζιμή του Πανούση, και πολλών άλλων... πλουραλιστών της «αταξικής» κοινωνίας καταλαβαίνει και πολύ καλά μάλιστα).

Το παραθέτουμε γιατί ανάλογης χυδαιότητας, ήταν όλα όσα γράφτηκαν από τα δημοσιογραφικά όργανα του ΚΚΕ τόσο για την «υπόθεση Ρεζάν» όσο και για την Καστοριάδικη εκπομπή του «Παρασκήνιου». Αλλά και επειδή είναι χαρακτηριστικό του επιπέδου των διανοούμενων (;) που έχουν απομείνει στο ΚΚΕ.

Γιατί ο κ. Δανίκας, άδηλος συντάκτης των περί ου ο λόγος δύο σχολίων του «Ριζοσπάστη» που μας αφορούν, ήθελε να είναι διανοούμενος, πριν προσπαθήσει να ταυτιστεί πλήρως «με τα συμφέροντα της εργατικής τάξης».

Διανοούμενος και μάλιστα κριτικός. Γι' αυτό και παλιότερα είχε βρεθεί στο στόχαστρο ακόμη και του «Οδηγητή», για κάποιες κινηματογραφικές του κριτικές, όπως π.χ. ενός ουγγαρέζικου φιλμ. Γι' αυτό είχε συγκρουσθεί για τη ροκ και την τζαζ μουσική, την οποίας ήταν θαυμαστής και η οποία εθεωρείτο «ιμπεριαλιστική» από τους θεωρητικούς —και τους πρακτικούς— του σταλινισμού. Γι' αυτό και είχε κριτικαρισθεί για με-

του Στέλιου Κούλογλου

ρικές δημόσιες παρεμβάσεις του, όπως —να του θυμήσουμε— σε μία ανοιχτή συζήτηση της ΠΑΠΟΚ με τον Κ. Μοσκόφ κτλ.

Γι' αυτό και συνεργάτης του Γ' Προγράμματος επί Χατζιδάκι, είχε ανοίξει ολόκληρη «μάχη» με το ΚΚΕ. Εκείνος υποστήριζε ότι ήταν μια όαση το Γ' Πρόγραμμα ενώ οι «σκληροί» της Πολιτιστικής Επιτροπής, το θεωρούσαν κόλπο της αντίδρασης και άλλοθι της αυταρχικής ραδιοτηλεόρασης.

Όμως, ο άνθρωπος κουράστηκε να δίνει μάχες. Αποφάσισε να γίνει νομιμόφρων. Και πίστεψε την αλήθεια των λόγων της Ρούλας Κουκούλου, μέλους του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΕ, και υπεύθυνης επί των πολιτιστικών: «Ο οππορτουνισμός στο κόμμα, ξεκίνησε (εννοείται κατά τη δεκαετία του '60) από την "Επιθεώρηση Τέχνης"».

Έλα όμως που η αλλαγή προσανατολισμών δεν έφτανε. Γιατί όπως είναι γνωστό, εκτός από το παρόν των συντρόφων στο ΚΚΕ μετράει και το παρελθόν, το οποίο μάλιστα ανακαλύπτεται όταν είναι να διαγραφεί το... παρόν.

Έτσι ο κ. Δανίκας αποφάσισε να δώσει «γη και ύδωρ». Να γίνει βασιλικότερος του βασιλέως. Ένα είπε ο Χ. Φλωράκης στη συνέντευξη στα «Νέα» για την εκπομπή του Καστοριάδη, δέκα άρθρα ο Δ. Δανίκας, γεμάτα λεπτότητα: «βάρβαρη αποχαλίνωση», «δεξιά νιτρογλυκερίνη» και μπόλικη αριστερή φρασεολογία.

Αριστερή φρασεολογία και δεξιά, όλο δεξιά πολιτική: κουβέντα ο κ. Δανίκας για τα όσα ακούστηκαν σε βάρος της Μ. Ρεζάν, για τον Λε Πέν και την «Ελληνοεβραία» και πλειοδοσία στο διώξιμό της από το ράδιο. Προτάσεις λογοκρισίας στην τηλεόραση για την εκπομπή του Παρασκήνιου, διανθισμέ-

νες με φιλοκυβερνητικές γαλufιές του τύπου «η τηλεόραση και το ραδιόφωνο παραμένουν ανυπεράσπιστες στις μετωπικές επιθέσεις», εννοείται της δεξιάς.

Ο τέως ανανεωτής προχωρεί μέχρι και σε προγραφές:

«Όχι μόνο δεν ντρέπονται αλλά πιστεύουν, και η ΕΡΤ-1 αλλά και οι δημιουργοί της εκπομπής, δηλαδή Λάκης Παπαστάθης, Τάκης Χατζόπουλος και Τέτα Παπαδοπούλου ΓΙΑ ΝΑ ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΟΝΟΜΑΤΑ» («Ρ» 9-12, τα κεφαλαία δικά μας).

Στην... δευτέρα παρουσία, ο κ. Δανίκας, ως νέος Άγιος Πέτρος, θα θυμηθεί τα αμαρτήματά τους επί της γης και θα τους τιμωρήσει με την ρομφαία! Στη δευτέρα παρουσία...

Το κακό είναι ότι, όλα αυτά μένουν χωρίς αποτέλεσμα. Γιατί —τον πληροφορούμε από πρώτο χέρι— η σ. Ρούλα δηλώνει ότι λόγω παρελθόντος «δεν του έχει καμιά εμπιστοσύνη». Αυτής έχουν δει πολλά τα μάτια της...

Το παράδειγμα του ενός εκ των δύο σύγχρονων πνευματικών του πατέρων, του κ. Φαράκου (ο άλλος είναι ο κ. Ν. Κοτζιάς) είναι χαρακτηριστικό: το 1956 διαφώνησε με την επέμβαση των Σοβιετικών στο ΚΚΕ και ακόμη δεν του έχει συγχωρεθεί. Με δύο λόγια: την κριτική σκέψη πολλοί έμειψαν την καρέκλα ουδείς. Αλλά τόση ευλυγισία του κάτω μέρους του σώματος για το τίποτα; ΥΓ 1. Όσο για το «κουκουεδολόγος» που επαναλαμβάνεται και στο άλλο άρθρο του Ριζοσπάστη: Το ξέρετε κ. Δανίκα, ότι μετά το δημοσίευμα του ΑΝΤΙ για την καθαίρεση του μέλους της ΚΕ του ΚΚΕ κ. Θ. Χατζόπουλου, οι οργανώσεις βάσεις ζήτησαν ενημέρωση για την περίπτωση, η οποία και έγινε. Διευκρινίζουμε την ενδοκομματική πληροφόρηση κ. Δανίκα. Γι' αυτό πειραχτήκατε τόσο; ΥΓ 2. «Άμα σε χτυπάει ο εχθρός σου, τότε είσαι στο σωστό δρόμο». Ελπίζουμε η σ. Ρούλα να καταχωρήσει το δημοσίευμα αυτό στο φάκελο του κ. Δανίκα.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΕΣ ΤΟΥ «ΟΔΗΓΗΤΗ»

Είναι πραγματικά κρίμα όταν δεν έχεις τη στοιχειώδη δυνατότητα να αποκαταστήσεις έναν οποιονδήποτε διάλογο με έντυπο της κομμουνιστικής —υποτίθεται— αριστεράς. Αν σκεφτεί κανείς σε ποιο ρεύμα και σε ποιες παραδόσεις κινήματος υποτίθεται ότι εντάσσεται ο «ΟΔΗΓΗΤΗΣ», αισθάνεται μόνο ναυτία για τις επιδόσεις του.

Αν λοιπόν νέος κομμουνιστής σημαίνει ταύτιση με το συνειδητό ψεύδος, αν σημαίνει έντεχνη διαστrophή, αν σημαίνει αδίστακτη διαβολή, αν σημαίνει την πιο ύπουλη συκοφαντία, τότε ο ΟΔΗΓΗΤΗΣ βρίσκεται πραγματικά στην πρωτοπορία των σχετικών αγώνων.

Φαίνεται λοιπόν ότι η χρόνια και σοβούσα κρίση στους κόλπους του ΚΚΕ και της ΚΝΕ, με τις πρόσφατες εξάρσεις της αποχαλίνωσε σχετικά τους συντρόφους τόσο εσωκομματικά όσο και στο χώρο της «εξωκομματι-

κής αμφισβήτησης».

Έτσι το ΑΝΤΙ επιλέχθηκε και πάλι ως στόχος, στο πρόσωπο του συντάκτη του Στέλιου Κούλογλου. Παραθέτουμε αυτούσιο το σχόλιο του ΟΔΗΓΗΤΗ, γιατί υποθέτουμε πως ο συντάκτης του το απηύθυνε σε ένα κοινό που υπολόγιζε ότι a priori δεν έχει διαβάσει το αφιέρωμα του ΑΝΤΙ στον Ρηγκανισμό.

Είναι γεγονός πως μπροστά σε τέτοια επίδοση χυδαιότητας νιώθεις την ανάγκη να υπερασπιστείς όχι πια τον εαυτό σου αλλά τις πιο στοιχειώδεις αρχές, ακόμα και δικαστικά, ακόμα με την τραγική μνήμη του «θα καταφύγω στα αστικά δικαστήρια».

Αλλά δεν θα κάνουμε τη χάρη του ΟΔΗΓΗΤΗ να αναγορεύσουμε τη χυδαιότητά του σε μάχιμη υπόθεση του κινήματος.

Λέμε μόνο —και όχι με ευχαρίστηση— ότι άνθρωποι που καταφεύγουν σε τέτοια μέσα για μια πάλι —υποτίθεται— ιδεών, έχουν χάσει κάθε προοπτική στο κίνημα.

Και πως με κάθε τέτοια ενέργειά τους σκάβουν όλο και βαθύτερα το λάκκο της αδιαφορίας, στον οποίο κάθε ζωντανή δύναμη αυτού του τόπου βλέπει να βυθίζονται όσους «τρώνε» κάθε αρχή του κινήματος και γλύφουν κάθε αστική πρακτική στην πολιτική τους.

ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ ΤΟΥ «ΟΔΗΓΗΤΗ»

Επικερδής επένδυση

Για άλλη μια φορά αποδειχνεται ότι η «επένδυση Κούλογλου» είναι επικερδής. Τι τζάμπα τον στείλανε τον άνθρωπο διαπιστευμένο δημοσιογράφο στο Παρίσι; Ο λόγος για τον «δημοσιογράφο» του ΑΝΤΙ, γνωστό «υπερεπαναστάτη» στο παρελθόν που στέγασε την αντικομμουνιστική του ικανότητα στο παραπάνω περιοδικό (και όχι μόνο σ' αυτό). Ξεπέρασε ο άνθρωπος και «το κόμπλεξ του αριστερού» δυσανεσχημένου από τα Κ.Κ. και τον υπαρκτό σοσιαλισμό και ξεσπαθώνει ελεύθερα πια στο τελευταίο τεύχος του ΑΝΤΙ: Ρήγκαν, αυτός είναι ΗΠΑ ρε· Φιλελευθερισμός. Άθρηρ οικονομία. Βάλανε τα γυαλιά στους Σοβιετικούς, μέχρι καλαμπόκι τους στέλνουνε. Το λέει και η «Μοντ» (με προφορά, προσοχή, μη γίνετε μπανάλ). Κάθε αξιοπρεπής αριστερός την σήμερα ημέρα συντάσσεται με τον Ρήγκαν το 'πε κι ο Καστοριάδης αυτό. Τι, με τα λεφτά και τη ζωή μας θα παίζουμε; (Όχι βέβαια. Ο λαός το λέει: απ' το χέρι που τρώς γλύφεις κιόλας).

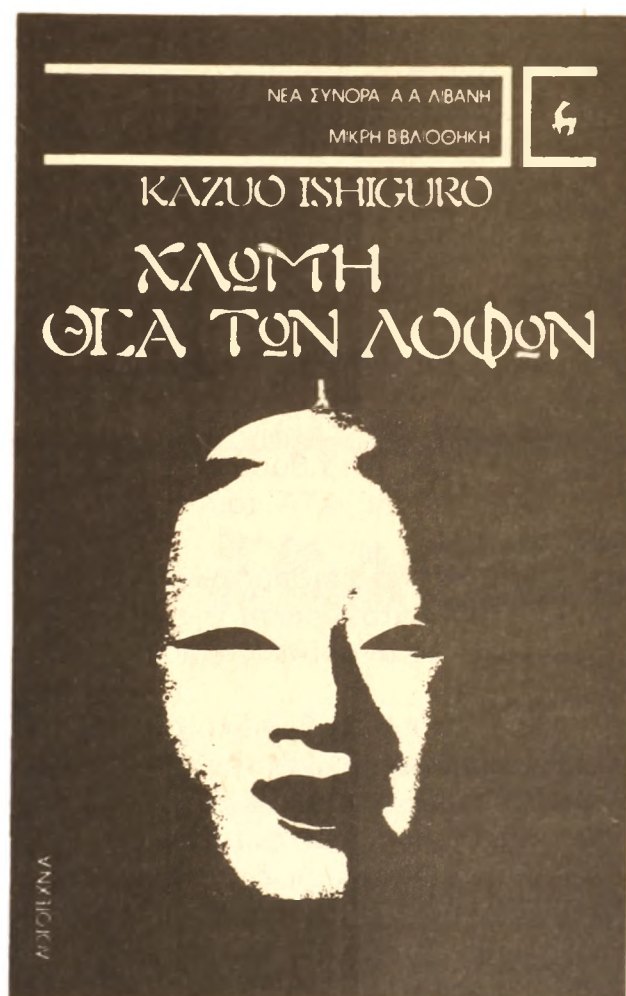
Οδηγητής /535-13/12/84

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ
Χλωμή θέα των λόφων

Ένα εξωτικό, αινιγματικό μυθιστόρημα
με ξεχωριστή ένταση

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»
ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΤΗΛ. 3610589-3600398

Η πίτα ολάκερη και τα σκυλιά χορτάτα;

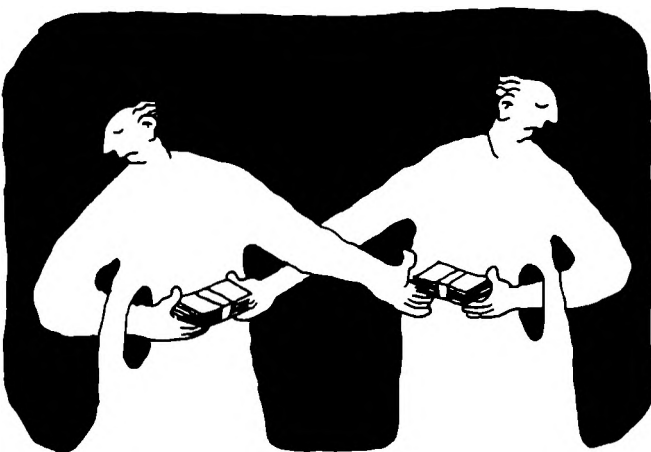
του Βαγγέλη Γιαχνή

Δεν είναι γνωστό κατά πόσο οι εργαζόμενοι συμμερίζονται την ευδαιμονία των κυβερνητικών παραγόντων για την αύξηση του Ακαθόριστου Εγχωρίου Προϊόντος και για την επερχόμενη ανάκαμψη. Είναι —πάντως— γνωστό ότι παρά τις διθυραμβικές ανακοινώσεις των υπουργείων που «εδρεύουν πλησίον του Συντάγματος» για την αύξηση του ΑΕΠ, οι μισθοσυντήρητοι θα υποχρεωθούν και φέτος να συνενάσσουν στη «σφιχτή εισοδηματική πολιτική προκειμένου να δρομολογηθεί η εθνική μας οικονομία στην πλατειά λεωφόρο της ανάκαμψης».

Τώρα αν ορισμένοι βρίσκουν στοιχεία αντιφατικότητας ανάμεσα στη θεωρία «περί ανάκαμψης» και στην πρακτική της λιτότητας αυτοί δεν είναι παρά «μεμψιμοιροι», «ομφαλοσκοποί» και «ανίκανοι να διακρίνουν τον αναπτυξιακό χαρακτήρα της οικονομικής πολιτικής».

Σύμφωνοι. Αλλά γιατί τάχα οι προσδοκίες για την ανάκαμψη θα πρέπει πάντα να εξαρτώνται μόνο από τη συναινετική αποδοχή των εργαζόμενων της —όποιας— «σφιχτής εισοδηματικής πολιτικής»; Αν η ηγεσία των οικονομικών υπουργείων κρίνει ότι ο μόνος συντελεστής που επιδέχεται συμπίεση είναι το εισόδημα των «μη προνομιούχων» θα πρέπει να βρει το πολιτικό θάρρος να αιτιολογήσει την ανελαστικότητα των άλλων συντελεστών. Διαφορετικά οι χαρακτηρισμοί για «μονομερή λιτότητα» «συμπαιγνία κυβέρνησης και βιομηχάνων» κτλ. πρέπει να θεωρηθούν μάλλον αναπόφευκτοι. Πράγματι τόσο ο πρωθυπουργός όσο και ο κ. Αρσένης προετοίμασαν πριν από αρκετούς μήνες μια κατάλληλη ατμόσφαιρα για τον «περιοριστικό χαρακτήρα της εισοδηματικής πολιτικής» χωρίς —ωστόσο— να εξηγήσουν με επάρκεια τους λόγους για τους οποίους ακολουθείται μια τέτοια πολιτική.

Αντίθετα οι κυβερνητικές επεξηγήσεις εξαντλήθηκαν σε δύο δέσμες επιχειρημάτων που χαρακτηρίζονται από γενικότητες και ασάφεια. Η μια συνδένονταν με τις επιπτώσεις της γενικής οικονομικής κρίσης και η άλλη με την ακαμψία των διαρθρωτικών προβλημάτων της εθνικής μας οικονομίας. Λέχθηκε μάλιστα —από υπεύθυνα κυβερνητικά χείλη— ότι «οι εργαζόμενοι της χώρας μας πρέπει να είναι πολύ ευχαριστημένοι γιατί σε αντιδιαστολή με τους συναδέλφους τους, άλλων ευρωπαϊκών χωρών, είναι οι μόνοι που απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα από τη χορήγηση της ΑΤΑ». Αυτή ήταν μια έμμεση προειδοποίηση προς τους εργαζόμενους ότι πρέπει να υποβιάσουν τον τόνο των διεκδικήσεών τους. «Βασιλικότερη του βασιλέως» η ΠΑΣΚΕ έσπευσε να υλοποιήσει το

μήνυμα που έστειλε η κομματική της ηγεσία προσδίδοντας το δικό της περιεχόμενο στην έννοια του «ανεξάρτητου και αδέσμευτου συνδικαλισμού». Τέτοια προσήλωση στις κομματικές «ντιρεκτίβες» μόνο η ΕΣΑΚ θα τη ζήλευε, γιατί ακόμα κι ο Καρακίτσος κρατούσε κάποιες αποστάσεις —έστω «για του κόσμου τα μάτια»— από την κυβερνητική πολιτική.

ΑΤΑ δεν είναι αύξηση

Έτσι η ΠΑΣΚΕ εκφράζουσα τη «λαϊκή ετυμηγορία» επέβαλε με τη δύναμη της πλειοψηφίας στη ΓΣΕΕ το πλαίσιο —αιτημάτων που θα «διεκδικήσει» για την υπογραφή της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΓΣΕΕ).

Ανάμεσα σ' αυτά τα βασικότερα είναι:

- η χορήγηση της ΑΤΑ του τελευταίου τετραμήνου·
- η καταβολή των επιδομάτων·
- νομοθετική κατοχύρωση της ΑΤΑ· και
- μέτρα για τις απολύσεις και την ανεργία.

Αν εξαιρέσουμε το θεσμικό αίτημα για «νομοθετική κατοχύρωση της ΑΤΑ» για όλα τα άλλα η κυβέρνηση δεν φέρνει καμιά αντίσταση. Οι μόνοι που αντιτίθενται είναι οι βιομήχανοι οι οποίοι δεν παρέλειψαν —μια μέρα πριν από την εξαγγελία της εισοδηματικής πολιτικής— να εξαπολύσουν την εκβιαστική τους απειλή ότι δεν θα χορηγήσουν την ΑΤΑ. Εκμεταλλευόμενοι τον κατακερματισμό του συνδικαλιστικού κινήματος καθώς και την έκδηλη κυβερνητική υποχωρητικότητα οι βιομήχανοι πιέζουν για την εξάλειψη όλων των κατακτήσεων που κέρδισαν οι εργαζόμενοι τα τελευταία χρόνια. Τα επιχειρήματά τους δεν διαφέρουν ουσιαστικά απ' αυτά της κυβέρνησης. Κρίση, χαμηλή ανταγωνιστικότητα, υψηλά μισθολόγια των εργαζόμενων σε αντίθεση με τις περικοπές στην Ευρώπη. Είναι περίεργη η επιμονή —όχι τόσο των βιομηχάνων όσο της κυβέρνησης της «Αλλαγής»— να συσχετίζει την κρίση με τις αμοιβές των εργαζόμενων όταν οι ίδιοι οι θεωρητικοί του καπιταλισμού αναγνωρίζουν ότι οι αιτίες που εξέθρεψαν την κρίση ανάγονται σε εγγε-

νείς αδυναμίες του συστήματος. Σ' ό,τι αφορά την επαναλαμβανόμενη συγκριτική επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται, αντιδιαστέλλοντας την εισοδηματική πολιτική μ' εκείνη του μονεταρισμού και της λιτότητας ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών, θα ήταν ενδιαφέρον να μάθουμε και μερικά άλλα στοιχεία, όπως είναι το βιοτικό επίπεδο των Ευρωπαίων, οι κοινωνικές παροχές κτλ., για να έχουμε μια σφαιρικότερη εικόνα της «απλοχεριάς» των οικονομικών μας υπουργείων. Και εν πάση περιπτώσει είναι καιρός να ξεκαθαριστεί και η σκόπιμη σύγχυση που καλλιεργείται σχετικά με την ΑΤΑ.

Συνήθως η κυβερνητική προπαγάνδα αφήνει να διαχέεται ότι η χορήγηση της ΑΤΑ ισοδυναμεί με αύξηση στο εισόδημα των εργαζόμενων ενώ πρόκειται για αμυντικό μηχανισμό που «διορθώνει» την απώλεια των εισοδημάτων από τις πληθωριστικές επιπτώσεις. Το ίδιο το σύστημα της ΑΤΑ όμως χαρακτηρίζεται από μια ιδιαίτερη πολυπλοκότητα που επιτρέπει τις λαθροχειρίες της κυβερνητικής σκοπιμότητας.

Τα συνδικαλιστικά όργανα δεν είναι δυνατό να προσεγγίσουν τη χαώδη πραγματικότητα της αγοράς και να ελέγξουν το δείκτη των τιμαριθμικών αυξήσεων. Συνεπώς αρκούνται στα στοιχεία που παρέχουν οι διάφορες κρατικές υπηρεσίες. Η αποδοχή όμως της αντικειμενικότητας αυτών των στοιχείων είναι συνάρτηση της πολιτικής εμπιστοσύνης στην κυβερνητική αξιοπιστία.

Άρα κατά πόσο η ΑΤΑ είναι διορθωτική ή όχι στο έλλειμμα των εισοδημάτων είναι ένα πολιτικό πρόβλημα. Γι' αυτό δεν είναι αυταπόδεικτο ότι από τότε που χορηγείται η ΑΤΑ η αγοραστική δύναμη των εργαζόμενων παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Απόδειξη είναι ότι πάρα πολλοί —και όχι κατ' ανάγκη αντιπολιτευόμενοι— αμφισβητούν την ισορροπιαστική αποτελεσματικότητα της ΑΤΑ απ' το '82 μέχρι σήμερα.

Σύμφωνα με ορισμένους υπολογισμούς που δραχμοποίησαν τις ποσοστιαίες αναλογίες, η απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στο —υπό χορήγηση— βασικό κατώτατο ημερομίσθιο (συνυπολογιζόμενης της ΑΤΑ του τελευταίου τετραμήνου καθώς και των επιδομάτων) με το ποσό που απαιτούν οι καθημερινές ανάγκες για μια στοιχειώδη ατομική διαβίωση είναι 700 δρχ. περίπου. Αυτό σημαίνει ότι η χορηγούμενη ΑΤΑ απέχει πολύ από την πραγματικότητα, και αποκαλύπτει την αναξιοπιστία της διαδικασίας που ακολουθείται στον υπολογισμό της.

Προς τι λοιπόν οι «περήφανες» δηλώσεις του υπουργού Εθνικής οικονομίας

για την εισοδηματική του πολιτική; Μ' όλα αυτά δεν θέλουμε να εξισώσουμε την πολιτική της σημερινής κυβέρνησης μ' εκείνη της δεξιάς που διακρίνονταν για την ιδιαίτερη αντιλαϊκότητά της, αλλά δεν είναι δυνατό να μην επισημανθεί η σκληρή αλήθεια που αναδύεται μέσα απ' την ίδια την πραγματικότητα.

«Ευαίσθητες ισορροπίες»

Αυτή η πραγματικότητα καθορίζει συνήθως την πολιτική συμπεριφορά του εργαζόμενου λαού και όχι η μαξιμαλιστική συνθηματολογία. Γι' αυτό είναι μάλλον τραγική πλάνη να πιστεύουν ορισμένοι κυβερνητικοί παράγοντες ότι είναι δυνατόν να παρακάμψουν τα πραγματικά προβλήματα με κάποιους πολιτικούς ελιγμούς. Δεν μπορεί ο βερμπαλιστικός λόγος ν' ανασκευάσει τις ζημιές που αφήνει πίσω της η πρακτική της υποχωρητικότητας. Για να είναι πειστικά τα πολιτικά επιχειρήματα πρέπει να περιέχουν στοιχεία από την πραγματικότητα. Αλλιώς εκφυλίζονται σε πολιτικάντικα «τσαλιμάκια». Ο ίδιος ο κ. Αρσένης απέρριψε τις νουθεσίες του Δ.Ν.Τ. και της ΕΟΚ λέγοντας —και πολύ σωστά— ότι «η πολιτική της λιτότητας δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στη χώρα μας γιατί δεν θα έχει καμία αποτελεσματικότητα». Αν είναι έτσι, τότε γιατί επιμένει σε μια «περιοριστική εισοδηματική πολιτική»;

Μήπως δεν έβγαλε τα συμπεράσματά του από τον «ετεροχρονισμό» του '83; Γνωρίζει ότι όλη εκείνη η πανεθνική εκστρατεία για μείωση των αποδοχών επί ε-

να ολόκληρο χρόνο, απέδωσε μόλις 2% στην κοστολογική κλίμακα της παραγωγής. Κι αυτό γιατί άλλα είναι τα αίτια που συντελούν στο υψηλό κόστος της ελληνικής παραγωγής.

Συνεπώς η εφαρμογή μιας τέτοιας εισοδηματικής πολιτικής δεν έρχεται να απαντήσει σε κάποια αναπτυξιακά προβλήματα ούτε να βελτιώσει τους λιμνάζοντες δείκτες του πληθωρισμού και της ανεργίας που —όπως και ο ίδιος παραδέχτηκε— έχουν δομικό και διαρθρωτικό χαρακτήρα. Τότε ποια είναι η σκοπιμότητα αυτής της πολιτικής; Μα εντάσσεται στο γενικότερο πνεύμα της κυβερνητικής πολιτικής που κινείται με άξονα «τη θεωρία του εφικτού και της διατήρησης των ευαίσθητων ισορροπιών».

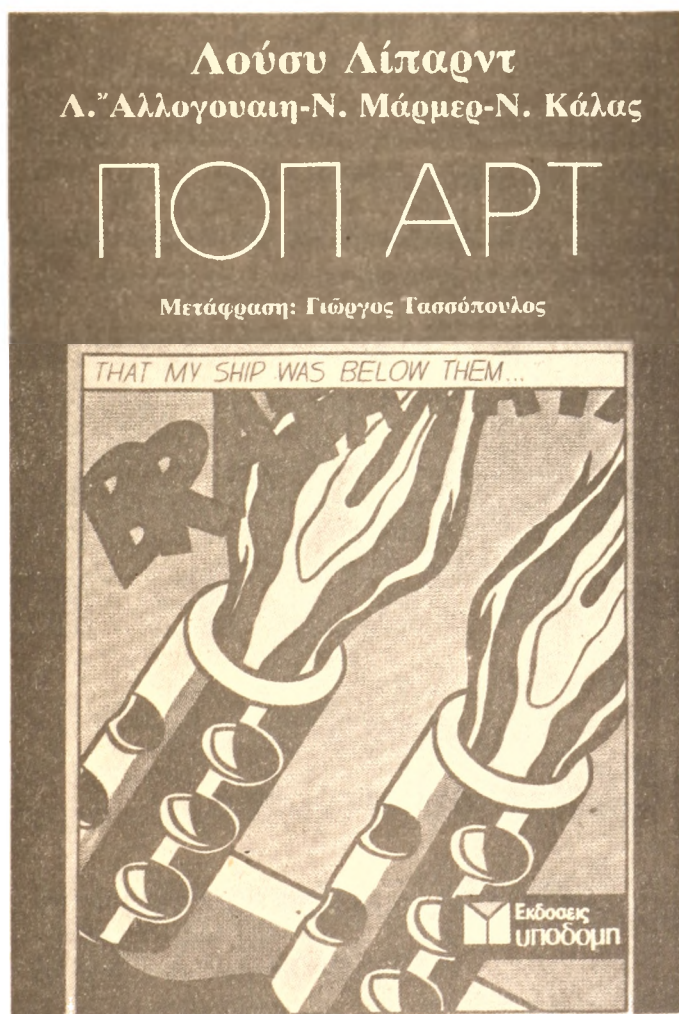
Αυτή η εισοδηματική πολιτική δεν είναι τίποτα άλλο από μια χειρονομία «καλής θέλησης» προς την ιδιωτική πρωτοβουλία μήπως συγκινηθεί και προχωρήσει σε κάποιες επενδύσεις. Η διαρκής υποχωρητικότητα όμως ενισχύει το θράσος της ιδιωτικής πρωτοβουλίας σε τέτοιο σημείο ώστε να κινδυνολογεί δημόσια για «άλλες πολιτικές λύσεις» υπονοώντας την επαναφορά της χούντας, ή να αρνείται την επίδοση της ΑΤΑ στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα. Η στάση αυτή των βιομηχάνων αποδεικνύει ότι δεν δέχονται ν' αποβάλουν τον κερδοσκοπικό και ασύδοτο χαρακτήρα τους. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι αμφίβολης αποδοτικότητας μια τέτοια πολιτική.

Θα λέγαμε ότι μάλλον διευκολύνει τη δημαγωγία της Δεξιάς που επαγγέλλεται

την αποκατάσταση της απώλειας στα εισοδήματα προτείνοντας την «απόλυτη φιλελευθεροποίηση της οικονομίας». Δεν χρειάζονται βέβαια σχόλια για το περιεχόμενο του «φιλελευθερισμού» της δεξιάς. Ωστόσο αναμφίβολα αυτή τη στιγμή καρπώνεται πολιτικά οφέλη από την αγανάκτηση μιας μεγάλης μερίδας των εργαζόμενων. Και όχι μόνο αυτή αλλά και η ΕΣΑΚ-Σ που εμφανίζεται αδιάλλακτη και εκπροσωπούσα τα «πραγματικά συμφέροντα» των εργαζόμενων, ενώ όλα τα προηγούμενα χρόνια σιωπούσε αν και δεν ήταν διαφορετική η εισοδηματική πολιτική. Η όψιμη αφύπνιση της ΕΣΑΚ-Σ δεν πείθει βέβαια τους εργαζόμενους γιατί γνωρίζουν ότι η ταχτική της καθορίζεται άμεσα από τη σκοπιμότητα του κομματικού της φορέα, και δεν είναι δυνατόν να μην συσχετίζουν τη σημερινή της ευαισθησία με τον εκλογικό νόμο, την εκλογή του προέδρου και τη «συμμετοχή σε μια κυβέρνηση πραγματικής αλλαγής...» παρόλα αυτά οι εργαζόμενοι μη έχοντας άλλες λύσεις διεξόδου ενδίδουν στις «αγωνιστικές κινητοποιήσεις» της ΕΣΑΚ-Σ. Πραγματικά το συνδικαλιστικό κίνημα βρίσκεται πιεσμένο ανάμεσα στη «σφύρα και στον άκμονα».

Απ' τη μια μεριά η κυβερνητική παράταξη με τον απίθανο στρουθοκαμηλισμό της και απ' την άλλη η δεξιά δημαγωγία και η κομματική εκμετάλλευση.

Κλείνοντας θα ισχυριστούμε ότι η «ισορροπιστική πολιτική» της κυβέρνησης δεν μπορεί να διασφαλίσει... «και την πίτα ολόκληρη και τα σκυλιά χορτάτα».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

- Κυκλοφορεί στή σειρά
ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ
- Μέ 188 εικόνες
από τις οποίες οι 18 έγχρωμες
- Μετάφραση:
Γιώργος Τασσόπουλος
- Στήν ίδια σειρά κυκλοφορούν:
Π. Βάλντμεργκ, ΣΟΥΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ
Χ. Ρίχτερ, ΝΤΑΝΤΑ
Κ. Τίσνταλ – Α. Μποτσόλα, ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ – 3ης Σεπτεμβρίου 22 – τηλ. 5234790

Μετά τις εκλογές τι;

του Σπύρου Καβουνίδη

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ των εκλογών για το Τεχνικό Επιμελητήριο ήταν έκπληξη μόνο κατά το ότι η Δεξιά (ΔΗ.ΚΙ.ΜΗ.) ελάχιστα ανέβασε το ποσοστό της (35,67%) κυρίως γιατί την μπλόκαρε το Κέντρο του Δεσύλλα (ΔΕΜ - Συνεργαζόμενοι) με ένα εντυπωσιακό (11,32%). Η ΠΑΣΚ-Σ όπως αναμενόταν ήταν πολύ πεσμένη (22,77%), η Πανεπιστημονική στα ίδια (14,69%), οι Ανανεωτικοί (ΑΣΜΕ) λίγο ανεβασμένοι (12,34%), οι τρεις παρατάξεις της "εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς" αναμετρήθηκαν κι εδώ για την επικράτηση στο χώρο του περιθωρίου.

Η ΠΑΣΚ, δίνοντας μάχες οπισθοφυλακής, ούτε αυτή τη φορά κατάφερε να αποσπάσει ψήφο δι' εαυτήν αλλά απλώς εισέπραξε ένα μέρος των ψήφων του ΠΑΣΟΚ στο χώρο των μηχανικών. Τα δειλά ανοίγματα που έκανε, με ένα - δυο εξαιρέσεις σε επίπεδο προσώπων, πέρασαν εντελώς απαρατήρητα. Εισπράττοντας την κυβερνητική φθορά για μέτρα που έθιγαν τους μηχανικούς και με τις εκλογές να γίνονται εν μέσω απεργίας των μηχανικών του Δημοσίου, δεν μπόρεσε να βρει το πολιτικό θάρρος να αντεπιτεθεί με νέα εικόνια, νέες ιδέες, αυτόνομη παρουσία. Επί πλέον έφτιαξε κι ένα πρόγραμμα - απολογισμό του κυβερνητικού έργου αντί να εκμεταλλευτεί τουλάχιστον την πολύ καλή δουλειά της οργάνωσης της Θεσσαλονίκης. Έτσι μοιρολατρικά οδηγήθηκε σε σημαντικές απώλειες έναντι ενός ποσοστού πάνω από 30% που έδειχνε μέχρι πριν λίγους μήνες να κρατάει με βάση τις εκλογές στους συλλόγους μηχανικών.

Η ΔΕΞΙΑ, περιλαμβάνοντας μέσα της και ακροδεξιά στοιχεία έχασε την ευκαιρία μιας εντυπωσιακής ανόδου για δυο κυ-

ρίως λόγους. Ο κυριότερος ήταν ο δυναμισμός του ψηφοδελτίου που συσπείρωσε κυρίως τους κεντρώους, αλλά και άλλους ένθεν και ένθεν του κεντρώου χώρου, υπό την ηγεσία του προβεβλημένου προέδρου του ΤΕΕ. Ο άλλος ήταν ότι, έχοντας φαίνεται αποφασίσει ότι αρκείται σε μια μετρημένη άνοδο (που ουσιαστικά ούτε αυτή πέτυχε) δεν επιδίωξε να επιστρατεύσει γνωστές προσωπικότητες που θα της έδιναν μια άλλη αίγλη αλλά συνέχισε να χρησιμοποιείται ως μοχλός κομματικής ανόδου μικρομεσαίων στελεχών που κινούνται στο συνδικαλιστικό της χώρο.

Η ΔΕΜ του Ν. Δεσύλλα, η μόνη παράταξη που δεν αντιστοιχεί σε κόμμα, κυρίως λόγω του ότι το κόμμα εξαφανίστηκε, συνεργάστηκε με πολλούς ανεξάρτητους των παρυφών της Δεξιάς αλλά και ορισμένους αριστερότερα της. Ο έντονος προεκλογικός αγώνας του ψηφοδελτίου αυτού βασίστηκε στην προβολή του Ν. Δεσύλλα και στην έκφραση της πιο ξεκάθαρα συνδικαλιστικής —και κατά ορισμένους και συντεχνιακής— αντίληψης για το ρόλο του ΤΕΕ. Και αυτή η αντίληψη έχει μια κάποια πέραση σε μια εποχή που οι μηχανικοί νιώθουν να συμπιέζονται οικονομικά και κοινωνικά ενώ διαστέλλονται αριθμητικά. Πόσο μάλλον που ουσιαστικά μια άλλη αντίληψη για το ρόλο του ΤΕΕ, για το ρόλο των μηχανικών, για το τι πρακτικά πρέπει να γίνει, δεν προβλήθηκε από τις άλλες παρατάξεις πέρα από γενικού επιπέδου κουβέντες (με την εξαίρεση της περιορισμένης γεωγραφικά, προσπάθειας της ΠΑΣΚ Θεσσαλονίκης).

Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ, με λιγοστές σοβαρές συνεργασίες σε επίπεδο προσώπων, έδωσε κι αυτή μια μάχη συντηρητι-

Ι. Φ. ΦΑΛΜΕΡΑΪΕΡ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ι. Φ. ΦΑΛΜΕΡΑΪΕΡ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ
ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ποιός δέν έχει ακούσει για τον Φαλμεράιερ και τίς απόψεις του περί της Καταγωγής των Έλλήνων; Πόσοι όμως έχουν δει αυτό τό βιβλίο; Στην Έλληνική γλώσσα κανείς. Για πρώτη φορά ύστερα από 150 χρόνια εκδίδεται στή γλώσσα μας. Τώρα μπορούμε όλοι νά μάθουμε τί ακριβώς είπε ό Φαλμεράιερ!

Έκδόσεις Νεφέλη
Μαυρομιάλη 9
τηλ. 3639962

Από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Τα βιβλία του Δημ. Χατζή:

Το διπλό βιβλίο
Μυθιστόρημα

Οι ανυπεράσπιστοι
Διηγήματα

Σπουδές
Διηγήματα

κή των δυνάμεών της. Χάρης και στην αυξημένη έναντι των άλλων οργανωτική της δυνατότητα αλλά και κάποια δουλειά σε επιλεγμένους χώρους (πρόσφυγες, νέοι) κατάφερε να βγει από την εκλογική μάχη χωρίς σοβαρές απώλειες και με σαφή τη δεύτερη θέση ανάμεσα στις παρατάξεις της πρώην Δημοκρατικής Συνεργασίας.

Η ΑΣΜΕ των ανανεωτικών χωρίς συνεργασίες, μάλλον γιατί θεωρεί ότι η συνεργασία ανεξαρτήτων πραγματοποιείται στους κόλπους της (;), έδωσε μια αρκετά συγκροτημένη μάχη. Με ένα σχετικά δουλεμένο πρόγραμμα αλλά κλασικού τύπου δηλαδή, που ξεκινάει από την κατάσταση παγκοσμίως και βαθμιαία, μέσω Ελλάδας, φτάνει στους μηχανικούς και το ΤΕΕ, και με ασυνήθιστη για το χώρο οργανωτική δουλειά κατάφερε ν' αυξήσει κάπως την επιρροή της και να σταθεροποιηθεί σε απόσταση αναπνοής από τους «συντρόφους της άλλης πλευράς».

ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ για την πρωτιά στο χώρο της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς επικρατεί σαφώς, με 2%, η Ανεξάρτητη Συσπείρωση (ανεξάρτητοι, Β' Πανελλαδική και ΚΚΕ μ.λ.).

ΜΕ ΤΗΝ επισημοποίηση των αποτελεσμάτων θ' αρχίσει η διεκυστίνδα των διαπραγματεύσεων για την μετεκλογική πραγματοποίηση της Δημοκρατικής Συνεργασίας. Σχεδόν βέβαιος πρόεδρος και πάλι ο Ν. Δεσύλλας, αν και η Πανεπιστημονική δεν αποκλείεται για διαπραγματευτικούς λόγους να ρίξει άλλο όνομα στο τραπέζι. Οι ανανεωτικοί, χρησιμοποιώντας την «πίεση της βάσης τους» θα αμφιταλαντευθούν ως προς τη συμμετοχή τους στη Δημ. Συνεργασία για να υποχωρήσουν αν εξασφαλίσουν π.χ. τη γενική γραμματεία. Η ΠΑΣΚ, με κομμένα τα φτερά και με μειωμένη την εκπροσώπηση της στη δεκαπενταμελή Διοικούσα, θα επιδιώξει να εξασφαλίσει δύο από τις πέντε θέσεις του Προεδρείου και τον Ν. Δεσύλλα για πρόεδρο. Και βέβαια θα υπάρχει προς διανομή και το τριμελές προεδρείο της Αντιπροσωπείας απ' όπου μάλλον θ' αποκλειστεί η συμμετοχή της ΔΕΜ. Ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι με τις κατανομές των εδρών αντιπροσωπείας, επιστημονικών τμημάτων κτλ., οι ανανεωτικοί θα υπολείπονται μόνο τρεις ψήφους, κατά πάσα πιθανότητα, από την Πανεπιστημονική στην από 202 μέλη Αντιπροσωπεία. Αν καταφέρουν δε να αποσπάσουν τις ψήφους των «εξωκοινοβουλευτικών» θα μπορέσουν να διεκδικήσουν μεγαλύτερη εκπροσώπηση στη Διοικούσα από την Πανεπιστημονική.

ΚΑΠΟΙΑ συμφωνία πάντως τελικά θα γίνει. Στο κάτω - κάτω είναι πρόσφατη η απώλεια του Προεδρείου του Συλλόγου

Πολιτικών Μηχανικών λόγω μη επίτευξης συμφωνίας μεταξύ των πλειοψηφουσών αθροιστικά δημοκρατικών παρατάξεων. Κι εδώ πρόκειται και για το ΤΕΕ.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ αυτές, παρόλο ή ίσως και επειδή ήταν οι πρώτες που έγιναν με χωριστές παρατάξεις, ήταν αρκετά υποτονικές. Άλλωστε το θέμα της απεργίας των μηχανικών του Δημοσίου ήταν σαφώς πιο καυτό. Το ΤΕΕ, αναλαμβάνοντας ένα έντονα συνδικαλιστικό ρόλο, κάλυψε πλήρως την απεργία. Τώρα, σε μια περίοδο «ακυβερνησίας» του ΤΕΕ, είναι δύσκολο να πει κανείς αν οι απεργοί θα καταφέρουν να συνεχίσουν. Σε κάθε περίπτωση, το πρώτο θέμα της νέας διοίκησης θα 'χει σίγουρα να κάνει με το πρόβλημα των δημοσίων υπαλλήλων μηχανικών. Και με τη Δεξιά να συμμετέχει στην Διοικούσα του ΤΕΕ, βάσει του νέου συστήματος, δεν μπορούν να αποκλειστούν «περιεργες» συμπτώσεις στις ψηφοφορίες τις σχετικές με το θέμα.

ΠΕΡΑ ΟΜΩΣ από το μείζον αυτό θέμα της επικαιρότητας, το ερώτημα είναι ποια θα 'ναι η πολιτική του Επιμελητηρίου τα επόμενα χρόνια. Θα συνεχίσει να δίνει μάχες οπισθοφυλακής για τη διατήρηση των όποιων «κεκτημένων» των μηχανικών έχουν απομείνει ή θα καταφέρει να χαράξει μια πορεία για να διεκδικήσει, αλλά και στο βαθμό που το αφορά να υλοποιεί, την αναβάθμιση της τεχνικής στη χώρα μας και ως συνέπεια αυτού την αναβάθμιση και του ρόλου των μηχανικών; Πράγμα που σημαίνει συγκεκριμένες προτάσεις για το περιεχόμενο και τις κατευθύνσεις της τεχνικής παιδείας, προτάσεις για τον προγραμματισμό παραγωγής μηχανικών, προτάσεις για νέες μορφές άσκησης του επαγγέλματος, για την αφομοίωση και την παραγωγική χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών κτλ. Και όλα αυτά όχι υπό τύπον ευχολογίων (εμπρός για μια νέα τεχνολογία) ή βαρετών συνεδρίων (με ολίγον αντιιμπεριαλισμό και μεγάλα προεδρεία) αλλά σοβαρά, συγκεκριμένα και ρεαλιστικά.

Η ΔΥΣΧΕΡΕΙΑ συνεννόησης μεταξύ των παρατάξεων τα τελευταία χρόνια δεν είναι καλός οίονος. Ο πειρασμός της κομματικής επιβεβαίωσης ή της εφήμερης συνδικαλιστικής έξαρσης δύσκολα θ' αφήσει και πάλι τα στελέχη ανεπηρέαστα. Όμως η έκταση της κρίσης των μηχανικών αλλά και της τεχνικής στην πατρίδα μας είναι τέτοια που δεν αποκλείεται να οδηγήσει τις παρατάξεις σε μια ριζική αναθεώρηση της μέχρι σήμερα πολιτικής τους. Ζητούμενο και ελπίδα είναι η πολιτικοποίηση των δημοκρατικών παρατάξεων.

□

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δασή μέσα στό τοιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία καί επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι καί μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας καί αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε καί νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμιού
Βαλασμώνος 4 καί Άσκληπιού τηλ. 6447830 – 3635419.

ΕΡΑΤΩ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΑΤΩ

ΑΝΔΡΕΑ ΜΕΤΑΞΑ 7 – 106.81 ΑΘΗΝΑ – ΤΗΛ. 3605076

ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ

ΣΟΦΗΛΗΣ ΚΑΚΙΔΗΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ
ΑΡΟΜΑΤΑ

ΜΑΞ ΖΑΚΟΜΠ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ Σ'ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ

Μετάφραση
ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΤΕΤΡΑΔΙΑ

πολιτικού διάλογου έρευνας και κριτικής

τετράδιο ένατο

φθινόπωρο '84

Αποκλειστική συνέντευξη
στον Γιάννη Ρουμπάκη

ΓΙΑ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Noam Chomsky

Διανοούμενοι και εξουσία

Λουκάς Αξελός

Αριστεροί διανοούμενοι και νεολαία στην μεταπολιτευτική Ελλάδα

Glauber Rocha

Πολιτιστικός ιμπεριαλισμός, εθνικισμός και διανοούμενοι

Βαγγέλης Χωραφάς: Ανένταχτη Αριστερά

Δημήτρης Δεληολάνης: Τα δάκρυα του Λένιν

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

Τόλης Γιαννάκης, Δημήτρης Δεληολάνης, Δημήτρης Ιωάννου, Θανάσης Καλόμαλος, Μαρία Κουμή, Σταύρος Λυγερός, Χρήστος Παναγιωτόπουλος, Λευτέρης Ριζάς, Παύλος Χατζηπαύλου

ΛΟΓΟΣ-ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ-ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ευνηγορία στον Toni Negri

Σ. Γεωργίου: Ο T. Negri και η Αυτονομία στόχος των παραδοσιακών πολιτικών δυνάμεων

Χρήστος Νάσιος: Η εξέγερση ενάντια στους αντιδραστικούς είναι δικαίη... ακόμα

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Δ. Δεληολάνης: «Σοσιαλιστική Αυτοδιοίκηση Αυτοδιαχείριση - Προβλήματα γραφειοκρατίας» του Μίμη Ανδρουλάκη

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Μαυρομυχάλη 39, τηλ. 3601956, 3610445, Αθήνα 10680.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΑΠ' ΤΟΝ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

ΙΣΑΥΡΩΝ 10 - 114 71 ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 3630781-3643635-3643695

σχολιαστής σχολιαστής

Αρκίς

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ

σχολιαστής

Ιεράς Οδού Επίλογος;

του Θύμιου Παπαγιάννη

Η πρώτη φάση

Μετά τις έντονες διαμάχες του πρώτου εξάμηνου του '84, πίστευα ότι, σ' αυτή τη φάση, δεν χρειαζόταν να γραφτεί τίποτα άλλο για τη μετατροπή της Ιεράς Οδού σε αυτοκινητόδρομο ταχείας και βαρείας κυκλοφορίας, πέρα από τον επίλογο. Τον απολογισμό δηλαδή των άκαρπων προσπαθειών για τη σωτηρία του αρχαίου δρόμου και τον καταλογισμό των ευθυνών για την πραγματοποιημένη πια καταστροφή του.

Γιατί η εκτεταμένη ζημιά είχε ήδη συντελεστεί. Ο χώρος είχε σκεπαστεί πια από την ασφαλτο και το μπετόν. Έμενε κάποια δέντρα να κοπούν, κάποια αρχαία να ξεπατωθούν από δίκτυα υποδομής ή κάτω διαβάσεις, («λάθος του εργολάβου» θα δηλώναν μετά οι αρμόδιοι), κάποιοι εξοργιστικοί εξωραϊσμοί να ολοκληρωθούν, (πλάκες Πηλίου στα πεζοδρόμια, γύψινα εκμαγεία δεξιά και αριστερά, παγκάκια και λουλούδια). Άλλωστε το θέμα κινδύνευε να εμπλακεί στην οξύτητα και το μικροπολιτικό κλίμα πριν από τις Ευρωεκλογές.

Στα λόγια βέβαια κάποια πράγματα είχαν κερδηθεί:

Με ομόφωνη δήλωσή τους στις 7 Ιουνίου 1984, οι τρεις αρμόδιοι υπουργοί (Δημοσίων Έργων, Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος, και Πολιτισμού) καθυσύχασαν την Κοινή Γνώμη και δήλωναν με πλήρη συμφωνία τα ακόλουθα:

— *Αναγνώριση της ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας της Ιεράς Οδού. (Διαπίστωση πράγματι κοσμοϊστορική!).*

— *Χαρακτηρισμός της Ιεράς Οδού ως δευτερεύοντος τοπικού άξονα με δύο λωρίδες ανά κατεύθυνση. (Και με κάποιες διαπλατύνσεις σε ορισμένα σημεία, προσθέτω, που την κάνουν αρκετά φαρδύτερη. Μα αυτό είχε αποφασιστεί ένα χρόνο πριν, ανεξάρτητα με την όλη διαμάχη κι έτσι είχε καταρτιστεί η μελέτη).*

— *Κατάργηση του ανισόπεδου κόμβου της στη συμβολή με την Κωνσταντινουπόλεως, (Δεν προβλεπόταν να γίνει σ' αυτή τη φάση. Στο μέλλον, βλέπουμε!).*

— *Πεζοδρόμηση τμήματος προς την Πειραιώς και δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου, όταν ολοκληρωθούν τα υπόλοιπα κυκλοφοριακά έργα της περιοχής. (Το ταχύτερο, δηλαδή, σε δύο με τρία χρόνια και ξήλωμα των έργων, που θα έχουν γίνει. Αν βέβαια το επιτρέψουν οι τότε κυκλοφοριακές συνθήκες).*

Από τη μια μεριά, λοιπόν, υποσχέσεις για το μέλλον, και από την άλλη η αδυσώπητη πορεία των έργων. Όσο δε για τις ανασκαφικές έρευνες, από έλλειψη είτε πιστώσεων είτε πολιτικής βούλησης, (ίσως πάνε και μαζί αυτά), καρκινοβατούν με ένα μικροσκοπικό συνεργείο αρχαιολόγων και τεχνιτών¹. Κι όπως είχαμε προβλέψει πριν από πολλούς μήνες οι αρχαιολόγοι τρέχουν πίσω από τις μπουλντόζες για να μαζεύουν τα καταστραμμένα «ευρήματα».

Άλλωστε και η αναφορά της αρμόδιας εφόρου αρχαιοτήτων² αποτελεί πραγματικό καταπέλτη, όπως φαίνεται και από τα ακόλουθα αποσπάσματα:

«Δεν μένει καμιά αμφιβολία ότι τα αρχαία κατατεμαχί-

ζονται και διαλύονται όλες οι αρχαιότητες του δρόμου».

«Το άδειασμα των τάφων που βρέθηκαν δεν έχει καμία σχέση με αρχαιολογική έρευνα, ακόμη και όταν γίνεται από αρχαιολόγους».

«Τα έργα δεν παρέχουν καμιά ευκαιρία εντοπισμού των αρχαιοτήτων, αλλά παραπλανούν σε μια εργασία που δεν έχει καμία σχέση με την αρχαιολογική ανασκαφική μέθοδο».

Το συμπέρασμα, λοιπόν, είναι ότι σ' αυτή την πρώτη φάση τίποτα δεν πετύχαμε για τη σωτηρία του αρχαίου δρόμου, πέρα από φραστικά παυσίπονα. Ίσως όμως να πρόκυψε ένα γενικότερο όφελος από την ευαισθητοποίηση της Κοινής Γνώμης.

Τα συν και τα πλην

Στα πλαίσια ενός σύντομου απολογισμού, θα έπρεπε να σημειώσει κανείς στα θετικά σημεία, την ευρύτητα της κινητοποίησης για την υπεράσπιση της Ιεράς Οδού. Πνευματικοί άνθρωποι, οι φορείς των τεχνικών, των αρχιτεκτόνων - πολεοδόμων, των αρχαιολόγων, ο Τύπος, άσχετα με κομματικές συμπάθειες, τέθηκαν ενάντια στα σχέδια του υπουργείου Δημοσίων Έργων. Σημειώνοντας όμως ότι οι διαμαρτυρίες αυτές δεν ήταν αποτελεσματικές χωρίς την κινητοποίηση των μαζικών φορέων, που δυστυχώς έμειναν αμέτοχοι στο θέμα.

Δεν ήταν όμως το ίδιο σαφής η θέση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι Δήμοι της Αθήνας και του Αιγάλεω διατύπωσαν την αντίθεσή τους στα έργα με αποφάσεις των δημοτικών τους συμβουλίων (όχι ομόφωνα), αλλά δεν κράτησαν θέση μαχητική. Ίσως επειδή δεν το επέτρεπαν οι γνωστές κομματικές ισορροπίες. Ίσως πάλι να οφειλόταν και στη βαθιά διάβρωση των Αθηναίων από τη νοοτροπία της «ανάπτυξης» και της «αξιοποίησης».³

Χωρίς εμπάθεια, δεν μπορεί να αγνοήσει κανείς και τα αρνητικά. Από τη μια μεριά την ανεξήγητη επιμονή της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου Δημοσίων Έργων, να ολοκληρώσει το κατασκευαστικό του πρόγραμμα, χωρίς την παραμικρή αποκλιση. Ήταν άραγε θέμα ενδοκυβερνητικής δυναμικής, έκφραση διάφορης πολιτικής ή πολεοδομικής φιλοσοφίας, πίεσης από συγκεκριμένες πλευρές ή άλλου είδους σκοπιμότητες, που καθόρισαν την άκαμπτη αυτή γραμμή; Η απάντηση δεν δόθηκε, ούτε μας είναι γνωστή.

Πολύ πιο διαφανείς είναι οι λόγοι που καθόρισαν την περιέργη θέση της ηγεσίας των άλλων δύο αρμόδιων υπουργείων, Πολιτισμού και Επιστημών, και Χωροταξίας.

Και οι μεν πρώτοι εκτέθηκαν επανειλημμένα προσπαθώντας να δικαιολογήσουν τ' αδικαιολόγητα. Ο δε τότε υπουργός Χωροταξίας δεν πήρε θέση μέχρι την τελευταία στιγμή, οπότε αναγκάστηκε να συμπλεύσει με τις απόψεις του υπουργείου Δημοσίων Έργων.

Κι αυτό παρόλο που οι αρμόδιες υπηρεσίες και των δύο υπουργείων είχαν αντιταχθεί επί μήνες στα σχέδια του ΥΔΕ και είχαν προσπαθήσει να ενημερώσουν τους υπουργούς τους και να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις.

«Ποντίκι» 5.10.1984.

3. Όπως δήλωσε δημοτικός σύμβουλος της Αθήνας στη σχετική συζήτηση «Γιατί όχι, δεν αξιοποιήθηκε η περιοχή Ν. Σμύρνης - Καλλιθέας με την κατασκευή της Λεωφόρου Συγγρού».

1. Υπολογίζουμε ότι θα χρειαζόνταν 100 - 150 ειδικευμένα άτομα για 4 χρόνια για να ερευνηθεί πραγματικά η περιοχή. Ενώ σήμερα ο μέσος ρυθμός ανασκαφών της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας στην Ιερά Οδό είναι μόνο 40 τμ. ανά μήνα, (σύμφωνα με στοιχεία του ΥΔΕ, Διεύθυνση Περιβαλλοντικών Μελετών).

2. Θεοδώρα Καράγεωργα - Σταθακοπούλου, Γ' Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών,

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Σουλίου 9
Τηλ. 3602644

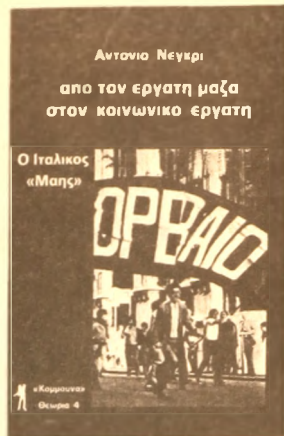
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΒΑΣΙΛΗΣ Δ. ΓΙΟΚΑΡΗΣ
Οι Πράσινοι/εναλλακτικοί
στη Δυτική Γερμανία

Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Σύγχρονος καπιταλισμός και
επαναστατικό υποκείμενο

ΑΝΤΟΝΙΟ ΝΕΓΚΡΙ
Ο «Μάης» της Ιταλίας
(Από τον εργάτη-μάζα
στον κοινωνικό εργάτη)

S.P.K.
Οι ψυχασθηνείς ενάντια
στο κεφάλαιο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Πέρα από το σοσιαλισμό
Μια νέα ουτοπία

ΦΕΛΙΕ ΓΚΟΥΑΤΤΑΡΙ
Μοριακή επανάσταση

Επίλογος ή πράξη δεύτερη;

Εδώ θα έπρεπε να έμπαινε τελεία. Μαζί με την ήρεμη υπόσχεση ότι το θέμα έκλεισε μόνο γι' αυτή τη φάση. Οι υπουργοί έρχονται και παρέρχονται, Κάποια στιγμή, σε πέντε, σε δέκα, σε είκοσι χρόνια το 'μπετόν και η ασφαλτος θα ξηλωθούν, οι ζημιές θα αποκατασταθούν όσο είναι δυνατό, οι ιστορικές μνήμες της Ιεράς Οδού θα ενταχθούν ξανά στο παρόν αυτής της ταλαιπωρης πόλης.

Έκλεισε όμως πραγματικά το θέμα γι' αυτή τη φάση; Ή θα συνεχίσει να κατατρώχει τους υπαίτιους, να προβληματίζει την Κοινή Γνώμη, και να μην εννοεί να σβύσει, να σιγάσει, να ξεχαστεί;

Ποιες είναι οι ενδείξεις. Αναφέρω τις κυριότερες:

- Απόρριψη από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) μεγάλου μέρους της μελέτης του ΥΔΕ για τον «εξωραϊσμό» της Ιεράς Οδού (22.08.1984).
- Έντονη αντίδραση του ΚΑΣ στη δημιουργία υπόγειας διάβασης στη Γεωπονική Σχολή (22.09.84).
- Προώθηση διατάγματος από το ΥΧΟΠ για καθορισμό χρήσεων γης κατά μήκος της Ιεράς Οδού.
- Διχασμός του ΚΑΣ σε σχέση με την κατασκευή δικτύων υποδομής στην Ιερά Οδό και έγκρισή τους με την ψήφο του Προέδρου (δηλαδή του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου 3.10.84).
- «Μικρή καταστροφή αρχαιοτήτων από κάποιον εργολάβο» (6.10.84).
- Έντονη διαμαρτυρία του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων και πορεία διαμαρτυρίας μαζί με άλλους επιστημονικούς φορείς (4.11.84).
- Ανακοίνωση από την κ. υπουργό Πολιτισμού ότι διατίθενται 250 εκατομμύρια δραχμές για ανασκαφές στην Ιερά Οδό (6.11.84). Αφού βέβαια είχε διατυπωθεί η πρόβλεψη του ΥΔΕ, ότι «ο χώρος μεταξύ Σπ. Πάτση - Πειραιώς είναι 2.960 τμ. Χρειάζονται 549 μήνες ή 45 χρόνια για να ανασκαφεί αυτό το κομμάτι, εκτός και εάν αλλάξουν οι συνθήκες».

Όλα τα παραπάνω δείχνουν ότι το θέμα της Ιεράς Οδού δεν έληξε με την υπουργική ομοφωνία της 7 Ιουνίου 1984, ούτε με την ραγδαία προώθηση των έργων. Μένει ζωντανό κι εξακολουθεί να είναι οδυνηρό.

Ο νέος υπουργός Χωροταξίας έχει αποδείξει παλαιότερα ότι διαθέτει ευαισθησία στην αποτίμηση των πολιτικών επιπτώσεων των θεμάτων της πόλης. Έχει ακόμα την ευκαιρία, έστω και την ύστατη στιγμή να υιοθετήσει τις προσπάθειες για τη σωτηρία της Ιεράς Οδού, εισηγούμενος στον Πρωθυπουργό και στο υπουργικό συμβούλιο μια ορθότερη λύση. Θα συμβάλει μ' αυτό τον τρόπο αποτελεσματικά στη βελτίωση της πόλης, αλλά και στη μείωση των δυσμενών πολιτικών επιπτώσεων για το κόμμα που κυβερνά σήμερα.

28.11.1984

Περίεργη ανάδειξη ευρημάτων

Στην Ιερά Οδό, εκεί που συμβάλει με την Πειραιώς, έγιναν φέτος κάποιες μικρές ανασκαφές, από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών, σε έκταση ολίγων μέτρων.

Βέβαια, στην αρχή του χειμώνα σταμάτησαν. Το βαρύ κλίμα της πρωτεύουσας δεν επιτρέπει ανασκαφικές εργασίες για αρκετούς μήνες, έστω και κάτω από υπόστεγα, όπως κάνουν οι... κουτόφραγκοι!

Για προστασία, τα αρχαιολογικά σκάμματα επιχώθηκαν μέχρι επάνω. Κινδύνευε άλλωστε να πέσει μέσα καμιά μπουλντόζα! Δυσκολεύεται όμως κάπως η ανάδειξη:

Το παράξενο, όμως, είναι ότι ο χώρος χρησιμοποιείται τώρα για.. πάρκιγκ τουριστικών λεωφορείων. Ιδιόμορφη η αξιοποίηση αυτή του αρχαιολογικού χώρου!

Κυκλοφορεί το 12ο τεύχος

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

- ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
- ΣΕ ΠΟΛΛΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΣ
- ΣΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Απ' τα περιεχόμενα

- Συναινετικός αυταρχισμός μια νέα πραγματικότητα
- Το εκλογικό σύστημα
- Η δημοσια διοίκηση στην Ελλάδα
- Το δημοσιοϋπαλληλικό κίνημα
- Τι είναι λοιπόν αυτή η κρίση
- Νουβελ βαγκ - Τρυφω
- Χρονικό του Φοιτητικού Κινήματος
- Διαστημικοί εξοπλισμοί
- Γλωσσари ορων μαρξιστικής οικονομίας
- Ο κρατικός προϋπολογισμός

ΚΕΙΜΕΝΑ: Α. Κυριαζή - Ν. Μπαζακά
Α. Νικηφορου - Κ. Νικολάου - Δ. Τζουθανου
Ν. Φελεκη - Μ. Χαραλαμπίδου κ.α.

Κιτς και στην Ιερά Οδό!

Από πλευράς φόρτου κυκλοφορίας κινούνται σήμερα 26.000 - 29.000 οχήματα ημερησίως».

Δηλαδή, μια φοβερά υποβαθμισμένη περιοχή, που μόνο με τα έργα του ΥΔΕ θα αναβαθμιστεί!

● **Ποια είναι όμως αυτά τα έργα, πέρα βέβαια από την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου με τα σχετικά του (δίκτυα υποδομής κτλ.); Γράφει λοιπόν το ΥΔΕ:**

«Στόχοι της μελέτης μας ήταν:

1. Να διαμορφωθούν δύο πεζόδρομοι αριστερά και δεξιά από τον οδικό άξονα ώστε να βοηθήσουμε στην αναβάθμιση της περιοχής.

2. Να δοθεί η Ιερά Οδός στους κατοίκους και να γίνει ένας χώρος περιπάτου και ξεκούρασης για τις γύρω γειτονιές.

3. Να μπορέσει η Αρχαιολογική Υπηρεσία να αρχίσει συστηματικές σωστικές ανασκαφές.

Έτσι οργανώσαμε τον κάθε πεζόδρομο σε τρεις ζώνες:

Η πρώτη παράλληλη με το ρείθρο του πεζοδρομίου, έχει πλάτος 1,25 μ. Καλύπτεται από τσιμεντόπλακες ενώ από κάτω διέρχεται το αντιπλημμυρικό δίκτυο των ομβρίων. Το τέλος της ορίζεται από μια σειρά κόκκινα τσιμεντότουβλα πεζοδρομίου. Σαν χώρο καλύπτει τις ανάγκες σταθμεύσεως αυτοκινήτου και τονίζει τον κατ' εξοχήν πεζόδρομο που βρίσκεται παραμέσα.

Η δεύτερη ζώνη είναι ο πεζόδρομος γρήγορης κυκλοφορίας πεζών, έχει πλάτος 3.00 μ., βρίσκεται στην εσωτερική πλευρά του πεζοδρομίου παράλληλα με την ρυμοτομική γραμμή.

Καλύπτεται κι αυτή με τσιμεντόπλακες και ορίζεται από δύο γραμμές κόκκινα τσιμεντότουβλα πεζοδρομίου.

Η τρίτη ζώνη —η ενδιάμεση— οργανώνεται ανάλογα με τον χώρο που μας αφήνουν οι δύο προηγούμενες. Σ' αυτήν κτίζονται χαμηλά πέτρινα τοιχάκια (υπενθύμιση ταφικών περιβόλων και παράλληλα εμποδίζονται έτσι τα αυτοκίνητα να καταλαμβάνουν το πεζοδρόμιο). Τοποθετούνται μικρά καθιστικά και πράσινο. Όπου μας το επιτρέπουν οι πεζόδρομοι δημιουργούμε μικρά πάρκα (Β πεζοδρόμιο μπροστά από την Γεωπονική Σχολή). Η πλακόστρωση γίνεται με σχιστόπλακες διάφορων μεγεθών».

Και διάφορα άλλα ανάλογα. Τσιμεντόπλακες, κόκκινα τούβλα, πλάκες Πηλίου, δέντρα σε ζαρντινιέρες, (για να μην πειράξουν τις αρχαιότητες που γλύτωσαν από τις μπουλντόζες οι ρίζες), μικρά καθιστικά και γύψινα εκμαγεία αρχαιοτήτων!

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) όμως δεν φάνηκε να ενθουσιάζεται με την προτεινόμενη διακόσμηση - κιτς της Ιεράς Οδού. Και με την απόφασή του της 22.8.1984 (α.π. 42826) σχολιάζει έτσι (με ύψος ξινό) τα ρομαντικά και φιλολαϊκά σχέδια του ΥΔΕ.

«Εγκρίνουμε α) την κατασκευή των πεζοδρομίων, για το τμήμα της Ιεράς Οδού μεταξύ Πειραιώς και Σπ. Πάτση, με την απλή πλακόστρωση και τα δένδρα μέσα σε κάδους, σύμφωνα με τα προηγηθέντα από το υπουργείο Δημοσίων Έργων και θεωρημένα από την υπηρεσία μας σχέδια.

β) Για το τμήμα της οδού από Σπ. Πάτση μέχρι Κηφισσού τη δημιουργία νησίδων πρασίνου, στη μεσαία λωρίδα των πεζοδρομίων, που θα καλυφθούν με απλή πλακόστρωση, και την κατασκευή καθιστικών χωρίς στοιχεία αρχαιολογικών υπομνήσεων (απομιμήσεις κτιστών ταφικών περιβόλων, επιτύμβιων μνημείων κτλ.)

Για το τμήμα αυτό της Ιεράς Οδού το υπουργείο Δημοσίων Έργων παρακαλείται να μας υποβάλει νέα σχέδια, που να πληρούν τους παραπάνω όρους.

Όσο για την κεντρική νησίδα (Σχέδια 5 και 6) εκφράζουμε την άποψη ότι η ποικιλία των υλικών (τσιμεντόπλακες πεζοδρομίου, τούβλα πεζοδρομίου, σχιστόπλακες κτλ.) και η εξεζητημένη και πυκνή διακόσμηση δεν συμβιβάζεται με την λιτότητα την απλότητα και τον χαμηλό τόνο, που αποφασίσθηκε να δοθεί στους «ρυθμούς» του δρόμου αυτού, και θεωρούμε ότι μιιά απλή πλακόστρωση, αντίστοιχη με εκείνη των πεζοδρομίων, θα ήταν καταλληλότερη».

Τι σου είναι αυτοί οι αρχαιολόγοι! Τίποτα δεν καταλαβαίνουν από κιτς!

Να ποιες ήταν οι σκέψεις του υπουργείου Δημοσίων Έργων για τη διαμόρφωση της Ιεράς Οδού, σύμφωνα με τη μελέτη της Διεύθυνσης του Περιβαλλοντικών Μελετών.

● **Για την αρχαιολογική σημασία του χώρου:**

«Όσον αφορά το ιστορικό παρελθόν της Ιεράς Οδού γνωρίζουμε ότι ήταν ένας από τους δρόμους των αρχαίων Αθηνών που οδηγούσε απ' τον Κεραμικό, στην Ελευσίνα. Από κει περνούσε η πορεία των Αθηναίων που πήγαιναν προς τα Ελευσίνια Μυστήρια.

Ο ίδιος δρόμος δεν έχει ιδιαίτερη αξία ως προς τα υλικά κατασκευής του. Δεν ήταν στρωμένος με μαρμαρίνες ή άλλες πλάκες όπως οι Ρωμαϊκοί οδοί.

Αποτελείτο από πατημένα σκύρα, κεραμίδια κτλ. υλικά.

Εκατέρωθεν υπήρχαν ταφικοί περίβολοι, μικροί γήλοφοι ή τύμβοι που στην κορυφή τους είναι επιτύμβιες στήλες ή κολωνάκια.

Επειδή δε για χρόνια η περιοχή χρησιμοποιείτο για νεκροταφείο, οι τάφοι βρίσκονται σε επάλληλα στρώματα. Πιθανολογείται ότι οι πιο σημαντικοί βρίσκονται στις πρώτες σειρές δίπλα στον δρόμο.

Η αρχή της Ιεράς Οδού που βρίσκεται στον Κεραμικό μας δίνει μια εικόνα του πώς ήταν ο δρόμος παλιά πλαισιωμένος με λιθόκτιστα τοιχάκια.

Σπουδαιότερης αξίας οδός με ταφικούς περιβόλους ήταν το Δημόσιο Σήμα που βρίσκεται λίγο βορειότερα της Ιεράς Οδού και εκεί ήταν το επίσημο νεκροταφείο των Αθηνών, όπου έθαβαν τους δημόσιους άνδρες (εκεί π.χ. πιστεύεται ότι βρίσκεται ο τάφος του Περικλή).

Το αρχαίο ίχνος της Ιεράς Οδού —μεταξύ Πειραιώς και Σπ. Πάτση— ξεκινάει από το βόρειο πεζοδρόμιο (στο ύψος της Πειραιώς) και διασχίζει διαγώνια όλη την οδό μέχρι να καταλήξει στο νότιο πεζοδρόμιο (επί της Σπ. Πάτση).

Από κει και πέρα μπαίνει αρκετά μέσα στον χώρο της Γεωπονικής σχολής (νότια) αφήνοντας το σημερινό οδόστρωμα αρκετά μακριά (μεταξύ Σπ. Πάτση και Κηφισσού)».

Κοντολογίς, μην υπερβάλλουμε, βρε παιδιά, δεν είναι και τόσο σημαντικός ο χώρος!

● **Για τις προτάσεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου (ΡΣΑ '83)**

«Γενικά στην παρέμβαση δεν μελετήθηκαν οι παράμετροι ρυθμού και χρόνου. Δηλαδή το νέο διάταγμα με τους όρους δόμησης και τις χρήσεις γης μπορεί να καθορίζει την μελλοντική εξέλιξη της Ιεράς Οδού αλλά δεν μπορεί να αλλάξει την σημερινή κατάσταση τουλάχιστον για το άμεσα προσεχές μέλλον.

Όσον αφορά δε την μεταφορά όλων αυτών των χρήσεων σε άλλες περιοχές γνωρίζουμε ότι έχει ένα κοινωνικό κόστος και ένα πολιτικό αντίκτυπο, και πρέπει να γίνει με προσοχή».

Κατά τα άλλα τα δύο υπουργεία (ΥΔΕ και ΥΧΟΠ) συμφωνούν πλήρως!

● **Για τη σημερινή κατάσταση της περιοχής:**

«Μετά από επιτόπια έρευνα και καταγραφή είδαμε ότι στο μεγαλύτερο μέρος της η Ιερά Οδός καταλαμβάνεται από γκαράζ μάντρες, συνεργεία αυτοκινήτων, εργοστάσια, βιοτεχνίες, βενζινάδικα και γενικά οχλούσης μορφής επαγγελματική στέγη. Πολυπληθέστερα σε αριθμό είναι τα συνεργεία, τα βουλκανιζατέρ και οι μάντρες διάφορων υλικών (οικοδομικών, παλιών αυτοκινήτων κτλ.). Κατοικίες επί της Ιεράς Οδού, υπάρχουν ελάχιστες.

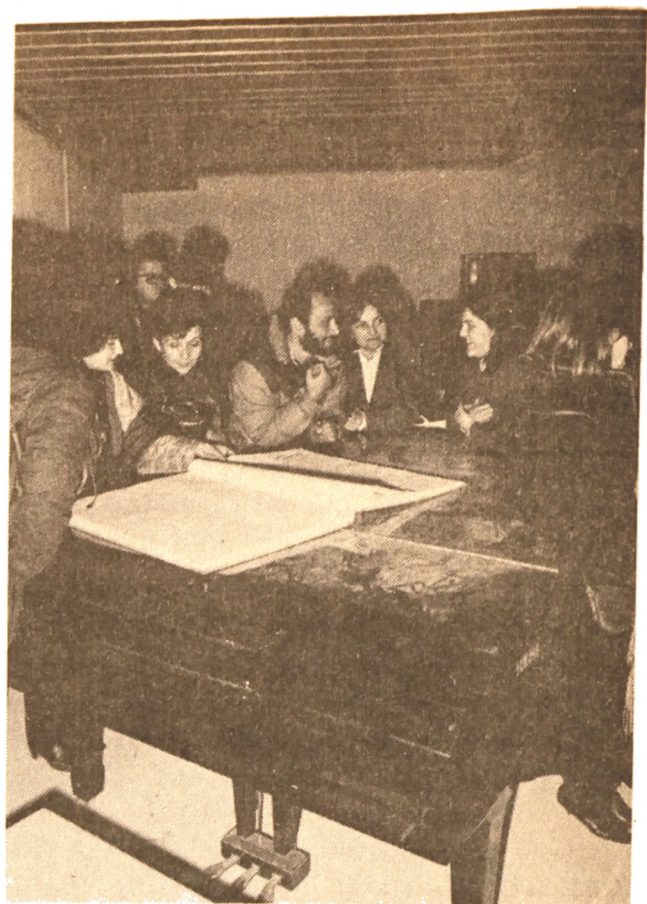
Η περιοχή χρειάζεται ποιοτική παρέμβαση για να αναβαθμιστεί. Σήμερα είναι ένα σύμπλεγμα από σύγχρονα βιομηχανικά κτίρια και αντιπροσωπείες, χαλάσματα, παραπήγματα, αστικού τύπου πολυκατοικίες, χαμηλά λαϊκά κτίσματα κτλ. Γενικά η όλη όψη του δρόμου δείχνει άναρχη δόμηση.

Οι υπάρχοντες χώροι των πεζοδρομίων είναι σε πολύ κακή κατάσταση, με σπασμένες πλάκες, λακούβες και χώματα.

Μεγάλο μέρος τους καταλαμβάνεται από νταλικές ή άλλα φορτηγά που παρκάρουν ή περιμένουν να πάνε στα συνεργεία...

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Πολυπληθής, ζωνρή και κινητική η συμμετοχή στις εκδηλώσεις των Φίλων του ΑΝΤΙ από τις 29 Νοεμβρίου ως τις 4 Δεκεμβρίου στο Εκθεσιακό Κέντρο Αθηνών. Εκτενές ρεπορτάζ δημοσιεύσαμε στο περασμένο τεύχος, δίνοντας μια «γεύση» των συζητήσεων και των άλλων εκδηλώσεων. Αλλά «τα γραφτά μένουν». Το βιβλίο «ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ» κυκλοφορεί και δίνει το στίγμα του προβληματισμού όσων είχαν την πρωτοβοή. Είναι το τεκμήριο μιας κακογουστιάς, που δεν κρύβεται και «δεν συμμαζεύεται» με τίποτα —μιας κακογουστιάς που δεν περιχαράκωνεται μόνο στον τομέα της αισθητικής αλλά έχει διαβρώσει όλες τις εκδηλώσεις της ζωής μας. Ένας όψιμος λαϊκισμός αναζητά άλλοθι· αλλά δεν βρίσκει πειστικότερο επιχείρημα από το «δεν βαριέσαι» — στάση που χαρακτηρίζει την αμβλυμένη αντίστασή μας. Όμως, δεν είναι αυτό που χαρακτήρισε τις αντιδράσεις στην καμπάνια. Ούτε μόνον τα πολλά —και θετικά στο σύνολό τους— δημοσιεύματα του Τύπου. Πλήθος από γράμματα, υποδείξεις, τεκμήρια και φωτογραφικό υλικό ή άλλες επισημάνσεις φτάνουν στα γραφεία του περιοδικού —μέτρο και δείκτης ενός κοινού ευαισθητοποιημένου στο πρόβλημα. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιεύσουμε αρκετά —και τα πιο αντιπροσωπευτικά— απ' αυτά. Σήμερα δίνουμε μια μικρή επιλογή απ' όσα γράφτηκαν στις «βιβλούς του κιτς» που υπήρχαν στην αίθουσα, καθώς και φωτογραφικό ρεπορτάζ του Κ. Πιττακή και Χρ. Βλάχου.

Τι εστί κιτς

Η λευκή κόλλα του βιβλίου των επισκεπτών της έκθεσης «ΚΙΤΣ», που οργανώσαμε από την Πέμπτη 29 Νοεμβρίου ως την Τρίτη 4 Δεκεμβρίου, προκαλούσε να τη γεμίσεις. Αυτό έδειξαν όσοι —με μεγάλα γράμματα, χοντρούς μαρκαδόρους— κατέφυγαν στα δυο ροζ βιβλία που ήταν μέσα στο χώρο εκδηλώσεων και ζωγράρισαν, μουντζούρωσαν και, γενικά, «είπαν το δικό τους λόγο». Συχνά, όσα γράφτηκαν, θύμιζαν διαφημιστικά σλόγκαν, άλλοτε ήταν παραλλαγές σε αρχαία ρητά και τις περισσότερες φορές δεν απέφευγαν την τυποποίηση της εγκυκλίου παιδείας.

«Αγαπώ το κιτς και προσπαθώ», γράφει ο Θανάσης και η Φ. του απαντά: «Αγαπώ τον Θανάση και προσπαθώ».

Όπως στα παλιά λευκώματα, οι περισσότεροι επισκέπτες γράφουν σαν να απαντούν στην αόρατη ερώτηση «Τι εστί κιτς», σχολιάζουν, ειρωνεύονται και σχεδόν πάντα με ελαφράδα. Όπως στα παλιά λευκώματα, υπάρχουν οι κοροϊδευτικές απαντήσεις, οι πικρόχολοι σχολιασμοί και πότε πότε οι σοβαροί. Ορισμένοι «κιτσόπληκτοι» μας λένε: «Δεν μας αφήνετε, ρε παιδιά ήσυχους, μέσα στους πόνους μας και στα ψυχοπλακώματά μας»! Κι άλλοι πάλι, σε μία θυμογραφική παραλλαγή γράφουν: «Μπρος γκρεμός και πίσω... κιτς». Με... πολιτικολογούσα ανάμνηση κάποιος επισκέπτης συνθηματολογεί: «Κιτς ζεις, εσύ μας οδηγείς». Και κάποιος παρακάτω κραυγάζει: «Τι να πεις για τη Βερούλη, όταν σε κυβερνά ο Κατσιφάρας»!

Κάποιοι άλλοι πάλι —για λόγους προσωπικούς— αντιδρούν: «Άντε ρε παιδιά, μ' αυτό το κιτς ό,τι γουστάρει ο καθένας ας το κάνει. Όπου να 'ναι και η αγάπη κιτς θα βγει», γράφει η Όλγα και κάποια άλλη φίλη συμπληρώνει: «Και να φανταστείς ότι μάλωσα με τον Μιχάλη για να έρθω». Ελπίζουμε πως εντωμεταξύ θα τα βρήκε με τον Μιχάλη της και τα πράγματα θα έχουν επανέλθει στον κανονικό τους ρυθμό: «Κιτς είναι, θα περάσει»!

Ήρθαν πολλοί μαθητές στην έκθεση. Μεγάλο μέρος των απαντήσεων προέρχεται από

αυτούς. Και απηχεί τα δικά τους προβλήματα. Κάποιος μάλιστα μας ρωτά αν θα θέλαμε να βρούμε κιτς-σχολείο. Μας προτρέπει, λοιπόν, στην επόμενη έκθεσή μας να επισκεφτούμε το «60ο Λύκειο Αθηνών, Κυψέλης και Παζών» και συμπληρώνει: «Μη μας ξεχάσετε! Και βέβαια μην πιστεύετε πως είμαστε οι μόνοι. Απλά, είμαστε αντιπροσωπευτικοί».

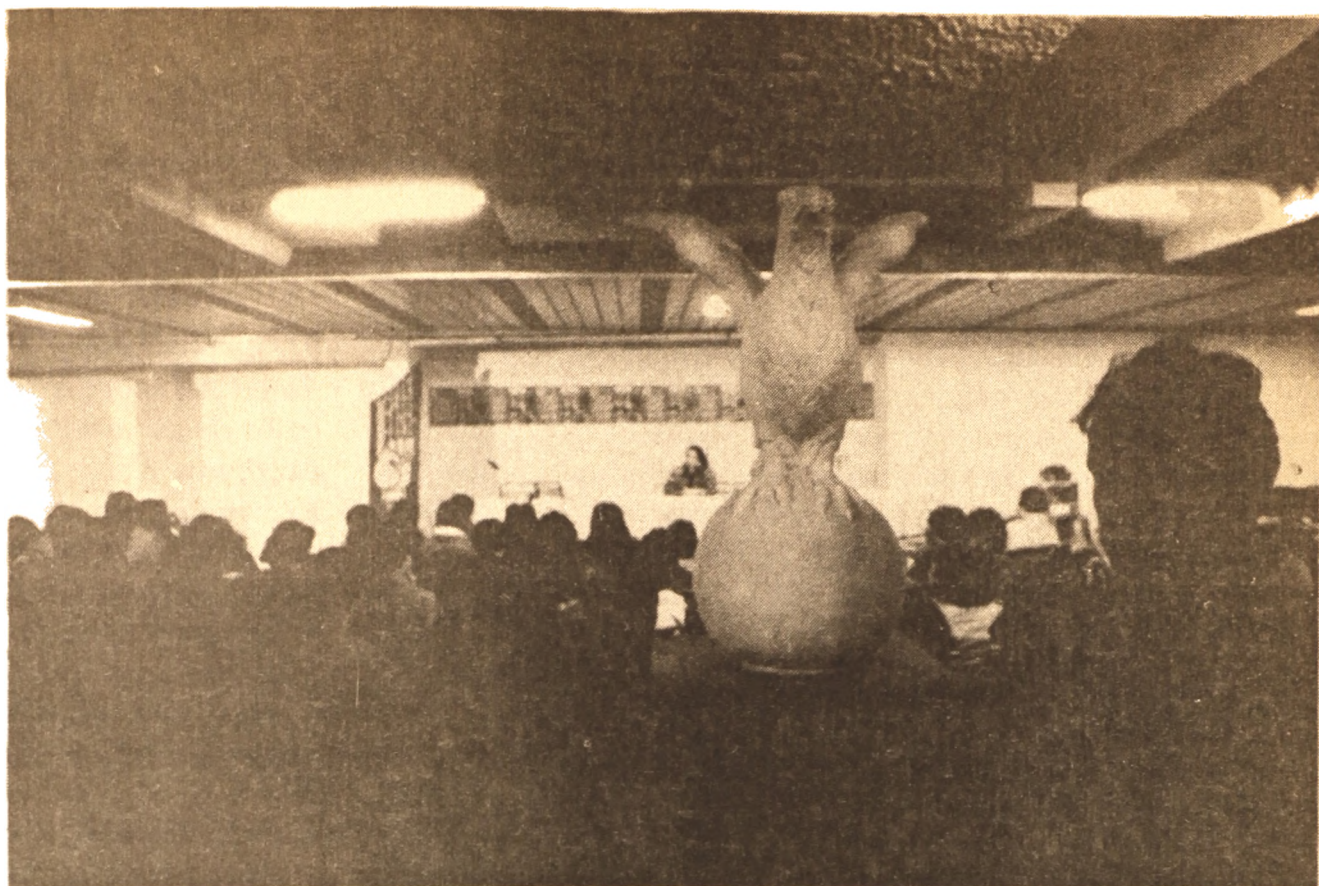
Η Βιργινία έχει ορισμένες ενστάσεις, αλλά και υποδείξεις: «Για τον φορτιγατζή το στολισμένο φορτηγό του είναι έργο τέχνης. Για να το δει σαν κιτς θα έπρεπε ή να μελετήσει την ιστορία της τέχνης και να επισκεφτεί πολλά μουσεία ή να αλλάξει το περιβάλλον του, που τον έχει αποπροσανατολίσει. Ένας άλλος τρόπος είναι εκδηλώσεις σαν κι αυτές να γίνονται πιο συχνά και στην ύπαιθρο, για να προβληματίζουν τον κόσμο. Ίσως έτσι ελλатωθεί το κιτς γύρω μας».

Και κάποιος επισκέπτης που μας στέλνει φιλάκια στο τέλος, μας κάνει κριτική: «Όταν διατυπώνουμε αισθητικές αξιολογήσεις αναφερόμαστε στα συναισθήματα που μέσα μας γεννιούνται από τη σχέση μας μ' ένα αντικείμενο (π.χ. θαυμασμός, ιλαρότης, ικανοποίηση από μία μορφή, κτλ.). Όμως, η γλώσσα παίζει διάφορα παιχνίδια. Έτσι δεν λέμε μόνο «μου αρέσει» (όπως θα 'ταν ακριβώς), αλλά «είναι ωραίο (ή kitsch, ή ο,τιδήποτε). Αυτό όμως δεν σημαίνει πως η ομορφιά ή η kitsch-ιδιότητα είναι ιδιότητες του αντικειμένου, αντικειμενικές (δηλαδή έξω από μας). Τώρα: το να ανάγεις τα προσωπικά σου συναισθήματα σε λόγο απόλυτο και (επι)τιμητικό, αποτελεί στην καλύτερη περίπτωση δογματισμό και στην χειρότερη αφέλεια (ή τούμπαλιν;...). Αυτά κ. Κακίση. Υπάρχουν κριτήρια kitsch? Μπορεί να θεμελιωθεί «αντικειμενική» αισθητική αξιολόγηση; Ή απλώς δημιουργήσατε έ-

να άλλο παιχνίδι για να παίζετε;».

Ο επισκέπτης αυτός συμπληρώνει πως είναι «ένας που μέχρι την τελευταία στιγμή είχε την ελπίδα ότι στην εκδήλωση θα κάναμε πλάκα με τους τύπους που σπεύδουν να κατηγορήσουν κάτι ως «κακόγουστο», ανάλογα με τις επιλογές IN-OUT του Δαβαράκη, ή με τις μεταξύ τύρου και αχλαδιού συζητήσεις των Κακίση - Βακαλόπουλου».

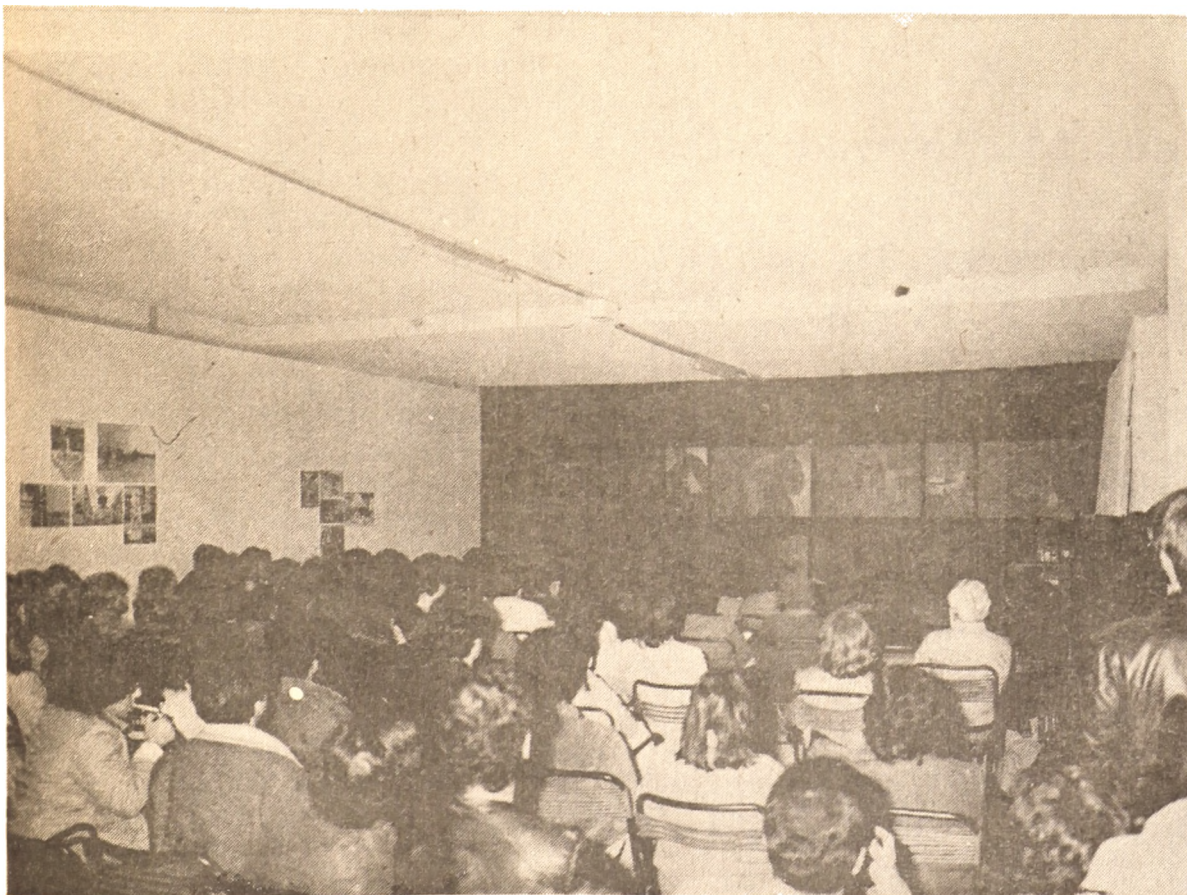
Τα πράγματα είναι όντως πολύ σκούρα και ένας επισκέπτης που κοιτά το περιβάλλον γύρω του σχολιάζει ειρωνικά: «Λειτουργεί μόνιμη έκθεση κιτς κάθε μέρα και ώρα, καθ' όλον το λεκανοπέδιο Αττικής».

Ο Μιχάλης, πάλι, απορεί: «Και γιατί είναι Kitsch τα μιχλιμπίδια και όχι τα στρογγυλά γυαλάκια (John Lennon style) των διανοουμένων».

Κάποιοι μας εύχονται «Καλό μήνα», άλλοι «Καλά χριστούγεννα» και το λεύκωμα συνεχίζεται. Οι ζωγραφιές δεν αποτυπώνονται, τα σκίτσα - σχόλια, επίσης. Η ίδια, μάλιστα, η «γραφή», με τη βιασύνη της ή την καλλιγραφία της, δεν είναι δυνατόν να εικονιστεί σ' αυτή τη σύντομη παράθεση αποσπασμάτων. «Το κιτς πρέπει να το σκοτώνεις, όσο είναι μικρό, γιατί άμα μεγαλώσει γίνεται επικίνδυνο». ΤΕΛΟΣ.

Ουσιαστικό συστατικό των εκδηλώσεων ήταν τα οπτικοακουστικά μέσα: βίντεο, σινεμά, ντοκιμαντέρ, έγχρωμες διαφάνειες και η πολύ πετυχημένη παρουσίαση του κιτς με το πολυθέαμα (στη φωτογραφία ένα στιγμιότυπο από τις προβολές του). Στο χώρο κυριαρχούσε συνεχώς, το άκουσμα από μια συρραφή τραγουδιών που ρυπαίνουν τα ερτζιανά· με καρτερία και υπομονή τα είχε επιλέξει ο Λουκιανός Κηλαηδόνης. Σαν ανάσα, ακουγόταν κάθε τόσο το ειρωνικό του άσμα για το κιτς σε στίχους του Νίκου Δαμίγου.

Ο ύμνος του κιτς

Στίχοι: Νίκος Δαμίγος
Μουσική: Λουκιανός Κηλαηδόνης

Ω Ελλάδα! βελέντζες, κιλίμια
Κουρτινόξυλα, σιέλ οργανίνα
Φουρφουρένια ακρογιάλια, χρυσά δειλινά
Λουι Κενζ, ροκοκό, σκυριανά

Ω Ελλάδα! κασπώ ζαρντινιέρες
Πολυέλαιοι, απλίκες, φρουτιέρες
Σμαραγδένια πελάγη, βαθιές ρεματιές
Παλισάντρ, καπλαμάδες, οξιές

Ω Ελλάδα! ταφτάδες, ποπλίνες
Βελουτέ, κρεπ ντε σιν, μουσελίνες
Φουστανέλα, τσαρούχι, τσουράπ' φούντα, φεσ'
Φω μπιζού, συνολάκια, ντεπιές

Ω Ελλάδα! φαστφούντ, πιτσερίες
Πιάνο-μπαρ, ουζερί, κρεπερίες,
Ξερονήσια, φαράγγια, γκρεμοί, ρεματιές
Ταβερνάκια, μπιστρό, ψησταριές

Ω Ελλάδα! κασέλες και σκρίνια
Μπουαζερί, φερ φορζέ, κομοδίνα
Τραμουντάνας, σιρόκος, λεβαντές, Γαρμπής
Ω Ελλάς! Παρθενών μέιντ ιν Γκρης.

Παιχνίδια αντί για Παιχνίδι

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα παιχνίδι. Δεν είχε σχήμα, ούτε χρώμα, δεν είχε συγκεκριμένο μέγεθος και διαστάσεις και προπαντός ήταν ένα παιχνίδι που δεν πουλιόταν πουθενά. Αυτό το παιχνίδι παιζόταν από όλα τα παιδιά. Το καθένα ξεχωριστά έφτιαχνε το δικό του παραμύθι. Ήταν ένα παιχνίδι που ταίριαζε σ' όλες τις εποχές, έμπαινε σ' όλα τα σπίτια, παιζόταν με άπειρους τρόπους και κυρίως δεν ήταν ιδιοκτησία απόλυτη κανενός. Αυτό το παιχνίδι —το μόνο αληθινό— γεννιόταν μέσα στη φαντασία του κάθε παιδιού ξεχωριστά. Ήταν η ίδια η φαντασία του.

Κατόπιν, ήρθαν οι «μεγάλοι» και μιμήθηκαν αυτό που νόμιζαν πως ήταν η φαντασία του παιδιού. Σχεδίασαν, μορφοποίησαν, σχηματοποίησαν και έδωσαν στα παιδιά τις έτοιμες λύσεις. Σάμπως το παιχνίδι να ήταν ένα κάποιο πρόβλημα που έπρεπε να λυθεί. Υλοποίησαν, υποτίθεται, τη φαντασία και κατάφεραν να την ευνουχίσουν. Ήρθαν κατόπιν οι έμποροι και αναπαρήγαγαν τα παιχνίδια. Χιλιάδες πια πανομοιότυπα. Μια τεράστια ποικιλία σε πολλαπλά αντίτυπα. Ένας αγώνας δρόμου να καλουπωθεί και προγραμματιστεί ο φανταστικός κόσμος, αυτός που δε χρειαζότανε τίποτα, που γεννούσε από το μηδέν και μετέτρεπε όλα σε όλα.

Κατόπιν, ήρθε η διαφήμιση. Όλα αυτά κοστίζουν πολλά, όλα πρέπει να αγαπηθούν και να αγοραστούν. Πρέπει, λοιπόν, να πειστούν οι «μεγάλοι». Και ο καλύτερος τρόπος είναι να πειστούν πρώτα τα παιδιά. Ένας καταγισμός ψευδοπληροφόρησης και ψευδογοητείας: τα παιδάκια, τα δωράκια, τα παιχνιδάκια, τα Χριστούγεννα. Και έτσι, όλη η μεθοδευμένη χρήση των παιδιών αξιοποιείται στο έπακρον. Και όλοι πείθονται. Όλα γυαλιστερά προσφέρονται για την καταξίωση αυτού του εμπορευματικού μοντέλου, που ανθεί πάνω στην πλάτη των παιδιών.

Κι ύστερα ήρθαν οι ψυχολόγοι και οι εκπαιδευτικοί. Αυτό είναι καλό, αυτό κακό. Αυτό προωθεί την κοινωνικότητα, αυτό αναπτύσσει την αγάπη στην οικογένεια, αυτό είναι χρήσιμο, κτλ. κτλ.

Τα παιδιά ακούν, βλέπουν, ζαλίζονται.

Τώρα που τους κατάργησαν το ένα και μοναδικό παιχνίδι, άλλο δε μένει παρά ο κόσμος των πολλών, των άπειρων εκδοχών. Και πάντα μένουν ανικανοποίητα.

Και το ένα και το άλλο είναι όπως ούτε το ένα ούτε το άλλο. Και θα ξαναγίνει αυτό του χρόνου, όπως και φέτος, πανομοιότυπα όπως και πέρσι. Η ίδια εμπορευματική λογική θα στραγγαλίσει τη φαντασία, κι ας διαλέγει κάθε φορά καινούρια σχέδια. Πανομοιότυπη η νοοτροπία, μ' αυτή που κατέχει τους μεγάλους, τον κόσμο ενός άκρατου καταναλωτισμού, που καταργεί συστηματικά και μεθοδικά το όνειρο.

Κάποιο κουρέλι που σέρνεται σ' ένα παιδικό κρεβάτι, άμορφο για τα μάτια μας, είναι ίσως το μόνο σημείο αντίστασης που τους έχει απομείνει. Κάποιες ώρες αργόσχολες των παιδιών, που χαζεύουν και μιλούν μόνα τους και διηγούνται ιστορίες, χωρίς να κρατούν τίποτα στα χέρια τους, κάποια αόρατα νήματα που τους δένουν με το μεγάλο παιχνίδι της φαντασίας, είναι ίσως ό,τι απομένει.

Όσο για τους «μεγάλους», έτσι που έφτιαξαν την «κύλιση» τους, είναι φυσικό —και άθελά τους— να παρασέρνουν σ' αυτήν και τη φρέσκια συνείδηση και να την παγιδεύουν. Μαθαίνουμε για βλαβερά παιχνίδια, για επικίνδυνα, για επιτροπές ελέγχου και νομοσχέδια. Χωρίς αμφιβολία, δεν είμαστε οι μόνοι που ανησυχούμε. Οι δρόμοι, όμως, και φέτος κατακλύζονται από τα εμπορεύματα, που απευθύνονται σε όλους, αλλά κυρίως στα παιδιά. Τα μαγαζιά έχουν μετατραπεί σε τεράστιες ψεύτικες πολιτείες πλαστών θαυμάτων και ο Χριστούλης θα ξαναγεννηθεί σε μία από τις άπειρες εκδοχές του πάλι στη φάτνη. Η τηλεόραση μάς βομβαρδίζει και πάλι με τους πλαστούς μύθους της και τα παιδιά διαλέγουν, κατά τα άλλα, από μόνα τους.

Ας μη γελιόμαστε, δε φτάνει μόνο να ανησυχούμε.

Άντεια Φραντζή

Φωτογραφίες: Κώστας Πιττακής

Τα μικρά κορίτσια στα μαγαζιά

Τριγυρνάτε αρκετή ώρα μέσα σε ένα μεγάλο κατάστημα στο κέντρο της Αθήνας. Βέβαια δεν ήρθατε εδώ για να αγοράσετε κάτι, αλλά για να δείτε. Σε κάποιον όροφο ένα μεγάλο πλήθος ανάμεσα σε στίβες κουτιά που έχουν μέσα παιχνίδια βαλμένα στο πάτωμα, τα ανοίγει, τα περιεργάζεται, προχωράει πιο κάτω. Αν πάτε πιο κοντά, θα δείτε ολόκληρες οικογένειες να περιφέρονται, οικογένειες λαϊκές και άλλες μικρομεσαίες, και ελάχιστες πολύ καθωσπρέπει, σαν αυτή της αφίσας της «Νέας Δημοκρατίας».

Και αυτή η περιήγηση φαίνεται να είναι για όλους, είτε μπορούν είτε δεν μπορούν να αγοράσουν τα πανάκριβα παιχνίδια, κάτι σαν μια λιτανεία υποχρεωτική.

Το γενικό πλάνο δεν σας αρέσει, πλησιάζετε λοιπόν ακόμα πιο πολύ, είστε πάνω από ένα κουτί την ώρα που ανοίγει. Από πάνω υπάρχουν δύο πρόσωπα, ένα αγορίστικο και ένα κοριτσίστικο, η ίδια μαγεία μπροστά στο ευτελές πλαστικό του παιχνιδιού, που για τα παιδιά έχει μια άλλη διάσταση, φαντασική, ξεχασμένη στους μεγάλους. Αυτό είναι κάτι προφανές, εσείς όμως δεν φεύγετε, παραμένετε εκεί. Θα δείτε λοιπόν σε λίγο πόσο γρήγορα το αγόρι γίνεται κύριος της κατάστασης μια και ο σκοπός είναι πριν απ' όλα να ελέγξει τον μηχανισμό, τη λογική του παιχνιδιού. Το κορίτσι βλέποντάς το σα μια εικόνα, σαν ένα όλο, θα νιώθει κάπως παραγκωνισμένο δίπλα στον αδελφό της και αρκε-

τά γρήγορα θα βαρεθεί, θα φαίνεται έξω από όλα αυτά, αφηρημένο, όπως εσείς. Περνώντας δίπλα απ' την οικογένεια, θα ακούσετε τους γονείς να λένε ό,τι συνήθως λένε οι γονείς, για ποια ηλικία είναι το παιχνίδι, αν είναι «παιδαγωγικό», αν θα βγάλει το μάτι του το παιδί μ' αυτό και άλλα ενδιαφέροντα, το αγόρι θα πλέει σε πελάγη ευτυχίας, και το κορίτσι είναι εκεί, μόνο του μέσα στο χάος, σας κοιτάζει, μόλις πάτε να χαμογελάσετε χαμογελάει κι αυτό αδιόρατα και γυρνάει αμέσως αλλού το κεφάλι, αλλά εσείς είδατε ότι σας χαμογέλασε αυτό το κοριτσάκι, όσο κι αν φαίνεται ασήμαντο, είδατε αυτό το χαμόγελο, τι άλλο θέλει ένας άνθρωπος στη ζωή του!

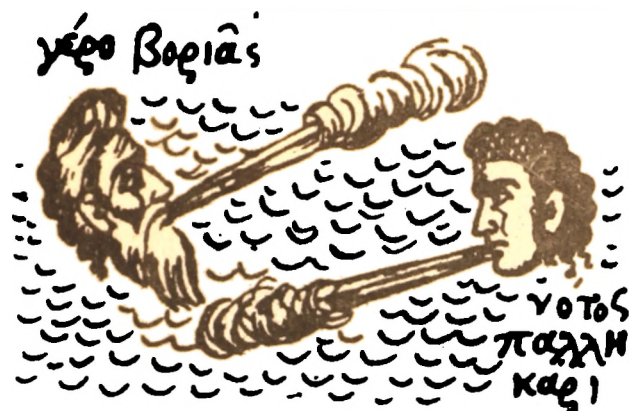
Ο Lewis Hine, ένας σπουδαίος αμερικανός φωτογράφος όταν η Αμερική έβγαζε ακόμα σπουδαίους καλλιτέχνες, φωτογράφιζε το 1908 την οκτάχρονη εργάτρια υφαντουργείου του Νότου, δίπλα στους τεράστιους αργαλειούς. Αυτή η εικόνα με τη δύναμη του αρχέτυπου δεν ξεχνιέται εύκολα για όσους την είδαν πραγματικά. Από τότε η Δύση προχώρησε και έμαθε να επουλώνει κάπως τις εμφανείς πληγές της, τα μικρά παιδιά σήμερα δεν δουλεύουν, τουλάχιστον επίσημα και στα χαρτιά, στην Ελλάδα του '84. Θα τα συναντήσετε στους δημόσιους χώρους μαζί με τους γονείς τους, ή πιο σωστά

στους χώρους κατανάλωσης. Για παράδειγμα, σ' ένα σουπερ-μάρκετ, σημερινό «ισοδύναμο» του κέντρου της παλιάς πόλης θα δείτε όλα τα παιδιά μιας γειτονιάς. Γι' αυτά το να γυρνάς μ' ένα καλάθι είναι παιχνίδι, τι ωραίο να παίζει κανείς το μίνι-καταναλωτή, βλ. το μίνι-πολίτη. Η ζωή μαθαίνεται στην εποχή μας απ' τα ράφια των μαγαζιών και όλα αυτά τα αμέτρητα αγαθά προς πώληση στην κοινωνία της αφθονίας είναι μικρά τοτέμ που διδάσκουν συμπεριφορές, τις νόρμες και τα ταμπού μιας κοινωνίας που διδάσκουν τις διαφορές σε μια κοινωνία που πρέπει να υπογραμμίζει (διακριτικά τώρα πια) αυτές τις διαφορές, απ' τις ταξικές ως αυτές των φύλων. Ένα μικρό κορίτσι που συνοδεύει τη μητέρα του στα ψώνια καταλαβαίνει πολύ γρήγορα ότι δεν μπορεί ν' αγοράσει μερικά πράγματα, καταλαβαίνει επίσης γιατί υπάρχουν μερικά είδη που χρειάζεται ειδικά μια γυναίκα και όχι ένας άνδρας. Δεν κάνουμε κριτική σε όλα αυτά, ούτε φοβερές αναλύσεις, απλώς μερικές παρατηρήσεις αφελείς..

Τα μαγαζιά έκλειναν, φεύγοντας απ' το μεγάλο κατάστημα ένα κορίτσι κουνούσε απόμερα ένα παιδικό αμαξάκι - παιχνίδι που μέσα είχε μια απομίμηση μωρού.

Κώστας Πιττακής

«Μιά κουκουβάγια, πού άκουγόταν από μιά γειτονική στέγη, είχε βουβαθεί. Οί Τρεις Μάγοι, πού είχαν άποθέσει τά δώρα τους άπάνω στη φάτνη του μωρού, είχαν μακρύνει, κι' αὐτοί, καί οί τελευταίοι ήχοι άπό τά κουδούνια, τά κρεμασμένα στίς χρυσοστόλιστες καμήλες τους, είχαν σβύσει στην άπόσταση. Ἡ χειμωνιάτικη νύχτα σκέπαζε μ' ένα βουβό σκοτάδι τά σπιτάκια καί τά περιβόλια τής Βηθλεέμ».

Π. ΝΙΡΒΑΝΑ,
Τρεις άγγελοι πάνω στη στέγη· (1934).

«Μέσα στο σπίτι είχε μιά έκκλησιά πολύ μικρή. Ἐκεῖ λειτουργήθηκε τήν Πρωτοχρονιά, γιατί ο πάτερ - Ἰωνᾶς ήτανε ιερομόναχος. "ὁτέτς Γιονάς"... Τί νά σου πῶ, κυρ Φώτη, ἐσύ πού αγαπᾶς τά θρησκευτικά! Τέτοια λειτουργία δέν μπορῶ νά τήν παραστήσω! Ὁ πάτερ - Ἰωνᾶς ἔψελνε, κι ὁλοένα ἔλεγε "Ἅγιος Βασίλειε" καί θαρροῦσε πῶς λειτουργοῦσε ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος Βασίλειος. Ποῦ; Στή Σαχαλίνα, στὸν Κάβο Μαρία! Ὁξω φυσομανοῦσε ὁ ἀγέρας μὲ τὸ χιόνι, κι άκουγότανε τὸ βογγητὸ τής θάλασσας. Μέσα εἶμαστε ἐγώ, ὁ Ἀντρώποφ, ἕνας Μογγόλος πού εἶχε τ' ἄλογα, κ' οί τρεῖς Ἀῖνος. Τά κονίσματα, ὅπως μοῦ 'πε ὁ καλόγερος, ήτανε ἁγιορείτικα. Ὁ ἴδιος ὁ πάτερ - Ἰωνᾶς εἶχε κάνει στ' Ἅγιον Ὅρος, στὰ Καρούλια καί μιλοῦσε τὰ ἑλληνικά».

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ,
Πρωτοχρονιά στη Σιβηρία· (1965).

«Παρήλθον δέκα λεπτά τής ὥρας, καί γενναῖον πετροβόλημα ήρχισε νά δέρνη τήν στέγην, τὰς ξυλώσεις καί τὰς δοκοὺς τοῦ ἀφανώτου πατώματος τής ἐρήμου οἰκίας. Πολλοὶ λίθοι, μὲ ὑπόκωφον δοῦπον, διερχόμενοι διὰ τῶν δοκῶν, καί ἄλλοι διὰ τής θύρας, ἔπιπτον εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ἱσογείου.

Στράτευμα παιδίων εἶχεν ἐξορμήσει ἀπὸ τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τριακόσια ἢ τετρακόσια βήματα ἀπέχοντος, καί ἐξετέλει φοβερὰν ἐφοδὸν κατὰ τοῦ ἀσύλου τοῦ καλικαντζάρου.

Τὰ πρῶτα ληστευθέντα παιδιά, ὁ Νάσος καί ὁ Ἀγγελῆς, ἀφοῦ ἐφθασαν ἀσθμαίνοντα εἰς τήν μικρὰν πλατεῖαν τήν ἐμπροσθεν τοῦ ναοῦ, μὴ ἔχοντα πλέον διὰ τί πρᾶγμα νά μαλώσωσιν, ἔκαμαν ἀγάπην. Μετὰ φιλικωτάτην δὲ συζήτησιν, ἐκ συμφώνου ἀπεφάνθησαν, ὅτι τὸ παράδοξον ὄν, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐπῆρε τὰ λεπτά, ἀφοῦ δέν τοὺς ἐπῆρε οὔτε τήν φωνήν, οὔτε τὸν νοῦν των, θὰ εἴπῃ, ὅτι δέν ἦτον φάντασμα, οὔτε βρυκόλακας, καί ἀφοῦ δέν ἐδοκίμασε νά τοὺς φάγῃ, θὰ εἴπῃ, ὅτι δέν ἦτο καλικάντζαρος. Τί ἄλλο θὰ ἦτο λοιπόν; Θὰ ἦτο ἄνθρωπος, χωρὶς ἄλλο».

ΑΛ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ,
Τῆς Κοκκῶνας τὸ σπίτι· (1893).

Χριστουγεννιάτικο πακέτο

Τι να σου πω κυρ Φώτη, ἐσύ που αγαπᾶς τὰ θρησκευτικά...

Και σένα κυρ Ἀλέξανδρε. Και σε ὁλους εσᾶς τῆς γραμματείας μας. Φτιάξατε ένα χοντρό χριστουγεννιάτικο συναξάρι που το 'χω εμπρός μου και το φυλλομετρῶ. Μου αναστατώνετε τὴ μνήμη και με μπερδεύετε, μέρες χρονιᾶρες και πολυάσχολες με υποχρεώσεις καθημερινές και ἄλλες πάλι, που ξεφυτρώνουν ἀκάλεστες. Καλὰ κάθομαι τις ἑξι μέρες τῆς βδομάδας. Σκαλίζω τὰ χαρτιά μου, ταιλαιπωρῶ προϊσταμένους και υφισταμένους, ταξιτζήδες και περιπτεράδες. Το διαχειριστὴ τῆς πολυκατοικίας και το θυρωρὸ των γραφείων μας —αὐτὸν τον ἄξεστο και ανεπρόκοπο. Ὑστερα φτάνουν οἱ ὥρες τῆς σκόλης με τις βιαστικά βολεμένες συναντήσεις, τις απογευματινές ρυθμίσεις και τις βραδινές ἐξόδους, ἴδιες κι ἀπαράλλαχτες· που κάθε φορά ὀρκίζομαι πως εἶναι οἱ τελευταίες. Καλύτερα φυλακισμένος στους τέσσερις τοίχους· ἔτσι νομίζω και, βέβαια, λαθεῦω κάθε φορά. Με το ἔτσι και το αλλιῶς πορευόμαστε —ἄνθρωποι των ἑξι ημερῶν, που κάπως κουτσοβολεύουμε και τὴν ἡμέρα τὴν ἐβδόμη. Και τώρα, νὰ σου ἀποπᾶνω και το ἐπταήμερο...

Δε λέω πως μου φταίτε σε τίποτε. Ἀλλὰ με ταλανίζετε χρόνια τώρα —ἀπὸ τὰ σχολικά θρανία. Και σα να μὴ φτάνετε εσεῖς, τῆς γραμματείας μας, σκάλωσα

κάποτε και σε κείνον τον ἄλλον, τον Ντίκενς. Ιστορίες παράξενες, ἀπὸ χρόνους αλλοτινούς, ιστορίες για τὰ Χριστούγεννα. Μιλᾶνε ἀπλὰ και καθαρά για τὴ ζωὴ και τους κανονισμένους τῆς ρυθμούς. Καμιά φορά μόνον, παραμονεῦει ἐκεῖνος ὁ μουτζούρης καλικάντζαρος.

Και μεις, σήμερα, πῶς θα μιλήσουμε για τὴ σκληρότητα και τον Ἡρώδη, που διαλέγει τέτοιες μέρες χρονιᾶρες για να σκορπίσει το σπαραγμὸ και τον ὀλεθρο; Τα παιδιά δέν εἶναι πια τὸ περίσσειμα τῆς χαράς μας —γίνονται πρόσχημα ὅταν στενεύουν οἱ ὥρες. Τα συναντῶ και τὰ βλέπω ἀπορημένα. Ἡ ἀπορία τους δέν εἶναι για τὸ πακέτο, που βρέθηκε ἐμπρός τους ἀλλὰ διαπερνᾶ τὸ ἀφηρημένο βλέμμα μου. Πῶς να τους πω και φέτος κάποιαν ἀπὸ τις τόσες ιστορίες, που περιέχει τὸ συναξάρι τῆς γραμματείας μας;

Ποῦ νὰ μιλάς τώρα για τὸ βουητὸ τῆς θάλασσας! Ποῦ τὸ φυσομανητὸ του ἀγέρα και τὸ στροβίλισμα του χιονιοῦ... Στις μέρες μας ἄλλα ἀκούω και για ἄλλα μαθαίνω. Σουπερμάρκετ και ρεβεγιόν, ρυθμίσεις και συναντήσεις. Κάθε τόσο κάτι καινούριο —συναπαντήματα τῆς τηλεόρασης και των ἐφημερίδων. Ὁ κόσμος ἀλλάζει, εἰκόνες πρωτοφανέρωτες και αξιοπερίεργες. Το πιο περίεργο, ὁμως, που μου φάνηκε ἐμένα, ἦταν ἐκεῖνες οἱ φωτογραφίες ἀπὸ τὴ Βραζιλία,

που δείχνουν τσίτσιδους και αποκαμωμένους από τον χριστουγεννιάτικο καύσωνα τους Βραζιλιάνους στις αμμουδιές του Ρίο. Κάτι σαν τους χειμερινούς κολυμβητές τους δικούς μας, μόνο που εκεί έχουν τώρα ντάλα καλοκαίρι. Βέβαια, τέτοια πράγματα, στοιχειώδη της γεωγραφίας, τα ήξεραν και τον περασμένο αιώνα.

Αλλά αυτά, τώρα, είναι που σημαίνουν κάτι για μας. Και πού να βρεις τέτοια στα συναξάρια της γραμματείας μας. Ακούς φίλε μου, Χριστούγεννα! Ούτε που το σκέφτηκες ποτέ έτσι το πράγμα, κυρ Φώτη μου και κυρ Αλέξανδρέ μου.

Ίδια με κείνα της Βραζιλίας τα δικά μας Χριστούγεννα εφέτος. Φανταχτερά και λαμπερά αλλά παράξενα και αλλιώτικα. Και γω πρέπει να ξαναβρώ το νήμα το χριστουγεννιάτικο, να ξανακερδίσω τις αγάπες μου και να θυμηθώ αυτή τη χρονιά να μη γελάσω και πάλι τον αναδεξιμό μου. Θα του κάνω τη βίζιτα, που χρόνια περιμένει —κοντεύει ο αθεόφοβος να τελειώσει το Λύκειο κι ακόμα εγώ να του πάω εκείνο το χριστουγεννιάτικο δώρο, που του 'ταξα όταν ήταν ακόμη μωροπαίδι: μια σειρά μπουκαλάκια με χημικά και περιεργα υγρά για «πειράματα». Κιτρίνισε το γιορταστικό χαρτί, που τα τύλιγε και ξεσκίστηκε

στις άκρες από το μπάσε βγάλε στα πάνω και στα κάτω συρτάρια της ντουλάπας. Τέτοιο παλικάρι που 'γινε αξίζει να του πάω το πακέτο και είμαι σίγουρος πως θα γελάσει με τα καμώματά μου. Νά, κιόλας παρασταίνω πως θα γίνουν τα καθέκαστα.

Ανήμερα Χριστούγεννα, θα ξυπνήσω αργά, όπως είναι το έθιμο για το χουζούρι της έβδομης ημέρας. Θα επαναληφθούν λίγο πολύ τα ίδια κυριακάτικα συνήθειά μου. Θα τηλεφωνήσω σε ξεχασμένους από καιρό φίλους και στις φιλενάδες, που παράτησα και θα μου τηλεφωνήσουν οι γυναίκες, που με άφησαν. Ευχές και τα λοιπά. Μπορεί και να συναντηθώ με κάποιαν στην παλιά γνώριμη καφετέρια. Από το μέσα μέρος θα σχολιάζουμε αργόσχολα τους περαστικούς. Πακέτα δεν θα 'χουμε να ανταλλάξουμε. Οι σχετικές διαδικασίες θα έχουν με όλους περατωθεί από την προηγούμενη, όπως εξάλλου συνηθίζεται. Όμως, εγώ θα το κρατώ το πακέτο μου, κρυμμένο σε μιαν εφημερίδα. Θα 'χω πάρει μαζί τα χημικά του αναδεξιμού. Η εφημερίδα θα πρέπει απαραιτήτως να περιλαμβάνει φωτογραφικό ρεπορτάζ από το χριστουγεννιάτικο Ρίο. Διπλός ο λόγος: να κάνουμε χάζι και να γελάσουμε με το παλικάρι. Αυτοί, οι πιο μικρότεροί μας, δεν μας πήραν ποτέ στα σο-

βαρά. Νομίζω πως έχουμε χρέος να τους το πούμε πως ούτε και μεις πήραμε ποτέ στα σοβαρά τους εαυτούς μας. Τα καμώματά μας είναι να ανεβοκατεβάζουμε πακέτα στα ντουλάπια. Όσπου να το πάρουμε απόφαση να σύρουμε τα πόδια μας, τα πακετάκια με τα δώρα γίνονται ανέκδοτα και ιστορίες που περιγελούν τη βαρεμάρα μας.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ: Μπορεί να σας φανεί περιεργο, αλλά σε μένα που παιδεύτηκα να σας πω το πάθημά μου, η ιστορία μοιάζει σα να τελειώνει αμήχανα. Και παρά τις γκρίνιες μου για τα παραμύθια της γραμματείας μας, νομίζω πως ταιριάζει όμορφα, εδώ στο τέλος, μια φράση του Παπαδιαμάντη που μου 'χει καρφωθεί μες στο μυαλό:

«Οὐχ ἦττον οἱ ἄξεστοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ἐκ τῆς αὐθορμήτου ἐκείνης φιλάνθρωπίας, ἥτις οἰονεῖ φυσικὴ ὁρμή, ὥς συμπάθεια τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν σάρκα, καί εἶναι τό πρῶτον καί τελευταῖον αἶσθημα τό συγκινοῦν τὴν καρδίαν, μετὰ τὴν πρώτην ἐκπληξιν, καί πρὶν προφθάσασα πνεύση ἢ παγερά πνοή τῆς φιλαυτίας καί αδιαφορίας, οἱ ἄνθρωποι, λέγω, ἔλαβον τοὺς δαυλοὺς των κι' ἔτρεξαν ἔξω τῆς πύλης καί τῆς γεφύρας, καί ἤρχισαν νά τρέχωσι τόν κατήφορον.

Οἱ λοιποὶ, μέιναντες ἐπάνω, ἡσυχολοῦντο ν' ἀνανεῶσιν ὁλονέν τὴν φλόγα, μὴ παύοντες νά ρίπτωσι ξηρά κλαδιά εἰς τό πῦρ».

Κίτσος Κοντός

ΔΥΟ ΠΑΝΕΜΟΡΦΑ ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ στις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΦΙΣΕΣ

Επιλογή
Παρουσίαση
Καλλιτεχνική
επιμέλεια
ΣΠΥΡΟΣ
ΚΑΡΑΧΡΗΣΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΑΦΙΣΕΣ
GREEK
POSTERS

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ - KEDROS PUBLISHERS

Κείμενα:
Α. ΤΑΣΣΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΚΙΡΤΖΗΣ
ΣΠΥΡΟΣ
ΚΑΡΑΧΡΗΣΤΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΤΑΡΑΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ 1948 - 1983

(Πρόλογος:
Ελένη Βακαλό)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ Ζαλόγγου 6 - Αθήνα - Τηλ. 36.15.783

Καταστολή και νομιμότητα

του Παύλου Νεράντζη

Αν κάποιος ευνοήθηκε από την αιφνίδια έξαρση ενός κλίματος αστυνομοκρατίας το τελευταίο δεκαπενθήμερο, αυτός δεν είναι ούτε ο νεοφασισμός, ούτε η εξωκοινοβουλευτική αριστερά, αλλά η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Διότι η τονιζόμενη απ' όλες τις πλευρές ανάγκη αυστηρής πάταξης φαινομένων που οδηγούν στη διάσπαση της έννομης τάξης όχι μόνον αποσπά την κοινωνική συναίνεση των μικρομεσαίων λαϊκών στρωμάτων, αλλά και καλλιεργεί το έδαφος για τον εθισμό της κοινής γνώμης σε ανάλογα περιστατικά.

Η έμφαση εξάλλου που δίνεται στην ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος, δικαιολογημένη και αποδεκτή αν μη τι άλλο για ιστορικούς λόγους, στο παρελθόν χρησιμοποιήθηκε επανειλημμένα από τις κυβερνήσεις της δεξιάς σε βάρος κάθε αγωνιστικής κινητοποίησης των προοδευτικών δυνάμεων. Πρώτη η Νέα Δημοκρατία επέβαλε τον όρο αριστεροχουντισμός, με άλλα λόγια τη θεωρία των αντίθετων άκρων σύμφωνα με την οποία τα χουντικά κατ'άλοιπα και οι «εξτρεμιστές της αριστεράς» απειλούν τη δημοκρατική ομαλότητα και την κοινωνική γαλήνη. Και τώρα ο υπουργός Δημόσιας Τάξης επικαλούμενος την ίδια αναγκαιότητα ισχυρίζεται ότι «οι κινήσεις αυτές (σ.σ. εννοεί τις δυναμικές αντιφασιστικές διαδηλώσεις) βοηθούν στην ύπαρξη κλίματος ανωμαλίας και ταυτίζονται με τους στόχους του κ. Λε Πεν και των ομοϊδεατών του, ντόπιων και ξένων. Έτσι οι δημιουργοί των επεισοδίων βρίσκονται σε άτυπη συμμαχία μαζί τους».

Η καταστολή αυτών των εκδηλώσεων από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, η επιδρομή της αστυνομίας σε γραφεία πολιτικής οργάνωσης, οι ομαδικές συλλήψεις προληπτικού χαρακτήρα, η απαγόρευση κάθε δημόσιας συγκέντρωσης μετά τα βίαια γεγονότα στην Αθήνα και το κυριότερο η διατύπωση μιας σειράς κατηγοριών —συμπεριλαμβανομένης της εσχάτης προδοσίας— εναντίον ατόμων που «δημιούργησαν εικόνα καταλύσεως της εννόμου τάξεως και του δημοκρατικού πολιτεύματος», γεγονότα που συμπίπτουν χρονικά με την πρόκληση ενός κλίματος αναταραχής εξαιτίας των βομβιστικών ενεργειών αλλοδαπής ή ακροδεξιάς προέλευσης, θέτουν στο σύνολό τους ένα βασικό ερώτημα. Ποια είναι η σκοπιμότητα της λήψης προληπτικών ή κατασταλτικών μέτρων από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και πώς η ίδια αντιλαμβάνεται το δικαίωμα του πολίτη να εκφράζει τις όποιες διαφωνίες ή πεποιθήσεις του. Αν λάβουμε μάλιστα υπόψη ότι η χώρα εισέρχεται σε προεκλογική περίοδο, το ερώτημα προσλαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις για τα επιτρεπόμενα όρια άσκησης του δικαίωματος αυτού από τη στιγμή που η κυβέρνηση έχει δηλώσει απερίφραστα ότι στο εξής προτίθεται ν' αντιμετωπίσει δυναμικά κάθε ενέργεια που διαταράσσει τη δημόσια τάξη και την κοινωνική γαλήνη. Βέβαια, κανείς δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι τέτοιες ενέργειες, κατά την άποψη των κρατούντων, δεν θεωρούνται οι καταλήψεις εργοστασίων, σπιτιών, οι δυναμικές απεργίες, οι κινητοποιήσεις εργαζομένων στους χώρους εργασίας και η ανάπτυξη μαζικών διεκδικητικών κινημάτων που αντιστρατεύονται την κυβερνητική πολιτική.

Επανειλημμένες διακηρύξεις κυβερνητικών παραγόντων αναφέρουν ότι «η αστυνομία συμφιλιώθηκε με το λαό, χάρη στο νέο πνεύμα που επικρατεί μέσα στα σώματα ασφαλείας» και ότι «κάτω από τη νέα πολιτική που εφαρμόζεται για μια αστυνομία στην υπηρεσία του λαού, το κλίμα αλλάζει». Αν και κάθε σκεπτόμενος πολίτης οφείλει να διατηρεί τις αντιρρήσεις του ως προς την ιδέα ότι σ' ένα αστικό καθεστώς τα σώματα ασφαλείας μπορούν να εξυπηρετήσουν πρωτίστως το κοινωνικό σώμα και όχι το κράτος, πράγματι στα τρισήμισι χρόνια διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ η κρατική βία δεν εμφανίστηκε σε διαστάσεις ανάλογες με αυτές που προσέλαβε στο καθεστώς της Νέας Δημοκρατίας.

Αν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχει εξασφαλίσει ένα ήπιο κλίμα που ικανοποιεί την αντίληψη για την αστική νομιμότητα, έχει φανεί ιδιαίτερα σκληρή στην αντιμετώπιση κινητοποιήσεων ως επί το πλείστον αυθόρμητων και μη καθοδηγούμενων από κομματικούς φορείς. Έτσι, εκτός από τις γνωστές επεμβάσεις των δυνάμεων καταστολής στις απεργίες του «Δέλτα», του «Παπαδόπουλου», της «Αυριανής», των τρόλεϋ, στις κινητοποιήσεις των κρατούμενων στον Κορυδαλλό, των ακτημόνων της Κάρλας, των καταληψιών εγκαταλειμμένων σπιτιών, ενδεικτικά αναφέρουμε ότι εδώ και ένα χρόνο έχουν διαλυθεί βίαια: η απεργία των εργαζομένων της εταιρείας «Δομικά Έργα» που κατασκευάζει τον αποχετευτικό αγωγό στη Θεσσαλονίκη, η απεργία των ναυτεργατών, οι κινητοποιήσεις των αγροτών στο χωριό Χαραυγή Κοζάνης, των οικολόγων που εναντιώθηκαν στη διάνοιξη της περιφερειακής οδού στο Σείχ-Σου, των φοιτητών των Πολυτεχνικών Σχολών στην Ξάνθη και την Αθήνα.

Αποκορύφωμα των αστυνομικών επεμβάσεων που δεν αποτελούν σπασμωδικές κινήσεις μιας κρατικής εξουσίας που διαβάλλεται, όπως πιστεύεται, αλλά ενέργειες που αποβλέπουν στον εφησυχασμό των νοικοκυραίων ήταν οι πρόσφατες επιχειρήσεις αρετής στα Εξάρχεια και η πάταξη των αντιφασιστικών διαδηλώσεων.

Θα ήταν όμως παράλογος ο ισχυρισμός ότι με τα σημερινά δεδομένα οι δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς που ανέλαβαν την ευθύνη ν' απαντήσουν δυναμικά στην προκλητική επίσκεψη των νεοφασιστών στην Ελλάδα αποτελούν κίνδυνο αποσταθεροποίησης του πολιτεύματος. Και μάλιστα σε σημείο τέτοιο που να δικαιολογείται η πρωτοφανής για τα μεταπολιτευτικά χρόνια ποινικοποίηση πολιτικών πράξεων σε μαζική κλίμακα που σε τελευταία ανάλυση αμφισβητείται η εμβέλειά τους.

Υποστηρίχθηκε λ.χ. από διάφορες πλευρές ότι «περιθωριακές και ως ένα βαθμό ύποπτες (sic!) δυνάμεις εκμεταλλεύθηκαν την παρουσία των εκπροσώπων του ευρωφασισμού με σκοπό να δημιουργήσουν καταστάσεις που κάθε άλλο παρά συμβάλλουν στη θωράκιση των δημοκρατικών θεσμών και την απομόνωση του φασισμού» και ακόμη ότι η αδράνεια της αστυνομίας την πρώτη μέρα των γεγονότων απέδειξε την κυβερνητική ανικανότητα.

Φωνές υπεράσπισης της έννομης τάξης που ζητούν την παραδειγματική τιμωρία των υπαιτίων, για άλλη μια φορά έμειναν χωρίς ουσιαστικό αντίλογο από την παραδοσιακή αριστερά, όταν με τις απαγορευτικές διατάξεις περιορίστηκε σαφώς η άσκηση αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των πολιτών. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε κάλλιστα ν' αντιμετωπίσει την είσοδο της Μαύρης Διεθνούς στην Ελλάδα, χωρίς να παραβιάσει την αστική νομιμότητα ή να θίξει τη δημοκρατική αξιοπρέπειά της με το να θέσει σε κίνηση την ισχύουσα νομοθεσία περί εκθειαςμού εγκλημάτων και εγκληματιών από τη στιγμή που στη συγκέντρωση των νεοφασιστών εμφανίστηκε η πρώτη αφίσα της 21ης Απριλίου και διατυπώθηκε ο πρώτος εξυμνητικός λόγος για το στρατοκρατικό καθεστώς. Στοιχεία που αποδεικνύουν πολύ περισσότερο την ανάμειξη του Λε Πεν στα εσωτερικά της χώρας παρά μία επίσκεψη στα φασιστοειδή λείψανα στις φυλακές Κορυδαλλού.

Αντί γι' αυτό προτίμησε να πυροδοτήσει μια σύγκρουση καθόλα αναμενόμενη και να συλλάβει 170 άτομα που ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στο χώρο που εξέφρασε έμπρακτη διαφωνία του στην αναβίωση του φασισμού. Το γεγονός ότι μεταξύ των συλληφθέντων δεν υπάρχει κανείς από τους πραγματικούς υπαίτιους των αναταραχών εκθέτει σαφώς την κυβέρνηση. Το ζητούμενο είναι πώς θ' αποτραπεί η εφαρμογή ανάλογων μεθόδων όταν χρησιμοποιούνται από μία σοσιαλιστική κυβέρνηση. □

Για τη βαρβαρότητα και το σοσιαλισμό

Πριν από λίγους μήνες, η αστυνομία, σε μια νέα αντίληψη επιχείρησης αρετής, έκανε «να βασιλεύσει η "τάξη" στα Εξάρχεια». Τότε λέγαμε: «τα γεγονότα στα Εξάρχεια...» και εννοούσαμε τις επιδόσεις των «εκπροσώπων της τάξης» στον ξυλοδαρμό, τη βία και την τρομοκρατία. Αλλά όλα αυτά στην ακτίνα δράσης που ορίζεται από την πλατεία Εξαρχείων.

Ο καιρός κύλησε, ο Λεπέν μας ήρθε. Εμπρηστικός και προγραμματισμένος, με τη δική του αντίληψη περί φασισμού, χουντισμού βασανιστηρίων και δε συμμαζεύεται. Και ορισμένοι είπαν να διαμαρτυρηθούν, να διαδηλώσουν. Κι όταν το κάνανε αυτό (με όποιες αντιρρήσεις τακτικής ή στρατηγικής μπορεί κανείς να διατυπώσει για το συγκεκριμένο τύπο της πρακτικής τους) χαρακτηρίστηκαν περιθωριακοί —για να εξασφαλιστεί και το ιδεολογικό άλλοθι στην κοινωνική συνειδηση του «μέσου πολίτη με τον κοινό νου»— και χτυπήθηκαν αλύπητα. Μόνον που τώρα η καταστολή δεν περιόρισε την τοπογραφία της στα Εξάρχεια, αλλά διευρύνθηκε για να γίνει καταστολή όχι περιπτώσιολογική, μερική, αλλά κοινωνική και πολιτική, όπως δεν τη συνηθίσαμε τα τελευταία δέκα χρόνια: είχαμε από το '74 τον Ιούλιο να δούμε μαζικές συλλήψεις έξω από τα γραφεία πολιτικής οργάνωσης.

Όχι πια «γεγονότα Εξαρχείων», λοιπόν, αλλά γεγονότα και έργα καταστολής: με ταίρι τους τις μελλούμενες δίκες με μείζονες, μάλιστα, κατηγορίες εναντίον των «ανατροπέων».

Σίγουρα, η τάξη βασιλεύει στην Αθήνα, με τους βομβιστές έτοιμους για το δεύτερο γύρο, και την έννοια των δικαιωμάτων του πολίτη εν σοσιαλισμό έωλη, ή υποτελή στη βαρβαρότητα.

Κοινή ανακοίνωση των πολιτικών περιοδικών για τα γεγονότα Λεπέν

Οι συλλήψεις και η απαγγελία βαριών κατηγοριών σε πολλές δεκάδες άτομα τις τελευταίες μέρες υπογραμμίζουν ιδιαίτερα ανησυχητικές εξελίξεις στα πολιτικά μας πράγματα.

Βεβαίως διαφωνούμε με την πολιτική ορισμένων ομάδων κι οργανώσεων με την οποία προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τις φασιστικές προκλήσεις και την κυβερνητική ανοχή. Θεωρούμε ότι μια τέτοια πολιτική όχι μόνο δεν αντιμετωπίζει τα ζητήματα αυτά αλλά αποπροσανατολίζει και γενικότερα το κίνημα σχετικά με μια διεξοδη πολιτική στάση.

Το κύριο όμως πρόβλημα αφορά την ίδια την κυβερνητική πολιτική α) Γιατί είναι αυτή που δίνει τη δυνατότητα της φασιστικής ανασύνταξης και των φασιστικών προκλήσεων β) γιατί αποτελεί η ίδια μια πολιτική εντεινόμενου αυταρχισμού απέναντι στο κίνημα, απειλώντας ήδη στοιχειώδη δημοκρατικά δικαιώματα. Οι αστυνομικές επιθέσεις, συχνά απρόκλητες (Εξάρχεια, Πολυτεχνείο κτλ.) η προκλητική αναζήτηση ευθυνών στο χώρο της αριστεράς για τις πρόσφατες βομβιστικές ενέργειες της ακροδεξιάς, η παραπομπή σε δίκη 130 μελών αριστερών οργανώσεων με βαριές κατηγορίες (4 απ' αυτούς κατηγορούνται για κακούργημα) τη στιγμή που κάνεις ακροδεξιός δεν έχει καν συλληφθεί, η θέσπιση κι ενεργοποίηση νόμων όπως ο 1336/83 (για έσχατη προδοσία) κι ακόμα η πρωτοφανής στα μεταπολιευτικά χρονικά αστυνομική εισβολή σε γραφεία πολιτικών οργανώσεων και περιοδικών είναι στοιχεία αυτής της πολιτικής.

Η πολιτική αυτή, επικίνδυνη τόσο για τις κατακτήσεις του κινήματος όσο και για τις δημοκρατικές εξελίξεις είναι αναγκαίο να αντιμετωπισθεί απ' όλο το φάσμα των δημοκρατικών δυνάμεων που πρέπει να αναλάβουν τις απαραίτητες πρωτοβουλίες.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ (Θεσσαλονίκη), ΑΝΤΙ, ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ, Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΗΜΕΡΑ, ΘΕΣΕΙΣ, ΚΡΙΤΙΚΗ, ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ, ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, ΠΟΛΙΤΗΣ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ (Θεσσαλονίκη), ΤΕΤΡΑΔΙΑ, ΦΥΛΛΑΔΙΟ.

Ο φόβος στα Εξάρχεια

Έψαχνα όλο το απόγευμα σε παλιατζδικα και βιβλιοπωλεία να βρω κάποιο παλιό αναγνωστικό δημοτικού. Στο τέλος θυμήθηκα τη γεμάτη παιδικά βιβλία βιβλιοθήκη του σπιτιού της Χαράς. Η Χαρά δουλεύει συχνά μέχρι αργά τα απογεύματα. Πήγα στο γραφείο και χτύπησα. Κανείς. Κατηφόρησα στην πλατεία. Η επόμενη μέρα από τις συλλήψεις στη ΡΗΞΗ. Η πλατεία ήσυχη όπως τις περισσότερες από τις καθημερινές. Αραιά και που πηγαδάκια από δυο τρία άτομα. Γνωστός. Έδειξε την καφετερία απέναντι. Τα παιδιά πιάνανε μερικά τραπεζάκια, πίνανε τσάγια και σοκολάτες και κουβεντιάζανε. Τους είπα τι γύρευα. Αρχίσανε να γελάνε, να με πειράζουνε, ν' αναρρωτιούνται που θα μπορούσα να το βρω. Κι εδώ πάνω, εμφανίζεται τρεχάτος αυτός που με βοήθησε να τους βρω, λέει «φευγάτε, έρχονται» κι εξαφανίζονται σχεδόν όλοι από μπροστά μου. Πήγα πίσω τους. Μακριά από την πλατεία, τους φώναξα και σταματήσανε να με περιμένουνε. Εκεί άκουσα για τις απογευματινές περιπολίες της αστυνομίας παρουσία εισαγγελέα, με στόχο τα γύρω από την πλατεία μαγαζιά, που πιά-

νανε για εξακρίβωση κόσμο κατ' επιλογή ή μαζεύανε, με τον πρώτο δισταγμό από το ξάφνιασμα στην ερώτηση «πού μένεις.εσύ;», μαθητές και σπουδαστές από τους γύρω δρόμους.

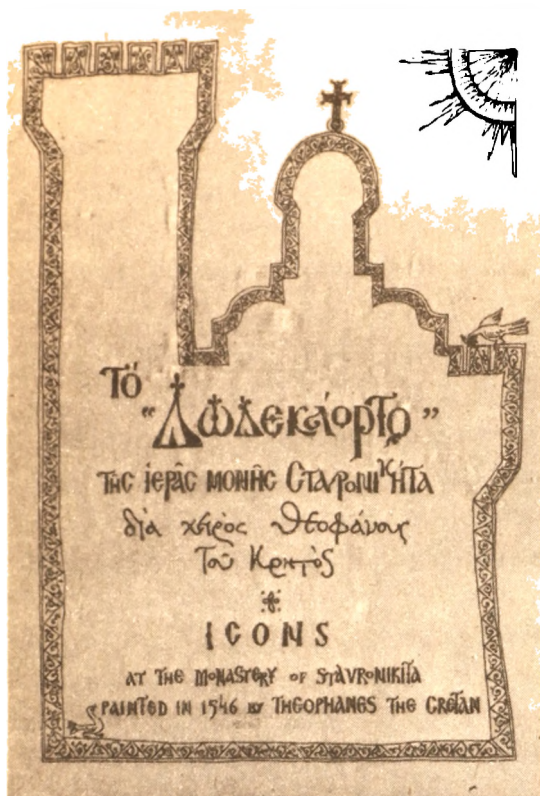
Ήταν η δεύτερη φορά που ήρθα αντιμετώπιση με το φόβο των παιδιών. Η πρώτη την επόμενη της «επιχείρησης εκκαθάρισης της περιοχής» τον Οκτώβρη. Πέρναγα μετά από κάποιο βραδινό μάθημα και μπαίνοντας δεν είδα πουθενά κλούβες και στολές. Χρειάστηκε να πάω σπίτι μου και να ξανάρθω κι ήξερα πως κι από τις άλλες μεριές δεν είχε αστυνομικές δυνάμεις. Έτσι κατάλαβα καλά όταν άκουσα από κάποιον, τη δεύτερη φορά που βρέθηκα στην πλατεία, πως είναι μπλοκαρισμένη, ότι ήταν ο φόβος που τον έκανε να το λέει. Για σκόπιμη σπορά ψευδών ειδήσεων ούτε λόγος: ήταν γνωστός αυτός που το είπε.

Το ξέρω πως κινδυνεύω αναφέροντας αυτό το δεύτερο παράδειγμα, να αφήσω να φανεί ανυπόστατος κι ο φόβος των παιδιών παραπάνω. Για κάποιον όμως που ξέρει την περιοχή τα πράγματα δεν είναι διόλου έτσι. Μ' ένα αστυνομικό τμήμα στο κέντρο του και κάτι άλλα τριγύρω, ο χώρος μπορεί θαυμάσια να μπλοκαριστεί μέσα σε λίγα λεπτά. Και πραγματικά, στην «εξυγίανση» του Οκτώβρη, αφήσαμε μια ήσυχη πλατεία πιά-

σω μας για να πάμε κινηματογράφο κατά τις οκτώ και γυρνώντας για καφέ στις έντεκα, βρεθήκαμε σε χάος. Είχανε ήδη μεσολαβήσει πολλές συλλήψεις και πολύ ξύλο. Και βέβαια σκοπός μου δεν είναι να τονίσω τον εύκολο δυναμικά έλεγχο που παρέχει η περιοχή στο κράτος και το κράτος στην περιοχή με την κατάλληλη τοποθέτηση των αστυνομικών του τμημάτων. Εξάλλου από τη μεριά του κράτους, σ' αυτές τις προστριβές, δεν αναμιγνύονται μονάχα αστυνομικές δυνάμεις. Αλλά μου δίνει κουράγιο η συνεχιζόμενη παραμονή των νέων στα Εξάρχεια παρόλο το φόβο τους. Κι αυτόν το φόβο τους όπως και την συνήθως νηφάλια σκέψη τους δεν τη λαβαίνουν υπόψη τους όσοι τους κοιτάζουν από μακριά.

Ναι, σκόπιμα στην αρχή ανέφερα πως η φίλη μου που το 'βαλε στα πόδια, δουλεύει και πολλές φορές μέχρι αργά τα βράδια και ότι βρήκα τα παιδιά να πίνουνε τσάγια και σοκολάτες. Υπάρχουν και βράδια που τους βρήκα να πίνουν όλοι μαζί γουλιά γουλιά από το μπουκάλι το κονιάκ ή το ουίσκι και κάποια βράδια στα μπαράκια και μέρες που ψαχνόντουσαν μεταξύ τους για να μαζέψουνε τα λεφτά να μπουνέ όλοι σε κάποια συναυλία. Αυτό όμως δεν σημαίνει για μένα ούτε ανία, ούτε τεμπελιά, ούτε

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Φάκελος-λεύκωμα που περιέχει τρίς δεκαπέντε εικόνες του «Δωδεκάορτου» της 'Ιερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα, που ιστορήθηκε από τό Θεοφάνη τό 1546. Ὁ φάκελος περιέχει καί εἰσαγωγικό σημεῖωμα στά ἑλληνικά, ἀγγλικά, γαλλικά καί γερμανικά. Τιμή 800 δρχ.

Κεντρική πώληση:

«Δόμος», Μαυρομυχάλη 16, τηλ.3605532

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Γιάννης Μηλιός: Οι αριστερές θεωρίες για την «εξάρτηση» και οι εξαρτήσεις του ελληνικού καπιταλισμού.

Ανέστης Ταρπάκος: Οι «εναλλακτικές προτάσεις» του ΚΚΕσ. και οι προοπτικές του αριστερού λαϊκού κινήματος.

Γιάννης Μαυρός: Το πρόβλημα της μικροαστικής τάξης στην Ελλάδα.

Murat Avdin: Κυπριακό: πρόβλημα των λαών κι όχι της διπλωματίας.

Ηλίας Ιωακείμογλου: Κοινωνικοποίηση της οικιακής εργασίας.

Τάσος Κυπριανίδης: Ορθολογισμός, Ανορθολογισμός, και Αιτιότητα στη Φυσική.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1984

9

αγωνιώδη αναζήτηση φυγής όπως τους καταμαρτυρούνε. Φυγή σαν τα ναρκωτικά.

Ναι, υπάρχουν ναρκομανείς ανάμεσά τους, κανείς δεν το αρνιέται. Αλλά ναρκομανείς έχουμε σε όλες τις ηλικίες. Στα Εξάρχεια, όμως, βρίσκουμε μονάχα νέα παιδιά που ζητάνε συνομήλικους για να ενταχθούν ανάμεσά τους και να σπάσουνε τη μοναξιά τους. Κι έχει και σκοπιμότητα και αποτελεσματικότητα η εκλογή αυτή του χώρου. Και δεν είναι η σκοπιμότητα και η αποτελεσματικότητας που τους αποδίδουνε, δηλαδή ο προσηλυτισμός κι άλλων στα ναρκωτικά· γιατί στο σύνολό τους οι θαμώνες της περιοχής δεν είναι πρόσωπα απονήρευτα, γοητευμένα από το μαγικό παζάρι, που πάνε σαν πρόβατα στη σφαγή. Εδώ οι συνομήλικοι έχουνε περάσει κάμποσα από τα άσχημα της ζωής κι αυτό τους κάνει περισσότερο εχέμυθους και ανεκτικούς στην αδυναμία του άλλου και γι' αυτό ακριβώς πολλές φορές προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια χωρίς να χρησιμοποιήσουνε μεγαλόστομες κι άχρηστες κουβέντες· ξέρω για μέρες και Σαββατοκύριακα που χάσανε προκειμένου να βοηθήσουνε κάποιον να σταματήσει.

Τα παιδιά της πλατείας είναι φοιτητές ή εργαζόμενοι ή φοιτητές κι εργαζόμενοι, άτομα πολιτικοποιημένα, απογοητευμένα από κοινωνικές συνθήκες, προσωπικές σχέσεις, σχέσεις εργασίας, που παρόλα αυτά συνεχίζουν να ελπίζουν. Κι ακριβώς γι' αυτό ψάχνουν ακόμα. Για νέες δομές, φόρμες, μορφές. Και γι' αυτό ακριβώς συνεχίζουν να είναι από τους πιο ενημερωμένους σε θέματα τέχνης και κοινωνικής πραγματικότητας. Στην πλατεία άκουσα για Αριστοτέλη, Ζήνωνα, για άλλους κλασικούς ή λιγότερο κλασικούς, για την ύπαρξη σοβαρότατων φιλοσοφικών περιοδικών και γι' άλλα διάφορα ενδιαφέροντα κι όλα αυτά χωρίς να χρειάζεται να υπεραμυνθεί κανείς κάποιας κομματικής ταυτότητας. Και το ότι αποφάσισαν να αναζητήσουν άλλες συνθήκες ζωής το πληρώνουν ήδη πολύ ακριβά, με την καθημερινή τους ανασφάλεια, τη συχνή τους αναδουλειά, τη μόνιμη ένταση με τα σπίτια τους. Διάβασα στις εφημερίδες πώς ξεκίνησαν τα γεγονότα που κατάληξαν στις συλλήψεις στη ΡΗΞΗ. Ανακοινώθηκε ξαφνικά από την πολιτεία στους παρευρισκόμενους για συμπαραύσταση έξω από τον ανακριτή —συμπαραύσταση σε κείνους που συλληφθήκανε στη διαμαρτυρία για τον Λεπέν— ότι απαγορεύτηκε οποιαδήποτε συγκέντρωση στον εν λόγω χώρο.

Διαβάζω συνέχεια στις εφημερίδες και στα άλλα έντυπα σαν τη σοβαρότε-

ρη αιτιολογία για να σταματήσουν οι δυναμικές επεμβάσεις στην περιοχή, την ανησυχία των «ευυπόληπτων» κατοίκων που κινδυνεύουν, χωρίς να έχουν καμιά σχέση με τους «αναρχικούς» που προκαλούν τα επεισόδια. Και δεν με απασχολεί τόσο η χρησιμοποίηση βίας, η βασισμένη σε «Συνταγματική εξαίρεση», που μπορεί να χρησιμοποιηθεί αργότερα και σε μένα όταν θα κατέβω απεργός στη δουλειά μου, γιατί αυτό θα το αντιμετωπίσω εκεί όταν θα γίνει δικό μου πρόβλημα. Με απασχολεί όμως πάρα πολύ αυτή η διάκριση σε ευυπόληπτο και αναρχικό και θα 'θελα να μου εξηγήσει κάποιος τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν κάποιον σαν αναρχικό ή ευυπόληπτο, πέρα από το να δηλωθεί ο ίδιος.

Τρέμουλο πιάνει το πανελλήνιο όταν ακούει και διαβάζει πως «αναρχικοί κάνανε επεισόδια» και «πιάσανε τόσους αναρχικούς»· και δίκαια τρέμει με τόσα που τράβηξε τα τελευταία χρόνια από αυτούς που ξορκίζανε τη λέξη ΑΝΑΡΧΙΑ. Αλλά είναι τόσο σοβαρό τελικά το τι δηλώνει ο καθένας ή το τι τον δηλώνουνε; Όταν ξαφνικά τελευταία στην ελληνική μας κοινωνία, δεξιοί, κεντρώοι, αριστεροί, όλων των αποχρώσεων, δηλώθηκαν δημοκράτες, πάψανε τα προβλήματα που δημιουργούν την προσωπική πολιτική τοποθέτηση και τα προσωπικά συμφέροντα και γίνανε όλοι πράγματι δημοκράτες;

Και στα παραπάνω, για την ώρα, την απάντηση τη δίνουνε τα παιδιά που μπαίνουνε μπροστά και διεκδικούνε το δικαίωμά μας να περνάμε ανενόχλητοι κι ανεμπόδιστοι, χωρίς να κινδυνεύουμε να συλληφθούμε σαν «παρατηρητές αναρχικών», από ένα μέρος που σαν πολίτες μας ανήκει έτσι ακριβώς: να το περιδιαβαίνουμε ανεμπόδιστοι κι ανενόχλητοι.

Θα 'θελα να πω και χιλιάδες άλλα πράγματα για την πλατεία και για τα παιδιά. Για τη ματιά και το χιούμορ τους που τίποτα δεν τους ξεφεύγει από όσα γίνονται δίπλα τους —ούτε καν οι αστυνομικοί με πολιτικά που κυκλοφορούν και τους ξέρουν τους περισσότερους οι περισσότεροι. Και για την ιδεολογική εκμετάλλευση που τους γίνεται. Και μιλάω για εκμετάλλευση γιατί πάντα βρίσκονται κοντά τους άνθρωποι που προσπαθούν να εφαρμόσουν τις θεωρίες τους. Σ' αυτά τα προβλήματα της περιοχής, νομίζω μπορώ να 'χω λόγο κι εγώ που δεν είμαι θαμώνας. Και το δικαίωμά μου να κάνω τον «παρατηρητή» και να περνάω ελεύθερα από τα Εξάρχεια, θέλω να το διεκδικήσω. ΕΣΕΙΣ;

Ελένη Μπουραντιά

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Επιλεγμένα βιβλία για παιδιά και νέους

1.	Έλλης Αλεξίου	ΡΩΤΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ.....	400
2.	Ζωρζ Σαντ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΓΑΘΟΥΛΗ.....	200
3.	Φώντα Λάδη	ΑΛΚΗΣ Ο ΨΕΥΤΗΣ.....	200
4.	Τζων Στάινμπεκ	ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΑΛΟΓΑΚΙ.....	300
5.	Ελένης Σαραντίτη- Παναγιώτου	ΙΟΛΗ ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι.....	300
6.	Βίκτωρος Ουγκώ	ΑΠ' ΟΣΑ ΕΧΩ ΔΕΙ.....	300
7.	Όσκαρ Ουάιλντ	Ο ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ.....	300
8-10.	Σοφίας Μαυροειδή- Παπαδάκη	Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ (3 τόμοι)	900
11.	Μάνου Κοντολέων	Ο ΕΕ ΑΠΟ Τ' ΑΣΤΡΑ.....	250
12.	Νίτσα Τζώρτζογλου	Ο ΧΡΥΣΟΣ ΔΑΡΕΙΚΟΣ.....	300
13.	Βαν Λουν Χέντρικ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ	400
14-15.	Αθηνάς Παπαδάκη	ΠΑΛΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (Ευρώπη)	250
		ΠΑΛΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (Ασία).....	250
16.	Μαρίας Μιχαήλ-Δέδε	ΙΝΔΙΑΝΙΚΟΙ ΘΡΥΛΟΙ.....	200
17.	Όσκαρ Ουάιλντ	ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΚΑΝΤΕΡΒΙΑ.....	300
18.	Τζακ Λόντον	ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ	300
19.	Αλεξάνδρου Δουμά	ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΡΥΟΘΡΑΥΣΤΗ	300
20.	Αλφόνς Ντωντέ	Ο ΤΑΡΤΑΡΕΝ ΤΗΣ ΤΑΡΑΣΚΟΝ.....	300
21.	Ιφ. Αλμπανοπούλου	ΧΟΠΙΤΙ-ΧΟΠ.....	150
22.	Τζακ Λόντον	ΠΕΙΡΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ.....	300
23.	Ράντγιαρντ Κίπλινγκ	ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ	300
24.	Κατερίνας Γλυκοφρύδη	ΜΕΛΗΣΙΠΠΟΣ.....	350
25.	Νικολάι Βορόνοβ	ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝ.....	250
26.	Λίτσα Ψαραύτη	ΣΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΑΜΟΘΗΡΙΟΥ.....	300
27.	Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ	ΜΙΑ ΠΕΜΠΤΗ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ	350
28.	Νικολάι Βορόνοβ	ΜΑΣΑ, ΕΝΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙ	300
29.	Νίτσα Τζώρτζογλου	ΤΟ ΤΣΙΡΚΟ ΤΗΣ ΙΡΜΑΣ	300
30.	Ρόμπερτ Λ. Στήβενσον	ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ.....	400
31.	Αλεξάνδρου Δουμά	Η ΜΑΥΡΗ ΤΟΥΛΙΠΑ.....	400
32.	Σοφίας Μαυροειδή- Παπαδάκη	ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ....	400
33.	Καρόλου Ντίκενς	ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.....	300

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ο παράγοντας Τζέσσυ Τζάκσον στην αμερικανική πολιτική και κοινωνία

του Δημήτρη Σαντιξή

Τώρα που οι Αμερικανικές εκλογές, με τις μεγάλες υποσχέσεις και τις ακριβές διαφημίσεις ανήκουν πια στο παρελθόν μπορεί κανείς να αναφερθεί ιδιαίτερα σε κάποια γεγονότα και πρόσωπα, που στάθηκαν μ' ένα ιδιαίτερο τρόπο κατά τη διάρκεια της προεκλογικής αυτής χρονιάς και που η επίδρασή τους στην αμερικανική πολιτική και κοινωνία έχει μια εμβέλεια πολύ μεγαλύτερη απ' αυτή των εκλογών.

Ένα από αυτά τα πρόσωπα, το πιο σημαντικό, ήταν ο αιδεσιμώτατος Τζέσσυ Τζάκσον, ο υποψήφιος για το χρίσμα του Δημοκρατικού κόμματος, που τόσο το μαύρο του χρώμα όσο και οι απόψεις του, ήταν κάτι το εντελώς καινούργιο στην αμερικανική πολιτική σκηνή κι έγιναν αντικείμενο των πιο αντιτιθέμενων συναισθημάτων και κριτικών.

Δικαίωση της υποψηφιότητας

Όταν πρωτοσυζητιόταν η περίπτωση υποβολής υποψηφιότητας του αιδεσιμώτατου Τζέσσυ Τζάκσον, πολλοί ήταν αυτοί που ισχυρίζονταν ότι κάτι τέτοιο θα ήταν αρνητικό για το δημοκρατικό κόμμα, γιατί η υποψηφιότητά του θα αποδυνάμωνε τον Γουόλτερ Μοντέηλ, ενισχύοντας ουσιαστικά τον άλλο υποψήφιο γερουσιαστή Τζων Γκλεν, που διακρινόταν για τις αρκετά συντηρητικές του απόψεις. Σήμερα καθώς οι εκλογές έχουν τελειώσει έχει γίνει πια φανερό το πόσο κοντόθωρη ήταν αυτή η άποψη. Ο Μοντέηλ νίκησε στις προκριματικές και ηττήθηκε τις προεδρικές, ο Γκλεν αναγκάστηκε να αποσυρθεί μετά τις επανειλημμένες αποτυχίες του και ο Τζέσσυ Τζάκσον όχι μόνο συγκέντρωσε πολύ περισσότερες ψήφους απ' ό,τι κανείς φανταζόταν, αλλά συνάμα έβαλε τη σφραγίδα του τόσο στις προκριματικές, όσο και γενικότερα στην πολιτική ζωή των ΗΠΑ. Έτσι για μια ακόμα φορά οι πολιτικοί αναλυτές του «εργαστήριου» διαπίστωσαν ότι η αντανάκλαση στο πολιτικό επίπεδο κάποιων κοινωνικών δυνάμεων και συσχετισμών, έχει μια πολύ μεγαλύτερη δυναμική απ' ό,τι κάποιοι αριθμοί και κάποιες «αναλύσεις» μπορούν να προβλέψουν.

Τα αποτελέσματα των προκριματικών και η επίδραση του Τζάκσον στην Αμερικανική πολιτική δικαίωση την υποβολή της υποψηφιότητάς τους. Η παραμονή μέχρι τέλους στην εκλογική μάχη, κερδίζοντας το 21% της λαϊκής ψήφου και το 10% των αντιπροσώπων για το συνέδριο, είναι πραγματικά μια μεγάλη επιτυχία, αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη:

- το ότι ήταν στην ουσία ο πρώτος μαύρος πολιτικός, που υπέβαλε τέτοιου επι-

«Αυτό δεν είναι ένα τέλειο κόμμα. Δεν είμαστε τέλειοι άνθρωποι. Όμως, καλούμαστε σε μια τέλεια αποστολή: να δώσουμε ψωμί στους πεινασμένους, ρούχο σ' αυτούς που δεν έχουν, σπίτι στους άστεγους, να διδάξουμε τους αναλφάβητους, να δώσουμε δουλειά στους άνεργους, να προστατεύσουμε το ανθρώπινο γένος από την πυρηνική καταστροφή».

Απ' την ομιλία του Τζέσσυ Τζάκσον στο συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος.

πέδου υποψηφιότητα:

- το ότι πολεμήθηκε από πολλές πλευρές και με κάθε τρόπο
- την επίδραση της λογικής της χαμένης ψήφου στην πόλωση που δημιουργήθηκε ανάμεσα σε Μοντέηλ και Χαρτ.

Είναι γνωστό ότι με βάση αυτή τη λογική μια σειρά από μαύρους πολιτικούς με κύρος, όπως ο δήμαρχος της Ατλάντα Άντριου Γιανγκ, δεν υποστήριξαν τον Τζάκσον αλλά τον Μοντέηλ, φοβούμενοι ακόμα ότι μια πιθανή αποτυχία του Τζάκσον θα έβλαπτε γενικότερα την παρουσία των μαύρων στην πολιτική σκηνή.

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα στοιχεία της επιτυχίας του Τζάκσον είναι το γεγονός, ότι τη στιγμή που οι άλλοι δύο υποψήφιοι διέθεταν μεγάλα χρηματικά ποσά, που τους επέτρεπαν να διαφημίζονται στην τηλεόραση και οπουδήποτε αλλού, αυτός κινήθηκε μ' ελάχιστα χρήματα μαζεμένα αποκλειστικά από τους οπαδούς του, χωρίς καμιά διαφήμιση, περνώντας έτσι μια νέα ποιότητα πέρα από τις συνηθισμένες πρακτικές της Αμερικανικής προεκλογικής εκστρατείας. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που δήλωσε ο κυβερνήτης της

Ν. Υόρκης, γνωστός υποστηρικτής του Γουόλτερ Μοντέηλ:

«Όταν γράφουν την ιστορία των εκλογών αυτών, το πιο μακρύ κεφάλαιο θα είναι για τον Τζάκσον. Ο άνθρωπος αυτός δεν είχε 2 σεντς, δεν είχε ούτε μια τηλεοπτική ή ραδιοφωνική διαφήμιση και όμως κατάφερε πάρα πολλά».

Πολιτική ενεργοποίηση του μαύρου στοιχείου

Ο Τζάκσον κατέβηκε στις εκλογές με σύνθημα τον «συνασπισμό των αδικημένων» (Rainbow Coalition) και με στόχο τη συσπείρωση διαφόρων μειονοτήτων. Τελικά κάτι τέτοιο δεν το πέτυχε όπως φάνηκε παρότι σε αρκετές πολιτείες δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητος ο αριθμός των λευκών που τον ψήφισαν. Πέτυχε όμως να συσπειρώσει τους μαύρους ψηφοφόρους σχεδόν στην ολότητά τους παίρνοντας πάνω απ' το 75% των ψήφων τους, παρ' ό,τι οι δημοσκοπήσεις έδειχναν στην αρχή ότι θα έπαιρνε μόνο το 40%. Τη συσπείρωση αυτή την πέτυχε εμπνέοντας μια υπερηφάνεια όχι μόνο στους νέους μαύρους μα και στους γηραιότερους και ακόμα σ'

αυτούς της μεσαίας τάξης. Έγινε κάτι σαν πρότυπο στους νέους να το ακολουθούν και στους γονείς τους να το δείχνουν.

Ξεκινώντας τη δραστηριότητά του με τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, ο Τζέσσυ Τζάκσον συνέχισε σαν ιεροκήρυκας σαν ηγέτης του κινήματος για τα δικαιώματα του πολίτη, του PUSH (Ένθρωποι Ενωμένοι στην Υπηρεσία της Ανθρωπότητας) και τώρα σαν αγωνιστής πολιτικός, έχοντας το ίδιο, μήνυμα και στόχο συνάμα: να εμπνεύσει στους μαύρους το συναίσθημα ότι αξίζουν και μπορούν να υπερηφανεύονται γι' αυτό που είναι. Περιοδεύοντας και μιλώντας στα τέλη της δεκαετίας του '70, προσπαθούσε να περάσει στους νέους το μήνυμα να μελετούν, να φροντίσουν να γίνουν καλύτεροι να αποκτήσουν αξίες, στόχους, επιδιώξεις.

«Έχω ένα μήνυμα για σας, νέοι. Σας ζητώ να δώσετε πίστη και ελπίδα στο μυαλό σας, αντί να ανοίξετε τις φλέβες σας. Γεννήθηκα κι εγώ σε μια τρώγλη κι έζησα στο γκέτο, αλλά επειδή γεννιέσαι σε τρώγλη δεν έπεται ότι η τρώγλη είναι γεννημένη μέσα σου. Μπορείς να σηκωθείς πάνω και πέρα απ' αυτή, αν το μυαλό σου σε βοηθήσει».

Τα κηρύγματα αυτά συσπείρωναν ολοένα και περισσότερο κόσμο γύρω του και όταν στα τελευταία τέσσερα χρόνια, έριξε το νέο μήνυμα εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους ο κόσμος τον ακολούθησε.

«Υπάρχει ένα τραίνο ελευθερίας που έρχεται. Αλλά πρέπει να είστε γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους για να ταξιδέψετε μ' αυτό».

συνήθιζε να λέει ο Τζάκσον. Κι έτσι μέσα στα χρόνια αυτά πάνω από 2 εκατομμύρια μαύροι γράφτηκαν στους εκλογικούς καταλόγους.

Επίδραση στην αμερικανική πολιτική

Κι αυτή είναι μια πολύ σημαντική προσφορά του Τζάκσον στην αμερικανική πολιτική κι ιδιαίτερα στο Δημοκρατικό κόμμα: το ότι κατάφερε και γράφτηκε ένας τόσο μεγάλος αριθμός ατόμων και ενεργοποιήθηκε πηγαίνοντας να ψηφίσει πολύ περισσότερος. Είναι χαρακτηριστικό ότι όπου οι μαύροι ψηφοφόροι ψήφισαν μαζί κά στις προεδρικές εκλογές, εκεί και οι υποψήφιοι του Ρεπουμπλικανικού κόμματος ηττήθηκαν, όπως στην περίπτωση του γερουσιαστή Πέρσυ, πρόεδρου της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Γερουσίας, που ηττήθηκε στο Σικάγο, όπου βρίσκεται και η μεγάλη δύναμη του Τζάκσον.

Αλλά η συμμετοχή του Τζάκσον είχε και μια δεύτερη επίδραση στην πολιτική ζωή των ΗΠΑ. Άνοιξε τον δρόμο για μια πιο ενεργή συμμετοχή του μαύρου στοιχείου στην αμερικανική πολιτική σκηνή. Από την προεκλογική του εκστρατεία ξεπήδησαν μια σειρά από στελέχη επιστήμονες, ιεροκήρυκες, διανοούμενοι, όπως κι ο ίδιος είχε ξεπηδήσει από τους αγώνες του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, στελέχη που θα εμφανισθούν στο προσκήνιο τα χρόνια που έρχονται.

Ριζοσπαστικές πολιτικές σκέψεις

Η τρίτη επίδραση του Τζάκσον είναι ότι τάρaxε κάπως τα λιμνάζοντα νερά της αμερικανικής πολιτικής και κατάφερε να φέρει στο προσκήνιο απόψεις που για πρώτη φορά μετά την εποχή του Ευγένιου Μακάρθου το 1968 Αμερικανός πολιτικός σε τέτοιο επίπεδο, παρουσίασε. Συγκεκριμένα υποστήριξε:

- το πάγωμα της κατασκευής και εγκατάστασης πυρηνικών εξοπλισμών με σύγχρονη απόσυρση των μισών στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ από την Ευρώπη και την Ιαπωνία

- το σταμάτημα της εμπλοκής κι επέμβασης των ΗΠΑ στην Κεντρική Αμερική, την εξομάλυνση των σχέσεων με το καθεστώς των Σαντινίστας στη Νικαράγουα και το σταμάτημα κάθε βοήθειας προς τα δικτατορικά καθεστώτα της περιοχής

- τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους σε σχέση καλής γειτονιάς με το κράτος του Ισραήλ. Μετά μάλιστα από την επιτυχία της απελευθέρωσης του κρατούμενου από τη Συρία Αμερικανού πιλότου Ρόμπερτ Γκούντμαν, πρότεινε να γίνει μεσολαβητής ανάμεσα σε Ισραήλ και Παλαιστίνιους για την εξεύρεση μιας βιώσιμης διαχρονικά λύσης

- την υιοθέτηση μιας εσωτερικής πολιτικής, που θα βοηθάει τα ασθενέστερα εισοδηματικά στρώματα θα δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και θα κατοχυρώνει ίσα δικαιώματα σ' όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από χρώμα και φύλο.

Μια συμβατική πολιτική πρακτική και ήθος

Ο Τζέσσυ Τζάκσον ήξερε από την αρχή ότι δεν είχε καμιά ελπίδα να είναι ο υποψήφιος του κόμματος. Συμμετείχε όμως σ' αυτή τη μάχη, γνωρίζοντας καλά τα δεδομένα και βλέποντας βασικά στο μέλλον κι όχι στο παρόν. Στόχοι του ήταν:

- να ταραξεί τα βαλτωμένα νερά της αμερικανικής πολιτικής, φέρνοντας τις προοδευτικές απόψεις στο προσκήνιο

- να καθιερωθεί σαν ένας αγωνιστής - πολιτικός, που βλέπει στο μέλλον, τα 42 χρόνια του άλλωστε του επιτρέπουν κάτι τέτοιο

- να συσπειρώσει τους μαύρους και να τους αναγορεύσει σε μια ενεργό πολιτική δύναμη.

Τους στόχους αυτούς τους πέτυχε. Παρά τον πόλεμο που του έγινε τόσο για τις απόψεις, όσο και για τις πράξεις του. Ένας μη συμβατικός πολιτικός, μαύρος στο χρώμα, με αγώνες δίπλα στον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, με συνέχεια στην πολιτική του και με τόσο ριζοσπαστικές απόψεις, ήταν πάρα πολύς, για να γίνει ανεκτός απ' την αμερικανική πολιτική και τις διάφορες κοινωνικές ομάδες και συμφέροντα, που επιδρούν σ' αυτή. Ιδιαίτερα μάλιστα όταν σε ιδιωτική συνομιλία, που αποκαλύφθηκε σε κάποια στιγμή, απεκάλεσε το εβραϊκό στοιχείο των ΗΠΑ με μια λέξη, που θεωρήθηκε προσβλητική. Κι ακόμη περισσότερο όταν συναντήθηκε με τον

Φιντέλ Κάστρο στην Κούβα, με τους αντάρτες του Ελ Σαλβαντόρ και με τους Σαντινίστας στη Νικαράγουα, ευχόμενος επιτυχία της επανάστασής τους.

Στην πορεία όμως αυτή ο Τζάκσον επέδειξε τόσο ικανότητες ηγετικές, όσο κι ένα ασυνήθιστο πολιτικό ήθος. Στο συνέδριο του Δημοκρατικού κόμματος στη διάρκεια μιας εκπληκτικής, ποιητικής στην κυριολεξία, ομιλίας, ο Τζέσσυ Τζάκσον ζήτησε στην ουσία δημόσια συγνώμη από το εβραϊκό στοιχείο που τόσο τον είχε πολεμήσει, για τον λαθεμένο χαρακτηρισμό που χρησιμοποίησε, κηρύσσοντας ταυτόχρονα την ενότητα στους κόλπους του κόμματος.

«Εάν υπήρχαν περιπτώσεις, που η καμπάνα μου της χαράς έχασε τον αντίλαλό της, συγχωρήστε με. Χρεώστε το στο μυαλό μου κι όχι στην καρδιά μου. Το μυαλό μου είναι πεπερασμένο, ενώ η καρδιά μου δεν έχει όρια στην αγάπη της για τον άνθρωπο. Δεν είμαι τέλειος. Είμαι απλά ένας υπηρέτης του λαού, προσπαθώντας να κάνω το καλύτερο, κόντρα στις αντιξοότητες. Ας είστε υπομονετικοί. Ο Θεός δεν τέλειωσε μαζί μου ακόμα».

Αλλά και γενικότερα στη διάρκεια του συνεδρίου είχε μια έντονη ενωτική τακτική, που εκτιμήθηκε κι επισημάνθηκε απ' όλους. Και στην προεκλογική περίοδο σ' αντίθεση με τον Γκάρι Χαρτ, που παρέμεινε πλήρως αδρανής, ο Τζάκσον συνέχισε να οργώνει τις ΗΠΑ, κυρήσσοντας την ανάγκη της εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους και της ψήφου για το Δημοκρατικό κόμμα.

Μακροπρόθεσμη στρατηγική

Οι Αμερικανικές εκλογές ανήκουν πια στο παρελθόν. Ο απόηχός τους μόνο απομένει και τα στοιχεία εκείνα, που δεν ήταν εφήμερα, σαν τα προκατασκευασμένα χαμόγελα και τα μεγάλα, όμορφα λόγια. Τα στοιχεία εκείνα, που χωρίς τις τυμπανοκρουσίες, επέδρασαν στην αμερικανική κοινωνία και πολιτική σε μια πιο μακροπρόθεσμη βάση.

«Η Ρώμη δεν χτίστηκε σε μια μέρα», είπε ο Τζέιμς Αμπουρέσκ, πρώην Γερουσιαστής από τη Νότια Ντακότα.

«Η Νέα κατεύθυνση, για την οποία ο αιδεσιμώτατος Τζάκσον παλεύει, στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική, δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μέσα σε μια περίοδο δέκα μηνών».

Και έτσι είναι. Μέχρι πριν λίγα, ακόμη, χρόνια υπήρχαν χωριστά σχολεία για μαύρους και λευκούς, ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ έπεφτε νεκρός απ' τις σφαίρες, οι μαύροι αντιπρόσωποι πάλευαν για μια θέση στο συνέδριο των Δημοκρατικών. Οι δέκα μήνες της προεκλογικής περιόδου μπορούν μόνο να ανοίξουν το δρόμο. Κι αυτό ο Τζέσσυ Τζάκσον, το ξέρει αρκετά καλά.

«Μην κοιτάτε που βρίσκομαι. Να κοιτάτε από που έχω έλθει».

έχει επανειλημμένα πει. «Και το που πηγαίνει», θα συμπληρώναμε εμείς...

□

ΕΝΑ ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ '60, ΕΞΗΓΕΙ:

Στην δεκαετία του '70 επικράτησε η αντεπανάσταση

ΑΝΤΙ: Πώς είδατε την περίοδο του '60, όσον αφορά το ιδεολογικό της πλαίσιο, τις κοινωνικές της ρίζες και την επίδρασή της στην κοινωνική και πολιτική ζωή των ΗΠΑ;

ARONOWITZ: Η περίοδος του '60 ήταν μια χωρίς προηγούμενο περίοδος στην αμερικανική πολιτική ιστορία. Ήταν χωρίς προηγούμενο, γιατί για πρώτη φορά η Αριστερά, σαν Αριστερά, με την πλατιά της έννοια γινόταν υποκείμενο δημόσιας συζήτησης. Και το πιο σημαντικό ήταν ότι, όχι σαν τους κομμουνιστές του '30 που λειτουργούσαν περισσότερο σαν συνδικαλιστές, ή σαν τους σοσιαλιστές των αρχών του αιώνα, που έκτιζαν ένα σοσιαλιστικό κίνημα βασικά όμως αποκομμένοι απ' τον υπόλοιπο πληθυσμό· αυτό ήταν ένα κίνημα που συμπεριλάμβανε στους κόλπους του όλο το λαό, αντιτιθέμενο στην κυρίαρχη τάση που ονομάζαμε αμερικανικό ψυχροπολεμικό φιλελευθερισμό τον συνδυασμό του κράτους πρόνοιας απ' τη μία πλευρά και απ' την άλλη την μόνιμη οικονομία του πολέμου, με την επέμβαση στα εσωτερικά άλλων χωρών, ιδιαίτερα των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Αυτά ήταν τα δύο κύρια ζητήματα της αντίθεσής μας. Η Αριστερά ήταν ένα ριζοσπαστικό δημοκρατικό, όχι σοσιαλιστικό κίνημα σπουδαστών, νέων, μαύρων εργατών, γυναικών,

ανθρώπων της μεσαίας τάξης που αντιτίθεντο στον πόλεμο.

Όλα τα κινήματα αυτής της περιόδου είχαν μια τέτοια δύναμη που επέτυχαν πολλά σοβαρά πράγματα: η πρώτη επιτυχία τους ήταν να υποχρεώσουν τον πρόεδρο των ΗΠΑ να υποχωρήσει στην υποψηφιότητά του (Λίντον Τζόνσον, 1968), η δεύτερη ήταν να κάνουν τον πόλεμο ένα κυρίαρχο ζήτημα στην αμερικανική πολιτική. Ας σκεφτούμε: ποτέ πριν στην ιστορία της Αμερικής ένα αντιπολεμικό κίνημα δεν έγινε το κύριο ζήτημα της εποχής του.

Η τρίτη ήταν να δημιουργήσουν μια αναγνώριση πάνω στα δικαιώματα του πολίτη, στα δικαιώματα των μαύρων. Το κίνημα των μαύρων ήταν το δεύτερο πιο δυναμικό κίνημα εκείνης της περιόδου, με τέτοιον τρόπο που ποτέ πριν δεν υπήρξε. Το Κογκρέσο σχεδόν μέσα σε μια νύχτα περνούσε νόμους για να κατασιγάσουν το ξετίναγμα των μαύρων στη χώρα. Τέλος, πέτυχαν να ξεκινήσουν το πιο μαζικό φεμινιστικό κίνημα σ' όλες τις καπιταλιστικές χώρες. Αυτά τα κινήματα το αντιπολεμικό, των μαύρων και το φεμινιστικό ήταν τα βασικά κινήματα αυτής της περιόδου.

Θα έλεγα ακόμα ότι οι προεδρικές εκλογές του 1984 καθοδηγήθηκαν απ' τους συντηρητικούς ενάντια στην περίοδο του

Ο Stanley Aronowitz είναι καθηγητής της Κοινωνιολογίας στο City University της Νέας Υόρκης. Ξεκίνησε σαν εργάτης συνδικαλιστής στις βιομηχανίες χάλυβα και πετρελαίου, και στη συνέχεια έγινε αρθρογράφος της προοδευτικής εφημερίδας Guardian και εκδότης της εφημερίδας «Κοινωνικά κείμενα» στην περίοδο του '60. Συμμετείχε πολύ ενεργά στο κίνημα της δεκαετίας του '60 και κατόπιν στην οργάνωση των Δημοκρατών - Σοσιαλιστών Αμερικής. Έχει γράψει μια σειρά από βιβλία αναλύοντας και σχολιάζοντας την αμερικανική κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Το τελευταίο του βιβλίο έχει τον τίτλο: «Η περίοδος του '60 χωρίς απολογία».

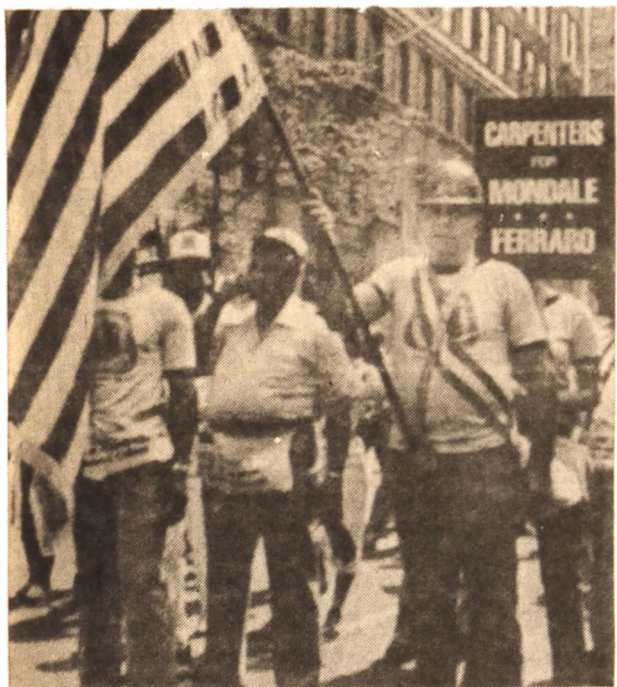
Η συνέντευξη μαζί του πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά την εκλογική νίκη του Ρήγκαν στη Νέα Υόρκη και η διάθεση του «ΑΝΤΙ» ήταν μέσα από λιγόλογες ερωτήσεις να του δώσει την ευκαιρία να εκφραστεί έξω από τα συνηθισμένα στερεότυπα των συνεντεύξεων.

'60 και τα επιτεύγματά της και όχι ενάντια στον Μοντέηλ. Ενάντια στο ζήτημα της άμβλωσης, στα δικαιώματα των μαύρων ενάντια στην εξωτερική πολιτική, που το δημοκρατικό κόμμα αναγκάστηκε να υιοθετήσει για να επιβιώσει.

ΕΡ: Πριν φτάσουμε στις εκλογές του '84, ας δούμε πριν κάτι άλλο. Τι έγιναν όλοι εκείνοι, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συμμετείχαν κι αγωνίστηκαν στην περίοδο του '60, πώς λειτούργησε στα χρόνια, που πέρασαν, μια ολόκληρη γενιά. Τι έγινε εκείνος ο δυναμισμός και η δημιουργικότητα αυτών των ανθρώπων.

ΑΠ: Θα έλεγα ότι όλη αυτή η γενιά συντριπτικά έχει μείνει κάπου προς τα αριστερά. Αρκετοί, βέβαια, απορροφήθηκαν απ' το σύστημα όπως ο Ντέιβιντ Στάκμαν, που ήταν πολύ ενεργητικός εκείνη την περίοδο και τώρα είναι ο διευθυντής προϋπολογισμού του Ρήγκαν. Οι περισσότεροι έπαψαν να ασχολούνται ενεργά με την πολιτική, είτε γιατί φοβόντουσαν καθώς η ζωή τους πήρε μια νέα κατεύθυνση που σκέφτηκαν ότι αν συνέχιζαν θα περιθωριοποιώντουσαν. Όμως οι ιδέες τους είναι και θα παραμένουν προς τα αριστερά. Μόνο ένα μικρό κομμάτι απ' αυτούς παραμένει πια πολιτικά ενεργό. Ένα σχετικά πο-

λύ μικρό κομμάτι, ίσως 10%. Ήταν εκατομμύρια ανθρώπων που ωρίμασαν πολιτικά σ' αυτή την περίοδο, ίσως τώρα μόνο περίπου 200 χιλιάδες να λειτουργούν κάπου πολιτικά. Είτε σαν φιλελεύθεροι δημοκράτες, είτε σαν σοσιαλιστές, είτε κάπου εκεί ανάμεσα. Αλλά κι αυτό ήταν μια μεγάλη πρόοδος. Ας θυμηθούμε: εμείς βγήκαμε απ' τη δεκαετία του '50 με μια ισχυρή πολιτική καταπίεση, όχι βέβαια σαν της Ελλάδας, αλλά σίγουρα μια σημαντική καταπίεση. Η άνθιση αυτού του κινήματος ήταν πραγματικά μαζική κι όταν ακόμα ήταν σε κάθοδο ήταν πολύ μεγαλύτερο από εκείνο που υπήρχε στη δεκαετία του '50. Η δεκαετία του '70 ήταν μια περίοδος τρομερής αντεπανάστασης, και το εννοώ, πολιτιστική αντεπανάσταση, πολιτική αντεπανάσταση. Η Δεξιά έχει μια τρομακτική επίδραση σ' αυτή τη χώρα και νί-

κησε. Δεν υπάρχει αμφιβολία γι' αυτό.

ΕΡ: Γιατί;

ΑΠ: Γιατί; Γιατί δεν υπήρχε πολιτική παράδοση, πάνω στην οποία να μπορέσει το κίνημα να αναπτυχθεί και να στεριώσει. Ούτε υπήρχαν ισχυρές πολιτικές οργανώσεις και κόμματα. Ούτε πολιτική κουλτούρα καλά αναπτυγμένη. Η παλιά κομμουνιστική κουλτούρα είχε συντριβεί. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το κίνημα ήταν βαθύ σαν συνείδηση, αλλά ρηχό σαν οργάνωση.

ΕΡ: Ήταν αυθόρμητο, ριζοσπαστικό, αλλά...

ΑΠ: Αλλά επιφανειακό. Οι πιο δυνατές και βαθιές ρίζες ήταν αυτές του μαύρου κινήματος. Επίσης το αντιπολεμικό κίνημα έχει ακόμα μια ηγεμονία σε πλατύ κόσμο, έτσι που ο Ρήγκαν ακόμα δεν μπορεί να εισβάλει στη Νικαράγουα. Προσπαθούν βέβαια τώρα να δημιουργήσουν το κατάλληλο ιδεολογικό κλίμα για μια τέτοια εισβολή.

ΕΡ: Μιλήσαμε για τη Νικαράγουα. Ας υποθέσουμε ότι αύριο ο Ρήγκαν επιχειρεί επέμβαση...

ΑΠ: Χιλιάδες λαός στους δρόμους.

ΕΡ: Χιλιάδες λαός;

ΑΠ: Χιλιάδες. Σε κάθε πόλη των ΗΠΑ θα υπάρξουν μαζικές διαδηλώσεις. Αυτό είναι ένα ζήτημα που ξέρουν ότι θα έχουν μεγάλη αντίδραση. Ας θυμηθούμε: Στις 12

Ιούνη του '82 ένα εκατομμύριο άνθρωποι στη Ν. Υόρκη διαδήλωσαν ενάντια στα πυρηνικά όπλα. Ήταν ανενεργοί τόσα χρόνια κι όμως ξαναβγήκαν στους δρόμους για ζητήματα ειρήνης. Δε νομίζω βέβαια ότι θα 'ναι τόσοι για την Νικαράγουα, αλλά πάντως θα 'ναι πολλοί.

ΕΡ: Το '84 όμως είδαμε και κάτι άλλο.

Τα 2/3 των νέων ψήφισαν για τον

Ρήγκαν. Πώς αυτή η μεταμόρφωση;

ΑΠ: Είναι αλήθεια. Αλλά δεν είναι όμως όλοι υπέρ μιας επέμβασης. Βέβαια, η μεγαλύτερη νίκη της αντεπανάστασης του '70, ήταν ανάμεσα στους νέους. Οι μηχανισμοί ήταν πολύ πολύπλοκοι αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι η σε κάθοδο οικονομική προοπτική των ΗΠΑ στη δεκαετία του '70, ερμηνεύτηκε με επιτυχία από τη συντήρηση, σαν μια περίοδος, όπου δεν υπάρχει χώρος για πολιτική δραστηριότητα κι ότι πρέπει να προσέχουν την καριέρα τους, τη μόρφωσή τους και να παρατήσουν την πολιτική.

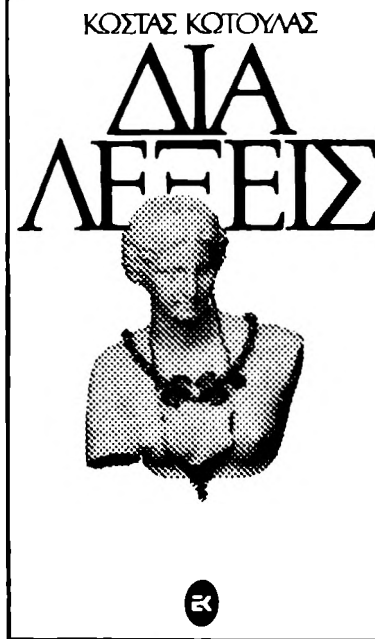
Μετά ο Ρήγκαν και η συντήρηση πρόσφεραν μια κοινωνία της ευκαιρίας. Ανέπτυξαν ιδεολογικό πλαίσιο σ' επίπεδο νοοτροπίας και έπεισαν την Αμερικανική νεολαία, ότι αν παλέψουν πολιτικά είναι σίγουρα χαμένοι, γιατί δεν υπάρχει κάποια εναλλακτική πολιτική λύση, που ο καθένας θα ήθελε. Έτσι, έκαναν τον κόσμο να σκέφτεται μονάχα τη δουλειά του και τίποτε άλλο.

Και ένα τρίτο ζήτημα: στις δύσκολες εποχές η μεγάλη μάζα των μεσοστρωμάτων, που πριν ήταν με το αντιπολεμικό κίνημα, τώρα πηγαίνει στα δεξιά, γιατί αναζητά την «εξουσία» ενός «ισχυρού ηγέτη». Αυτήν την εικόνα παρουσίασε ο Ρήγκαν, με την επέμβασή του ακόμα στη Γρενάδα, με τη συσσώρευση των εξοπλισμών, κι όλα αυτά επιδοκιμάστηκαν από τους ανθρώπους, που αισθάνονται ανασφάλεις. Αυτή είναι και η βάση του πατριωτισμού, που έχει ιδιαίτερη έμφαση τελευταία.

Παρόμοια και η νεολαία. Είναι μια πεινασμένη νεολαία. Δεν το εννοώ βέβαια στην κυριολεξία. Αλλά είναι πεινασμένη πνευματικά και διακατέχεται από ανασφάλεια και αβεβαιότητα. Αναζητά κι αυτή την «εξουσία» εκείνη, που θα μπορέσει να τη διαβεβαιώσει ότι θα υπάρχει ένα καλύτερο αύριο γι' αυτή.

ΕΡ: Η νεολαία αυτή θα κατεβεί στους δρόμους σε μια ενδεχόμενη επέμβαση στη Νικαράγουα;

ΑΠ: Ένα μικρό κομμάτι της ναι. Αλλά η μεγάλη πλειοψηφία όχι. Εκείνοι που θα κατεβούν είναι οι τριαντάρηδες και οι σαραντάρηδες. Η γενιά εκείνη, όχι οι σημερινοί νέοι. Πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε αυτό. Ήμουν στο Σαν Φραντζίσκο στις 12 Ιούνη του 1982, μίλησα εκεί, 90 χιλιάδες λαού συγκεντρωμένοι. Στο Λος Άντελες 110 χιλιάδες σ' ένα στάδιο, ήταν όλοι σχεδόν ανάμεσα από 30 και 50 χρόνων. Υπήρχαν βέβαια και 20άρηδες αλλά ήταν λίγοι. Η γενιά αυτή δεν ασχολείται τόσο με αντιπολεμικά ζητήματα ή ενάντια σε ξένες επεμβάσεις. Όμως, η προηγούμενη γενιά υπάρχει ακόμα. Οι νέοι εκείνοι που το '68

Συγκεντρωμένα σε βιβλίο τα σχόλια που έγραψε και δημοσίευσε ο Κώστας Κωτούλας τα τέσσερα τελευταία χρόνια.

«Ένα σήμα κινδύνου, ένα SOS για πράγματα που δε γίνεται να πάνε ούτε μια στιγμή αργότερα χωρίς να εκστομιστούν».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζ.Πηγής 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, Τηλ 3601331

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Σουλίου 9
Τηλ. 3602644

ΖΑΚ ΣΑΠΙΡ: ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Ποιός εργάζεται στην ΕΣΣΔ; Άντρες και γυναίκες; Νέοι και γέροι; Ρώσοι και ξένοι; Ελεύθερα και καταναγκαστικά εργαζόμενοι;

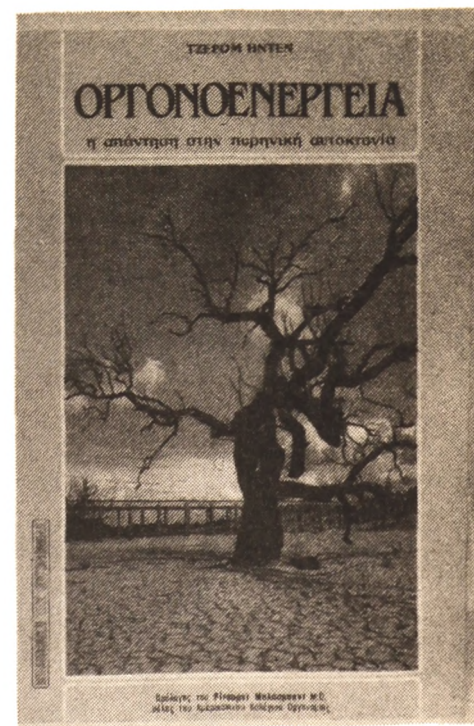
Υπάρχει ανεργία στην ΕΣΣΔ;

Ποιό είναι το επίπεδο ζωής των εργαζόμενων στην ΕΣΣΔ; Η εργασία είναι σχεδριοποιημένη; Γιατί υπάρχει μαύρη δουλειά;

Ποιός είναι ο ρόλος του κόμματος και των διευθύνσεων των επιχειρήσεων στην οργάνωση της εργασίας;

Σε τι χρησιμεύουν τα συνδικάτα;

Ο Ζακ Σαπίρ, επιμελητής της οικονομίας στο Πανεπιστήμιο της Ναντέρ, αφιερώνει τις έρευνές του στη σοβιετική οικονομία και τις κρίσεις της.

ήταν 20 χρόνων και τώρα είναι 36. Αυτοί θα ξανακάτεβουν στους δρόμους όταν χρειαστεί. Το πρόβλημα όμως είναι ότι δεν επαρκούν πια, γιατί οι κάτω από τα 30 δεν τους ακολούθησαν.

ΕΡ: Ποιος ο ρόλος του Δημοκρατικού Κόμματος σ' αυτή τη διαδικασία.

ΑΠ: Το Δημοκρατικό Κόμμα βρίσκεται σε υποχώρηση. Κάνει λάθη, μπερδεύεται, δεν έχει ένα ελκυστικό πρόσωπο, έγινε συντηρητικό στα δημοσιονομικά ζητήματα, δεν είναι πια το «Δημοκρατικό Κόμμα» μ' όλη τη σημασία του όρου. Κι ο ρόλος του νομίζω, αυτή τη στιγμή είναι να νομιμοποιεί τους συντηρητικούς. Δεν είναι πια ισχυρή αντιπολίτευση. Το πρόβλημα είναι ότι από την άλλη δεν υπάρχει εναλλακτική πολιτική λύση, ικανή να κινητοποιήσει κόσμο, όπως στο παρελθόν, εκτός από ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Η Αριστερά δεν έχει νομίζω οικονομικό πρόγραμμα σε καμία χώρα. Στη Γαλλία, όπου είναι στην εξουσία, κανένα ιδιαίτερο οικονομικό πρόγραμμα. Στη Δ. Γερμανία είχαν την κυβέρνηση, απέτυχαν και την έχασαν. Στη Μ. Βρετανία βρίσκονται σε πλήρη υποχώρηση. Στις ΗΠΑ υπό διωγμό.

Στα ζητήματα της διεθνούς οικονομίας, η Αριστερά με την πλατιά έννοια, έχει χρεωκοπήσει.

ΕΡ: Και εννοείτε ότι μένουν τα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής, όπου υπάρχουν κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα.

ΑΠ: Ακριβώς κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα, κάποια παράδοση και κάποιες επιτυχίες. Είχαμε βέβαια, ένα υποψήφιο στις εκλογές του '84, που δεν έλεγε τίποτα, αλλά στις θεμελιώδεις ερωτήσεις του παγώματος των εξοπλισμών και της αντίθεσης στις επεμβάσεις είχαμε προοδευτικές απόψεις. Αυτό βέβαια είναι κάτι το καινούριο για το Δημοκρατικό Κόμμα. Είναι το πιο προοδευτικό βήμα που οι δημοκρατικοί έκαναν δεν ξέρω από πότε, ίσως από την εκστρατεία του Μαγκόβερν το 1972. Βέβαια, και στις δύο περιπτώσεις χάσαμε οικτρά. Αλλά υπάρχει μια σίγουρη επίδραση του Κινήματος Ειρήνης πάνω στο Δημοκρατικό Κόμμα.

ΕΡ: Φθάνουμε λοιπόν στο '84. Ο Ρήγκαν κερδίζει πάλι τις εκλογές. Το Δημοκρατικό Κόμμα λίγο ή πολύ αδύναμο. Αλλά υπάρχει κι ο παράγοντας Τζάκσον. Ποια η επίδρασή

του;

ΑΠ: Αυτά που έκανε ο Τζάκσον με επιτυχία είναι ότι συσπείρωσε την Αριστερά του Δημοκρατικού Κόμματος. Φάνηκε, βέβαια, ότι η Αριστερά αυτή είναι βασικά μαύροι, αλλά δεν είναι αποκλειστικά μαύροι. Αυτή η αριστερή πτέρυγα του Δημοκρατικού Κόμματος είναι ένας συνδυασμός του κράτους πρόνοιας με ένα ισχυρό προσανατολισμό σε ζητήματα ίσων δικαιωμάτων για τους μαύρους και ένα ισχυρό αντιπολεμικό, ειρηνιστικό πνεύμα.

Η μεγάλη προσφορά του Τζάκσον είναι ότι έφερε μαζί του στην εκλογική διαδικασία κάποιες κοινωνικές ομάδες, ιδιαίτερα τις Εκκλησίες των μαύρων και τους μαύρους της υπαίθρου, που είχαν περιθωριοποιηθεί τα τελευταία χρόνια.

Εκείνο που πρέπει να σημειώσουμε σε κοινωνικό επίπεδο είναι ότι το σύστημα κατάφερε να δημιουργήσει μια μεσαία τάξη μαύρων, κάτι που βγήκε σαν μια ακούσια συνέπεια του κινήματος. Μαύροι ηγέτες μπήκαν στην εκλογική διαδικασία, έγιναν βουλευτές, γερουσιαστές, δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι κι αντι να γίνουν κήρυκες από τις νέες τους θέσεις απορροφήθηκαν απ' αυτές και έχασαν τους εαυτούς τους. Κι όχι μόνο αυτό. Έγιναν επίσης στελέχη μεγάλων εταιριών, επιχειρηματίες, στελέχη στην κρατική γραφειοκρατία. Ένα ολόκληρο στρώμα δημιουργήθηκε και δεν μιλάμε για κάποιους λίγους ανθρώπους, αλλά για χιλιάδες που ανέβηκαν την κοινωνική κλίμακα, τη στιγμή που οι άλλοι μαύροι πήγαιναν πιο κάτω.

Αυτό το στρώμα στάθηκε ανάμεσα στο κράτος και τις μάζες των μαύρων και αρκετοί απ' αυτούς λειτούργησαν σαν διαμεσολαβητές. Άλλοι λειτούργησαν σαν τροχοπέδη στο κίνημα, με αποτέλεσμα στη δεκαετία του '70 να βρεθεί σε κακή κατάσταση. Τα τέσσερα τελευταία χρόνια το κίνημα αυτό ξανάνοιωσε, γιατί η κυβέρνηση Ρήγκαν του κήρυξε πόλεμο, αλλά παρά την αναγέννηση πιστεύω ότι είναι πολύ πιο αδύνατο απ' ότι ήταν το 1965. Ο Τζάκσον είναι η έκφραση αυτού του ξαναγεννημένου θυμού απ' τους μαύρους και η θέλησή τους να ξαναμπουν στην πολιτική διαδικασία με μια άλλη πιο αγωνιστική μορφή.

Ο Τζάκσον κατόρθωσε να κινητοποιήσει εκατομμύρια ψήφων άσπρων και μαύρων, ιδιαίτερα μαύρων, σαν μια τίμια φω-

νή του Δημοκρατικού Κόμματος. Στο τέλος, βέβαια, κάπως αναγκάστηκε να «ρίξει νερό στο κρασί του», κάτι που γι' αυτόν ήταν πολιτικά σοφό να κάνει, αλλά δημιούργησε κάποιες δυσარέσκειες. Αλλά εκείνο που σίγουρα αποδείχτηκε είναι ότι υπάρχει αριστερά πτέρυγα στο Δημοκρατικό Κόμμα. Η πρόβλεψή μου είναι ότι εάν το Δημοκρατικό Κόμμα συνεχίσει να κινείται προς τα δεξιά, θα υπάρξει διάσπαση και δημιουργία ενός άλλου κόμματος. Μπορεί ίσως να αποτύχει. Αλλά ίσως να καταφέρει να πιέσει το Δημοκρατικό Κόμμα να σταματήσει τον κατήφορό του στα δεξιά. Αν μια τέτοια δύναμη δεν εμφανισθεί, κατά τη γνώμη μου στα επόμενα χρόνια το Δημοκρατικό Κόμμα αναπόφευκτα θα πάει στα δεξιά μ' ένα πολύ γρήγορο ρυθμό, γιατί είναι ένα κόμμα χωρίς μια γνήσια προοδευτική πτέρυγα, εκτός από αυτή του Τζάκσον. Πολλοί απ' τους παλιούς φιλελεύθερους πήγαν στα δεξιά, ξεπουλήθηκαν, το Μεσανατολικό υπήρξε επίσης μια κύρια πηγή λιποταξίας.

Η πιο αποτελεσματική επέμβαση της αριστεράς πτέρυγας ήταν κάποια ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας και η άποψη για την Κεντρική Αμερική. Αλλά αυτά δεν είναι αρκετά νομίζω για να σταματήσουν την τάση του κόμματος προς τα δεξιά.

ΕΡ: Αυτό που λέτε τελικά δηλαδή, είναι ότι αυτή τη στιγμή υπάρχει μια ιδεολογική επικυριαρχία της Δεξιάς ιδιαίτερα στη νεολαία, ότι το Δημοκρατικό Κόμμα ακολουθεί αυτή η τάση προς το συντηρητισμό, εκτός από κάποια ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και ειρήνης, και ότι τα κινήματα που αναπτύχθηκαν τόσο έντονα στην δεκαετία του '60 δεν έχουν πια την ενεργητικότητα εκείνη που να συμβαδίζει με την εκλογική διαδικασία, απορροφημένα σε μεγάλο βαθμό από το σύστημα.

ΑΠ: Ακριβώς.

ΕΡ: Κι ότι εκείνα που έχουν μείνει, είναι τα κοινωνικά και πολιτικά επιτεύγματα εκείνης της περιόδου και ακόμα η σημερινή διάθεση της γενιάς του '60 και η προοδευτικότητα του κινήματος των μαύρων, εκφρασμένη κυρίως σαν αριστερή πτέρυγα μέσα στο Δημοκρατικό Κόμμα.

ΑΠ: Ακριβώς. Και δυστυχώς, όλα αυτά δεν με κάνουν και τόσο αισιόδοξο για τα χρόνια που έρχονται.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ

Λεπτομέρειες

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ

Λεπτομέρειες

Λεπτομέρειες, ναι! Που κάνουν τη ζωή μας δύσκολη, εκνευριστική. Ο Σπύρος Καβουνίδης χρονο - εικονογραφεί μια γνωστή σε όλους μας καθημερινότητα, που μας περιβάλλει και μας ταλαιπωρεί. Με χιούμορ πάντα και μια διάθεση συμπάθειας καταγράφει τη μικροκλίμακα των ημερήσιων μαρτυριών του νεοέλληνα. Και σχολιάζει.

Στην έκδοση περιλαμβάνονται 28 κείμενά του. Τα σκίτσα είναι του Δημήτρη Χαντζόπουλου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Δεινοκράτους 131 • Αθήνα 115 21 • Τηλ. 72.29.237 & 72.32.819.

ἡ λέξη

ἐλληνική καὶ ξένη λογοτεχνία

ΟΤΤΟ Φ. ΜΠΕΣΤ (μετ. Φανή Καραγιάννη): Ἡ γερμανική ποίηση καὶ πεζογραφία μετὰ τὸ 1945

ΧΑΪΝΡΙΧ ΜΠΕΛΛ (μετ. Δέσποινα Καρασάββα): Ντάνιελ, ὁ δίκαιος

ΓΚΥΝΤΕΡ ΓΚΡΑΣ (μετ. Θ. Π. Ζαφειρίου): Πέντε ποιήματα

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΧΙΑΝΤΕΣΧΑΪΜΕΡ (μετ. Τζένη Μαστοράκη): Ἡ προσωπογραφία τοῦ ποιητῆ

ΧΑΝΣ ΜΑΓΚΝΟΥΣ ΕΝΤΣΕΝΣΜΙΕΡΓΚΕΡ (μετ. Ἄγγελος Ἀφρουδάκης): Εἶμαι Γερμανός;

ΠΟΙΗΣΗ ΟΥΤΩ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΔΥΤΙΚΟΓΕΡΜΑΝΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ (μετ. Πέτρος Στράνης):

Γκύντερ Ἄντερς, Ρόζε Ἀουσλαϊντερ, Χίλντε Ντόμιν, Γκύντερ Ἄιχ,

Κ
ΠΑΟΥΛ
ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ
MARTIN BA
XERMAN
ΛΟΥΪ
ΡΟΜΠΕΡΤ

ἡ σύγχρονη λογοτεχνία τῆς δυτικῆς γερμανίας αφιερῶμα

ε
Φωνές
δέν συνεχίζει
ὁ γράψιμο
ὑρώπης
ρου
θά πεῖ αὐτό;

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΚΕΙΠΠΕΝ (μετ. Ἴνα Ἀναγνωστοπούλου): Θανατολογία

ΧΟΡΣΤ ΜΠΙΝΓΚΕΛ (μετ. Θ. Π. Ζαφειρίου): Γνωρίσματα τῆς μεταπολεμικῆς γερμανικῆς ποίησης

ΤΟΜΑΣ ΜΠΡΑΣ (μετ. Παντελής Καρακάσης): Ὁ φονιάς Ράτσεκ λευκὸ φεγγάρι

ΕΛΙΖΑΜΠΕΘ ΛΑΝΓΚΑΙΣΕΡ (μετ. Ἀντώνης Οἰκονόμου): Ἡ ἱστορία μιᾶς κρυφώνας

ΠΕΤΕΡ ΧΟΥΧΕΛ (μετ. Ἀντρέα-Γκαμπριέλα Καψάσκη): Λεωφόροι

ΑΛΕΞΑΝΤΕΡ ΚΛΟΥΓΚΕ (μετ. Μάγια Wessely-Βαλαθανίδη): Ἐνα ἐρωτικό πείραμα

ΝΙΚΟΛΑΣ ΜΠΟΡΝ (μετ. Ἀντρέα-Γκαμπριέλα Καψάσκη): Ταχεῖα Μόναχο-Ἀννόβερο

ΧΑΝΣ ΕΡΙΧ ΝΟΣΑΚ (μετ. Βιβή Μανωλοπούλου): Ὑπηρεσιακὴ ἔκθεσις ὄντος ἐξωγῆινου

ΧΑΪΝΤΣ ΠΙΟΝΤΕΚ (μετ. Νίκος Δήμου): Τρία ποιήματα

ΜΑΚΗΣ ΛΑΧΑΝΑΣ: Τὸ γερμανικὸ θέατρο τὴν εἰκοσαετία '60-'80

ΠΕΝΤΕ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΘΕΑΤΡΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ (μετ. Μάκης Λαχανᾶς):

Πέτερ Βάις, Χάινριχ Μπέλλ, Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ, Μάρτιν Βάλζερ, Μπότο Στράους

ΝΤΙΤΤΕΡ ΛΑΪΖΕΓΚΑΝΓΚ (μετ. Α. Τριφύλλης): Κρές * Συνάντηση * Οἱ ωραιότερες λέξεις

ΚΡΙΣΤΟΦ ΜΕΚΕΛ (μετ. Ἀντρέα-Γκαμπριέλα Καψάσκη): Καλημέρα *

Εἶναι ὁ ἀγέρας στὶς γέφυρες... * Ὅπου καὶ νὰ εἶσαι...

ΖΙΓΚΦΡΙΝΤ ΛΕΝΤΣ (μετ. Δέσποινα Καρασάββα): Ἐνας φιλοκυβερνητικός

ΓΚΥΝΤΕΡ ΑἶΧ (μετ. Λία Μεγάλου-Σεφεριάδη): Ἀπὸ τίς σημειώσεις ἑνὸς χορευτῆ

ΓΙΟΧΑΝΝΕΣ ΜΠΕΧΕΡ (μετ. Δέσποινα Καρασάββα): Ἡ διόρθωση

ΧΕΛΜΟΥΤ ΧΑΪΣΕΝΜΠΥΤΕΛ (μετ. Δέσποινα Καρασάββα): Περιεχόμενα παραθύρου

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΣΙΦΕΡ (μετ. Ἀντώνης Τριφύλλης): Ἄτιτλο

ΜΑΡΙ ΛΟΥΪΖΕ ΚΑΣΝΙΤΣ (μετ. Φανή Καραγιάννη): Τὸ χοντρό κορίτσι

ἡ κλεψύδρα

Ἀναλυτικὰ περιεχόμενα τοῦ Δ' τόμου (τεύχη 31-40)

Ζωγραφικὴ καὶ γλυπτικὴ σύγχρονων γερμανῶν καλλιτεχνῶν

Γκράμσι ή Αλτουσέρ;

Σκέψεις με αφορμή ένα νέο βιβλίο
πάνω στον Γκράμσι

του Δ. Δημητράκου

Μιλούσαν για τάξη, κήρυτταν την επανάσταση, βροντούσαν κι άστραφταν ενάντια στην αστική τάξη και τον οππορτουνισμό, αλλά όλα περιορίζονταν... σε μια φρασεολογία κενή και χωρίς περιεχόμενο. Με την 'πάλη των τάξεων', όλα 'εξηγούνταν', όλα 'δικαιολογούνταν', αλλά στην ουσία δεν καταλάβαιναν τίποτα και δεν έκαναν τίποτα για να κάνουν τους άλλους να καταλάβουν. Η αστική τάξη... καταντούσε ένα αναίσχυντο πρόσωπο που μηχανορραφούσε διαβολικά για να διαιωνίζει την εξουσία της και να εξαπατά το προλεταριάτο¹.

Αυτή η επιγραμματική διατύπωση ανήκει στον ιδρυτή του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος και ίσως το σημαντικότερο εκπρόσωπο του Δυτικού μαρξισμού στον αιώνα μας, τον Αντόνιο Γκράμσι. Μέσα σ' αυτό το απόσπασμα επισημαίνονται τα χαρακτηριστικά δείγματα της υπανάπτυξης του ιταλικού μαρξισμού της εποχής εκείνης, υπανάπτυξης που ξεπεράστηκε χάρη στη συμβολή του Γκράμσι.

Ο Γκράμσι καταδικάζει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά: την πανάκεια της «ταξικής πάλης», το βερμπαλισμό της μαξιμαλιστικής αριστεράς («όσο αριστερότερα, τόσο καλύτερα») και τη δαιμονολογική (ή συνωμοτική) θεώρηση της ιστορίας, από την οποία κατατρύχονται μέχρι σήμερα και οι δικοί μας συντοπίτες, είτε «αριστεροί», είτε «δεξιοί».

Θα έλεγε κανείς ότι ακριβώς αυτά τα στοιχεία, καθώς και η γενικότερη ανανέωση στη μαρξιστική θεωρία που επιτελεί ο Γκράμσι, καθιστούν τη σκέψη του εξαιρετικά χρήσιμη και επίκαιρη για την Ελλάδα. Το γεγονός ότι το έργο του παραμένει, ωστόσο, άγνωστο οφείλεται στην ανυπαρξία καλών μεταφράσεων του γκραμισιανού έργου και κυρίως των «Τετραδίων της φυλακής»² που τα συνέταξε μεταξύ 1928 και 1935 και που αποτελούν το αποκορύφωμα της θεωρητικής του σκέψης.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΤΕΣ

Για αυτούς τους λόγους, η δημοσίευση του βιβλίου της Christine Buci, Glucksmann «Ο Γκράμσι και το Κράτος» (Θεμέλιο, 1984) θα μπορούσε να καλύψει ένα μεγάλο κενό. Ωστόσο πάσχει από αδόκιμη μετάφραση, προχειρότητα στις παραπομπές και αθέμιτη συσχέτιση της γκραμισιανής σκέψης με διανοητικά ρεύματα που ήσαν της μόδας στη Γαλλία όταν πρωτοβγήκε το βιβλίο και που δεν έχουν καμία σχέση με τη σκέψη του Γκράμσι ούτε βοηθούν στην κατανόησή της.

Ας αρχίσουμε από τις μεταφραστικές αδεξιότητες, που είναι πολλές, αλλά θα σταθώ σε τρεις μόνο.

1. Η μετάφραση του όρου *blocco storico* σαν «ιστορικός συνασπισμός» (σ. 36 κ.ε.) καθιστά ακατανόητη τη σκέψη του Γκράμσι καθώς και την ανάλυση της συγγραφής (στο 3ο μέρος του βιβλίου).

2. Ο μεταφραστής αποδίδει τον όρο *società civile* πότε σαν «κοινωνία πολιτών», πότε σαν «κοινωνία ιδιωτών». Και αυτό οδηγεί σε σύγχυση. Οι όροι δεν είναι συνώνυμοι, είναι μάλιστα αντίθετοι, όσον αφορά τη σκέψη του Γκράμσι, αν όχι του Χέγκελ από την οποία ο Γκράμσι παίρνει τον όρο αυτόν, αλλάζοντάς του όμως το νόημα ώστε η έκφραση «κοινωνία πολιτών» να ταιριάζει καλύτερα στην γκραμισιανή έννοια.

3. Στη σ. 118 ο όρος *effets pertinents* μένει αμετάφρατος. Ωστόσο, η ελληνική μετάφραση δεν απευθύνεται κατ' αρχήν σε γαλλομαθείς, ούτε σε γνώστες της ορολογίας του Πουλαντζά, από βιβλίο του οποίου είναι παρμένος ο όρος. Στοιχειώδης μεταφραστική σοβαρότητα επέβαλε τη διερεύνηση της προέλευσης του όρου —διερεύνηση που έλαβα τον κόπο να κάνω στη θέση του μεταφραστή και που μπορεί να ληφθεί υπόψη σε περίπτωση επανέκδοσης του βιβλίου. Ο όρος αυτός απαντάται στο βιβλίο του Ν. Πουλαντζά «Πολιτική εξουσία και Κοινωνικές τάξεις» (α' τόμος, Θεμέλιο, 1975 σ. 106 μετάφ. Κ. Φι-

λίνη) ως «κατάλληλα αποτελέσματα». (Πρβλ. γαλλ. πρωτότυπο Maspero 1968, σ. 82).

Αλλά την κύρια ευθύνη για την προχειρότητα με την οποία είναι γραμμένο το βιβλίο φέρει η ίδια η συγγραφέας, ιδίως όταν πρόκειται για μεταφορά «τσιτάτων». Η ελληνική απόδοση σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι μετάφραση μετάφρασης κειμένων του Γκράμσι ή του Λούκατς. Η διαστρέβλωση είναι επομένως, αναπόφευκτη. Στοιχειώδης σοβαρότητα επέβλεπε παραβολή με το πρωτότυπο. Σαν να μην έφτανε αυτό, υπάρχουν πολλά αποσπάσματα που δεν απαντώνται στα σημεία που παραπέμπει η συγγραφέας. Αυτό δεν ξέφυγε από την προσοχή των ιταλών μεταφραστών του έργου της C.B.-G. οι οποίοι και ορθότατα παρέλειψαν όλα τα αποσπάσματα που δεν μπορούσαν να τα εντοπίσουν στο πρωτότυπο, και που επομένως ήσαν αμφίβολης εγκυρότητας.

Δεν θέλω να επιμείνω σε μια σχολαστική κριτική της ακρίβειας των παραπομπών. Αλλά η ακρίβεια των παραπομπών σχετίζεται με την ελεγκσιμότητά τους και επομένως τη δυνατότητα κριτικής της ερμηνείας μιας σκέψης. Στην προκειμένη περίπτωση, η σκέψη του Γκράμσι παραμορφώνεται και η ανακρίβεια των παραπομπών υποβοηθά την παραμόρφωση αυτή.

Σκοπός της C.B.-G. είναι, όπως λέει στον πρόλογο του βιβλίου, να κάνει μια αλτουσεριανή ανάγνωση του Γκράμσι. Ο όρος αυτός της «ανάγνωσης» έχει γίνει αντικείμενο μεγάλης θεωρητικής κατάχρησης που συνδέεται με την αμφισημία του. Διότι μπορεί να σημαίνει την ελευθερία που έχει ένας συγγραφέας να εξετάσει ένα κείμενο Χ υπό το πρίσμα της θεωρίας Ψ. Είναι όμως αθέμιτη η ανάγνωση που στριμώχνει το Χ έτσι ώστε να εξομοιώνεται με την Ψ. Η αμφισημία του όρου επιτρέπει το ταχυδακτυλουργικό πέρασμα από τη θεμιτή στην αθέμιτη έννοιά του. Και νομιμοποιεί σειρά διαστρεβλώσεων που τελικά επιτρέπουν την προκρούστεια προσαρμογή μιας σκέψης σε ένα άσχετο προς αυτήν σύστημα.

Στην προκειμένη περίπτωση η C.B.-G. εξομοιώνει αθέμιτα τις ιδέες του Γκράμσι με τη θεωρία του Αλτουσέρ —ή τουλάχιστον με ορισμένες πλευρές της. Και αυτό δεν γίνεται διότι η συγγραφέας δεν έχει τίποτα το σημαντικό ή το καινούριο να πει για τον Γκράμσι: το αντίθετο συμβαίνει. Αλλά, όπως θα δούμε προσκολλάται σε φιλολογικούς και διανοητικούς συρμούς της εποχής εκείνης (1975) που την αναγκάζουν και τη σκέψη του Γκράμσι να προδίδει και τον αναγνώστη να κουράζει χωρίς λόγο.

Έτσι, εξαγγέλλει (σ. 17) την πρόθεσή της να συγκρίνει την «αποσπασματική και πολλαπλή γραφή του Γκράμσι μ' ένα «πινακοειδή χώρο» με άπειρες εισόδους». Κατά τη συγγραφέα, η σύγκριση αυτή νομιμοποιείται «στο φως των νεότερων μαθηματικών και του σύγχρονου στοχασμού (εννοώ τις εργασίες του Derrida)».

Και εξηγεί, παραθέτοντας αποσπάσματα από το έργο του Derrida ότι ο Γκράμσι στα «Τετράδιά» του έχει σημειώσεις που καταλύουν τα στεγανά χωρίσματα ανάμεσα σε διάφορους κλάδους γνώσης και τις πνευματικές κρυσταλλώσεις που επικρατούν σε διάφορους διανοητικούς χώρους, «αποκεντρώνοντας τη μονοσημία της φιλοσοφίας προς μια κατεύθυνση που είχε κιόλας ακολουθήσει ο Λένιν».

Αναρωτιέται κανείς τι εξυπηρετούν οι αναφορές στα σπουδαιογραφήματα του J. Derrida και η επίκληση του κύρους των «νεότερων μαθηματικών» για να υποστηριχθεί κάτι που είναι εξαιρετικά απλό. Ο αναγνώστης μπορεί να αντιληφθεί και χωρίς τον Derrida ή τα «νεότερα μαθηματικά», ότι ο Γκράμσι έγραφε κατά μη συστηματικό τρόπο σημειώσεις στη φυλακή πάνω σε διάφορα θέματα και ότι οι σημειώσεις αυτές θα του χρησίμευαν σαν υλικό για να συγγράψει ένα αριθμό βιβλίων όταν θα έβγαινε από τη φυλακή. Τόσο απλά είναι τα πράγματα. Τα υπόλοιπα περί «πινακοειδή χώρου», «νεότερων μαθηματικών» και «αποκέντρωσης της μονοσημίας της φιλοσοφίας» (!) είναι περί διαγραμμάτων.

Η «ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΙΚΗ» ΑΝΑΓΝΩΣΗ³

Το ίδιο συμβαίνει και με τη λεγόμενη *συμπτωματική* ανάγνωση που η συγγραφέας εφαρμόζει, όπως αναφέρει στον πρόλογό της (σ. 25 και 27). Τι σημαίνει αυτό; Την εξήγηση μας τη δίνει η ίδια η C.B.-G.: σημαίνει «να αναγάγουμε τις έννοιες στο σύστημα των αιτημάτων (παρόντων και απόντων) που τις προσδιορίζουν για να κάνουμε να προβάλει το καινούργιο που υπάρχει». Ας σημειωθεί ιδιαίτερα η αναφορά στα αιτήματα που είναι *είτε παρόντα είτε απόντα*: ο χειριστής της τεχνικής της «συμπτωματικής ανάγνωσης» αποφασίζει για την ύπαρξη «αιτημάτων», έστω και απόντων από το κείμενο! Διότι μέσα στο κείμενο υπάρχουν «σιωπές» και «απωθημένα» («το κράτος είναι το *απωθημένο* των ερμηνειών του Γκράμσι» σ. 19).

Ας δούμε όμως από κοντά πώς εφαρμόζει η συγγραφέας τη «συμπτωματική» μέθοδο ανάγνωσης. Με δυο λόγια, εφαρμόζει μια τεχνική ανάγνωσης που νομιμοποιεί την προκρούστεια προσαρμογή ενός κειμένου σε μια προ-επιλεγμένη θεωρία, βάσει της οποίας εξηγείται ένα κείμενο. Βασικός μοχλός αυτής της τεχνικής είναι η «αναμετάφραση» εννοιών —στην προκειμένη περίπτωση, η «αναμετάφραση» που προτείνεται είναι «υλιστική» και θεωρείται αναγκαία από τη συγγραφέα, προκειμένου περί εννοιών «που είναι ύποπτες λόγω της ιδεαλιστικής τους προέλευσης» (σ. 36). Μέσα απ' αυτήν την «αναμετάφραση» προσδιορίζεται και η *προβληματική* της συγγραφέως: «προβληματική που θα αποτελέσει την προϋπόθεση *sine qua non* (!) ενός λενινιστικού στοχασμού για το κράτος στις *αναπτυγμένες χώρες*». Αλλά, γιατί πρέπει να είναι «λενινιστικός» αυτός ο στοχασμός; Ποια είναι η χρησιμότητα του λενινισμού σε σύγχρονα θεσμικά και οργανωτικά προβλήματα δημοκρατίας σε ανεπτυγμένες χώρες; Η μόνη απάντηση που βρίσκουμε στο κείμενο της C.B.-G. είναι ότι «ο Λένιν ανανεώνει 'ολοκληρωτικά' τη διαλεκτική δημοκρατίας - σοσιαλισμού» (σσ. 114-115).

Αυτό γίνεται δύσκολα αποδεκτό σήμερα, έστω και με τη βοήθεια της «συμπτωματικής» ανάγνωσης⁴.

Το ότι ο Γκράμσι είναι επηρεασμένος από το Λένιν δεν είναι δυνατόν να αμφισβητεί κανείς σήμερα. Το ότι ο Γκράμσι ακολουθεί μια αυστηρή λενινιστική ορθοδοξία —αυτό που εννοούσε ο Τολιάτι όταν μιλούσε για το λενινισμό του Γκράμσι— είναι πολύ πιο αμφισβητήσιμο. Αυτή είναι όμως, η θέση που διατυπώνει η συγγραφέας.

Ο «ΥΛΙΣΜΟΣ» ΤΟΥ ΓΚΡΑΜΣΙ

Η επιμονή της C.B.-G. στο μη διαχωρισμό ανάμεσα στον Γκράμσι και στο Λένιν είναι «προγραμματική», δηλαδή, περιλαμβάνεται στις προκείμενες του «προγράμματος έρευνάς» της. Όπως εξηγεί, ο διαχωρισμός ανάμεσα στις δύο σκέψεις θα οδηγούσε στον ιδεαλισμό και το ρεφορμισμό, στην κριτική του υλισμού στο όνομα «μόνο της πράξης, δηλαδή στο όνομα του ανθρωπισμού» (σ. 261).

Αυτό οδηγεί σε ένα άλλο πρόβλημα που για τη συγγραφέα είναι «λυμένο»: τον «υλισμό» του Γκράμσι, πάνω στον οποίο επανέρχεται συνεχώς στο κείμενό της. Σε τι συνίσταται, όμως, αυτός ο «υλισμός»;

Ο υλισμός του Γκράμσι όπως άλλωστε και του Μαρξ, είναι συνυφασμένος με την ανθρώπινη *πράξη* (βλ. 2η «Θέση στον Φόουερμπαχ» του Μαρξ). Μ' άλλα λόγια συνδέεται με την «πραξιακή» αντίληψη της κοινωνίας και της ιστορίας. Στον Γκράμσι μάλιστα η «πραξιακή» αυτή αντίληψη είναι άρρηκτα δεμένη με τον *ιστορικισμό* του, δηλαδή την ένταξη στην ιστορική πορεία μέσα από τη δράση του⁵ ακριβώς δηλαδή *αντίθετα* από τον «υλισμό» έτσι όπως τον εννοεί η C.B.-G. και ο L. Althusser!

Ο «υλισμός» αυτός συνδέεται με την καθοριστικότητα της υποδομής. Για τον Althusser και τη σχολή του, οποιοσδήποτε τονισμός της

**ΚΩΣΤΗΣ
ΜΟΣΚΩΦ**

Η ΠΡΑΞΗ ΚΑΙ Η ΣΙΩΠΗ

*Τα όρια του έρωτα
και τα όρια της Ιστορίας*

Επίσης κυκλοφορούν:

- Η εθνική και κοινωνική συνείδηση στην Ελλάδα - Ιδεολογία του μεταπρατικού χώρου (3η έκδοση)
- Θεσσαλονίκη, τομή της μεταπρατικής πόλης (2η έκδοση)
- Η κοινωνική συνείδηση στην ποίηση της Θεσσαλονίκης
- Εισαγωγικά στο κίνημα της εργατικής τάξης στην Ελλάδα
- Δοκίμια I (2η έκδοση)

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ**

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΙΑΧΝΗΣ

Το τέλος της μικροαστικής ευδαιμονίας

ΤΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

**ΕΡΕΥΝΕΣ
ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ
ΑΡΘΡΑ
ΡΕΠΟΡΤΑΖ**

- ☐ Ιστορικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας
- ☐ Γενικά προβλήματα ελληνικής οικονομίας
- ☐ Ορυκτός πλούτος
- ☐ Βιομηχανία
- ☐ Ναυτιλία
- ☐ Δημόσια γη
- ☐ ΕΟΚ και παγκόσμια οικονομία

**ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ
Γ. ΑΡΣΕΝΗ, Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Α. ΤΡΙΤΣΗ,
Δ. ΡΟΚΟΥ, Γ. ΚΑΤΣΙΦΑΡΑ**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΑΘΗΝΑ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΞΑΝΤΑΣ» Τζαβελα 1 - Εξάρχεια. Τηλ. 36 04 885
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Γ. ΧΡΟΝΑΚΗΣ. Λαοσάνη 9. Τηλ. 237.463

σημασίας της πράξης, έναντι του ντετερμινισμού των δομών, μυρίζει «ανθρωπισμό» και «ιστορικισμό» οι δύο βαρύτερες κατηγορίες για τον αλτουσερισμό.

Ο Γκράμσι όμως δεν δέχεται την εξάρτηση της υπερδομής από την υποδομή ούτε καν «σε τελευταία ανάλυση». Η έννοια του «ιστορικού συγκροτήματος» τονίζει ακριβώς την ανάγκη *σύμμικτης θεώρησης* των δύο και μάλιστα λαμβάνοντας υπόψη πολλά στοιχεία της υπερδομής που, όπως οι δοξασίες των μαζών αποκτούν τη στερεότητα και την καθοριστικότητα «υλικών δυνάμεων» από τη στιγμή που ενώνονται στην ανθρώπινη πράξη με τα στοιχεία της υποδομής: έτσι γίνονται «συγκροτηματικές»⁶.

Για να στηρίξει η C.B.-G. τον «υλισμό» του Γκράμσι —«υλισμό» με την έννοια που εκείνη αποδίδει στον όρο, όπως εξήγησα πιο πάνω— χρησιμοποιεί την ακόλουθη μέθοδο. Στη σελ. 90 κ.ε. απομονώνει ένα κομμάτι του Γκράμσι (Q. 457) που μιλάει για το *οικονομικό στοιχείο* σαν προσδιοριστικό στη διαμόρφωση ενός συσχετισμού δυνάμεων. Στο ίδιο όμως σημείο ο Γκράμσι προσθέτει ότι υπάρχουν *δύο άλλα στοιχεία*, στα οποία αποδίδει μεγαλύτερη σημασία, πράγμα που αποσιωπά η C.B.-G. με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται σαν «υλιστική» μια θέση που απλώς λαμβάνει υπόψη της και το οικονομικό στοιχείο. Για να γίνει η επιχειρηματολογία της C.B.-G. πειστικότερη παρατίθεται κι ένα πρόσθετο κομμάτι στην ίδια σελίδα που κι αυτό ενισχύει, υποτίθεται, την άποψη περί υλισμού του Γκράμσι. Το απόσπασμα αυτό, όμως, είναι παρμένο από το 1ο τετράδιο όπου τονίζεται η αλληλοδιεσ-δυση υποδομής / υπερδομής σε ορισμένες μορφές οικονομικής δραστηριότητας (Q. 433-4).

Αυτή η προσπάθεια να καταδειχθεί παντί σθένει ο «υλισμός» του Γκράμσι οδηγεί τη συγγραφέα σε λογικές συγχύσεις. Έτσι, στις σελ. 86-87 διαβάζουμε ότι «δεν υπάρχει κοινωνία πολιτών χωρίς τον προσδιορισμό της βάσης της που είναι οι σχέσεις παραγωγής». Πιο κάτω (σ. 143), η C.B.-G. μιλάει για τον «υλισμό» του Γκράμσι που συνίσταται στο «ρίζωμα της κοινωνίας πολιτών στις σχέσεις παραγωγής», χωρίς —προφανώς— να συνειδητοποιεί ότι είναι ασυμβίβαστο —είναι μάλιστα αντίθετο— το ρίζωμα της κοινωνίας πολιτών στις σχέσεις παραγωγής με τις σχέσεις παραγωγής στη βάση της κοινωνίας πολιτών.

Άλλωστε, ο Γκράμσι δεν λέει ότι την κοινωνία πολιτών την προσδιορίζει η «βάση» —θα ήταν αντίθετο με την κοσμοθεωρία του μέσα στην οποία δεν χωράει τέτοιος καθορισμός⁷.

Αλλά δεν είναι μόνον ο υποτιθέμενος «υλισμός» του Γκράμσι που υποστηρίζεται από τη συγγραφέα εντελώς αυθαίρετα. Η «συμπτωματική» ανάγνωση την οδηγεί σε άλλες διαστρεβλώσεις. Στη σελ. 466 (σ. 426 του γαλλικού κειμένου) η συγγραφέας παρατηρεί:

«Στη σημείωση 41 (Τετράδιο 4) ο Γκράμσι παρατηρεί ότι η επιστήμη «είναι μια πάλη για τη γνώση της *πραγματικής αντικειμενικότητας* για μια όλο και μεγαλύτερη βελτίωση των μεθόδων έρευνας». Αλλά πρόκειται για μια πάλη και «το πιο σπουδαίο δεν είναι η αντικειμενικότητα του πραγματικού ως τέτοιου», αλλά η προσέγγισή του».

Το κείμενο αυτό (βλ. Q. 467, 1456-7) λέει όμως στο τέλος άλλο πράγμα: «... το πιο σπουδαίο δεν είναι η αντικειμενικότητα αλλά ο άνθρωπος που εφαρμόζει τις μεθόδους του».

Το απόσπασμα αυτό, όπου ο Γκράμσι μιλάει για τον *άνθρωπο* και αποδίδοντας σ' αυτόν, όχι στην αντικειμενικότητα, τη μεγαλύτερη σημασία, δεν μπορούσε να μπει χωρίς διόρθωση —«υλιστική αναμετάφραση»— από τη συγγραφέα, όταν σ' όλο το μάκρος της εργασίας της αυτής μιλάει εναντίον της «ανθρωπιστικής ανάγνωσης».

Αναρωτιέται όμως, τότε, κανείς αν η «συμπτωματική» ανάγνωση με τη βοήθεια της «υλιστικής αναμετάφρασης» δεν απαιτούν την εισαγωγή νέων συγγραφικών ηθών μαζί με νέους κανόνες χρήσης των εισαγωγικών.

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΚΑΙ «ΠΟΛΕΜΟΣ ΘΕΣΕΩΝ»

Επέμενα στις απαράδεκτες προχειρότητες, διαστρεβλώσεις, παραποιήσεις κειμένων και συγχύσεις που υπάρχουν στο βιβλίο αυτό, που μειώνουν την «αξία χρήσης» που μπορεί να έχει για ένα σοβαρό μελετητή του γκραμσιανού έργου. Ωστόσο, παρά τους περιορισμούς αυτούς που οφείλονται, σε μεγάλο βαθμό, στη χωρίς λόγο προσήλω-ση της C. B.-G. στο αλτουσεριανό δόγμα —το βιβλίο είναι σημαντικό διότι συλλαμβάνει κάτι το ουσιώδες στη σκέψη του Γκράμσι που διέφυγε από την προσοχή πολλών άλλων μελετητών: την κεντρικότητα της έννοιας του *κράτους* στη σκέψη του Γκράμσι.

Ο Γκράμσι δίνει *θετικό* νόημα στο κράτος: η ορθολογικοποιητική

λειτουργία του κράτους (Q. 1570-71), η «κρατική» διάσταση κάθε αν-θρώπινης ομάδας (Q. 340, 1020-21), ο ισορροπητικός ρόλος του κρά-τους μεταξύ *κοινωνίας πολιτών* και *πολιτικής κοινωνίας* (γράμμα στην Tatiana Schucht 7 Σεπτ. 1931) και η θεωρία του «ηθικού κρά-τους» (Q. 1049-50).

Επιπλέον, ο «πόλεμος θέσεων», ο οποίος συνίσταται σε μια μα-κρόχρονη στρατηγική για την κατάκτηση της εξουσίας εκ μέρους των «υπαλλήλων ομάδων» (*gruppi subalterni*), προτάσσει την ανάγκη δράσης μέσω της *κοινωνίας πολιτών*, δηλαδή της ενδιάμεσης σφαί-ρας ανάμεσα στο κράτος με τη στενή έννοια (δηλαδή την «πολιτική κοινωνία») και τον πολίτη. Αυτό προϋποθέτει μια *διεύρυνση του κρά-τους* ώστε να περιληφθεί σ' αυτό και η *κοινωνία πολιτών*. Με τη δια-φορά ότι η διεύρυνση αυτή δεν σημαίνει επέκταση της *πολιτικής κοι-νωνίας* (του καταναγκαστικού στοιχείου στο κράτος) εις βάρος της *κοινωνίας πολιτών*. Σημαίνει ότι η *ηγεμονία* (χονδρικά, η εξουσία βα-σισμένη στη συναίνεση και που έχει ηθική και διανοητική διάσταση) πραγματώνεται στο κράτος, μέσω της κοινωνίας πολιτών. Ο «πόλε-μος θέσεων» αντιπαραβάλλεται στον «πόλεμο κινήσεων», δηλαδή μιας *μετωπικής* επίθεσης για την κατάληψη της κρατικής μηχανής —της πολιτικής κοινωνίας. Αυτή η στρατηγική είναι εφαρμόσιμη στην «Ανατολή» όπως ονομάζει ο Γκράμσι τις χώρες που έχουν κα-θυστέρηση στην κοινωνική τους ανάπτυξη, όπου η κοινωνία πολιτών είναι καχεκτική, όχι όμως στη «Δύση», στις χώρες του προηγμένου καπιταλισμού όπου η *κοινωνία πολιτών* είναι ανεπτυγμένη και απο-τελεί «φρούριο» πανίσχυρο.

Η C.B.-G. τονίζει ότι η νέα αυτή στρατηγική, δεν αποτελεί απλώς «εναλλακτική λύση», μετά από την αποτυχία του «πολέμου κινήσε-ων» (τη μετωπική σύγκρουση που επιδίωκε η Κομιντέρν) στη Δύση, αλλά μια διεύρυνση της όλης θεώρησης της κατάκτησης της εξου-σίας. Η νέα αυτή θεώρηση μας υποχρεώνει να διευρύνουμε την έννοια του κράτους. Και η φιλοσοφία του Γκράμσι, μετατρέπεται, κατά την έκφραση της C.B.-G., σε «γνωσιολογία της πολιτικής»: στη θεώρηση του ιστορικού υλισμού σαν «επιστήμης της πολιτικής, διότι είναι επι-στήμη ενός ολοκληρωμένου κράτους» (σ. 427).

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Εδώ, νομίζω, μπορούμε να εντοπίσουμε την πρωτοτυπία της συμ-βολής της C.B.-G. Η έννοια της *ηγεμονίας* στον Γκράμσι μας επιβάλ-λει να δούμε διαφορετικά τα καθήκοντα του επαναστάτη, τη σχέση κράτους και κοινωνίας, αλλά και τη σχέση φιλοσοφίας και πολιτι-κής.

Το μάθημα του Γκράμσι, στο φως αυτής της θεωρίας δεν συνίστα-ται σε μια εντολή να αποκτήσουν φιλοσοφία οι δυναστευμένες («υ-πάλληλες») τάξεις για να φτιάξουν κράτος —η φιλοσοφία όντας ερ-γαλείο, κατά κάποιο τρόπο, της πολιτικής. Το μάθημα του Γκράμσι είναι διαφορετικό και συνδέεται με τον ιστορικισμό του: η αστορία και η φιλοσοφία αποτελούν μια αδιάρρηκτη ενότητα (η οποία κρυ-σταλλώνεται στο «ιστορικό συγκρότημα») και μ' αυτήν την ενότητα συνδέεται και η *διεύρυνση του κράτους*, διότι δεν μπορεί να πραγμα-τοποιηθεί χωρίς τη *διευρυμένη θεωρία του κράτους*, δηλαδή τη θεωρία της *ηγεμονίας*.

Εκείνο που θα έπρεπε να είχε τονίσει περισσότερο σ' αυτήν τη συ-νάφεια είναι η σημασία της παιδευτικής διαδικασίας και η άρθρωση της παιδείας στην κοινωνία πολιτών της ευαίσθητης αυτής σφαίρας μέσα από την οποία διευρύνεται το κράτος και πραγματώνεται η ηγε-μονία. Η C.B.-G. δεν αγνοεί τη σημασία της εκπαιδευτικής διαδικα-σίας στο έργο του Γκράμσι. Στην έξοχη, πράγματι, σύγκριση ανάμε-σα στον Γκράμσι και τον Μπουχάριν η συγγραφέας τονίζει ότι ο μπουχαρινικός *συνασπισμός συμμάχων τάξεων* δεν συνταυτίζεται με το *ιστορικό συγκρότημα* του Γκράμσι, ακριβώς διότι του λείπει η *παι-δευτική επικοινωνία* ανάμεσα στους «παιδευμένους» και τους «α-πλους» (η διάκριση είναι συντομογραφική στον Γκράμσι και δεν έχει καμιά αξιολογική φόρτιση). Μ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται η γρα-φειοκρατικοποίηση του συνασπισμού (σ. 339). Γι' αυτό και η έννοια «της ηθικής και πνευματικής αναμόρφωσης» είναι τόσο σημαντική στο Γκράμσι: η κατάκτηση της εξουσίας προϋποθέτει μια μεγάλη α-ναμόρφωση στο επίπεδο της κοινωνίας πολιτών μέσα από μια μα-κρόχρονη παιδευτική διαδικασία. Ωστόσο, η έννοια αυτή της «ηθικής και πνευματικής αναμόρφωσης» έχει σχετικά μικρή θέση στο έργο της C.B.-G., όπου απαντάται για πρώτη φορά στη σελίδα 281. Ο συ-σχετισμός της *ηγεμονίας* με την *παιδεία* στον Γκράμσι, είναι ίσως το σημαντικότερο στοιχείο της θεωρίας του, γι' αυτό και το *παιδευτικό*

είναι αξεχώριστο από το πολιτικό στον Γκράμσι. Κι όμως η συγγραφέας τα ξεχωρίζει απόλυτα τις πολιτικές από τις πολιτιστικές (παιδευτικές) συνθήκες πραγμάτωσης της ηγεμονίας (σσ. 76-77).

Ωστόσο, η συμβολή της εργασίας της C.B.-G. στη μελέτη του γκραμισιανού έργου, συνίσταται κυρίως στο ότι είναι η πρώτη που διαπιστώνει τη θεμελιακή τομή που πραγματοποίησε ο Γκράμσι στη μαρξιστική θεωρία του κράτους: αντίθετα από ότι η μαρξιστική ορθοδοξία υποστήριζε από τον Ένγκελς κι έπειτα, το κράτος δεν είναι ένα απλό εργαλείο στα χέρια της κυρίαρχης τάξης. (σ. 168 κ.ε.). Ο Γκράμσι, από πολύ νωρίς κατάλαβε ότι η ηγεμονία της αστικής τάξης δεν βασίστηκε σε ένα *σφετερισμό* της εξουσίας, με τη βία ή την απάτη. Αυτή ήταν η απλοϊκή εκδοχή της μαρξιστικής «ορθοδοξίας» εκείνης της εποχής, που στην Ιταλία είχε πάρει τη μορφή του «μαξιμαλισμού», ενός δηλαδή εξτρεμιστικού αριστερισμού. Ο Γκράμσι θεωρούσε ότι η αστική ηγεμονία βασιζόταν σε μια πολύ πιο σύνθετη και αποτελεσματική εξισορρόπηση συμφεροντών που πετυχαίνεται μέσω του κράτους, «χάρη στην αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού»⁸. Γι' αυτό και δεν υποβάθμιζε τη σημασία του «φιλελεύθερου ιδανικού» που το παρέβαλε με τη «ρυθμισμένη κοινωνία» του μέλλοντος (Q. 764). Την πολιτική σημασία του φιλελευθερισμού την είχε εκτιμήσει και στα πρώτα νεανικά του γραπτά όπως τονίζει η C.B.-G. (σ. 166 κ.ε), συγκρίνοντάς τον *θετικά* με το σοσιαλισμό⁹. Παρά το γεγονός ότι η στάση του είναι εναντίον του φιλελευθερισμού, έχουμε στην περίπτωση του μια από τις *μοναδικές* σοβαρές μαρξιστικές αποτιμήσεις της φιλελεύθερης ιδεολογίας. Και στο σημείο αυτό, η ανάλυση της C.B.-G. διορθώνει το λάθος του Πουλαντζά, ο οποίος ισχυρίζεται ότι υπάρχει «τομή» ανάμεσα στον «ώριμο» και τον «νέο» Γκράμσι. Μάλιστα, τοποθετεί ο Πουλαντζά τον «Ιστορικό υλισμό και τη φιλοσοφία του Μπενεντέτο Κρότσε» στη «νεανική περίοδο» και τις «Σημειώσεις στο Μακιαβέλλι» στην «ώριμη περίοδο» του Γκράμσι, αγνοώντας ότι και τα δύο είναι τμήματα των «Τετραδίων της Φυλακής», δηλαδή γραφτήκαν περίπου συγχρόνως. Η C.B.-G. διορθώνει το σφάλμα αυτό δείχνοντας ότι υπάρχει συνέχεια στο γκραμισιανό έργο, και ότι το πρόβλημα του κράτους είναι παρόν στη σκέψη του Γκράμσι από την εποχή των εργοστασιακών συμβουλίων. Δείχνει επιπλέον —βασισμένη σε προγενέστερες μελέτες του L. Paggi— ότι η ιστορική καμπή στη διαφοροποίηση της σκέψης του Γκράμσι είναι το 1923-24, (όχι η φυλάκισή του το 1926), όταν καλείται να φτιάξει μια νέα ηγετική ομάδα στο I.K.K. και διευρύνει τους πολιτικούς του ορίζοντες, κάνει τη σύνδεση κόμματος και μαζών «οργανικότερη» και βασίζει το πολιτικό του πρόγραμμα σε μια σύνθετη αντίληψη των ιταλικών προβλημάτων με άξονα την ανάγκη ενότητας Βορρά / Νότου. Αυτές οι φροντίδες συνδέονται με την ωρίμανση της ιδέας της ηγεμονίας, και όχι στο ότι ήρθε σε επαφή στη Σοβιετική Ένωση με κύκλους που μιλούσαν για «ηγεμονία» όπως ισχυρίζεται ο P. Anderson¹⁰. Η C.B.-G. δείχνει ότι και ο Λένιν και ο Στάλιν καθώς και ο Μπουχάριν και πολλοί άλλοι χρησιμοποιούσαν την ίδια λέξη, αλλά ο Γκράμσι της έδωσε νέο νόημα και ευρύτερη διάσταση (σ. 219-220).

Αυτή όμως η διεύρυνση της έννοιας της ηγεμονίας και του κράτους, μπορούμε να πούμε και της πολιτικής, στο Γκράμσι, δεν τον ο-

δηγεί σε μια προβληματική ευρύτερη από λενινισμό; Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει να αντιστραφεί το νόημα της χιλιοειπωμένης φράσης σύμφωνα με την οποία «ο Γκράμσι είναι ο Λένιν της Ιταλίας». Το κύριο ερώτημα είναι το εξής: αν η σκέψη του Γκράμσι είναι κοντύτερα στις έγνοιες της ευρωπαϊκής αριστεράς σήμερα, από ό,τι είναι η σκέψη του ιδρυτή του μπολσεβίκικου κόμματος, αυτό οφείλεται στο ότι ο ιταλός μαρξιστής ανήκει στον πολιτικό και πολιτιστικό χώρο της Δύσης, όπου εφάρμοσε την ευρύτερης έμπνευσης λενινιστική συνταγή, ή αντίθετα, στο ότι ο θεωρητικός του ορίζοντας ήταν ευρύτερος από αυτόν που γέννησε τη συνταγή αυτή;

Το βιβλίο της Christine Buci-Glucksmann δεν απαντάει στο ερώτημα αυτό. Μπορεί όμως να μας βοηθήσει στο να προβληματιστούμε σ' αυτό καθώς και σ' ένα παρεμφερές ερώτημα που απασχόλησε τον Γκράμσι ως το τέλος της ζωής του, που δεν είναι άσχετο με τη σημερινή αμφισβήτηση της αρμοδιότητας του «Λενινισμού» στα ευρωπαϊκά κόμματα:

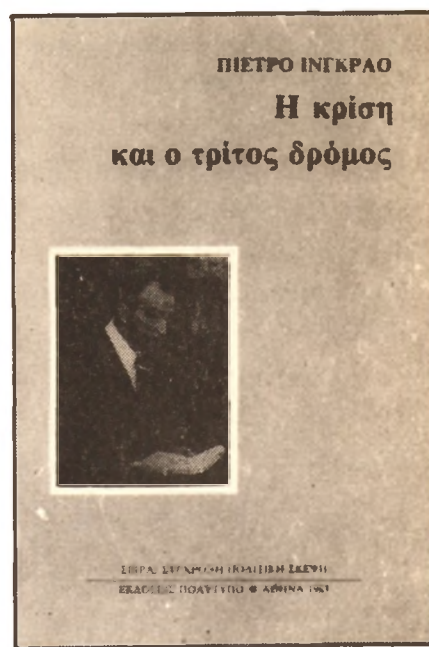
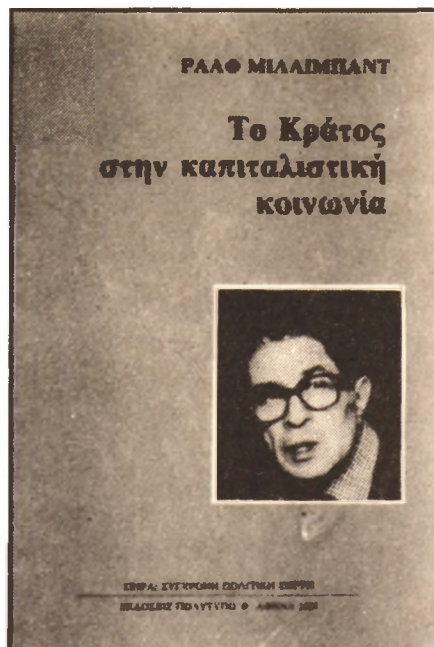
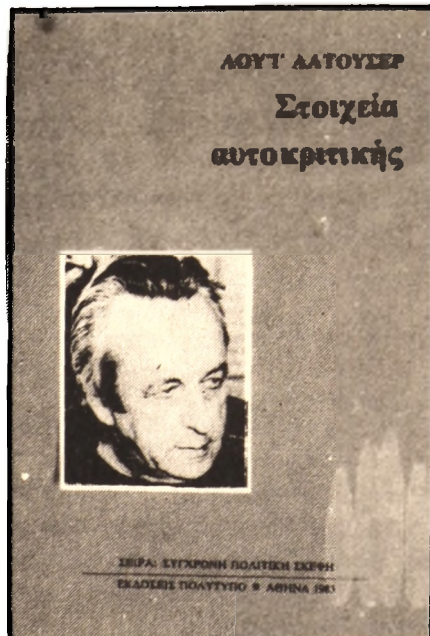
Γιατί απέτυχε η επανάσταση στη Δύση;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. «La Costruzione del Partito Comunista», εκδ. Einaudi, 1971 Τορίνο, σ. 309. Άρθρο στην UNITA 3 Ιανουαρίου 1926.
2. Η πλήρης έκδοση των «Τετραδίων» πραγματοποιήθηκε το 1975 από τον εκδοτικό οίκο Einaudi στο Τορίνο με επιμέλεια του V. Gerratana. Ο πλήρης τίτλος είναι «Quaderni del carcere». Αποτελείται από 4 τόμους που αριθμούν 2.400 σελίδες. Οι αναφορές μου σ' αυτή την έκδοση φέρουν το γράμμα. Q. και ακολουθεί ο αριθμός της σελίδας.
3. Ίσως «συμπτωματικός» να ταιριάζει καλύτερα στο γαλλικό όρο «symptoma» (για να διαχωριστεί καλύτερα από τον όρο «symptomatique»). Ωστόσο εδώ ακολουθώ την ελληνική μετάφραση όπως τη βρήκα.
4. Ο Λένιν θεωρητικοποίησε τις δημοκρατικές βάσεις της νέας μετεπαναστατικής εξουσίας στο «Κράτος και Επανάσταση» (1917). Ωστόσο η δικτατορία του προλεταριάτου δεν μπορεί να υλοποιηθεί παρά μέσα από το Κόμμα πράγμα που ο Λένιν τόνισε σ' όλη του τη ζωή. Η μονοκρατορία του κόμματος είναι βασική προϋπόθεση εδραίωσης της νέας εξουσίας. Η αποδοχή της αρχής αυτής καθιστά οποιαδήποτε «διαλεκτική δημοκρατίας και σοσιαλισμού» κενή οποιουδήποτε νοήματος.
5. Ο Γκράμσι ονομάζει τη θεωρία του «απόλυτο ιστορικισμό» και προϋποθέτει μια απόλυτη συνταύτιση της φιλοσοφίας (θεωρίας) με την ιστορία (γίγνεσθαι). Βλ. Q. 1436-7 και Q. 1826-7. Την άποψη αυτή, ο Γκράμσι δεν μετέβαλε από τότε που νέος ακόμη ανακήρυξε τον εαυτό του ιστορικιστή και επαναστάτη συγχρόνως (βλ. L. Paggi: «Gramsci e il moderno principe» εκδ. Editori Riuniti, Ρώμη, 1970) σ. 12-13.
6. Q. 1051, και Q. 869. Ας σημειωθεί ότι ο N. Πουλαντζά, στο τελευταίο του έργο, ξεπερνάει τον παλιότερο αλτουσερισμό του, και αρνιέται την «κατασκευαστική εικόνα» της βάσης / υπερδομής η οποία «αποδείχτηκε καταστρεπτική». Βλ. «L' Etat le Pouvoir. le socialisme», εκδ. PUF. Παρίσι 1978 σ. 17.
7. Αυτό κάνει τον N. Πουλαντζά (ορθά, από την άποψη που υποστήριζε την εποχή εκείνη) να κριτικάρει τον Γκράμσι. Η θεωρία του αφήνει όση δυνατότητα προσδιορισμού του κοινωνικού γίγνεσθαι στην υπερδομή, όσο και στην υποδομή. Βλ. «Préliminaires, à l' étude de l' hégémonie dans l' Etat», TEMPS MODERNES, Νοεμβρ.-Δεκ. 1965.
8. Άρθρο: «L' intransigenza della classe e la storia italiana». 18 Μαΐου 1918.
9. «La città futura», 1917.
10. «The Antinomies of Antonio Gramsci», New Left Review, αρ. 100. Νοεμβρ. 1976, σσ. 5-78 και ιδίως σσ. 15-17.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Το νομοσχέδιο φάντασμα

Το νομοσχέδιο για τον κινηματογράφο κατετέθη στη Βουλή των Ελλήνων, τα φίδια όμως δεν έπαψαν να ζώνουν τους Έλληνες κινηματογραφιστές. Όχι τόσο γιατί η βασική διάταξη του (η επιστροφή του φόρου δημοσίων θεαμάτων) παρουσιάστηκε «χειρουργημένη» (ο φόρος επιστρέφεται στις ελληνικές ταινίες κατά 50% τον πρώτο χρόνο μετά την ψήφιση του νόμου, με δυνατότητα ολοκληρωτικής επιστροφής μέσα σε τρία χρόνια), όσο γιατί αποδεικνύεται για μια ακόμα φορά ότι η κρατική πολιτιστική πολιτική εξαντλείται σε μια πρακτική χρηματοδότησης.

Πράγματι, το μόνο που είναι σίγουρο αυτή τη στιγμή (και το μόνο που εφαρμόζεται ήδη, εδώ και τρία χρόνια) είναι η ύπαρξη ενός χρηματικού ποσού που διοχετεύεται στην παραγωγή ελληνικών ταινιών μέσω του Κέντρου Κινηματογράφου (με αρκετά ισορροπημένο τρόπο, προς το παρόν τουλάχιστον). Από εκεί και πέρα, η διανομή των κινηματογραφικών ταινιών, δηλαδή το κλειδί για την ανάπτυξη οποιασδήποτε κινηματογραφίας, παραμένει έρμαιο του τραστ των γραφείων διανομής. Το νομοσχέδιο ενδιαφέρεται για το εξωτερικό και για την ενίσχυση των αιθουσών τέχνης, το βασικό «σώμα» όμως των ταινιών που διανέμονται στις αίθουσες της Αθήνας και της επαρχίας παραμένει μια υπόθεση εισαγωγής ξένων ταινιών, όλο και λιγότερων κάθε χρόνο, μια και οι διανομείς προτιμούν τέσσερις ταινίες τύπου Σπιλμπεργκ κάθε σαιζόν από σαρανταπέντε ταινίες τύπου Φελίνι.

Δεν θα έπρεπε να αποσιωπηθούν βέβαια τα όσα θετικά περιέχει αυτό το νομοσχέδιο: η κατάργηση της λογοκρισίας (ύστερα από μια σύντομη μάχη με τη λογική Κουτσόγιωργα), η ίδρυση Εθνικού Κινηματογραφικού Αρχείου και η πρόβλεψη λειτουργίας Ανώτατης Κινηματογραφικής Σχολής, συνιστούν αποφασιστικά βήματα για την ανάπτυξη του ελληνικού κινηματογράφου. Ωστόσο, το βήμα της χελώνας με το οποίο προωθήθηκε το νομοσχέδιο μέχρι τη Βουλή δεν επιτρέπει και μεγάλη αισιοδοξία για τις θετικές αυτές διατάξεις που αποκτούν νόημα μόνο όταν εφαρμόζονται *έγκαιρα*. Οι τεχνολογικές εξελίξεις παραμονεύουν και υπονομεύουν τις κινηματογραφίες ολόκληρης της Ευρώπης, μια και ελέγχονται από δύο κέντρα λήψης αποφάσεων, τις αμερικάνικες και τις γιαπωνέζικες πολυεθνικές. Οι ευρωπαϊκές κινηματογραφίες δεν χρειάζονται λοιπόν απλώς νόμους γεμάτους αγαθές προθέσεις, αλλά και την απαιτούμενη *ταχύτητα* αντίδρασης.

Υπάρχει ένας κίνδυνος για την Ευρώπη: να παράγει ταινίες μόνο για φεστιβάλ, βασισμένη στις επιχορηγήσεις μερικών «φιλότεχνων» κυβερνήσεων. Πολύ φοβούμαστε ότι το νομοσχέδιο για τον κινηματογράφο ξεφεύγει ελάχιστα από αυτή τη λογική, ενώ ταυτόχρονα αφήνει άθικτα τα συμφέροντα μερικών μονοπωλίων (είτε τυπικών όπως η Κόντακ, είτε άτυπων όπως η ΕΤΕΚΤ). Το αποτέλεσμα είναι να προωθείται μια φανταστική «μέση ταινία» που δεν διανέμεται ποτέ σωστά ούτε επιχορηγείται ποτέ αρκετά.

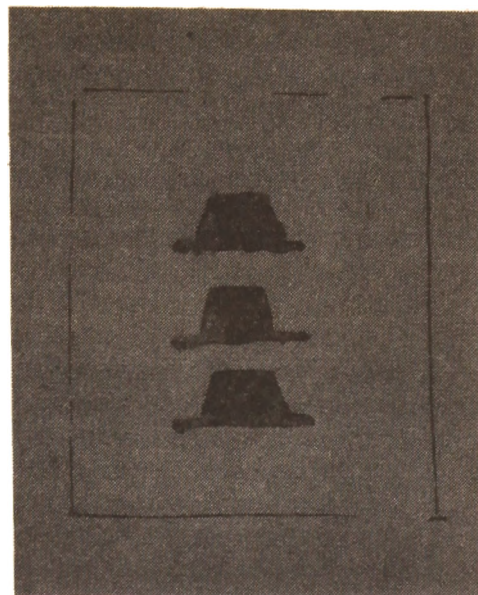
Έτσι, η ελληνική κινηματογραφική παραγωγή που είναι αυτή τη στιγμή κομμένη στα δύο (πολύ ακριβές ταινίες που σκοπεύουν στα ξένα φεστιβάλ, πολύ φτηνές ταινίες που στόχο έχουν την «αρπαχτή» και μόνο) φαντασιώνει μεν την ουτοπική ικανοποίησή της σ' ένα είδος ταινίας (την ταινία -με- απαιτήσεις - μεσαιας - παραγωγής), κινδυνεύει όμως να χάσει κάθε ευελιξία (οικονομική και αισθητική) όσο τα έργα υποδομής (και η διευθέτηση ενός ευέλικτου καθεστώτος διανομής είναι μάλλον το κυριότερο από αυτά) παραμένουν στο στάδιο των εξαγγελιών ή, ακόμα χειρότερα, δεν απασχολούν καν υπουργούς, συνδικαλιστές και παράγοντες.

Πληθωρισμός ειδήσεων, όταν μάλιστα η στήλη απουσίασε από το προηγούμενο τεύχος! Ειδήσεις, που ετεροχρονίστηκαν, αλλά παρ' όλα αυτά δεν πάλιωσαν.

● Γιατί, πώς να παλιώσει το αίτημα της διεθνούς αμνηστίας όταν ακόμη, σ' όλο τον κόσμο, υπάρχουν κρατούμενοι συνειδήσεως, όταν υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι, όταν υπάρχουν βασανισμοί; ● Στην Αθήνα η Διεθνής Αμνηστία πραγματοποίησε πρόσφατα μία εκδήλωση με θέμα: «Ο ρόλος των γιατρών στα βασανιστήρια»

● Αλλά και η Επιτροπή Συγγενών Πολιτικών Κρατουμένων της Ουρουγουάης έστησε μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα έκθεση ζωγραφικής, που περιοδεύει ανά τον κόσμο και τα κέρδη που αφήνει στους οργανωτές της πηγαίνουν κατευθείαν στις οικογένειες των πολιτικών κρατουμένων της Ουρουγουάης. Σήμερα, σ' αυτή τη χώρα της Ν. Αμερικής υπάρχουν 600 πολιτικοί κρατούμενοι που είναι σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως εδώ και δέκα χρόνια ● Όπου η τέχνη λειτουργεί ακόμη μαχητικά και δρα ως ενωτικό στοιχείο αλληλεγγύης μεταξύ των λαών και των ανθρώπων, για την Ουρουγουάη, «τον ποταμό των χρυσών πουλιών».

● Εδώ, στην πόλη μας, η χρυσόσκονη των ευρωπαϊζόντων Χριστουγέννων όλα τα σκεπάσει. Ακόμη, και τις τόσες εκθέσεις ζωγραφικής που γίνονται όλο και πιο πυκνές αυτές τις μέρες. Για τους επίμονους εραστές της τέχνης, λοιπόν: Ο Thomas Schütte, στη

Με αυστηρότητα και ευαισθησία χρησιμοποιώντας λιτά μέσα διαμόρφωσε το χώρο της γκαλερί κατασκευές από ξύλο, πανιά, «ζωγραφική πανών», ακουαρέλες, κατάλοιπα υλικών, όλα μαζί είχαν μια συνοχή και αλληλοσυμπληρώνονταν.

γκαλερί Μπερνιέ, Μαρασλή 51

● Οι Αχιλλέας Αϊβάζογλου, Νίκος Ακρίβος, Μιχάλης Γεωργιάδης, Γιώργος Θ. Γεωργιάδης, Νίκη Ελευθεριάδη,

Τάκης Σιδέρης στην ομαδική έκθεση «Χριστούγεννα '84» γκαλερί Κρεωνίδης, Νίκης και Υπερείδου 7 ● Ενώ ο συνεργάτης του περιοδικού

Τάσος Παυλόπουλος εκθέτει μαζί με την Βέρα Σιατερλή και το Γιώργο Μπουρναζάκη στον εικαστικό χώρο Τάντρα, Μαυρομιχάλη 124 και Βουλγαροκτόνου ● Αυτές τις μέρες άρχισε και η έκθεση στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, με θέμα: «Οι Βάλτες. Οι βόρειοι γείτονες των Σλάβων» ● και στα βόρεια προάστια ο καλός κι

αγαπημένος Μπoστ, παρουσιάζει τη ζωγραφική του στην αίθουσα τέχνης «Άνεμος» Κυριαζή 36, Κηφισιά.

● Ένα καινούριο περιοδικό: Κριτική και κείμενα.

Διακηρυκτικά πολύ ορμητικό! Μέσα στη γενική «σούπα», βέβαια, κινούνται τα λιμνάζοντα ύδατα. Τι τον ήθελαν, όμως, τον Ρένο Αποστολίδη, έτσι χωμένο ανάμεσα στον Αδαμάντιο Κοραή, τον Διονύσιο Σολωμό και άλλους του τόπου αυτού; Βέβαια, ο καθένας έχει δικαίωμα στις υποκειμενικές του κρίσεις και προτιμήσεις. Και φυσικά και εμείς στις δικές μας. Δεν επιχειρηματολογεί, όμως, κανείς με βρισιές. Απλώς βρίζει. Ένα περιοδικό που ενώ προσπαθεί, τουλάχιστον, να είναι αντισυμβατικό, «καταφέρνει» να ενοχλεί με την «υπεροψία του και τη μέθη» που το χαρακτηρίζει. Κρίμα, γιατί έτσι χάνονται και όσα καλά έχει αυτό το τεύχος! ● Απ' την άλλη, βέβαια, όταν βλέπει κανείς εκδοτικές προσπάθειες να καταναλώνονται στην παρουσίαση χειρογράφων ζώντων ποιητών, οι περισσότεροι απ' τους οποίους είναι αρκετά νέοι, αναρωτιέται τι να σημαίνουν όλ' αυτά! Την εποχή της τεχνολογίας, φανταζόμουν ότι κι οι ποιητές θα έγραφαν στη γραφομηχανή ή έστω θα καθαρόγραφαν. Βέβαια, δεν πρέπει να είμαστε

τόσο αυστηροί με τέτοια εγχειρήματα, μιας και προσφέρουν πάντα ένα συμπαθητικό χριστουγεννιάτικο δώρο. Και πώς να κάνουμε, γιορτές έρχονται... Πρόκειται για τα «ανέκδοτα ποιητικά χειρόγραφα '84». ● Κάποιοι άλλοι, μοιάζει να αγαπούν τη φωτογραφία και προσπαθούν (!) Ο Φωτοχώρος είναι ένα κέντρο φωτογραφίας, όπου ανάμεσα σε άλλα μπορείτε να ενημερωθείτε, να χαζέψετε βιβλία, να συζητήσετε και να μάθετε. Κι εσείς, δηλαδή, κι εμείς! (Τσακάλωφ 44) ● Ενώ για το θέατρο και παρά τις πολυάριθμες αθηναϊκές σκηνές, θ' άξιζε να μνημονευτεί η παράσταση που ετοιμάζουν στην Τίρυνθα οι κρατούμενοι στις αγροτικές φυλακές. Θ' ανεβάσουν τη Βέρα του Δημ. Κεχαΐδη και δούλεψαν γι' αυτή την παράσταση σκληρά. Σχεδίασαν και κατασκεύασαν μόνοι τους ακόμη και τη λυόμενη σκηνή. Και τιμά το υπουργείο Δικαιοσύνης και τη Λαϊκή Επιμόρφωση Αργολίδας ότι κατάλαβαν, επιτέλους στις μέρες μας, πόσο σημαντικό είναι να αποκτήσει περιεχόμενο η ζωή των κρατουμένων.

● Στις φυλακές, βέβαια, οι άνθρωποι πάνε ένας ένας, ενώ στα μπαρ της Αθήνας συνηθίζεται να πηγαίνουν από δύο και πάνω. Αν, πάντως, είστε μόνος σας, ή ανά δύο, και τα βήματά σας σας φέρουν στο μπαρ «Ράμπα», στο Ν. Ψυχικό, καλύτερα να φροντίσετε να έχετε μαζί σας και μία κουβέρτα. Έχουν το συνηθισμένο τους κάπως μοναχικούς να τους βάζουν πλάι στην πόρτα

● Καλύτερα στα σπίτια μας λοιπόν. Οι χριστουγεννιάτικες γιορτές, άλλωστε, είναι, όπως λέμε, οικογενειακές ● Και, ευτυχώς, οι καλλικάντζαροι που μπήκανε δίσεχτα φέτος από... τις σωλήνες του καλοριφέρ στην κρεβατοκάμαρά μας, ετοιμάζονται να πάρουν την άγουσα.

Επί του πιεστηρίου: «Το κιτς μπήκε στη ζωή μας»... και στις 31 Δεκεμβρίου, στη 1 το μεσημέρι θ' αρχίσει η μετάδοση των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν στις εκδηλώσεις για το κιτς, στο Εκθεσιακό Κέντρο Αθηνών. Από την εκπομπή «Πνευματικό Περισκόπιο» στο Γ' πρόγραμμα η πρώτη μετάδοση θα είναι με

Η υποδοχή του Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου στην Ακαδημία Αθηνών

Την Τρίτη 20 Νοεμβρίου η Ακαδημία Αθηνών υπέγραψε δηλώση μετανοίας, για τα όσα αμαρτωλά έκανε στο παρελθόν (όπως π.χ. να κάθονται οι ακαδημαϊκοί και ν' ακούνε με θρησκευτική ευλάβεια τις αρλούμπες του Γ. Παπαδόπουλου), και υποδέχτηκε με ταξυ των μελών της τον καθηγητή της φιλοσοφίας Κωνσταντίνο Δεσποτόπουλο. Τη δήλωση μετανοίας, που το εμφυλιακο-πολεμικό καθεστώς απαιτούσε στον έγκλειστο στη Μακρόνησο Δεσποτόπουλο, κι αυτός δεν την έκανε, παρόλο που δεν υπήρξε ποτέ μέλος του ΚΚΕ!

Βέβαια, γι' αυτή την περίοδο της ζωής του Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου ξέχασε να μιλήσει ο Κωνσταντίνος Τσάτσος στον επισήμο λόγο του της υποδοχής του νέου ακαδημαϊκού (άλλωστε τότε που ο Δεσποτόπουλος ήταν κρατούμενος στη Μακρόνησο ο ακαδημαϊκός και πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας και καθηγητής της Φιλοσοφίας του Δικαίου Κωνσταντίνος Τσάτσος ήταν υπουργός —λέγεται, μάλιστα, ότι όταν κάποτε επισκέφθηκε τη Μακρόνησο ο Δεσποτόπουλος απαξίωσε να τον συναντήσει! Ίσως, γιατί είχε μιαν άλλη αντίληψη για την ελευθερία του πνεύματος απ' αυτήν του Κωνσταντίνου Τσάτσου, που τον άφησε να «διαπαιδαγωγείται» στη Μακρόνησο.

Όταν γύρισε από τη Μακρόνησο ο Δεσποτόπουλος, διωγμένος από το Πανεπιστήμιο που ήταν, γι' αυτόν τον γεννημένο δάσκαλο, ο φυσικός του χώρος, δεν έπαψε να γράφει τα συμπυκνωμένης φιλοσοφικής σκέψης και υψηλού ήθους βιβλία του και να διδάσκει σε λίγους πιστούς σε διάφορα φιλόξενα αθηναϊκά σπίτια.

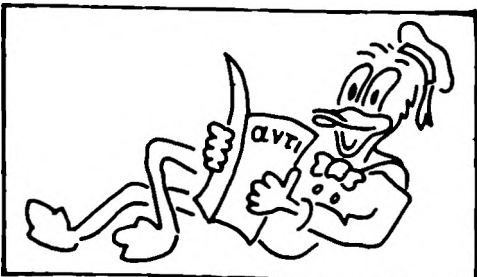
Αλλά ούτε γι' αυτή την περίοδο της ζωής του Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου δεν μίλησε αυτός που από μέρους της Ακαδημίας Αθηνών τον υποδέχτηκε. Κι ούτε μίλησε και για την περίοδο της

χοούντας, που αναγκάστηκε να καταφύγει στη Γαλλία, όπου οι Γάλλοι τον τίμησαν και πρώτοι αυτοί τον έκαναν καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Νανσύ. Τα βιογραφικά του Δεσποτόπουλου από τον Τσάτσο σταματούσαν το 1939, όταν πέρασε την υπηγεσία του και ξανάπιαναν όταν εξελέγη στην Ακαδημία Αθηνών —για να διαδεχτεί, ω του συμβόλου, δυο τόσο διαφορετικούς στις αντιλήψεις τους, την ιδεολογική τους τοποθέτηση σημαντικούς φιλοσόφους, όπως ο Ιω. Θεοδωρακόπουλος και ο Ευ. Παπανούτσος. Είναι φανερό για ποιους στις μέρες μας λειτουργεί επιλεκτικά η ιστορική μνήμη, χωρίς ίχνος αυτοκριτικής.

Μετά το λόγο της υποδοχής ο Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος μίλησε με θέμα «Η Φιλοσοφία». Διάψευσε όσους είχαν τρομάξει με τη γενικότητα του θέματος κι ήταν ο λόγος του ένα υπέροχο μάθημα, μια πραγματική απόλαυση, γιατί η βαθεία ουσία δόθηκε κατανοητά και σε ωραία γλώσσα, στα άψογα ελληνικά του Δεσποτόπουλου. Ανάμεσα στους ακροατές υπήρχαν και πέντε Ευέλπιδες που η Σχολή Ευελπίδων είχε αποστείλει: όσοι από μας ήξεραν το έντονο ενδιαφέρον του Δεσποτόπουλου για τα στρατηγικά πράγματα χαμογλούσαμε μ' αυτόν τον φόρο τιμής.

Χαιρετίζουμε τον Κωνσταντίνο Δεσποτόπουλο γιατί ενώ δεν είναι ο πρώτος αριστερός και προοδευτικός δημοκράτης που μπαίνει στην Ακαδημία (τα τελευταία χρόνια έδειξε τάσεις ανανέωσης και ιδεολογικών ανοιγμάτων) είναι ο πρώτος που πέρασε από τη Μακρόνησο —και δεν υπέγραψε. Η Ακαδημία Αθηνών τον υποδέχτηκε ως φιλόσοφο, που έκανε πράξη τους αγώνες για την ελευθερία του πνεύματος και δεν έλεγε πάνω σ' αυτήν μόνον ωραίες φράσεις. Τον χαιρετίζουμε, τον τιμούμε, τον εκτιμούμε.

θέμα «Αρχιτεκτονική και Περιβάλλον», στην οποία συζητούν οι: Σάββας Κονταράτος, Πέτρος Μαρτινίδης, Θύμιος Παπαγιάννης. Την επόμενη

μέρα και την ίδια ώρα —πρωτοχρονιάτικα— θα μεταδοθεί η συζήτηση: «Τουρισμός και κιτς» με τη συμμετοχή των: Χρήστου Γιανναρά, Αντώνη Ζώη, Χάρη Καμπουρίδη, Νικόλα Φαράκλα.

επί του πιεστηρίου 2: Το ζοφερόν 1984 τέλειωσε. Δέκα χρόνια απ' τη μεταπολίτευση πέρασαν. 150 χρόνια πρωτεύουσα η Αθήνα. Και 50 χρόνια απ' τη γέννηση του Ντόναλντ Ντακ.

ΖΩΡΖ ΠΕΓΕ

ΖΩΡΖ ΠΕΓΕ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
ΣΤΟ 19ο ΑΙΩΝΑ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
ΣΤΟΝ
19ο ΑΙΩΝΑ

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9 - Αθήναι 10679

Τηλ. 3639962 - 3607744

ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ
Η κόρη του παππά
ΡΟΝΑΛΝΤ ΛΑΙΝΓΚ
Η φωνή της εμπειρίας

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΒΑΙ

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟΣ &
ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ

Πέθανε πριν λίγες μέρες η Φούλα Χατζηδάκη, πεζογράφος, κριτικός και μεταφράστρια, μια από τις τελευταίες μορφές της αριστερής διανόησης του '30. Η Φούλα Χατζηδάκη, αν και καταγόταν από εύπορη οικογένεια, οργανώθηκε από πολύ νωρίς στο ΚΚΕ και αγωνίστηκε για τις ιδέες της με θάρρος και εντιμότητα. Μέλος της συντακτικής επιτροπής των «Νέων Πρωτοπόρων» και των «Ελεύθερων Γραμμάτων», εξακολούθησε, μέχρι πρόσφατα, να δημοσιεύει εργασίες της σε περιοδικά και εφημερίδες. Διηγήματά της εκδόθηκαν συγκεντρωμένα σε τόμο, με τίτλο, «Χαμηλές Φωνές» («Sotto Voce»). Αξιόλογο είναι επίσης το μεταφραστικό της έργο. Μια χαρακτηριστική εικόνα της Φούλας Χατζηδάκη, εκεί, κάπου στις αρχές του 1930, μας

δίνει ο Ασημάκης Πανσέληνος, συνάδελφός της την εποχή εκείνη, στο βιβλίο του «Τότε που ζούσαμε».

«Στο ταβερνείο η «Συνάντηση», κρυμμένο μες στα χασάπικα της οδού Αθηνάς, συνεδριάζει η συντακτική επιτροπή των «Πρωτοπόρων». Η Φούλα εισηγείται και κρατάει την τάξη για να μη φύγουμε απ' το θέμα. Ταλαντεύεται πάντα ανάμεσα στην ορθοδοξία και την αίρεση, κατάσταση τα χρόνια εκείνα ηρωική. Σηκώνει όλη την ευθύνη της εργασίας στους ώμους της και το αρχείο του περιοδικού μες στις τσέπες του παλτού της (κάτι τσέπες χοάνες που ξήλωσαν από το βάλε - βγάλε), τρέχει όλη μέρα, ψηλή ως εκεί πάνω, σωστή καμήλα δρομάδα, πλην μολαταύτα κομψή και αεράτη...».

Αποχαιρετισμός στη Φούλα

Τα τελευταία δυο χρόνια δε βλέπομαστε με τη Φούλα. Κοιτάζω την είδηση στην εφημερίδα μ' ένα παράξενο αίσθημα σαν να βλέπω ένα ποτάμι να κοκαλώνει σε μια στιγμή. Δεν μπορώ να πιστέψω ότι σίγησε για πάντα αυτή η φωνή. Αν οι αρετές και τα ελαττώματα έχουν μες στο χαρακτήρα μια κοινή ρίζα, στη Φούλα αυτή η εστία ήταν μια πνευματική πλημμύρα, από κει εκπορεύονταν όλα —και τα ευχάριστα και τα δυσάρεστα. Τη γνώρισα στο Βουκουρέστι πριν τριάντα χρόνια. Σ' όλον εκείνο τον μακρινό πια κόσμο η Φούλα ήταν μια από τις δικές μου γέφυρες που με βοήθησαν να έρχομαι πιο κοντά στη ζεστή φωλιά της γλώσσας μας. Ήταν η πρώτη που είδε τα χειρόγραφα των δυο πρώτων μου βιβλίων σημειώνοντας τις παρατηρήσεις της μ' ένα δικό της τρόπο —τραβώντας χαρακιές με το νύχι στο περιθώριο. Θυμάμαι το νοσοκομείο στο Βουκουρέστι το καλοκαίρι του 1953, τις καθημερινές της επισκέψεις, τις διαβασμένες σελίδες των χειρογράφων. Και στο άλλο χέρι κρέμα σαντιγύ με φράουλες. Την έφτιαχνε μόνη της —αναμνήσεις από έναν κόσμο που εγώ τον είχα τελείως ξεχάσει. Οι νοσοκόμες δεν έκρυβαν το θαυμασμό τους. Μια απ' αυτές, που ήταν και πολύ όμορφη, η Μαριοάρα, έλεγε για τη Φούλα: «Mareata tovarisa». Και είχε δίκιο, η Φούλα ήταν και τα δυο, αρχόντισσα και συντρόφισσα. Θυμάμαι κι άλλα πολλά

στο διάστημα μιας ατελείωτης 30ετίας. Σε όλα δε θα συμφωνούσες ποτέ με τη Φούλα. Από τις δέκα λέξεις της οι τρεις μου διαφεύγαν από την ταχύτητα που μιλούσε κι άλλες πέντε ήταν επιμαχες. Είχε κι έναν τρόπο να τα λέει που δε σκόπευε καθόλου να σε κάνει να συμφωνήσεις μαζί της. Ήταν εκφραστική φύση θυελλώδης, αλλά μέσα σε μικρούς χώρους. Μιλούσε πολύ. Ποτέ όμως για να ικανοποιηθούν κακίες. Αυτό το είδος, ακόμη κι όταν θρασομανούσε πολύ κοντά της, το απεχθανόταν, έστω κι αν λέγονταν πράγματα που σε κάτι τα συμμερίζονταν. Συνήθως διαφωνούσε με τους άλλους και γινόταν αρκετά δυσάρεστη. Αλλά η διαφωνία της Φούλας δεν ήταν απλώς μια σκέψη διαφορετική από τη δική σου. Ήταν τρόπος ζωής ενός εξαιρετικά ξύπνιου πνεύματος, ενός χαρακτήρα ανεξάρτητου, προικισμένου μ' έμφυτη ευγένεια και τόλμη, ηθικά ακεραίου. Αυτά όταν τα κατανοούσες και τα εκτιμούσες, εύρισκες στη Φούλα έναν αξιαγάπητο σύντροφο και έναν μοναδικό φίλο.

Διατηρήσαμε αλληλογραφία πολλά χρόνια. Συνέβαινε να έχω διάφορες δυσκολίες στη ζωή μου κι ένα γράμμα από τη Φούλα ερχόταν σαν μια είδηση γιομάτη αισιοδοξία κι ας είχε τον πιο στριμένο γραφικό χαρακτήρα που μπορεί κανείς να φανταστεί. Αλλά το πιο σπουδαίο που έπαιρνα από τη Φούλα ήταν ε-

να μοναδικό αίσθημα που μου προκαλούσε η προσωπικότητά της, η παρουσία της μέσα στη δική μας περιπέτεια, ένα συγκλονιστικό αίσθημα χαμένου χρόνου, χαμένων δυνάμεων σε μια προσπάθεια όμορφη, μεγάλη, αδιανόητη χωρίς προσωπικές θυσίες —αλλά που κομματιάστηκε στο δρόμο... Δε μιλώ για τα πολλά που κι εκείνη η ίδια μπορούσε να δώσει και δεν τα έφτιαξε, αλλά για μια κοινή μοίρα που σημάδεψε και μ' αυτό το στίγμα ό,τι ζήσαμε ακόμη και σε κείνη τη μικρή σφαίρα της προσωπικής ζωής και της προσωπικής δημιουργίας. Προσωπικότητες όπως η Φούλα ανέβαζαν τους στόχους της σκέψης. Η βιογραφία της, ο χρόνος που κάλυψε, η καλλιέργειά της και τα τόσο ζωντανά ενδιαφέροντα σου έδιναν με μοναδική πληρότητα τη δική μας ιστορία, την προσωπογραφία μας, σε βοηθούσαν να βαθαινεις, να συλλαμβάνεις σχέδια και στόχους που η ίδια ήταν σε πολλά μια ζωντανή τους σύνθεση, μια καθημερινή παρακίνηση. Με όλα αυτά ήταν μια πρόκληση για σοβαρή δημιουργική αμίλλα, σπάνιος αναγνώστης και συνομιλητής, από αυτούς που σε υποχρεώνουν να καταβάλεις μια ιδιαίτερη προσπάθεια, ακόμα και να ξεπερνάς τον εαυτό σου.

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
Συνηγορία της
παραλογοτεχνίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΩΣ
Μεροληπτική
Κατάθεση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΥΛΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ»,
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

Υπόθεση ζωής και βλεμμάτων

Σημειώσεις για τον Άλφρεντ Χίτσκοκ

του Χρήστου Βακαλόπουλου

Υπάρχει ένα μάθημα σ' αυτή την εντυπωσιακή επιτυχία των επανεκδόσεων πέντε ταινιών του Άλφρεντ Χίτσκοκ που γεμίσαν με δέος (και εισιτήρια) τις αίθουσες: ο κινηματογράφος είναι μια υπόθεση βλεμμάτων και όχι ένα εργοστάσιο ιστοριών. Αν συνέβαινε το δεύτερο θα μας αρκούσε ο Σπίλμπεργκ και όλα τα αποπαιδια του, κιβωτοί, διαμάντια, ζούγκλες, φίδια και μια σειρά από θέματα καθόλου ευκαταφρόνητα που αντιμετωπίζονται όμως με αποκλειστικά φετιχιστική διάθεση από το σύγχρονο αμερικάνικο κινηματογράφο και δε γίνονται αντικείμενο κανενός είδους υπέρβασης. Αν πάλι οι επανεκδόσεις ήταν μια απλή επιχείρηση ρετρό μια ταινία σαν το *Σιωπηλό Μάρτυρα* θα μας απογοήτευε πλήρως ακριβώς γιατί φαντάζει απελπιστικά σύγχρονη: όχι, η σαγήνη που εξασκεί ο Χίτσκοκ δεν έχει σχέση με ένα κλίμα εποχής ή με μερικές ιστορίες αλλά με την εμπλοκή του θεατή σ' ένα μηχανισμό βλεμμάτων, σε μια περιπέτεια της όρασης και της ακοής. Και πώς αλλιώς θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς τον *Δεσμώτη του Ιλιγγου*, αν όχι σαν μια επιτομή των ανθρωπίνων σχέσεων, μια δοκιμαστική όσο και ντελiriaκή ματιά στην αναπαραστατική πλευρά του έρωτα;

Οι ιστορίες του Χίτσκοκ κρέμονται από μια κλωστή κι όμως, αυτή η λεπτή ισορροπία που τις κάνει ακαταμάχητες, οφείλεται στο ότι τα ανθρώπινα όντα που τις δημιουργούν ή που τις υφίστανται, μας ενδιαφέρουν τελικά περισσότερο απ' τις ίδιες. Τη στιγμή που ο *Ιντιάνα Τζόουνς* ή ο ποιοσδήποτε άλλος ήρωας του Σπίλμπεργκ δύσκολα θα ήταν υποφερτός, ακόμα και σ' ένα κόμικ, η Κιμ Νόβακ στο *Δεσμώτη του Ιλιγγου* αποδεικνύεται ότι έχει συνθέσει τον πιο πολύπλοκο ρόλο της ιστορίας του κινηματογράφου: μια γυναίκα που υποδύεται κάποιαν που θα πεθάνει δυο φορές με τον ίδιο τρόπο, επειδή είναι ερωτευμένη. Ίλιγγος της αναπαράστασης, συμφωνία του βλέμματος, αποθέωση της μυθοπλασίας: ο θεατής των ταινιών του Χίτσκοκ δεν μπορεί βέβαια να ξεφύγει απ' αυτή τη δίνη, κανείς όμως δε θα διάλεγε να κλείσει τα μάτια εκεί όπου βασιλεύει το βλέμμα και τίποτα πέρα απ' αυτό.

Να γιατί, από το *Σιωπηλό Μάρτυρα* μέχρι τον *Άνθρωπο που ήξερε πολλά* ο Τζέιμς Στιούαρτ είναι υποχρεωμένος να δει για να επιβιώσει, να δει μέχρι τέλους, όπως ο θεατής. Κανένα βλέμμα δεν είναι αθώο και η μοίρα του είναι η εξάντλησή του, η διάλυσή του μέσα σ' αυτή την τρομερή ηρεμία των πραγμάτων την σαγηνευτικά εφιαλτική διάσταση μιας πραγματικότητας που για να υπάρξει οφείλει να γίνει, πριν απ' όλα, αντικείμενο στην ατομική ή την κοινή θέα. Μ' αυτή την έννοια ο «σιωπηλός

μάρτυς» που παρακολουθεί το τι γίνεται απέναντι με τα κυάλια ή με το φακό της φωτογραφικής μηχανής θα ανακαλύψει ότι ο τρόμος είναι συστατικό στοιχείο μιας κοινωνίας, καθημερινή τροφή της. Πρόκειται για τον τρόπο του θεάτρου των πραγμάτων, της ζωής ως αναπαράστασης. Η αυλή απέναντι απ' το διαμέρισμα του ακινητοποιημένου Τζέιμς Στιούαρτ δεν είναι μήπως η μεγάλη σκηνή της ζωής που ολοκληρώνει την τελευταία, ακριβώς χάρη στη δυνατότητα του να γεννά συνεχώς αναπαραστάσεις;

Όταν ο δολοφόνος επισκέπτεται τελικά τον Τζέιμς Στιούαρτ ο τελευταίος προσπαθεί, ριχνοντάς του μια σειρά από φλας κατά πρόσωπο, να τον εμποδίσει να δει: η προσπάθεια είναι μάταια, αυτός που έχει δει τα πάντα πρέπει να ιδωθεί με τη σειρά του (βλέπε: να υποφέρει), ακόμα όταν δεν φταίει για τίποτα, ακόμα κι αν έχει τυπικά το δικίο με το μέρος του.

Ο Χίτσκοκ άγγιξε την ουσία του κινηματογράφου ως μέσου έκφρασης και επικοινωνίας, επισημαίνοντας την ιδιαιτερότητα αυτού του μέσου: πρόκειται για μια *εκστρατεία του βλέμματος και της ακοής* με σκοπό να οργανωθεί ό,τι το τυχαίο υπάρχει σ' αυτό τον κόσμο που καταλήγει όμως με μαθηματική ακρίβεια, στο να υποκύπτει στον κόσμο και να παραδίδεται σ' αυτόν. Οι μεγάλες ταινίες δεν είναι αυτές που σχολιάζουν τον κόσμο *εκ των προτέρων*, χωρίς να εμπλακούν

ούτε στο ελάχιστο μαζί του. Είναι εκείνες που μαγνητίζονται από τη δύναμή του, που τον ερμηνεύουν μόνο και μόνο για να τονίσουν το ανεξήγητο της ερμηνείας, να υπογραμμίσουν ότι η επικοινωνία είναι μια υπόθεση φαντασίας, να δεχτούν τέλος, μελαγχολικά, ότι ο πραγματικός κινηματογράφος υπάρχει μέσα στα ίδια τα πράγματα.

Μ' αυτή την έννοια οι ταινίες του Χίτσκοκ προβάλλουν σήμερα, κατά παράδοξο τρόπο, σαν τα πιο ολοκληρωμένα ντοκουμέντα που διαθέτουμε για το ανθρώπινο είδος, μια και αυτές οι εικόνες κι αυτοί οι ήχοι δεν εξαντλούνται στο να τονίζουν τις υψηλές διαστάσεις της ανθρωπίνης δημιουργικότητας ή του ανθρώπινου πνεύματος αλλά προχωρούν, μέσω του θεάτρου των βλεμμάτων που εμψυχώνουν, στην τραγική και ευγενική διαπίστωση ότι όλα όσα οι άνθρωποι

ίδιο το παρελθόν, που οι άνθρωποι προσπαθώντας να εμψυχώσουν μετατρέπονται οι ίδιοι σε θολά και αβέβαια σημάδια του. Γιατί, όπως επεσήμανε ο Ερίκ Ρομέρ, το παρελθόν δεν αποτελεί για τον Χίτσκοκ ένα είδος γόρδιου δεσμού που ο εμπνευσμένος καλλιτέχνης έρχεται να λύσει, απεσταλμένος απ' το Θεό ή από την Ιστορία. Αντίθετα η ενασχόληση μαζί του κάνει το μέλλον ακόμα πιο αινιγματικό, ακόμα πιο αβέβαιο. Αν το παρόν οργανώνεται γύρω από τα βλέμματα που ρίχνουν οι άνθρωποι σε χαμένα αντικείμενα, ακριβώς γιατί μόνο έτσι μπορούν να αντέξουν να βλέπουν ο ένας τον άλλο, το παρελθόν είναι ακόμα πιο πολύπλοκο: κανείς δεν μπορεί να το αντικρύσει χωρίς να κινδυνεύει άμεσα στο μέλλον. Έτσι, μια γυναίκα θα πεθάνει δυο φορές για τον Τζέιμς Στιούαρτ. Την πρώτη φορά, δεν θα μπορέσει να τη σώσει.

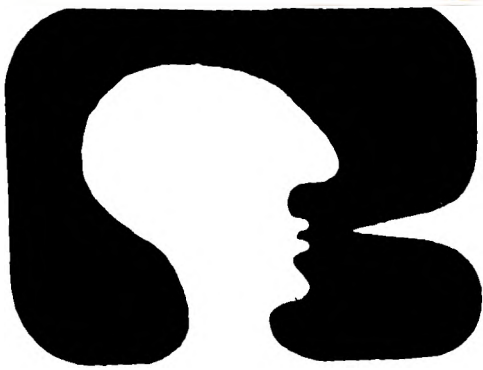
Η *Θηλειά* (1948), μια από τις ιστορίες βλεμμάτων του Χίτσκοκ.

δημιουργούν τα μετατρέπουν σ' ένα θέαμα με επίκεντρο τους ίδιους κι έτσι πολλές φορές τα καταστρέφουν. Χρειαζόταν η κινηματογραφική εικόνα για να ευοδωθεί αυτή η επιχείρηση, για να προκύψει αυτή η σκέψη: χρειαζόταν, με δυο λόγια, ο κόσμος να φαντασματοποιηθεί με υλικό τρόπο (κι όχι με μαγείες ή επικλήσεις) για να γίνει σαφές ότι η ζωή αιμορραγεί επειδή πολύ συχνά, βλέπει με κιάλια τον εαυτό της.

Να γιατί στις ταινίες του Χίτσκοκ η μυθοπλασία οργανώνεται γύρω από ένα κρυμμένο αντικείμενο που όλοι κινούνται γύρω του: η βέρα στον *Σιωπηλό Μάρτυρα*, το σκοινί στη *Θηλειά*, το σημείωμα στον *Άνθρωπο που ήξερε πολλά* αποτελούν μάλλον τα σημεία του πώς μπλέχτηκαν μεταξύ τους οι άνθρωποι παρά πραγματικά αντικείμενα διεκδίκησης, όπως θα ήταν μια κληρονομιά ή ένα σπάνιο χειρόγραφο. Μόνο στο *Δεσμώτη του Ιλιγγου* το χαμένο αντικείμενο γίνεται το

Τη δεύτερη, τη στιγμή που θα τη σπρώξει στο παρελθόν του, θα καταλήξει σχεδόν στο να τη σκοτώσει.

Ιλιγγιώδεις μυθοπλασίες οργανωμένες γύρω απ' τη θέση του θεατή, οι ταινίες του Χίτσκοκ καταλήγουν στο να γίνουν οι ίδιες αυτά τα αντικείμενα - σημεία που παγιδεύουν όλα τα βλέμματα και που τα θέτουν σε κίνηση όχι για να τα εξορκίσουν (αυτή είναι, για μια ακόμη φορά, η περίπτωση Σπίλμπεργκ) αλλά για να τα κάνουν ανησυχητικά εργαλεία της ανθρωπίνης συμπεριφοράς. Το βλέμμα βρίσκει το δρόμο του μέσα στη ζωή και στον κόσμο με αποτέλεσμα την απώλεια της αθωότητάς του. Την ίδια πορεία ακολούθησε αυτό τον αιώνα η νεαρή τέχνη του κινηματογράφου κι ο Άλφρεντ Χίτσκοκ, κινηματογραφιστής που άρχισε την καριέρα του την περίοδο του βωβού, ανέλαβε να υπερασπιστεί αυτή την απώλεια. Θα ήταν λίγο να πούμε ότι απλώς τα κατάφερε.

ΔΑΙΜΟΝΕΣ

● Με σημειώμά του, ο συνεργάτης μας Αλέξανδρος Ξύδης επισημαίνει τυπογραφικά λάθη στο άρθρο του που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος μας:

Αθήνα 10.XII.84

Φίλο ANTI,

Ο δαίμονας του τυπογραφείου, ίσως συγκρουσθείς με τον... κιτσοδαίμονα, έχει κάνει δυο ζημιές ουσίας στο κείμενό μου για τη μοντέρνα τέχνη στη Θεσσαλονίκη (τεύχος 276, σελ. 53) που το αλλοιώνουν σημαντικά.

Στην πρώτη στήλη, κάτω κάτω μετά το «Αλέξανδρος Ιόλας στο Κέντρο.» έχει φαγωθεί η αρχή της επόμενης παραγράφου διατυπωμένη ως εξής:

«Η περιοχή Φοίνικας όπου...» και συνεχίζει στη 2η στήλη πάνω «... στεγάζεται η έκθεση...» κτλ.

Στη μέση της τρίτης στήλης έχει φαγωθεί ένα ουσιοδέστατο δεν από τη φράση που αρχίζει: «Χρειάζονται οι καλλιτέχνες...» που πρέπει να συνεχιστεί: «... προπαντός οι σημερινοί, όσοι δεν παράγουν «ζωγραφική καβαλέτου» ή γλυπτική σαλονιού...».

Θερμά παρακαλώ ν' αποκατασταθούν και τα δυο.

Με την ευκαιρία με πληροφορούν από τη Θεσσαλονίκη ότι ο Δήμος δεν ήταν απών από τα εγκαίνια του ΜΚΣΤ, αφού ο Αντιδήμαρχος άνοιξε την έκθεση, κι έβγαλε μάλιστα λόγο που δεν ε-πρόλαβα.

Ευχαριστώ
Φιλικά δικός σου
Αλέξανδρος Ξύδης

ΟΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΔΠ

● Συνδικαλιστές και μέλη του ΕΔΠ από το Πολυτεχνείο (ΕΜΠ) Οικονομικό Αθήνας, Βιολογικό Αθήνας, ΦΜΣ Αθήνας, Πολυτεχνική Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Θεσσαλονίκης, μας έστειλαν το κείμενο που ακολουθεί:

Ύστερα από δύο ακαδημαϊκές χρονιές αδρανοποίησης το ΕΔΠ κινητοποιείται ξανά. Με τη διαφορά ότι, ενώ η προηγούμενη απεργία είχε σαν αφετηρία την ψήφιση ενός Νόμου - πλαισίου που δεν συμβάδιζε με τις θέσεις του κλάδου, σήμερα το ΕΔΠ εμφανίζεται να απεργεί για τη στήριξη αυτού του Νόμου.

Αυτή η μεταστροφή στις επίσημες θέσεις του κλάδου είναι φυσιολογικό επακόλουθο της κατάστασης που δημιουργήσε η εφαρμογή του ίδιου του Νόμου με την πολυδιάσπαση του ΕΔΠ, την επικράτηση της εξατομικευμένης προσαρμογής στις ρυθμίσεις του Νόμου και την de facto εμπλοκή στις λειτουργίες και τα όργανα που θεσπίστηκαν.

Οι αντιλήψεις που υπερασπίζονται αυτή τη μεταστροφή επικαλούνται δύο κύρια επιχειρήματα: Ισχυρίζονται ότι σήμερα αμφισβητούνται τα «θετικά σημεία» του Νόμου, τα οποία πρέπει επομένως να υπερασπίσουμε, και παράλληλα προβάλλουν το Νόμο - πλαίσιο σαν φραγμό στις επιδιώξεις των αντιδραστικών καθηγητών, που αμφισβητούν στα δικαστήρια τη συνταγματικότητα του Νόμου.

Όμως, οι επιπτώσεις του Νόμου - πλαισίου δεν μπορούν να μετρηθούν με τη μέθοδο του ισολογισμού θετικών - αρνητικών σημείων. Εμπειρίες δύο χρόνων από την εφαρμογή του έχουν δείξει ότι η απόκρουση της επίθεσης των καθηγητών - οπαδών της αντισυνταγματικότητας του Νόμου δεν μπορεί να γίνει με τη μετατροπή μας σε υποστηρικτές της σημερινής κατάστασης. Όχι μόνο γιατί και οι λεγόμενοι προοδευτικοί καθηγητές - οπαδοί της συνταγματικότητας του Νόμου προωθούν και αυτοί την εδραίωση του ελέγχου της νέας ακαδημαϊκής ιεραρχίας μέσα στο Πανεπιστήμιο. Αλλά και επειδή ο ίδιος ο Νόμος επιβάλλει την αναπαραγωγή της διαμορφώνοντας αυτό που υποκριτικά ονομάζεται «πανεπιστημιακή κοινότητα» σε αυστηρά ιεραρχημένο πλέγμα εξαρτήσεων και υποταγής στην κορυφή της πυραμίδας. Γεγονός που ενισχύεται από τις εγκυκλίους του Υπουργείου.

Εμείς που υπογράφουμε αυτό το κείμενο έχουμε την πεποίθηση ότι η δυναμική των σημερινών κι-

νητοποιήσεων ξεπερνάει το πλαίσιο που έθεσε το πρόσφατο Συνέδριο του ΕΔΠ. Πιστεύουμε ότι στη σημερινή συγκυρία ανοίγει ξανά ο προβληματισμός και η συζήτηση γύρω από το ρόλο του Πανεπιστημίου και των πανεπιστημιακών δασκάλων μέσα σ' αυτό, προς την κατεύθυνση της αμφισβήτησης των ιεραρχικών δομών, της αυθεντίας του διδάσκοντα και του κατακερματισμού της γνώσης στο βωμό της καπιταλιστικής παραγωγικότητας και της αστικής ιδεολογίας. Πιστεύουμε επίσης ότι πρέπει να διεκδικήσουμε για όλο το ΕΔΠ συνολικά βελτίωση των συνθηκών δουλειάς, που σήμερα χαρακτηρίζονται από επαγγελματική ανασφάλεια και παρεμπόδιση της ελεύθερης έκφρασης.

Γι' αυτό υποστηρίζουμε τα αιτήματα: Μονιμότητα για όλο το ΕΔΠ, εξομοίωση επιστημονικών συνεργατών και βοηθών, αποκατάσταση λεκτόρων, αυξήσεις μισθών. Τα αιτήματα αυτά έχουν ήδη υιοθετηθεί σε απεργιακές κινητοποιήσεις σχολών και η κατάκτησή τους θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της ριζοσπαστικής κριτικής που θεωρούμε αναγκαία μέσα στα Πανεπιστήμια.

Ακολουθούν οι υπογραφές.

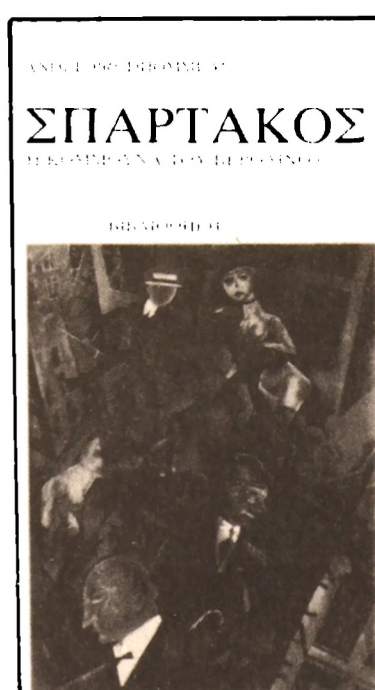
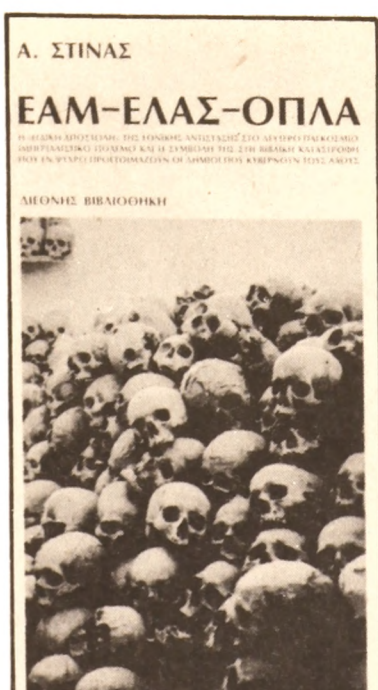
ΜΑΓΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕΑ

● Πήραμε και δημοσιεύουμε την παρακάτω επιστολή του κ. Σιαμπάνη (πρώην μέλους της Ε.Ε. της ΟΝΕΑ):

Κύριε διευθυντά,
Σχετικά με το δημοσίευσμά σας

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

**ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΜΑΥΡΟ ΡΟΔΟ»
ΔΕΛΦΩΝ 2 ΚΑΙ ΔΙΔΟΤΟΥ ΤΗΛ. 3608635 (έκπτωση 30%)**

«ΝΔ - ΟΝΝΕΔ: Ηγεσίες υπό αίρεση και αυτοαναίρεση» του έγκριτου περιοδικού σας (τεύχος 275/23-11-84) σε συνδυασμό και με κάποια παλιότερα δημοσιεύματά σας έχω να παρατηρήσω τα εξής:

1) Η τακτική εκείνων των «γνωστών - άγνωστων» που τροφοδοτούν τον Τύπο με τέτοια δημοσιεύματα (στα σημεία τουλάχιστον που με αφορούν προσωπικά) έχει δοκιμασθεί στο παρελθόν, απέτυχε, και θα αποτύχει οικτρά και τώρα και στο μέλλον.

Την ποιότητα την ηθική, την εκτίμηση και την αγωνιστική ιστορία του κάθε στελέχους της ΟΝΝΕΔ, δεν την καθορίζει η συσσωρευμένη προβολή δια του τύπου περγαμηνών, με τη συνοδεία διαφόρων ευκολοφόρετων ταμπελών σε -ικός, αλλά η αδιάλειπτη παρουσία του στους αγώνες της νεολαίας. Η δική μου διαρκής δεκάχρονη παρουσία: στο χώρο των τοπικών γραφείων ως Γεν. Γραμμ. Τοπικού γραφείου (της ΟΝΝΕΔ Γαλατσίου) στο χώρο των σπουδαστών ΚΑΤΕΕ (ΤΕΙ) με την δχρονη συνδικαλιστική μου δράση που σφραγίζεται από τη συμμετοχή μου σε 4 Πανσπουδαστικά συνέδρια της ΕΣΕΕ, επί 4ετία στο ΚΣ της ΕΣΕΕ και την ανάδειξή μου μέσα από όλα τα σκαλιά της ιεραρχίας στη θέση του Υπευθύνου Σπουδαστικού της Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ, και τελευταία η επί τρίμηνο (πριν την αλλαγή της ηγεσίας) ανάληψη των καθηκόντων του Υπευθύνου Τύπου και Διαφωτίσεως της Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ, της οποίας είμαι μέλος από τον Ιανουάριο του 1982 έως τον Οκτώβριο του 1984 συνεχώς καθώς και η ομόφωνη υπόδειξή μου από την Ε.Ε. στο συνδυασμό του Τζ. Τζανετάκη στις δημοτικές εκλογές του 1982, μου δίνει το δικαίωμα να δηλώσω ότι:

Α) Δεν εκπροσωπώ και δεν εκπροσωπούμαι από κανένα. Τιμώ τη συμμετοχή μου στην προηγούμενη Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ υπό την ηγεσία του Β. Μιχαλολιάκου που για το δικό μας χώρο πιστεύω ότι έγραψε μια ανεπανάληπτη και ανεπλήρη, ιστορία, μα και ταυτόχρονα αποδέχτηκα απόλυτα και αδιαμαρτύρητα την απόφαση του προέδρου του κόμματος για την αλλαγή της.

Β) Την στάση μου από δω και στο εξής στο χώρο της ΟΝΝΕΔ την έχω καθορίσει με σαφήνεια μη επιδεχόμενη παρερμηνείας. Θα είμαι υποψήφιος στο συνέδριο της ΟΝΝΕΔ για τη νέα εκλεγμένη Ε.Ε. που την διεξαγωγή του έχει δεσμευθεί να φέρει εις πέρας η σημερινή Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ. Κατά συνέπεια διαψεύδω κατηγορηματικά (όπως ανάλογα διέψευσα παρόμοιο δημοσίευμα του Ελευθερού Τύπου), ότι υπάρχει μεθόδευση, ή ότι εγώ πρόκειται να αποδεχτώ την τοποθέτησή μου ως

αναπληρωτού Υπευθύνου μαθητικού.

2) Σχετικά με την εμφάνιση δια του Τύπου (και του περιοδικού σας) της τρούικας Σιαμπάνη - Ξανθάκη - Δελάκη, θέλω να πω ότι η πολύχρονη φιλία και πολιτική σχέση με τα συγκεκριμένα πρόσωπα δεν σημαίνει και ταύτιση απόψεων μέσα στην οργάνωση.

Υπήρξε σίγουρα σε ένα σημείο απόλυτη ταύτιση:

Στην ανοικτή και δημόσια (και προωθημένων αντιλήψεων για τον τρόπο) τοποθέτηση και υποστήριξη της υποψηφιότητας του κ. Μητσοτάκη για την αρχηγία της Νέας Δημοκρατίας (όταν ο κ. Αβέρωφ παραιτήθηκε), σε χρόνο που άλλα τα προγνωστικά προέβλεπαν, πράγμα που νομίζω ότι αφαιρεί το στοιχείο της ιδιοτέλειας και της εκ των υστέρων εξαργύρωσης τόκων, που επιχειρήθηκε να επιρριφθεί στα πρόσωπά μας.

3) Τέλος, όσον αφορά την πολυθρύλητη υπόθεση της ανανέωσης σε σχέση με την ΟΝΝΕΔ μια λαϊκή παροιμία λέει πολλά. «Άλλοι έχουν το όνομα και άλλοι έχουν τη χάρη».

Η προηγούμενη Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ προέβαλλε σαν κεντρικό πολιτικό ζήτημα την ανανέωση και την εξυγίανση, το χτύπημα της οικογενοιοκρατίας και της ευνοιοκρατίας, ως ώριμο κοινωνικό και πολιτικό αίτημα της μαχόμενης λαϊκής βάσης της Νέας Δημοκρατίας, που ζητούσε και ζητά να εκφραστούν όλες οι κοινωνικές τάξεις όλοι οι οπαδοί του κόμματος στα κέντρα λήψεως των αποφάσεων, συγκρούσθηκε με κατεστημένες δομές, αντιλήψεις και πρόσωπα, κατακτώντας πολλά και σημαντικά.

Αυτές οι κατακτήσεις πάντως δεν βρήκαν τη συνέχειά τους στο σχήμα της νέας Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ.

Κλείνοντας θα ήθελα να εκφράσω τη γνώμη ότι το περιοδικό σας, στα όποια δημοσιεύματά του για την ΟΝΝΕΔ, δεν έχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα το πραγματικό «ειδικό βάρος» του κάθε στελέχους στην οργάνωση. Και νομίζω ότι θα φανεί τούτο περισσότερο στο μέλλον.

Με τιμή
Απόστολος Ν. Σιαμπάνης

ΣΣ. Το ενδιαφέρον για μας στην επιστολή Σιαμπάνη βρίσκεται μόνο στο σημείο που αναφέρεται στους «γνωστούς - άγνωστους». Λέει ο Απ. Σιαμπάνης λοιπόν, ότι η τακτική αυτών που τροφοδοτούν τον Τύπο με τέτοια δημοσιεύματα «έχει δοκιμασθεί στο παρελθόν, απέτυχε και θ' αποτύχει οικτρά και τώρα και στο μέλλον».

Έχουμε δύο ενστάσεις: 1. Δεν νομίζουμε ότι απέτυχε, ούτε κι ότι θα αποτύχει «οικτρά», στο βαθμό

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

ΠΟΥ
ΕΙΤΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΥ
ΕΙΤΕ

Atlantis

Τά πιο φίνα πουκάμισα,
στis πιο χαμηλές τιμές θά τά βρείτε
στή βιοτεχνία μας

Ποιότητα και καλό γούστο

ΠΑΡΑΣΙΟΥ 41-43 ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

τηλ. 88.39.323

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 19

Φάκελος

Εκπαίδευση: πειραματισμοί και αμφισβητήσεις
Α. Αθανασάκης: Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Γ. Ανδρεάδης: Μπροστά στην καταστροφή. Δ. Βεργίδης: Μπροστά στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης. Σ. Γεωργακάκος: Για τη σχολική αξιολόγηση. Ζ. Σμυτ: Οι σύντροφοι-δασκαλοι. Κ. Ραβάνης: Έκθεση (και αυτολογοκρισία) ιδεών.

ακόμα

Κ. Αδάμ: Κύπρος: μια ακόμη δοκιμασία. Γ. Βαβούρας: Τοπική αυτοδιοίκηση και επενδύσεις. Γ. Ιωαννίδης: Το φεστιβάλ των μέσων όρων. Θ. Καλόμαλος: Παραινέσεις γηραλέου νευρωτικού προς φερέλπιδες νέους αγωνιστές. Δ. Ψυχογιός: Οικογενοιοκρατία και τοπικισμός.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνη τυπογραφείου:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
Δεσποτικού 33
Πετρούπολη
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- ΜΟΝΤΑΖ
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστερί
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: αεροπ. δολ. 13
ετήσια: αεροπ. δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη: αεροπ. δολ. 15
ετήσια: αεροπ. δολ. 30
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: αεροπ. δολ. 15
ετήσια: αεροπ. δολ. 30

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 50
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 100

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

που ο κ. Σιαμπάνης θα στέλνει απαντητικές επιστολές. 2. Και βέβαια, επειδή το ΑΝΤΙ είναι σε θέση να γνωρίζει ότι ρόλο «γνωστού - άγνωστου» έχουν όλοι παίζει στο παρελθόν, ή εξακολουθούν να παίζουν και σήμερα, συνιστά στον πρώην υπεύθυνο Τύπου και διαφώτισης της Ε.Ε της ΟΝΝΕΔ να μην χρησιμοποιεί παρόμοια επιχειρηματολογία.

Κατά τ' άλλα, ουδέποτε αμφισβητήσαμε τους τίτλους του κ. Σιαμπάνη (δεν ήταν άλλωστε και το πρώτο μέλημά μας) και φυσικά θεωρούμε τουλάχιστον άτοπο ν' απαντήσουμε στις απόψεις του για την παλιά και τη νέα Εκτελεστική Επιτροπή της ΟΝΝΕΔ.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

- Από την κεραμίστρια Μαρία Βογιατζόγλου, πήραμε το γράμμα που ακολουθεί:

Με κατάπληξη άκουσα στο Ελληνογαλλικό Συνέδριο: Οι επιστήμες του ανθρώπου και της κοινωνίας, ο αγροτικός κόσμος στο Μεσογειακό χώρο, που οργανώθηκε από τον Ελληνογαλλικό Επιστημονικό και Τεχνικό Σύνδεσμο, από 4-7 Δεκέμβρη, στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, την ανακοίνωση που έγινε από την κυρία Μπέτυ Ψαρροπούλου: Θραψανό, το κρητικό χωριό των πιθαράδων.

Πιστεύω πως η έλλειψη αναφοράς σε υπάρχουσα βιβλιογραφία δεν ταιριάζει σε μια επιστημονική ανακοίνωση μάλιστα όταν αυτή δεν προσφέρει καμιά καινούργια πληροφόρηση. Γι' αυτό θα 'θελα να δώσω παρακάτω τη βιβλιογραφία που δεν αναφέρθηκε στην ανακοίνωση της κυρίας Μπέτυ Ψαρροπούλου.

Έχει ήδη δημοσιευθεί στα 1962 το βιβλίο των γερμανών Hampe & Winter (ο πρώτος είναι αρχαιολόγος ο δεύτερος κεραμίστας) «Bei Töpfen und Töpferinnen in Creta, Messinien und Zypern».

Στην Ελλάδα έχει ήδη εκδοθεί το 1972 από την Πολυτεχνική Σχολή Θεσσαλονίκης, Έδρα Αρχιτεκτονικής Εσωτερικών Χώρων και Βιομηχανικής Αισθητικής η μελέτη αριθμός 19 με τον τίτλο: Τα πιθάρια στο Θραψανό της Κρήτης — η τεχνική και οι συντεχνίες των πιθαράδων που αποτελείται από 110 σελίδες και έχει γραφεί από την υπογράφουσα. Είχε προηγηθεί τετράχρονη επιτόπια έρευνα και Σεμινάριο Κεραμικής το καλοκαίρι του 1969.

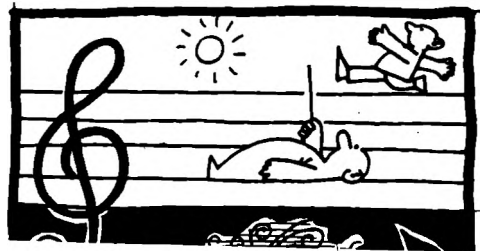
Στη συνέχεια, το 1973, δημοσιεύθηκε για το ίδιο θέμα ένα άρθρο στο αγγλικό περιοδικό του Συλλόγου Κεραμιστών *Ceramic Review*, το 1974 άρθρο στο *Expedition* περιοδικό Ανθρωπολογίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Πενσυλβάνια, Η.Π.Α., ενώ το 1980 δημοσιεύτηκε στην Αθήνα περίληψη της διάλεξης «Παραδοσιακή κεραμική

και κοινωνικές δομές» στο Δελτίο της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας. Τέλος το 1984, εκδόθηκε από το Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια, ΗΠΑ το αρχαιολογικό βιβλίο «East Creta White-on-Dark Ware» όπου περιλαμβάνεται το άρθρο: *Thrapsano, village of Jar Makers*, από 13 σελίδες.

Τα παραπάνω κείμενα έχουν επίσης γραφτεί από την υπογράφουσα.

Αυτά σχετικά με τη βιβλιογραφία του θέματος.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Μαρία Βογιατζόγλου
Κεραμίστρια

ΑΚΟΜΑ ΤΑ ΙΔΙΑ:

- Εθνικιστικά εμβλήματα, γνωστά από το παρελθόν, τραγουδούν οι στρατιώτες του ΚΕΜΧ. Να τι μας γράφει στη σχετική καταγγελία της η Επιτροπή Στρατιωτών:

Η επιτροπή Στρατιωτών ΚΕΜΧ Ναυπλίου καταγγέλλει πρόσφατη διαταγή να τραγουδούν οι στρατιώτες όποτε και όπου κινούνται μαζικά (είτε από τα κτίρια των λόγων προς τα εστιατόρια, είτε προς τους χώρους εκπαίδευσης). Τα γνωστά εθνικιστικά και επεκτατικά εμβλήματα που γαλουχήθηκαν επί Δεξιάς — από τον εμφύλιο πόλεμο και μετά — και που τώρα βλέπουμε να ξαναβαίνουν στην επιφάνεια.

Θεωρούμε ότι τέτοιες διαταγές καλλιεργούν αντιδημοκρατικό πνεύμα στο Στρατό και απαιτούμε να ανακληθούν.

Επιτροπή Στρατιωτών

Η ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΓΛΩΣΣΑ...

- Να και η άποψη «κάποινων φαντάρων» για τη γλώσσα που «καταλαβαίνουν καλύτερα οι ιμπεριαλιστές και στρατοκράτες» με αφορμή την τελευταία δραστηριότητα του IRA και την ενέργεια ανατίναξης του ξενοδοχείου στο οποίο γινόταν το συνέδριο του Συντηρητικού Κόμματος στην Αγγλία:

Αγαπητό «Αντί»,

Επειδή πιστεύουμε στην εγκυρότητα και την καλή σου προαίρεση σε ό,τι «μάχεται λειψό» στέλνουμε μέσα από τις στήλες σου θερμά συγχαρητήρια στον προσωρινό IRA για την τελευταία του ενέργεια επειδή πιστεύουμε ότι η συγκεκριμένη μορφή πάλης είναι η καλύτερη γλώσσα που ιμπεριαλιστές και στρατοκράτες καταλαβαίνουν.

Ευχόμαστε στους συντρόφους του προσωρινού IRA τις επόμενες φορές να πετύχουν στους στόχους τους κέντρο...

Κάποιοι φαντάροι

ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ

Τό λίγο του κόσμου

εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομυχάλη 9. Αθήνα 10679
Τηλ. 3639962 - 3607744

Από τις εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ ζητείται διορθωτής — επιμελητής με πείρα και άριστη γνώση της νεοελληνικής γλώσσας, για πλήρη απασχόληση. Τηλ. 3645236

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΦΑ

ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΩ!
ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΩ!

ΛΗΝΑΙΟΣ
ΦΩΤΙΟΥ

ANTRE ZINT

Κορυντών

Εισαγωγή - Μετάφραση: Ν. Σπάριας

Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1984

Πρόκειται για τους τέσσερις γνώστους διαλόγους περί ομοφυλοφιλίας που ο συγγραφέας δεν έπαυε ποτέ να δηλώνει πως θεωρεί το σπουδαιότερο έργο του.

Παρ' όλο που οι δύο πρώτοι διάλογοι δημοσιεύτηκαν το 1911 και ολόκληρο το βιβλίο και οι τέσσερις διάλογοι το 1922, μόνο το 1924 με την τρίτη έκδοση του βιβλίου δημοσιεύτηκε με το όνομα του συγγραφέα του. Στον πρόλογο της τρίτης γαλλικής έκδοσης του βιβλίου ο Ζιντ γράφει: «Οι φίλοι μου ισχυρίζονται πως ένα τέτοιο βιβλίο θα μου προξενήσει το μεγαλύτερο κακό», αλλά αυτός επέμενε και επέμενε ως το τέλος της ζωής του πως το διαλογικό του αυτό έργο είναι το σημαντικότερό του.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΟΥΣΤΑΚΑ - ΚΟΥΛΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Η προβληματική της εμπειρικής έρευνας. Δύο εφαρμογές με επίκεντρο το παιδί. Η επαγγελματική του αποκατάσταση, οι αντιλήψεις για τη χώρα του.

Έκδοση: Αετοπούλειο Πολιτιστικό Κέντρο Χαλανδρίου 1984

Η έκδοση περιλαμβάνει τρία μέρη. Στο πρώτο με τον τίτλο «Εμπειρική Έρευνα και Κοινωνικές Επιστήμες. Σκέψεις γύρω από την προβληματική της», επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση για τις δυνατότητες, τους περιορισμούς και την αξιοπιστία της εμπειρικής έρευνας στη διερεύνηση και μελέτη των κοινωνικών φαινομένων. Στο δεύτερο αναλύονται «οι φιλοδοξίες και επιθυμίες γονέων για την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών τους» όπως προέκυψε από έρευνα που έγινε σε 300 εργαζόμενους στη

βιομηχανία που είχαν παιδιά σχολικής ηλικίας τα ευρήματα είναι αποκαλυπτικά. Οι φιλοδοξίες των γονέων είναι συχνά υπέρμετρες και η επιθυμία να δουν τα παιδιά τους με «πτυχίο στο χέρι» αντικατοπτρίζει τις αξίες και τα κοινωνικά κριτήρια για κοινωνικό ανέβασμα. Στο τρίτο τέλος μέρος παρατίθενται τα αποτελέσματα μιας έρευνας για τις «αντιλήψεις και διαθέσεις για την πατρίδα και άλλα έθνη» παιδιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που έγινε σε δύο χρονικές στιγμές: το 1964 και το 1978. Τα γεγονότα που μεσολάβησαν στο χρονικό αυτό διάστημα αντανakλούν στις αντιλήψεις των παιδιών και οι απαντήσεις τους γενικά δείχνουν το ρόλο του σχολείου αλλά και του περιβάλλοντος στην κοινωνικοποίησή τους.

ΒΑΣ. Ι. ΛΑΖΑΝΑ

Friedrich Hoelderlin Το Λυρικό έργο ενός ποιητή
Αθήνα 1984

Πρόκειται για μια συστηματική μελέτη και παρουσίαση του έργου του μεγάλου Γερμανού ποιητή, στην οποία ανιχνεύονται τα ανθρωπιστικά του ιδεώδη, η σχέση του με τους Αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, το όραμα της «Ελεύθερης Πολιτείας» του καθώς και το ερωτικό στοιχείο της ποίησής του. Η πολυσέλιδη εργασία του Βασίλη Λαζανά για τον Hoelderlin, κλείνει με μια σημαντική επιλογή βιβλιογραφίας για τη ζωή και το έργο του ποιητή.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΩΙΜΟΣ

Ο ΕΛΑΣ της Κρήτης
Εκδ: Σύγχρονη Εποχή,
Αθήνα 1984

Μια τεκμηριωμένη μελέτη της στρατιωτικής ανάπτυξης του ΕΛΑΣ των Χανίων, κυρίως, του Ηρακλείου, Λασηθίου και Ρεθύμνου, γραμμένη με βάση επίσημα

έγγραφα της 5ης Μεραρχίας ΕΛΑΣ (Κρήτη), και με την εγκυρότητα που εξασφαλίζει η τότε ιδιότητα του συγγραφέα της, ως επιτελάρχη της Μεραρχίας. Στο βιβλίο αυτό, που αποτελεί και πρόκληση για την αρμόδια συγγραφή και άλλων μελετών τοπικής στρατιωτικής ιστορίας του ΕΛΑΣ, περιγράφονται οι βασικότερες μάχες του ΕΛΑΣ στην περιοχή, ενώ πολυτιμότερη συμβολή αποτελεί ο λεπτομερής και ελεγμένος κατάλογος μελών τόσο του τακτικού όσο και του εφεδρικού ΕΛΑΣ Ν. Χανίων.

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ-ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ

Η πρώτη συνδιάσκεψη του ΣΕΚΕ
Αθήνα 1984

Μια μελέτη των κοινωνικοοικονομικών και πολιτικών συνθηκών της Ελλάδας στις αρχές της τρίτης δεκαετίας του αιώνα, όπως αυτές οι συνθήκες γίνονται αντιληπτές, ερμηνεύονται και αξιοποιούνται από τον κομμουνιστικό λόγο και πρακτική μιας απ' τις κυρίαρχες ομάδες του ΣΕΚΕ της εποχής 1920-1922: της ομάδας Γ. Γεωργιάδη, στον οποίο οφείλονται και ορισμένες από τις σημαντικότερες εισηγήσεις που ψηφίστηκαν ως αποφάσεις στρατηγικής του κόμματος κατά την περίοδο 1920-22. Η μελέτη αυτή, που έχει σαν αναφορά της και άλλες πηγές θεωρητικών της εποχής, προσπαθεί να δώσει το πλαίσιο μέσα στο οποίο ο Γ. Γεωργιάδης οδηγήθηκε στην επεξεργασία της άποψης για την αναγκαιότητα «μακράς νομίμου υπάρξεως» του ΣΕΚΕ, η οποία ψηφίστηκε ως πολιτική τακτική από την κρίσιμη, για την ιστορία και την ανάπτυξη του κόμματος, Συνδιάσκεψη της 6ης Φεβρουαρίου 1922, και κατηγορήθηκε αργότερα ως τακτική «δεξιάς αποκλίσεως».

ΧΛΟΗ ΚΑΤΣΟΥΜΠΕΛΗ

Σχέσεις σιωπής

Μια σύνθεση πικρής γνώσης και αυτογνωσίας, ανθρωπιάς και ευρωστού ρομαντισμού. Δείγμα γραφής:

«Σχέσεις σιωπής,
η καρδιά σε γυάλα βιολογίας
νιώθω πως τα πνευμόνια μου
απέκτησαν βράγχια,
χρειάζομαι τη θάλασσα
όμως ίσως πιο πολύ
τελικά κουρνιάζω
στην ψεύτικη μήτρα
που εγώ κατασκεύασα».

ΙΣΜΗΝΗ ΛΙΟΣΗ

Poesie Noir,
Αθήνα 1984

Συλλογή ποιημάτων, που δεν προδίδει το ύφος γραφής, που μαρτυρά ο τίτλος της, εικονογραφημένη από ομότροπους πίνακες της ποιήτριας. Δείγμα γραφής:

«Όταν θα κατεβάσεις
Το γαλάζιο φερμουάρ του φουστα-
νιού μου

Ένα πελώριο ψάρι πράσινο
Θα ξεπεταχεί

Κι όταν ευθύς σε καταπιεί

Μη φοβηθείς

Αμέτρητοι οι ωραίοι νεκροί

Στο ακύμαντο βελούδο του βυθού
μου»

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΕΣΤΙΟΝΙΑ
ΑΔΙΝΑ
ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΣΑΥ ΑΝΙΧΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΥΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΕΣ ΚΡΑΥΗΣ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εξαγοραζόμασ
να εξυπηρετή
ταύς ισθαγευείς
μέ την ίδια
δυνάμεια και
φυσική διάθεση
όπως και παρ'α

STUDIO HI FI
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

Ενας Φυσικός - Ηλεκτρονικός και
Ενας Ηλεκτρολόγος - Ηλεκτρονικός
εάς περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο STEREO και τα
λεφτά εας να πιάσουν τόπο

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Με νέο πρόσωπο σ' όλη την Ελλάδα.

Η Εμπορική Τράπεζα, πάντα σύγχρονη και πρωτοποριακή, λέει «ναι» στην ανάπτυξη της συνεργασίας της με σας. Γι' αυτό...

* λέει «ναι» στην πρωτοποριακή οργάνωση

δημιουργώντας συνεχώς νέα ευέλικτα και δυναμικά ειδικά τμήματα, που ασχολούνται με συγκεκριμένους επαγγελματικούς κλάδους καθώς και με κάθε ιδιώτη χωριστά.

* λέει «ναι» στην αποκέντρωση

με την περιφερειακή οργάνωση και τα μοντέρνα της Καταστήματα σ' όλη τη χώρα.

Σ' αυτά σας υποδέχονται φιλόξενοι άνθρωποι που ξέρουν να ακούν, να συμβουλεύουν και να προτείνουν λύσεις. Έτσι οι αποφάσεις τώρα παίρνονται γρήγορα και τα προβλήματά σας λύνονται επί τόπου!

* λέει «ναι» στην πρόοδο

εκσυγχρονίζοντας τις διαδικασίες της σε σύγχρονα πρότυπα, για ταχύτερη και εξοπλίζοντας τα 300 Καταστήματά της με τα πιο σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα. Επίσης εκπαιδεύοντας το ανθρώπινο δυναμικό της σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, για τη σωστή και άμεση εξυπηρέτησή σας!

* λέει «ναι» στην προκοπή των Ελλήνων

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ δίνει μεγάλη σημασία στην πρόοδο του τόπου και βοηθάει έμπρακτα στην υλοποίησή της. Γι' αυτό λέει «ναι» στη συνεργασία μαζί σας, όποια ιδιότητα κι αν έχετε: έμπορος, παραγωγός, βιοτέχνης ή αποταμιευτής. Για μας κάθε πελάτης είναι ένα πρόσωπο με σημασία!

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Λέει:

Ναι

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ >>!

Επιτέλους, ένα βιβλίο για την ελληνική κακογουστιά (κιτς), ένα βιβλίο «περιήγηση» στον κόσμο του φτηνού γούστου όπως διαμορφώνεται μέσα στην καθημερινή ζωή, την ελληνική ζωή, τη δική μας ζωή. Με κείμενα και φωτογραφίες που παρουσιάζουν ανάγλυφα το «κιτς», ένα φαινόμενο «γραφικό» αλλά και επικίνδυνο. **Ωραίο βιβλίο!**

«Κάτι το ωραίο»

Μέσα στις σελίδες του θα δείτε να παρελαύνουν... η Πατρίς, η Θρησκεία, η Οικογένεια, η Κοινωνία, η Επικοινωνία, η Πολιτική, η Τέχνη. Το κιτς υπάρχει γύρω μας, σ' όλη την Ελλάδα: από το Διδυμότειχο μέχρι τα Φιλιατρά και από τα Γιάννενα μέχρι τη Λάρισα και —φυσικά— την Αθήνα.

Ειδικά άρθρα και πάνω από 1.000 φωτογραφικά θέματα, αποκαλύπτουν, διακωμωδούν και καταγγέλλουν το κιτς δημιουργώντας ένα μοναδικό λεύκωμα επίκαιρο, ενδιαφέρον, απολαυστικό.

Ωραίο βιβλίο!

«Κάτι το ωραίο»

Η παρέλαση του κιτς συνεχίζεται. Ανακαλύψτε το κιτς σε κορνίζες, γκομπλέν, μπιμπελό, χαλκοτεχνήματα, χόμπι, τουριστικά σουβενίρ, εικονίτσες, προσκλητήρια, τάφους, πλαστικά λουλούδια, εκκλησίες, είδη για γάμους και βαφτίσια, φωτιστικά, τηλέφωνα, εξώφυλλα βιβλίων, αθλητικό και πολιτικό τύπο, παιδικά είδη, καρτ ποστάλ, ντίσκο, φαγάδικα, ταβέρνες, πιτσερίες, μόδα, αυτοκίνητα, μαγαζιά, σπίτια, έπιπλα... Αλλά κιτς υπάρχει και στο πορνό, στο αθλητικό ή πολιτικό πανηγύρι, στο τραγούδι, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, τη διαφήμιση... Το κιτς υπάρχει παντού και παραμονεύει... **Ωραίο βιβλίο!**

«Κάτι το ωραίο»

Για το κιτς σε όλες του τις μορφές γράφουν οι:

Χρ. Βακαλόπουλος, Χρ. Γιανναράς, Περ. Γιαννόπουλος, Μ. Γιουρπούλου, Δ. Κούτσικου, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Α. Κολτσιδο-Μ. Μποσταντζόγλου, Δ. Πικιώνης, Δ. Ραυτόπουλος, Δ. Σκάλος και Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας.

Προλογίζει η υπουργός Πολιτισμού και Επιστημών Μελίνα Μερκούρη.

Ωραίο βιβλίο!

Τι είναι «ΚΙΤΣ»

Η λέξη kitsch έχει γερμανική προέλευση προέρχεται από την ιδιωματική φράση kitschen που σημαίνει «πασαλείβω». Το επίθετο kitsch στην τέχνη χρησιμοποιήθηκε για το χαρακτηρισμό του ευτελούς, του φτηνού, του κακόγουστου.

ΕΚΔΟΣΗ:

«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ANTI»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΥΤΕΧΝΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21
Τηλ. 72.29.237

«Κάτι το ωραίο»

Με φωτογραφικό υλικό που βασίζεται σε ρεπορτάζ των Χρ. Βλάχου, Τ. Βρεττού και Λ. Μιαούλη και εμπλουτίστηκε από αρχαικό υλικό πολλών επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων.

Ωραίο βιβλίο!

«Κάτι το ωραίο»

Ένα βιβλίο ντοκουμέντο!

Μια έκδοση των «Φίλων του περιοδικού ANTI»

- 360 σελίδες • 1059 έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες
- Σε σχήμα 21 x 28 πανόδετο

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΚΟΓΟΥΣΤΙΑ.

Ωραίο βιβλίο!

